مختارات
من الآيات القرآنية والأحاديث النبوية
ومعانيها باللغة الأيغورية

قۇرئان كەرىم
ۋە ھەدىسلەردىن تاللانمىلار

مىللەتلەر نەشرىياتى

تۇزگۇچى: مۇھەممەت سالىھ

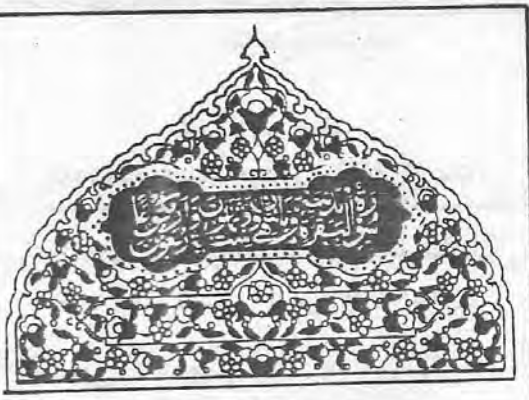
قۇرئان كەرىم
وە ھەدىسلەردىن تالالانمالا

مىللەتلەر نەشرىياتى

1 ـ سۈره فاتىھە
مەككىدە نازىل بولغان، 7 ئايەت.

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان
اللە نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن[1].

جىمى ھەمدۇسانا ئالەملەرنىڭ
پەرۋەردىگارى اللە غا خاستۇر[2].
اللە ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە
مېھرىباندۇر[3].
قىيامەت كۈنىنىڭ ئىگىسىدۇر[4].
(رەببىمىز) ساڭىلا ئىبادەت
قىلىمىز ۋە سەندىنلا ياردەم
تىلەيمىز[5].
بىزنى توغرا يولغا باشلىغىن[6].
غەزىپىڭگە يولۇققانلارنىڭ ۋە
ئازغانلارنىڭ يولىغا ئەمەس،
سەن ئىنئام قىلغانلارنىڭ
يولىغا (باشلىغىن)[7].

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الٓمّٓ ﴿١﴾ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيْهِ ۛ هُدًى

لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿٢﴾ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ وَ

يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ﴿٣﴾

وَالَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ

اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ ۚ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ﴿٤﴾

2-سۈره بەقەر
مەدىنىدە نازىل بولغان، 286 ئايەت.

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان
الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

ئەلىف، لام، مىم [1].
بۇ كىتابتا (يەنى قۇرئاندا)
ھېچ شەك يوق، (ئۇ)
تەقۋادارلارغا يېتەكچىدۇر [2].
ئۇلار غەيبكە ئىشىنىدۇ،
نامازنى ئادا قىلىدۇ، ئۇلار بىز
بەرگەن مال-مۈلۈكتىن
(خۇدا يولىغا) سەرپ قىلىدۇ [3]
ئۇلار سېنىڭ نازىل قىلىنغان
كىتابىغا، سەندىن ئىلگىرىكى
(پەيغەمبەرلەرگە) نازىل قىلىنغان
كىتابلارغا ئىشىنىدۇ ۋە
ئاخىرەتكە شەكسىز ئىشىنىدۇ [4].

مۇندەرىجە

1-باب: تەۋھىد ئاللانىڭ سۈپەتلىرى ۋە ئىسلامنىڭ ئەركانلىرى توغرىسىدا ..... (1)

2-باب: ئاتا-ئانىلارنى قەدىرلەش، ئۇرۇق-تۇغقان، يېتىم-يېسىر، مۇساپىرلارغا ياخشىلىق قىلىش، قولۇم-قوشنىلارغا يار-يۆلەك بولۇش توغرىسىدا ... (62)

3-باب: خەيىر-ئېھسان قىلىش، ياخشىلىق يوللىرىغا پۇل-مال سەرپ قىلىش توغرىسىدا ..... (77)

4-باب: كىشىلەرنىڭ ھەققىنى يەۋالماسلىق، ئامانەتكە خىيانەت قىلماسلىق توغرىسىدا ..... (89)

5-باب: جازانىخورلۇقنىڭ يامان ئاقىبەتلىرى توغرىسىدا ... (95)

6-باب: باشقىلارغا قىلغان ياخشىلىق ۋە خەيىر ئېھسانىنى مىننەت قىلماسلىق توغرىسىدا ..... (100)

7-باب: تارازا-ئۆلچەمدە ئادىل بولۇش، ساختا قىلماسلىق توغرىسىدا ..... (104)

8-باب: تىلەمچىلىك قىلماسلىق، ھالال ئىشلەپ تىرىكچىلىك قىلىش توغرىسىدا ..... (111)

9-باب: ئىسراپچىلىق، بېخىللىق ۋە سېخىلىق توغرىسىدا ... (118)

10-باب: قاتىللىق قىلىش، ئۆزىنى ئولتۇرۇۋېلىشنىڭ يامانلىقى ۋە ئوغرىلىق، زىناخورلۇق توغرىسىدا ... (126)

11-باب: ياخشى ئىشلارنى كۆپەيتىش قىلىش، يامان ئىشلارنى قىلماسلىق توغرىسىدا ..... (133)

12-باب: ئەمر-مەرۇپ ۋە ئۆز-ئەسىھەت توغرىسىدا ... (144)

13-باب: يالغان قەسەم قىلماسلىق، راستچىل بولۇش، توغرىسىدا ..... (150)

14-باب: كىشىلەرنى يوقلاش، تەسەللى بېرىش ۋە ئاغرىق-سىلاق توغرىسىدا ..... (157)

15-باب: مۇسىبەت، يەتكەن ئەزىيەتلەرگە سەۋرى-تاقەت قىلىش ۋە چىدامىلىق بولۇش توغرىسىدا ..... (171)

16-باب: توغرا ئىش قىلىش، ھەققانىي بولۇش، ساختىلىق قىلماسلىق، گۇۋاھلىقتا ھەقنى يوشۇرماسلىق توغرىسىدا ..... (171)

17-باب: ئەدەب-ئەخلاق ۋە ئىنسانى پەزىلەت
توغرىسىدا ..... (181)

18-باب: مۇلايىملىق، كەڭ قورساق بولۇش ۋە ئەپۇ
قىلىش توغرىسىدا ..... (194)

19-باب: كىشىلەرگە زىيان-زەخمەت يەتكۈزمەسلىك،
بوھتان چاپلىماسلىق ۋە كىشىلەرنى ناھەق
رەنجىتمەسلىك توغرىسىدا ..... (202)

20-باب: ئەھدىگە رىئايە قىلىش، ۋەدىدە تۇرۇش
ۋە راست سۆزلەش توغرىسىدا ..... (208)

21-باب: ھاراق ئىچىش، ۋە قىمار ئويناش توغرىسىدا ... (216)

22-باب: غەيۋەت، سۇخەنچىلىك، ئىككى يۈزلىمىلىك،
ھەسەتخورلۇق، ۋە گۇمانخورلۇق توغرىسىدا ... (219)

23-باب: ئىنتىپاقلىشىش، ئىناق ئۆتۈش، ئىختىلاپ
قىلىشماسلىق، ۋە ئاداۋەتلىشىپ قالغانلارنى
ئەپلەشتۈرۈش توغرىسىدا ..... (229)

24-باب: ئۆز ئارا ياردەم-يۆلەكتە بولۇش ۋە بىر-بىرىگە
ياردەمدە بولۇش توغرىسىدا ..... (240)

25-باب: ئىلىم-بىلىم ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىشنىڭ خاسىيىتى
توغرىسىدا ..... (244)

26-باب: دىندا يوق نەرسىنى پەيدا قىلماسلىق، دىندا
چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتمەسلىك ۋە بىدئەت توغرىسىدا ... (253)

27-باب: سودا-سپتىق ئىشلىرىدا ئادىل بولۇش ۋە
هالال رىزق توغرىسىدا ..... (261)

28-باب: ئائىلە، نىكاھ ۋە مەھرى (تويلۇق) توغرىسىدا ... (277)

29-باب: ئاياللارغا ياخشى مۇئامىلىدە بولۇش توغرىسىدا ... (281)

30-باب: پاكىزلىق ۋە تازىلىققا ئەھمىيەت بېرىش توغرىسىدا ... (289)

31-باب: ئۆزىنى چوڭ تۇتماسلىق ۋە كەمتەر-ئىھتىياتچان
بولۇش توغرىسىدا ..... (296)

32-باب: قىيامەتنىڭ قاچان بولىدىغانلىقى، غەيبنى
ئاللانىڭ ئۆزىلا بىلىدىغانلىقنى ۋە پالچىلىق
ۋە رەمچىلىك توغرىسىدا ..... (300)

33-باب: ئاللا بەندىلەرنى تاقىتى يەتمەيدىغان ئىشلارغا
تەكلىپ قىلمايدىغانلىقى توغرىسىدا ..... (306)

34-باب: ھەر ئادەم قىلغان گۇناھىغا ئۆزى جاۋابكار
بولىدىغانلىقى توغرىسىدا ..... (309)

35-باب: ئاللانى ياد ئېتىش ۋە زىكرى-تەسبىھ توغرىسىدا ... (312)

36-باب: ئاللادىن مەغپىرەت تىلەش ۋە تەۋبە-ئىستىغپار
توغرىسىدا ..... (325)

37-باب: دۇئانىڭ ئەھمىيىتى، ئايەت ۋە ھەدىسلەردىكى
ئۇلۇغ دۇئالار توغرىسىدا ..... (334)

بىرىنچى باب

تەۋھىد ئاللانىڭ سۈپەتلىرى ۋە ئىسلامنىڭ ئەركانلىرى توغرىسىدا

وَإِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَّاحِدٌ ج لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ۝

سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار بىر ئىلاھتۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ مەبۇد (ىبەرھەق) يوقتۇر؛ ئۇ ناھايىتى شەپقەتلىكتۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر (163).

— سۈرە بەقەرە

اَللّٰهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا
هُوَ ج اَلْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ج لَا تَأْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ ط
لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ط مَنْ ذَا
الَّذِيْ يَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ إِلَّا بِإِذْنِهٖ ط يَعْلَمُ مَا بَيْنَ

أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ
عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ ۖ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر؛ ئاللا ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛ ئۇ مۇگدەپ قالمايدۇ، ئۇنى ئۇيقۇ باسمايدۇ؛ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممە نەرسە ئاللانىڭ (مۇلكى) دۇر؛ ئاللانىڭ رۇخسىتسىز كىمنىڭ ئاللاندا شاپائەت قىلالىسۇن؛ ئاللا ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى (يەنى دۇنيادا قىلغان)، كەينىدىكى (يەنى ئۇلار ئۇچۇن ئاخىرەتتە تەييارلىغان) ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار ئاللانىڭ مەلۇماتىدىن (ئاللا) ئۇلارغا بىلدۇرۇشنى خالىغان نەرسىلەردىن (يەنى پەيغەمبەرلەرنىڭ تىلى ئارقىلىق بىلدۇرگەن نەرسىلەردىن) باشقا ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ. ئاللانىڭ كۇرسى (مەلۇماتى) ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاسمان-زېمىننى ساقلاش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلمەيدۇ، ئۇ يۇقىرى مەرتىۋىلىكتۇر، ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر (255).

— سۈرە بەقەرە

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ
إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ

وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ قف لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ
مِّنْ رُّسُلِهٖ قف وَقَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ق غُفْرَانَكَ
رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ ۝

پەيغەمبەر پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن ئۇنىڭغا نازىل قىلىنغان كىتابقا ئىمان كەلتۈردى، مۆمىنلەرمۇ ئىمان كەلتۈردى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللاغا ۋە ئاللانىڭ پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا ۋە پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان كەلتۈردى. (ئۇلار) « ئاللانىڭ پەيغەمبەرلىرىنىڭ ھېچبىرىنى ئايرىۋەتمەيمىز (يەنى ئۇلارنىڭ بەزىسىگە ئىمان ئېيتىپ، بەزىسىگە ئىمان ئېيتمايمىز) » دەيدۇ. ئۇلار: « بىز (دەۋىتىڭنى) ئاڭلىدۇق ۋە (ئەمرىڭگە) ئىتائەت قىلدۇق، پەرۋەردىگارىمىز، مەغپىرىتىڭنى تىلەيمىز، ئاخىر يانىدىغان جايىمىز سېنىڭ دەرگاھىڭدۇر » دەيدۇ (285).

— سۈرە بەقەرە

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۝ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ ۙ
وَلَمْ يُوْلَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ۝

(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، ئۇ — ئاللا بىردۇر (1). ھەممە ئاللاغا موھتاجدۇر (2). ئاللا بالا تاپقانمۇ ئەمەس، تۇغۇلغانمۇ ئەمەس (3). ھېچ كىشى ئۇنىڭغا تەڭداش بولالمايدۇ (4).

— سۈرە ئىخلاس

هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ
عٰلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۚ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ۝

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ
السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۚ
سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ
الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئۇ يوشۇرۇننى، ئاشكارىنى بىلگۈچىدۇر، ئۇ ناھايىتى شەپقەتلىكتۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر (يەنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) كەڭ رەھمەت ئىگىسىدۇر (22). ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئۇ (مۇتلەق) پادىشاھتۇر (يەنى پۈتۈن مەخلۇقاتنىڭ مالىكىدۇر)، پاكتۇر (يەنى ھەممە نۇقساندىن پاكتۇر)، (مۆمىنلەرگە) سالامەتلىك بېغىشلىغۇچىدۇر، (دوستلارنى قورقۇنچتىن، ئازابتىن) ئەمىن قىلغۇچىدۇر، ھەممىنى كۆزىتىپ تۇرغۇچىدۇر، غالىبتۇر، قەھر قىلغۇچىدۇر، ئۇلۇغلۇق ئىگىسىدۇر، (مۇشرىكلارنىڭ) شېرىك كەلتۈرگەن نەرسىلىرىدىن پاكتۇر (23). ئاللا (ھەممىنى) يارىتقۇچىدۇر، (يوقلۇقتىن) پەيدا قىلغۇچىدۇر، (ھەممە نەرسىگە) سۈرەت (شەكىل) بېغىشلىغۇچىدۇر، ئەڭ چىرايلىق ئىسىملارغا ئىگىدۇر، ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى نەرسىلەر ئۇنىڭغا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدۇ، ئۇ غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر (24).

— سۈرە ھەشر

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ ﴿٨﴾

ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئاللانىڭ گۈزەل

ئىسملرى بار (8).

— سۈرە تاھا

وَلِلّٰهِ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوْهُ
بِهَا ۪ وَذَرُوا الَّذِيْنَ يُلْحِدُوْنَ فِيْٓ اَسْمَآئِهٖ ؕ
سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ

ئاللانىڭ گۈزەل ئىسملرى بار، ئاللانى شۇ (گۈزەل ئىسملرى) بىلەن ئاتاڭلار، ئاللانىڭ ئىسملرىنى كەلسە-كەلمەس قوللىنىدىغانلارنى تەرك ئېتىڭلار، ئۇلار (ئاخىرەتتە) قىلمىشلرىنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ (180).

— سۈرە ئەئراف

قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ
اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ ؕ اَيًّا مَّا تَدْعُوْا فَلَهُ الْاَسْمَآءُ
الْحُسْنٰى ۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ
بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا ۝

« ئاللا دەپ ئاتىساڭلارمۇ بولىدۇ، رەھمان دەپ ئاتىساڭلارمۇ بولىدۇ، قايسىنى ئاتىساڭلار (ھەممىسى ياخشىدۇر)، چۈنكى ئاللانىڭ نۇرغۇن گۈزەل ئىسملرى بار » دېگەن، نامىزىڭدا (قىرائەتنى)

(مۇشرىكلار ئاڭلاپ قېلىپ ساڭا ئەزىيەت يەتكۈزمەسلىكى ئۈچۈن) يۈقىرى ئاۋاز بىلەنمۇ ئوقۇمىغىن، (مۆمىنلەر ئاڭلىماي قالماسلىقى ئۈچۈن) پەس ئاۋاز بىلەنمۇ ئوقۇمىغىن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئوتتۇرا يول تۇتقىن (110).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ۝٣

ئاللانىڭ ئىپتىداسى يوقتۇر، ئىنتىهاسى يوقتۇر، (ئاللا) ئاشكاربدۇر (يەنى مەۋجۇدلۇقىنى كۆرسەتكۈچى دەلىللەر بىلەن ئەقىللەرگە ئاشكاربدۇر)، مەخپىيدۇر (يەنى ئۇنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدۇ، ئۇنىڭ زاتىنىڭ ماهىيىتىنى تونۇشقا ئەقىللەر ئېرىشەلمەيدۇ)، ئاللا هەممە نەرسىنى بىلگۈچىدۇر (3).

— سۈرە هەدىد

قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ شَيْـًٔا وَّلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ ؕ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُوْلُوا اشْهَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ۝٦٤

« ئى ئەهلى كىتاب! (يەنى يەهۇدىيلار ۋە ناسارالار) پەقەت ئاللاغىلا

ئىبادەت قىلىش، ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىك، ئاللانى قويۇپ بىر-بىرىمىزنى خۇدا قىلىۋالماسلىقتەك ھەممىمىزگە نۇرتاق بولغان بىر سۈزگە (يەنى بىر خىل ئەقىدىگە) ئەمەل قىلايلى» دېگىن، ئەگەر ئۇلار يۈز ئۆرۈسە (يەنى بۇنى قوبۇل قىلمىسا): (ئى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار جامائەسى!) بىزنىڭ مۇسۇلمان ئىكەنلىكىمىزگە گۇۋاھ بولۇڭلار دەڭلار (64).

— سۈرە ئال ئىمران

اَلَمْ تَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ
سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
وَاَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهٗ ظَاهِرَةً وَّبَاطِنَةً ؕ وَمِنَ
النَّاسِ مَنْ يُّجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَّلَا هُدًى
وَّلَا كِتٰبٍ مُّنِيْرٍ ﴿٢٠﴾

بىلمەسلەركى، ئاللا ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممىنى سىلەرگە بويسۇندۇرۇپ بەردى (يەنى سىلەرنىڭ پايدىلىنىشىڭلارغا مۇۋاپىقلاشتۇرۇپ بەردى)، سىلەرگە ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن (يەنى ماددىي ۋە مەنىۋى) نېمەتلەرنى كامالەتكە يەتكۈزۈپ بەردى. بەزى كىشىلەر ھېچقانداق ئىلىمسىز، ھىدايەتسىز ۋە نۇرلۇق كىتابسىز ھالدا ئاللا باردىدا جېدەلللىشىدۇ (20).

— سۈرە لوقمان

اِنَّ فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِيْ تَجْرِيْ
فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ

السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ ۖ وَّتَصْرِيْفِ الرِّيٰحِ
وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ لَاٰيٰتٍ
لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ

ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ يارىتىلىشىدا ، كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ
نۆۋەتلىشىشىدە ، كىشىلەرگە پايدىلىق نەرسىلەرنى تېڭىز دېگىزدا
ئۈزۈپ يۈرگەن كېمىلەردە ، ئاللا بۇلۇتتىن ياغدۇرۇپ بەرگەن ،
ئۆلگەن زېمىننى تىرىلدۈرىدىغان يامغۇردا ، يەر يۈزىگە تارقىتىۋەتكەن
ھايۋاناتلاردا ، شامال يۆنىلىشلىرىنىڭ ئۆزگىرىپ تۇرۇشىدا ، ئاسمان-زېمىن
ئارىسىدا بويسۇندۇرۇلغان بۇلۇتلاردا ، چۈشىنىدىغان كىشىلەر ئۈچۈن ،
ئەلۋەتتە (ئاللانىڭ بىرلىكىنى كۆرسىتىدىغان) دەلىللەر باردۇر (164) .
— سۈرە بەقەرە

اَلَمْ تَرَ
كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ
طَيِّبَةٍ اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَّفَرْعُهَا فِى السَّمَآءِ ﴿٢٤﴾
تُؤْتِىْٓ اُكُلَهَا كُلَّ حِيْنٍ بِاِذْنِ رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ
الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٥﴾

ئاللانىڭ مۇناسىۋەتى بىر تەرەپلىمە كۆرسەتكەنلىكىنى كۆرمەمدىڭىز؟ كەلىمە تەييبە (يەنى ياخشى سۆز، ئىمان كەلىمىسى) يىلتىزى يەرنىڭ ئاستىدا بولغان، شېخى ئاسمانغا تاقاشقان (24). پەرۋەردىگارىڭىز ئىزنى بىلەن ۋاقتى-ۋاقتىدا مېۋە بېرىپ تۇرىدىغان ئېسىل دەرەخقە ئوخشايدۇ. ئاللا كىشىلەرگە ۋەز-نەسىھەت ئالسۇن دەپ ئۇلارغا نۇرغۇن تەمسىللەرنى كەلتۈرىدۇ (25).

— سۈرە ئىبراھىم

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ ؕ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ؕ يَهَبُ لِمَنْ يَّشَآءُ اِنَاثًا
وَّيَهَبُ لِمَنْ يَّشَآءُ الذُّكُوْرَ ۙ﴿۴۹﴾

ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ پادىشاھلىقى ئاللاغا خاستۇر، ئاللا نېمىنى خالىسا شۇنى يارىتىدۇ، خالىغان ئادەمگە قىز پەرزەنت ئاتا قىلىدۇ، خالىغان ئادەمگە ئوغۇل پەرزەنت ئاتا قىلىدۇ (49).

— سۈرە شۇرا

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ ۚ
وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ۞ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّوْنَ وَمَا تُعْلِنُوْنَ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ
بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ۞﴿۳﴾

ئاللا ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ھەق يارالتتى، سىلەرنى سۈرەتكە كىرگۈزدى، سۈرەتلىرىڭلارنى چىرايلىق قىلدى، ئاخىر قايتىدىغان جاي ئۇنىڭ دەرگاھىدۇر (3).
ئاللا ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى نەرسىلەرنى بىلىپ تۇرىدۇ، ئاللا (ئەتلىرىڭلاردىن، ئەمەللىرىڭلاردىن) يوشۇرغانلىرىڭلارنى ۋە ئاشكارىلىغانلىرىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ، ئاللا دىللاردىكى سىرلارنى بىلگۈچىدۇر (4).

— سۈرە تەغابۇن

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ ۖ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

ئاللا تىرىلدۈرۈشكە ۋە ئۆلتۈرۈشكە قادىر، ئۇ بىرەر ئىشنى (قىلىشنى) ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا «ۋۇجۇدقا كەل» دەيدۇ-دە، ئۇ ۋۇجۇدقا كېلىدۇ (68).

— سۈرە غافىر

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَٰهٌ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

ئاللا ئاسماندىمۇ ئىلاھتۇر، زېمىندىمۇ ئىلاھتۇر، ئاللا ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، ھەممىنى بىلگۈچىدۇر (84).

— سۈرە زۇخرۇف

رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ﴿٧﴾ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ ۖ

رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِيْنَ ۝٨

ئەگەر سىلەر (ئاللاغا) ھەقىقىي ئىشەنگۈچى بولساڭلار، (ئۇ) ئاسمانلارنىڭ، زېمىننىڭ ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ھەرسىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر (7). ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر. ئۇ (ئۆلۈكنى تىرىلدۈرەلەيدۇ، (تىرىكنىڭ) جېنىنى ئالالايدۇ. ئۇ سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، ئىلگىرىكى ئاتا-بوۋاڭلارنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر (8).

— سۈرە دۇخان

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ
اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَسَلَكَهٗ يَنَابِيْعَ فِى الْاَرْضِ ثُمَّ
يُخْرِجُ بِهٖ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا اَلْوَانُهٗ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرٰىهُ مُصْفَرًّا
ثُمَّ يَجْعَلُهٗ حُطَامًا ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِاُولِى
الْاَلْبَابِ ۝٢١

سەن سىلمەمسەنكى، ئاللا بۇلۇتنىن يامغۇر يېغدۇرىدۇ، ئاندىن ئۇنى بەرگە سىڭدۈرۈپ بۇلاقنى پەيدا قىلىدۇ. ئاندىن ئاللا ئۇنىڭ بىلەن رەڭگى خىلمۇخىل زىرائەتلەرنى ئۈندۈرىدۇ، ئاندىن ئۇ قۇرۇيدۇ، ئۇنىڭ سارغىيىپ كەتكەنلىكىنى كۆرىسەن. ئاندىن ئاللا ئۇنى شاخ-شۇمبىغا ئايلاندۇرىدۇ. ئۇنىڭدا ھەقىقەتەن ئەقىل ئىگىلىرى ئۈچۈن (ئاللانىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان) ئىبرەت بار (21).

— سۈرە زۇمەر

قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ
وَمَآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ عَلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ
وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَآ اُوْتِيَ مُوْسٰى
وَعِيْسٰى وَالنَّبِيُّوْنَ مِنْ رَّبِّهِمْ ۖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ
اَحَدٍ مِّنْهُمْ ۚ وَنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَّبْتَغِ
غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِيْنًا فَلَنْ يُّقْبَلَ مِنْهُ ۚ وَهُوَ فِي
الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿٨٥﴾

(ئى مۇھەممەد ئۇلارغا) ئېيتقىنكى، « بىز ئاللاغا ئىمان ئېيتتۇق، بىزگە نازىل قىلىنغانغا (يەنى قۇرئانغا)، ئىبراھىمغا، ئىسمائىلغا، ئىسھاققا، يەئقۇپقا ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا نازىل قىلىنغان ۋەھىيگە، مۇساغا بېرىلگەنگە (يەنى تەۋراتقا)، ئىساغا بېرىلگەنگە (يەنى ئىنجىلغا) ۋە پەيغەمبەرلەرگە پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن بېرىلگەنگە (يەنى كىتابلارغا) ئىمان ئېيتتۇق، ئۇلارنىڭ ھېچبىرىنى ئايرىۋەتمەيمىز (يەنى ئۇلارنىڭ بەزىسگە ئىمان ئېيتىپ، بەزىسىنى ئىنكار قىلمايمىز)، بىز ئاللاغا بويسۇنغۇچىلارمىز » (84). كىمكى ئىسلام (دىنىدىن) غەيرىي دىننى تىلەيدىگەن، ھەرگىز ئۇ، (يەنى ئۇنىڭ دىنى) قوبۇل قىلىنمايدۇ، ئۇ ئاخىرەتتە زىيان تارتقۇچىدۇر (85).

— سۈرە ئال ئىمران

قُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ
أُنزِلَ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ
وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِىَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَآ أُوتِىَ
ٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ ۖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ ۖ
وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾

ئېيتقىلاركى، « ئاللاغا ئىمان ئېيتتۇق، بىزگە نازىل قىلىنغان ۋەھىگە، ئىبراھىمغا، ئىسمائىلغا، ئىسھاققا، يەئقۇپقا ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا نازىل قىلىنغان ۋەھىگە، مۇساغا بېرىلگەن (تەۋراتقا) ئىساغا بېرىلگەن (ئىنجىلگە) ۋە پەيغەمبەرلەرگە پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن بېرىلگەن (كىتابلارغا) ئىمان ئېيتتۇق، ئۇلاردىن ھېچبىرىنى ئايرىۋەتمەيمىز (يەنى يەھۇدى ناسارالارغا ئوخشاش ئۇلارنىڭ بەزىسىگە ئىمان ئېيتىپ بەزىسىنى ئىنكار قىلمايمىز)، بىز ئاللاغا بويسۇنغۇچىلارمىز » (136).

— سۈرە بەقەرە

قُلِ ٱللَّهُمَّ فَاطِرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ عَٰلِمَ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ
عِبَادِكَ فِى مَا كَانُوا۟ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

ئېيتقىنكى، « ئى ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى يارىتقۇچى، يوشۇرۇننى

ۋە ئاشكارىنى بىلگۈچى ئاللا! سەن بەندىلىرىڭنىڭ ئاۋىسىدا ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشقان نەرسىلەر ئۈستىدە ھۆكۈم چىقىرىسەن (46).

— سۈرە زۇمەر

اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۖ وَّهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَّكِيْلٌ ﴿٦٢﴾ لَهٗ مَقَالِيْدُ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ
هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿٦٣﴾

ئاللا ھەممە نەرسىنى يارىتقۇچىدۇر، ھەممە نەرسىگە ھامىيدۇر (ئۇلارنى خالىغانچە تەسەررۇپ قىلىدۇ) (62)، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ (خەزىنىلىرىنىڭ) ئاچقۇچلىرى ئاللانىڭ ئىلكىدىدۇر، ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلار — ئەنە شۇلار زىيان تارتقۇچىلاردۇر (63).

— سۈرە زۇمەر

اَللّٰهُ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوْا فِيْهِ وَالنَّهَارَ
مُبْصِرًا ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٦١﴾ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ
شَيْءٍ ۡ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ فَاَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ ﴿٦٢﴾ كَذٰلِكَ
يُؤْفَكُ الَّذِيْنَ كَانُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ يَجْحَدُوْنَ ﴿٦٣﴾ اَللّٰهُ
الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا وَّالسَّمَآءَ بِنَآءً وَّ
صَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ ۭ

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ ۚ فَتَبٰرَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٦٤﴾ هُوَ
الْحَيُّ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَادْعُوْهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ؕ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٦٥﴾ قُلْ اِنِّيْ نُهِيْتُ اَنْ اَعْبُدَ
الَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ لَمَّا جَآءَنِيَ الْبَيِّنٰتُ
مِنْ رَّبِّيْ ۖ وَاُمِرْتُ اَنْ اُسْلِمَ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٦٦﴾

(كۇندۇزى ئىشلەپ يەتكەن هارغىنلىقتىن) ئارام ئېلىشىڭلار ئۈچۈن، ئاللا سىلەرگە كېچىنى (قاراڭغۇ قىلىپ) ياراتتى، تىرىكچىلىك يولىدا هەرىكەتلىنىشىڭلار ئۈچۈن كۇندۇزنى يورۇق ياراتتى، ئاللا ئىنسانلارغا هەققەتەن مەرهەمەتلىكتۇر ۋە لېكىن ئىنسانلارنىڭ تولىسى (ئاللانىڭ ئېهسانىغا شۈكۈر قىلمايدۇ، ئاللانىڭ مەرهەمىتى ۋە نېمەتلىرىگە ناشكۇرلۇق قىلىدۇ) (61). ئەنە شۇ ئاللا سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، هەممە نەرسىنى ياراتقۇچىدۇر، ئۇنىڭدىن باشقا هېچ ئىلاه يوقتۇر، قانداقمۇ (ئاللاغا ئىبادەت قىلىشتىن بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشقا) بۇرۇلۇپ كېتىسىلەر؟ (62). ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلار (هىدايەتتىن ۋە هەقىقەتتىن) شۇنداق بۇرۇلۇپ كېتىدۇ (ئى مۇهەممەد! قەۋمىڭ ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلىقىغا قايغۇرۇپ كەتمىگىن؛ ئۇلاردىن ئىلگىرى ئۆتكەنلەر مۇشۇنداق قىلغان (63). ئاللا سىلەرگە زېمىننى تۇراڭغۇ، ئاسمانىنى بىنا قىلدى، سىلەرنى سۈرەتكە كىرگۈزدى. سۈرىتىڭلارنى چىرايلىق قىلدى. سىلەرگە

(تۇرلۈك) پاك نەرسىلەرنى رىزىق قىلىپ بەردى. ئەنە شۇ ئاللا سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللانىڭ بەرىكىتى بۇيۇكتۇر (64) ـ ئاللا ھاياتتۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، دىنىڭلارنى (شېرىكتىن ۋە رىيادىن) ساپ قىلغان ھالدا ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىڭلار، جىمى ھەمدۇسانا ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاغا خاستۇر! (65). (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى: «پەرۋەردىگارىمدىن ماڭا روشەن دەلىللەر كەلگەن چاغدا، سىلەر ئاللانى قويۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان بۇتلىرىڭلارغا ئىبادەت قىلىشتىن مەنئى قىلىندىم، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىغا بويسۇنۇشقا بۇيرۇلدۇم» (66).

— سۈرە غافىر

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٥﴾ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ ۚ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾

شۈبھىسىزكى، ئاسمان ۋە زېمىندىكى ھېچ نەرسە ئاللاغا مەخپى ئەمەس، ئۇ سىلەرنى بەچچىدانلاردا (يەنى ئاناڭلارنىڭ قورسىقىدىكى چېغىڭلاردا) ئۆزى خالىغان شەكىلگە كىرگۈزىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئاللا غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر (6).

— سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٣﴾

پەرۋەردىگارىمىز! سەن نازىل قىلغان كىتابقا ئىشەنىدۇق، پەيغەمبەرگە ئەگەشتۇق، بىزنى (ھىدايىتىگە) شاھىد بولغانلار قاتارىدا قىلغىن (53).

— سۈرە ئال ئىمران

إِنَّمَآ إِلَٰهُكُمُ

ٱللَّهُ ٱلَّذِي لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار پەر ئاللادۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ مەبۇد (پەرھەق) يوقتۇر، ئۇ ھەر نەرسىنى تولۇق بىلگۈچىدۇر (98).

— سۈرە تاھا

وَقَالُوا ٱتَّخَذَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَّقَدْ جِئْتُمْ
شَيْـًٔا إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنشَقُّ
ٱلْأَرْضُ وَتَخِرُّ ٱلْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَن دَعَوْا لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾
وَمَا يَنۢبَغِي لِلرَّحْمَٰنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِن كُلُّ مَن فِي
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِي ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ
وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ ءَاتِيهِ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾ إِنَّ

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾ فَاِنَّمَا يَسَّرْنٰهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِيْنَ وَ تُنْذِرَ بِهٖ قَوْمًا لُّدًّا ﴿٩٧﴾

ئۇلار : « ئاللانىڭ بالىسى بار » دېيىشتى (88) . سىلەر شەك-شۇبھىسىز قەبىھ بىر سۆزنى قىلدىڭلار (89) . بۇ سۆزنىڭ (ياماناتلىقىدىن) ئاسمانلار پارچىلىنىپ كەتكىلى، يەر يېرىلىپ كەتكىلى، تاغلار گۈمران بولۇپ كەتكىلى تاس قالدى (90) . بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ئۇلار ئاللانىڭ بالىسى بار دەپ دەۋا قىلدى (91) . بالىسى بولۇش ئاللاغا لايىق ئەمەستۇر (92) . ئاسمانلاردا ۋە زېمىندا ئاللاغا بەندە بولۇپ بوۋىسۇنمايدىغان ھېچ مەخلۇق يوقتۇر (93) . شەك-شۇبھىسىزكى، ئاللا ئۇلارنى تولۇق ئىگىلىگەن ۋە سانىنى مۇكەممەل بىلدى (94) . قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللانىڭ دەرگاھىغا تەنھا كېلىدۇ (95) . ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار ئۈچۈن ئاللا ھەقىقەتەن (ئۇلارنىڭ دىللىرىدا) مۇھەببەت پەيدا قىلىدۇ (96) . (ئى مۇھەممەد!) تەقۋادارلارغا خۇش خەۋەر بېرىشىڭ ۋە سەركەش قەۋمنى ئاگاھلاندۇرۇشىڭ ئۈچۈن، بىز قۇرئانىنى سېنىڭ تىلىڭ بىلەن چۈشىنىشلىك قىلىپ نازىل قىلدۇق (97) .

— سۈرە مەريەم

مَا كَانَ لِلّٰهِ اَنْ يَّتَّخِذَ مِنْ وَّلَدٍ ۙ سُبْحٰنَهٗ ؕ اِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿٣٥﴾ وَاِنَّ اللّٰهَ رَبِّيْ وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ ؕ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿٣٦﴾

« ئاللانىڭ شەنىگە بالىسى بولۇش لايىق ئەمەس، ئاللا (بالىدىن، شېرىكتىن) پاكتۇر، ئاللا بىرەر ئىشنى ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا ﴿ۋۇجۇدقا كەل﴾ دەيدۇ-دە، ئۇ ۋۇجۇدقا كېلىدۇ (35). ئاللا ھەقىقەتەن مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر، سىلەرنىڭمۇ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىڭلار، بۇ توغرا يولدۇر » (36).

— سۈرە مەريەم

وَاذْكُرْ فِي الْكِتٰبِ إِسْمٰعِيلَ
إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ
يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ
مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

(ئى مۇھەممەد!) كىتابتا (يەنى قۇرئاندا) ئىسمائىلنىڭ (قىسسىسى)نى بايان قىلغىن، ئۇ ھەقىقەتەن ۋەدىسىدە راستچىل ھەم رەسۇل، ھەم پەيغەمبەر ئىدى (54). ئۇ ئائىلىسىدىكىلەرنى نامازغا ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە بۇيرۇيتتى، پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا ئۇنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشكەن ئىدى (55).

— سۈرە مەريەم

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَ
يُرِيدُونَ أَنْ يُّفَرِّقُوا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ
نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَّنَكْفُرُ بِبَعْضٍ ۙ وَّيُرِيدُونَ أَنْ
يَّتَّخِذُوا بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُونَ

حَقًّا ۚ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوْا بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ
اُولٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيْهِمْ اُجُوْرَهُمْ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ
غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١٥٢﴾

شۇبھىسىزكى، ئاللانى ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار قىلغانلار، ئاللا بىلەن ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئارىسىنى (ئاللاغا ئىشىنىپ پەيغەمبەرلىرىگە ئىشەنمەيمىز دەيىش بىلەن) ئاجرىتىۋەتمەكچى بولغانلار، (پەيغەمبەرلەرنىڭ) بەزىسىگە ئىشىنىمىز، بەزىسىگە ئىشەنمەيمىز دېگۈچىلەر — ئۇنىڭ (يەنى ئىمان بىلەن كۇفرىنىڭ) ئارىسىدا (ئوتتۇرا) يول تۇتماقچى بولغانلار (150). ئەنە شۇلار (ئىماننى دەۋا قىلغان تەقدىردىمۇ) راستتىنلا كاپىرلاردۇر، كاپىرلارغا خورلىغۇچى ئازاب تەييارلىدۇق (151). ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان ئېيتقان، ئۇلاردىن ھېچبىرىنىڭ ئارىسىنى ئاجرىتىۋەتمىگەن (يەنى ھەممىسىگە ئىمان ئېيتقان) كىشىلەرگە ئاللا ئۇلارنىڭ (تېگىشلىك) ئەجرىلىرىنى ئاتا قىلىدۇ، ئاللا ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر (152).

— سۈرە نىسا

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَمْ
يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُنْ لَّهٗ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ

وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيْرًا ﴿١١١﴾

ئېيتقىنكى، «جەمئىي ھەمدۇسانا بالىسى بولۇشتىن پاك بولغان، سەلتەنىتىدە شېرىكى بولمىغان، خارلىقتىن قوتۇلۇش ئۈچۈن دوستقا موھتاج بولمىغان (يەنى خار بولمىغان، ياردەمچىگە موھتاج بولمىغان) ئاللاغا خاستۇر! ئاللانى مۇكەممەل رەۋىشتە ئۇلۇغلىغىن» (111).

— سۈرە ئىسرا

يَآاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَالْكِتٰبِ الَّذِيْ نَزَّلَ عَلٰى رَسُوْلِهٖ وَالْكِتٰبِ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ ؕ وَمَنْ يَّكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًۢا بَعِيْدًا ﴿١٣٦﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا ثُمَّ اٰمَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا ثُمَّ ازْدَادُوْا كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيْلًا ﴿١٣٧﴾

ئى مۇمىنلەر! ئاللاغا، ئاللانىڭ پەيغەمبىرىگە ۋە ئاللا ئۇنىڭغا نازىل قىلغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) ۋە ئىلگىرى ئاللا نازىل قىلغان كىتابلارغا (يەنى قۇرئاندىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان ساماۋى كىتابلارغا) ئىمان كەلتۈرۈڭلار. كىمكى ئاللانى، ئاللانىڭ پەرىشتىلىرىنى،

كىتابلىرىنى، پەيغەمبەرلىرىنى ۋە ئاخىرەت كۈنىنى ئىنكار قىلىدىكەن، ئۇ ئادەتتىن ئازغان بولىدۇ (136). ئىمان ئېيتقان، ئاندىن كاپىر بولغان، ئاندىن ئىمان ئېيتقان، ئاندىن كاپىر بولغان، ئاندىن كۇفرىدا ئەزگەيلىگەن (يەنى شۇ كۇفرى بىلەن ئۆلگەن) كىشىلەرنى ئاللا مەغپىرەت قىلمايدۇ ۋە ئۇلارنى توغرا يولغا (يەنى جەننەتكە) يېتەكلىمەيدۇ (137).

— سۈرە نىسا

﴿٢٥﴾ وَمَآ أَرْسَلْنَا
مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا نُوْحِيْٓ اِلَيْهِ اَنَّهٗ لَآ
اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدُوْنِ ﴿٢٥﴾

(ئى مۇھەممەد!) سەندىن ئىلگىرى ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسىگە: «مەندىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ماڭىلا ئىبادەت قىلىڭلار» دەپ ۋەھىي قىلدۇق (25).

— سۈرە ئەنبىيا

قُلْ اِنَّمَا يُوْحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَآ
اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿١٠٨﴾

(ئى مۇھەممەد! مۇشرىكلارغا). «ماڭا ۋەھىي قىلىنىدىكى، سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار پەر ئىلاھتۇر، سىلەر بويسۇنامسىلەر؟» دېگىن (108).

— سۈرە ئەنبىيا

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِن وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ
مِنْ إِلَٰهٍ إِذًا لَّذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾ عَالِمِ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

ئاللانىڭ بالىسى يوق، ئۇنىڭغا باراۋەر باشقا بىر ئىلاھمۇ يوق، ئەگەر بۇنداق بولسا ئىدى، ئۇ چاغدا ھەر ئىلاھ ئۆزى يارالتقان مەخلۇقنى يالغۇز ئىگىلەيتتى، بەزىسى بەزىسىدىن غالىب كېلەتتى. ئاللا ئۇلارنىڭ ئاللاغا نسبەتەن بەرگەن ئەرسىلىرىدىن پاكتۇر (91) ئاللا غەيبنى ۋە ئاشكارىنى بىلگۈچىدۇر، مۇشرىكلارنىڭ شېرىك كەلتۈرگەن ئەرسىلىرىدىن ئۇستۇندۇر (92).

— سۈرە مۇئمىنۇن

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ
الْحَقُّ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾ وَمَن
يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا
حِسَابُهُ عِندَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

ھەق پادىشاھ — ئاللا ئۇستۇندۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، (ئاللا) ئۇلۇغ ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر (116). كىمكى ھېچقانداق دەلىلى بولمىغان ھالدا ئاللاغا قوشۇپ يەنە بىر مەبۇدقا

ئىبادەت قىلىدىكەن، پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا ھېساب بېرىدۇ، كاپىرلار ھەققەتەن نىجات تاپمايدۇ (117).

— سۈرە مۇئمىنۇن

وَهُوَ
الَّذِيْٓ اَنْشَاَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٕدَةَ ؕ قَلِيْلًا
مَّا تَشْكُرُوْنَ ۝٧٨ وَهُوَ الَّذِيْ ذَرَاَكُمْ فِي الْاَرْضِ
وَاِلَيْهِ تُحْشَرُوْنَ ۝٧٩ وَهُوَ الَّذِيْ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ وَلَهُ
اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ۝٨٠

ئاللا سىلەر ئۇچۇن قۇلاقلارنى، كۆزلەرنى ۋە دىللارنى يارالتتى، سىلەر ناھايىتى ئاز شۈكۈر قىلىسىلەر (78). ئاللا سىلەرنى زېمىندا (نەسىللەندۈرۈش يولى بىلەن) يارالتتى، (ھېساب بېرىش ئۈچۈن) ئۇنىڭ دەرگاھىغا يىغىلىسىلەر (79). ئاللا (ئۆلۈكنى) تىرىلدۈرىدۇ، (تىرىكنىڭ) جېنىنى ئالىدۇ، كېچە-كۈندۈزنىڭ ئۆزگىرىپ تۇرۇشى ئاللانىڭ باشقۇرۇشىدىندۇر، چۈشەنمەمسىلەر؟ (80).

— سۈرە مۇئمىنۇن

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ ۘ
لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ؕ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ ؕ
لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ۝٨٨

ئاللاغا قوشۇپ باشقا بىر ئىلاھقا ئىبادەت قىلما، ئاللادىن باشقا

هېچ ئىلاھ يوقتۇر، ئاللانىڭ زاتىدىن باشقا بارلىق نەرسە يوقىلىدۇ، (مەخلۇقاتتىن ئىجرا بولىدىغان ھۆكۈم پەقەت ئاللاغا خاستۇر، سىلەر ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر (88).

— سۈرە قەسەس

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ ۖ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

ئۇ ئاللادۇر، ئۇنىڭدىن بۆلەك ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە جىمى ھەمدۇسانا ئاللاغا مەنسۇپتۇر، ھۆكۈم چىقىرىش ئاللاغا مەنسۇپتۇر، سىلەر ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر (70).

— سۈرە قەسەس

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾

(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «ئى ئەھلى كىتاب! (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار جامائەسى) پەقەت بىزنىڭ ئاللاغا، بىزگە نازىل قىلىنغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) ۋە ئۇنىڭدىن ئىلگىرى (پەيغەمبەرلەرگە) نازىل قىلىنغان كىتابلارغا ئىمان ئېيتقانلىقىمىز ئۈچۈن ۋە سىلەرنىڭ كۆپچىلىكىڭلار پاسىق بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، بىزنى ئەيىبلەمسىلەر؟» (59).

— سۈرە مائىدە

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّ اللّٰهَ ثَالِثُ ثَلٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّآ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۭ وَاِنْ لَّمْ يَنْتَهُوْا عَمَّا يَقُوْلُوْنَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٧٣﴾

ئاللا ئۈچ ئىلاھنىڭ بىرىدۇر، دېگۈچىلەر شەكسىز كاپىر بولدى، بىر ئىلاھتىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر. ئەگەر ئۇلار ئېيتىۋاتقان سۆزلىرىدىن قايتمسا، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى كاپىر بولغانلار (دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) قاتتىق ئازابقا قالىدۇ (73).

— سۈرە مائىدە

رَبَّنَآ اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِيْ وَمَا نُعْلِنُ ۭ وَمَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاۗءِ ﴿٣٨﴾

پەرۋەردىگارىمىز! سەن بىزنىڭ يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا قىلغانلىرىمىزنى بىلىپ تۇرىسەن، ئاسمان-زېمىندىكى ھېچ نەرسە ئاللاغا مەخپىي ئەمەس (38).

— سۈرە ئىبراھىم

وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوْٓا اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ ۚ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۚ فَاِيَّايَ فَارْهَبُوْنِ ﴿٥١﴾

ئاللا: «ئىككى ئىلاھقا ئىبادەت قىلماڭلار، ئۇ پەقەت بىرلا ئىلاھتۇر، مەندىنلا قورقۇڭلار» دېدى (51).

— سۈرە نەھل

اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى ۝٥ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى ۝٦ وَاِنْ
تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَاِنَّهٗ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفَى

مەرھەمەتلىك ئاللا ئەرش ئۈستىدە ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە قارار ئالدى (5). ئاسمانلاردىكى، زېمىندىكى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ۋە يەر ئاستىدىكى شەيئىلەرنىڭ ھەممىسى ئاللانىڭدۇر (يەنى ئاللانىڭ مۈلكىدۇر، ئۇلارنىڭ مەخلۇقاتىدۇر، ئاللانىڭ تەسەررۇپى ئاستىدادۇر) (6). ئەگەر سەن ئاشكارا سۆزلىسەڭ (ياكى يوشۇرۇن سۆزلىسەڭ، ئاللانىڭ نەزەرىدە ئوخشاشىدۇر). چۈنكى ئۇ، سىرنى ۋە ئۇنىڭدىنمۇ مەخپىيەك ئىشلارنى بىلىپ تۇرىدۇ (7).

— سۈرە تاھا

وَلَا تُجَادِلُوْٓا اَهْلَ
الْكِتٰبِ اِلَّا بِالَّتِيْ هِيَ اَحْسَنُ ۖ اِلَّا الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا
مِنْهُمْ وَقُوْلُوْٓا اٰمَنَّا بِالَّذِيْٓ اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ
وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَّنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ۝٤٦

ئەھلى كىتاب بىلەن پەقەت ئەڭ چىرايلىق رەۋىشتە مۇنازىرىلىشىڭلار. ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى زۇلۇم قىلغۇچىلار (يەنى سىنەرگە قارشى ئۇرۇش قىلغۇچىلار ۋە فىدىيە بېرىشتىن باش تارتقۇچىلار) بۇنىڭدىن مۇستەسنا، ئېيتىڭلاركى، « بىزگە نازىل قىلىنغان كىتابقا ۋە سىلەرگە نازىل قىلىنغان كىتابقا ئىمان ئېيتتۇق. سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار ۋە بىزنىڭ ئىلاھىمىز بىردۇر، بىز ئاللاغا بويسۇنغۇچىلارمىز » (46).

— سۈرە ئەنكەبۇت

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾

ئاللا هەقىقەتەن مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر، سىلەرنىڭمۇ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىڭلار، بۇ توغرا يولدۇر (51).

— سۈرە ئال ئىمران

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا
خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾ وَعَنَتِ الْوُجُوهُ
لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ ۖ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ
يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ
ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

ئاللا ئۇلارنىڭ ئالدىدىكىنى ۋە كەينىدىكىنى بىلىدۇ، ئۇلار بولسا ئۇنى بىلمەيدۇ (110). گۇناھكارلار مەخلۇقاتنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچى (مەڭگۈ) ھايات ئاللاغا ئېگىلىدۇ، ئاللاغا شېرىك كەلتۈرگەنلەر شەكسىز زىيان تارتىدۇ (111). مۆمىن تۇرۇپ ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار ياماناتلىقلرىنىڭ ئېشىپ كېتىشىدىن ۋە ياخشىلىقلرىنىڭ كېمىيىپ كېتىشىدىن قورقمايدۇ (112).

— سۈرە تاھا

وَقَالَتِ
الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ ۚ قُلْ
فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُم ۖ بَلْ أَنتُم بَشَرٌ مِّمَّنْ

خَلَقَ، يَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ، وَ
لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۫ وَاِلَيْهِ
الْمَصِيْرُ ﴿١٨﴾

يەھۇدىلار ۋە ناساۋالار: «بىز ئاللانىڭ ئوغۇللىرىدۇرمىز (يەنى ئاتا-بالىدەك يېقىنمىز) ۋە (بىز ئاللانىڭ دىنىدا مۇلغاچقا) دوستلىرىدۇرمىز» دېدى. ئېيتقىنكى، (ئۇنداق بولسا) ئاللا نېمە ئۈچۈن سىلەرگە گۇناھىڭلار تۈپەيلىدىن ئازاب قىلىدۇ؟» يەلكى سىلەر باشقا كىشىلەرگە ئوخشاش ئاللا يارىتقان ئىنسانلار، ئاللا خالىغان ئادەمگە مەغپىرەت قىلىدۇ؛ خالىغان ئادەمگە ئازاب قىلىدۇ، ئاسمانلارنىڭ، يەر يۈزىنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نەرسىلەرنىڭ پادىشاھلىقى ئاللاغا خاستۇر، ئەڭ ئاخىر بارىدىغان جاي ئاللانىڭ دەرگاھىدۇر (18).

— سۈرە مائىدە

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُوْنَ ۭ
وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ﴿٥٠﴾

ئۇلار جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ ھۆكۈمىنى تەلەپ قىلامدۇ؟ (ئاللاغا) چىن ئىشىنىدىغان قەۋمىنىڭ نەزەرىدە ھۆكۈمدە ئاللادىنمۇ ئادىل كىم بار (50).

— سۈرە مائىدە

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ
وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ ۚ لَا إِلَٰهَ إِلَّا
هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۗ
وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِن بَعْدِ
مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۗ وَمَن يَكْفُرْ
بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

ئاللا ئاداله تنى به‌رپا قىلغان هالدا كۆۋاهلىق به‌ردىكى، ئۇنىڭدىن باشقا هېچ مه‌بۇد (به‌رهه‌ق) يوقتۇر. پەرىشتىلەرمۇ، ئىلىم ئه‌هللىرىمۇ شۇنداق كۆۋاهلىق به‌ردى: ئۇنىڭدىن باشقا هېچ مه‌بۇد (به‌رهه‌ق) يوقتۇر. ئۇ غالىبتۇر، هېكمه‌ت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر (18). هه‌قىقه‌ته‌ن ئاللانىڭ نه‌زىرىده مه‌قبۇل دىن ئىسلام (دىنى) دۇر. كىتاب بېرىلگه‌نلەر (يه‌نى يه‌هۇدىيلار ۋه ناسارالار) پەقه‌ت ئۆزلىرىگه ئىلىم كه‌لگه‌ندىن كېيىنلا ئۆز ئارا هه‌سه‌ت قىلىشىپ ئىختىلاپ قىلىشتى (يه‌نى ئىسلامنىڭ هه‌قلىقىنى، مۇهه‌ممه‌د ئه‌له‌يهىسسالامنىڭ پەيغه‌مبه‌رلىكىنى روشه‌ن پاكىتلار ئارقىلىق بىلىپ تۇرۇپ، كۆره‌لمه‌سلىكتىن ئىنكار قىلىشتى)، كىمكى ئاللانىڭ ئايه‌تلىرىنى ئىنكار قىلىدىكه‌ن (ئاللا ئۇنى يېقىندا جازالايدۇ)، ئاللا تېز هېساب ئالغۇچىدۇر (19).

— سۈره ئال ئىمران

يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ قَدۡ جَآءَكُمۡ رَسُولُنَا
يُبَيِّنُ لَكُمۡ عَلَىٰ فَتۡرَةٖ مِّنَ ٱلرُّسُلِ أَن تَقُولُواْ مَا
جَآءَنَا مِنۢ بَشِيرٖ وَلَا نَذِيرٖۖ فَقَدۡ جَآءَكُم بَشِيرٞ
وَنَذِيرٞۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٩

ئى ئەھلى كتاب! (يەنى يەھۇدىلار ۋە ناسارالار) « بىزگە ساۋاب بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچى، (ئازابتىن) ئاگاھلاندۇرغۇچى كەلمىدى دېمە سلىكىگىلار ئۈچۈن، پەيغەمبەرلەر ئۈزۈلۈپ قالغان بىر زاماندا سىلەرگە (شەرىئەتنى ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرىنى) بايان قىلىپ بېرىدىغان رەسۇلىمىز كەلدى، ھەقىقەتەن سىلەرگە خۇش خەۋەر بەرگۈچى ۋە ئاگاھلاندۇرغۇچى (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام) كەلدى (ئەمدى سىلەرگە ئۈزرە قالمىدى). ئاللا ھەر نەرسىگە قادىردۇر (19).

— سۈرە مائىدە

أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۗ
أَلَآ إِنَّ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٞ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا
يَعۡلَمُونَ ٥٥ هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ٥٦

راستتىلا ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى بارلىق نەرسىلەر ئاللانىڭ مۈلكىدۇر، راستتىنلا ئاللانىڭ ۋەدىسى ھەقتۇر، لېكىن ئۇلار (يەنى ئىنسانلار) نىڭ تولىسى (بۇنى) بىلمەيدۇ (55). ئاللا (ئۆلۈكنى) تىرىلدۇرىدۇ،

(نىرىكنى) ئۇلتۇرىدۇ، سىلەر ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر (56).

— سۈرە يۇنۇس

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا
لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ
يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

جىنلارنى، ئىنسانلارنى پەقەت ماڭا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈنلا يارالتتىم (56). ئۇلاردىن مەن رىزىق تىلمەيمەن ۋە ئۇلارنىڭ مېنى ئوزۇقلاندۇرۇشىنى تىلمەيمەن (57). ئاللا ھەقىقەتەن ھەممىگە رىزىق بەرگۈچىدۇر، قۇدرەتلىكتۇر، (ئاللانىڭ) قۇۋۋىتى ئارتۇقتۇر (58).

— سۈرە زارىيات

ذَٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ۗ
وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا
مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾

بۇلار پەرۋەردىگارىڭ ساڭا ۋەھىي قىلغان ھېكمەتلەرنىڭ بىر قىسمىدۇر، ئاللاغا باشقا مەبۇدنى شېرىك قىلمىغىن، بولمىسا مالامەت قىلىنغان، (ئاللانىڭ رەھمىتىدىن) قوغلانغان ھالدا جەھەننەمگە تاشلىنىسەن (39).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

الصّٰلِحٰتِ أُولٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۝

ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار — ئەنە شۇلار مەخلۇقاتلارنىڭ ياخشىسىدۇر (7).

— سۈرە بەيىنە

وَأْمُرْ أَهْلَكَ
بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۖ لَا نَسْـَٔلُكَ رِزْقًا ۖ نَحْنُ
نَرْزُقُكَ ۗ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى ۝

(ئى مۇھەممەد!) ئائىلەڭدىكىلەرنى (ۋە ئۆزىڭنى) نامازغا بۇيرۇغىن، ئۆزۈڭمۇ ئۇنى ئادا قىلىشقا چىداملىق بولغىن، سەندىن بىز رىزىق تەلەپ قىلمايمىز. ساڭا بىز رىزىق بېرىمىز، ياخشى ئاقىۋەت پەقەت تەقۋادارلارغا خاستۇر (132).

— سۈرە تاھا

يٰبُنَيَّ أَقِمِ الصَّلٰوةَ وَأْمُرْ
بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا
أَصَابَكَ ۖ إِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ۝

ئى، ئوغۇلچىقىم! نامازنى (ۋاقتىدا تەئدىل ئەركان بىلەن) ئوقۇغىن، (كىشىلەرنى) ياخشىلىققا بۇيرۇغىن، يامانلىقتىن توسقىن، ساڭا يەتكەن كۈلپەتلەرگە سەۋر قىلغىن (چۈنكى ھەممە تكە

دەۋەت قىلغۇچى ئەزىيەتلەرگە ئۇچرايدۇ)، بۇ ھەققەتەن قىلىشقا تۇرادە تىكلەشكە تېگىشلىك ئىشلاردىندۇر (17).

— سۈرە لوقمان

وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ الَّيْلِ ۚ إِنَّ الْحَسَنٰتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّاٰتِ ۚ ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذّٰكِرِيْنَ ﴿١١٤﴾

كۈندۈزنىڭ ئىككى تەرىپىدە (يەنى ئەتىگەندە ۋە كەچقۇرۇن ۋاقتلىرىدا) ۋە كېچىنىڭ دەسلەپكى ۋاقتلىرىدا نامازنى ئۆتىگىن، شۇبھىسىزكى، ياخشى ئىشلار ئارقىلىق يامان ئىشلار يوقىلىدۇ، بۇ چۈشەنگۈچىلەر ئۈچۈن ۋەز-نەسىھەتتۇر (114).

— سۈرە ھۇد

اُتْلُ مَآ أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتٰبِ وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ ۖ إِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ ۗ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ أَكْبَرُ ۗ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُوْنَ ﴿٤٥﴾

(ئى مۇھەممەد!) ساڭا ۋەھيى قىلىنغان كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) تىلاۋەت قىلغىن، نامازنى (تەئدىل ئەركان بىلەن) ئوقۇغىن، نامازھەققەتەن قەبىھ ئىشلاردىن ۋە گۇناھلاردىن توسۇيدۇ، ئاللانى ياد ئېتىش ھەممە (يەنى ئۇنىڭدىن باشقا ھەممە ئىبادەتتىن) ئۇلۇغدۇر، ئاللا قىلۋاتقان (ھەممە) ئىشلىرىنى

بىلىپ تۇرىدۇ (45) .

— سۈرە ئە نكە بۇت

أَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوْكِ الشَّمْسِ إِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ
وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوْدًا ۝

(ئى مۇھەممەد!) كۈن قايرىلغان ۋاقىتتىن تارتىپ قاراڭغۇ چۈشكەن ۋاقىتقا قەدەر نامازنى ئوقۇغىن، بامدات نامىزىنىمۇ ئوقۇغىن، (كۈندۈزنىڭ ۋە كېچىنىڭ پەرىشتىلىرى) چوقۇم بامدات نامىزىدا ھازىر بولىدۇ (78) .

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا إِذَا نُوْدِيَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَّوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ۚ ذٰلِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۝ فَإِذَا قُضِيَتِ
الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِي الْاَرْضِ وَابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ
اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ۝

ئى مۇمىنلەر! جۈمە كۈنى جۈمە نامىزىغا ئەزان ئېيتىلسا، ئاللانى ياد ئېتىشكە (يەنى جۈمە خۇتبىسىنى ئاڭلاشقا ۋە جۈمە نامىزىنى ئادا قىلىشقا) ئالدىراپ بېرىڭلار، ئېلىم-سېتىمنى قويۇپ تۇرۇڭلار، ئەگەر بىلىمىڭلار بۇ سىلەر ئۈچۈن ياخشىدۇر (9) . نامازئوقۇلۇپ بولغاندا (يەنى نامازدىن پاراغ بولغىنىڭلاردىن كېيىن)

زېمىنغا تارقىلىپ ئىبەدى ئۆز مەشغۇلاتىگلار بىلەن بولۇپ)، ئاللاتىڭ يەر زىلدىن تەلەپ قىلىگلار، مەقسەتلىگلارغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئاللانى كۆپ ياد ئېتىگلار (10).

— سۈرە جۇمۇئە

فَخَلَفَ

مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوٰتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾

ئۇلار كەتكەندىن كېيىن (ئۇلارنىڭ ئورنىنى) باسقان ئوروۇن باسارلار نامازنى تەرك ئەتتى، نەپسى خاھىشلىرىغا ئەگەشتى. ئۇلار (قىيامەتتە) گۇمراھلىقنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ (59). تەۋبە قىلغان، ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار بۇنىڭدىن مۇستەسنا، ئەنە شۇلار جەننەتكە كىرىدۇ، ئۇلارنىڭ (ئەمەللىرىنىڭ سەۋابىدىن) ھېچ نەرسە كېمەيتىلمەيدۇ (60).

— سۈرە مەريەم

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ، وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخٰشِعِينَ ﴿٤٥﴾

سەۋر قىلىش، نامازغا ئوقۇش تارقىلىق (ئاللادىن) ياردەم تىلەڭلار،

ناماز ئاللادىن قورقۇچىلار (يەنى كەمتەرلىك بىلەن ئاللاغا بويسۇنغۇچىلار) - دىن باشقىلارغا ھەقىقەتەن مۇشەققەتلىك ئىشتۇر (45).

— سۈرە بەقەرە

الٓمّٓ ﴿١﴾ تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ الْحَكِيْمِ ﴿٢﴾ هُدًى
وَّرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِيْنَ ﴿٣﴾ الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ
وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ﴿٤﴾

بۇ ھېكمەتلىك كىتابنىڭ ئايەتلىرىدۇر (2). (ئۇ تەئدىل ئەركان بىلەن) ناماز ئوقۇيدىغان، (ئاللانىڭ رىزاسىنى تىلەش يۈزىسىدىن كۆڭۈل ئازادىلىكى بىلەن) زاكات بېرىدىغان ۋە ئاخىرەتكە جەزمەن ئىشىنىدىغان ياخشى ئىش قىلغۇچى كىشىلەرگە ھىدايەتتۇر ۋە رەھمەتتۇر (3 — 4).

— سۈرە لوقمان

وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ ، وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوْهُ
عِنْدَ اللّٰهِ ، اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١١٠﴾

ناماز نى ئادا قىلىڭلار، زاكاتنى بېرىڭلار، ئۆزۈڭلار ئۈچۈن ئىشلىگەن ھەرقانداق ياخشى ئەمەل بولسا، ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئونىڭ ساۋابىنى تاپسىلەر، ئاللا ھەقىقەتەن قىلغان ئەمەللىرىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر (110).

— سۈرە بەقەرە

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ
الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا
فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ
وَظُهُورُهُمْ ۖ هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا
مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾

ئالتۇن-كۆمۈش يىغىپ، ئۇنى ئاللانىڭ يولىدا سەرپ قىلمايدىغانلارغا ئاخىرەتتا بولىدىغان، قاتتىق ئازاب سىلەن بېشارەت بەرگىن (34). ئۇ كۈندە (يەنى قىيامەت كۈنىدە) ئۇ ئالتۇن-كۆمۈشلەر جەھەننەمنىڭ ئوتىدا قىزىتىلىپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ پېشانىلىرى، يانلىرى ۋە دۈمبىلىرى داغلىنىدۇ. ئۇلارغا «بۇ سىلەرنىڭ ئۆزۈڭلار ئۈچۈن يىغقان ئالتۇن-كۆمۈشلىرىڭلار (سىلەر بۇ دۇنيايىڭلاردىكى ئاللانىڭ ھەققىنى ئادا قىلمىدىڭلار). يىغقان ئالتۇن-كۆمۈشلىرىڭلارنىڭ ۋابالىنى تېتىڭلار» دېيىلىدۇ (35).

— سۈرە تەۋبە

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

ئاللانىڭ رەھمىتىگە ئېرىشىشىڭلار ئۈچۈن نامازنى ئوقۇڭلار، زاكات بېرىڭلار، پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىڭلار (56).

— سۈرە نۇر

وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَ
اٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرّٰكِعِينَ ﴿٥٦﴾

نامازنى ئادا قىلىڭلار، زاكاتنى بېرىڭلار، رۇكۇ قىلغۇچىلار بىلەن بىللە رۇكۇ قىلىڭلار (43).

— سۈرە بەقەرە

إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾

ئىمان ئېيتقان، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان، نامازنى ئوقۇغان ۋە زاكات بەرگەن كىشىلەر پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا (جوڭ) ساۋابقا ئېرىشىدۇ، ئۇلاردا (ئاخىرەتتە) قورقۇنچ ۋە غەم-قايغۇ بولمايدۇ (277).

— سۈرە بەقەرە

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ
يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا
إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ ۗ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

الَّذِيْنَ لَا يُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كٰفِرُوْنَ ۝

سەن (ئۇ مۇشرىكلارغا) : « مەن سىلەرگە ئوخشاش ئىنسانمەن، ماڭا ئىلاھىڭلار بىر ئىلاھتۇر. دەپ ۋەھىي قىلىنىدۇ، ئۇنىڭغا (ئىمان ۋە تائەت-ئىبادەت بىلەن) يۈزلىنىڭلار ۋە ئۇنىڭدىن مەغپىرەت تىلەڭلار! » دېگىن، مۇشرىكلارغا ۋاي! (6). ئۇلار زاكات بەرمەيدۇ، ئاخىرەتكە ئىشەنمەيدۇ (7).

— سۈرە فۇسسىلەت

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ۝

ئى مۇمىنلەر! (ئۆزىناھلاردىن) ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، سىلەردىن ئىلگىرىكىلەرگە (يەنى ئىلگىرىكى ئۈممەتلەرگە) روزا پەرز قىلىنغانىدەك، سىلەرگىمۇ (رامىزان روزىسى) پەرز قىلىندى (183).

— سۈرە بەقەرە

اَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ ، فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ اُخَرَ ، وَعَلَى الَّذِيْنَ يُطِيْقُوْنَهٗ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِيْنٍ ، فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا

فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ ۚ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾

(بۇ پەرز قىلىنغان روزا) ساناقلىق كۈنلەردۇر، سىلەردىن كىمكى كېسەل ياكى سەپەر ئۈستىدە بولۇپ (روزا تۇتمىغان بولسا)، تۇتمىغان كۈنلەرنى (يەنى قازاسىنى) باشقا كۈنلەردە تۇتسۇن، روزىنى (قېرىلىق ياكى ئاجىزلىق تۈپەيلىدىن مۈشەققەت بىلەن) ئاران تۇتىدىغان كىشىلەر تۇتمىسا، (كۈنلۈكى ئۈچۈن) بىر مىسكىن تويغۇدەك تاماق فىدىيە بېرىشى لازىم. كىمكى فىدىيىنى (بەلگىلەنگەن مىقداردىن) ئارتۇق بەرسە. بۇ ئۆزى ئۈچۈن ياخشىدۇر. ئەگەر بىلىسەكلار، روزا تۇتۇش سىلەر ئۈچۈن (ئىنغىز ئوچۇق يۇرۇشتىن ۋە فىدىيە بېرىشتىن) ياخشىدۇر (184).

— سۈرە بەقەر

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ۚ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۗ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾

رامىزان ئېيىدا قۇرئان نازىل بولۇشقا باشلىدى. قۇرئان ئىنسانلارغا يېتەكچىدۇر. ھىدايەت قىلغۇچى ۋە ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىغۇچى روشەن ئايەتلەر دۇر، سىلەردىن كىمكى رامىزان ئېيىدا ھازىر بولسا رامىزان روزىسىنى تۇتسۇن؛ كىمكى كېسەل ياكى سەپەر ئۈستىدە (يەنى مۇساپىر بولۇپ (تۇتمىغان بولسا، تۇتمىغان كۈنلەر ئۈچۈن) باشقا كۈنلەردە تۇتسۇن. ئاللا سىلەرگە ئاسانلىقنى خالايدۇ. تەسلىكنى خالىمايدۇ، ئاغزىڭلار ئوچۇق يۈرگەن كۈنلەرنىڭ قازاسىنى قىلىش بىلەن رامىزان روزىسىنىڭ سانىنى تولدۇرۇشۇڭلارنى، سىلەرنى ھىدايەت قىلغانلىقىغا ئاللانى ئۇلۇغلىشىڭلارنى، (ئۇنىڭ ئىنئامىلىرىغا) شۈكۈر قىلىشىڭلارنى خالايدۇ؛ 185 ».

— سۈرە: مۇئمىنۇن —

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝١ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ
خَاشِعُونَ ۝٢ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۝٣
وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ۝٤ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ
حَافِظُونَ ۝٥ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝٦ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝٧ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ
رَاعُونَ ۝٨ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝٩
أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ۝١٠ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝١١

مؤمنلەر ھەققەتەن بەختكە ئېرىشتى(1) . (شۇنداق مؤمنلەرکى) ئۇلار نامازلىرىدا (ئاللانىڭ ئۇلۇغلۇقىدىن سىر بېسىپ كەتكەنلىكتىن) ئەيمىنىپ تۇرغۇچىلاردۇر(2) . ئۇلار بىھۇدە سۆز، بىھۇدە ئىشتىن يىراق بولغۇچىلاردۇر(3) . ئۇلار زاكات بەرگۈچىلەردۇر(4) . ئۇلار ئەۋرەتلىرىنى (ھارامدىن) ساقلىغۇچىلاردۇر(5) . (يەنى ئەۋرەتلىرىنى) پەقەت خوتۇنلىرىدىن، چۆرىلىرىدىن باشقىلاردىن ساقلىغۇچىلاردۇر (بۇلار بىلەن يېقىنچىلىق قىلغۇچىلار مالامەت قىلمايدۇ)(6) . بۇنىڭ سىرتىدىن (جىنسىي تەلەپنى قاندۇرۇشنى) تەلەپ قىلغۇچىلار ھەددىدىن ئاشقۇچىلاردۇر(7) . ئۇلار (يەنى مؤمنلەر) ئۆزلىرىگە تاپشۇرۇلغان ئامانەتلەرگە ۋە بەرگەن ئەھدىگە رىئايە قىلغۇچىلاردۇر(8) . ئۇلار نامازلىرىنى (ۋاقتىدا تەئدىل ئەركان بىلەن) ئادا قىلغۇچىلاردۇر(9) . ئەنە شۇلار (يەنى يۇقىرىقى سۈپەتلەرگە ئىگە مؤمنلەر نازۇنېمەتلىك جەننەتنىڭ) ۋارىسلىرىدۇر(10) . ئۇلار (يۇقىرى دەرىجىلىك جەننەت) فىردەۋسكە ۋارىسلىق قىلىدۇ، فىردەۋستە مەڭگۈ قالىدۇ(11) .

— سۈرە مؤمىنۇن

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُّضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي
بِبَكَّةَ مُبٰرَكًا وَّهُدًى لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿٩٦﴾ فِيْهِ اٰيٰتٌۢ
بَيِّنٰتٌ مَّقَامُ إِبْرٰهِيْمَ ۚ وَمَنْ دَخَلَهٗ كَانَ اٰمِنًا ۗ
وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ
سَبِيْلًا ۗ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٩٧﴾

ھەققەتەن ئىنسانلارغا (ئىبادەت ئۈچۈن) تۇنجى سېلىنغان ئۆي

(يەنى بەيتۇللا) مەككىدىدۇر، مۇبارەكتۇر، جاھان ئەھلىگە ھىدايەتتۇر (96). ئۇنىڭدا ئوچۇق ئالامەتلەر بارکى، ماقامى ئىبراھىم شۇلارنىڭ بىرى، بەيتۇللاغا كىرگەن ئادەم ئەمن بولىدۇ. قادىر بولالىغان كىشىلەرنىڭ ئاللا ئۈچۈن كەبىنى زىيارەت قىلىشى ئۇلارغا پەرز قىلىندى. كىمكى ئىنكار قىلىدىكەن (يەنى ھەجنى تەرك ئىتىدىكەن، زىيىنى ئۆزىگە)، شۈبھىسزكى، ئاللا ئەھلى جاھاندىن (يەنى ئۇلارنىڭ ئىبادىتىدىن) بىھاجەتتۇر (97).

— سۈرە ئال ئىمران

الحجّ اشهر

مَّعْلُومٰتٌ ج فَمَنْ فَرَضَ فِيْهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ
وَلَا فُسُوْقَ ۙ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ ۗ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ
خَيْرٍ يَّعْلَمْهُ اللّٰهُ ۗ وَتَزَوَّدُوْا فَاِنَّ خَيْرَ الزَّادِ
التَّقْوٰى ز وَاتَّقُوْنِ يٰٓاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿١٩٧﴾

ھەج ۋاقتى مەلۇم بىرقانچە ئايدۇر (يەنى شەۋۋال، زۇلقەئدە ئايلىرى ۋە زۇلھەججە ئېيىنىڭ ئون كۈنىدۇر). بۇ ئايلاردا ھەج قىلىشنى نىيەت قىلغان (يەنى ئېھرام باغلىغان) ئادەمنىڭ جىنسىي ئالاقە قىلىشى، گۇناھ قىلىشى ۋە جاڭجال قىلىشى مەنئى قىلىنىدۇ، سىلەر قانداقلىكى ياخشى ئەمەلنى قىلساڭلار، ئاللا ئۇنى بىلىپ تۇرىدۇ (ئاخىرەتلىكىڭلار ئۈچۈن) زاد-راھىلە ئېلىۋېلىڭلار، ئەڭ ياخشى زاد-راھىلە تەقۋادارلىقتۇر. ئى ئەقىل ئىگىلىرى! ماڭا تەقۋادارلىق قىلىڭلار (197).

— سۈرە بەقەرە

عَنْ جَابِرٍرَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ "اَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَايُشْرِكُ بِهِ شَيْئًادَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ لَقِيَهُ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ"

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىمكى ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىگەن ھالدا مۇلاقات بولىدىكەن. ئۇ جەننەتكە كىرىدۇ. كىمكى ئاللاغا بىرەر نەرسىنى شېرىك كەلتۈرگەن ھالدا مۇلاقات بولىدىكەن. ئۇ دوزاخقا كىرىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُنِيَ الْاِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ اَنْ لَااِلَهَ اِلَّااللَّهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَاِقَامَ الصَّلَاةِ وَاِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ

ئىكرىمە ئىبنى خالىد ئابدۇللا ئىبنىئۇمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىسلام دىنى بەش نەرسە ئۈستىگە قۇرۇلغان، ئۇ بولسىمۇ، بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللانىڭ بەرھەق پەيغەمبىرى دەپ كەلمە شاھادەت ئېيتىشتىن، پەرز نامازلارنى ئادا قىلىشتىن، زاكات بېرىشتىن، ھەج قىلىشتىن ۋە رامىزان روزىسىنى تۇتۇشتىن ئىبارەت.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلَّهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ اِسْمًا مِأَئَةٌ اِلَّا وَاحِدًالَايَحْفَظُهَا أَحَدٌ اِلَّادَخَلَ الْجَنَّةَ وَهُوَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاھنىڭ بوقسان توققۇز يەنى بىرى كەم يۈز ئىسمى بار، ئۇلارنى ياد قىلغان ئادەم جەننەتكە كىرمەي قالمايدۇ، ئاللا تاقدۇر ئۇ، تاقنى ياخشى كۆرىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قِيلَ يَارَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قال لَا إِلَهَ إِلَّااللَّهُ خَالِصاً مِنْ قَلْبِهِ أَوْنَفْسِهِ

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن. ئى رەسۇلۇللا، قىيامەت كۈنى سېنىڭ شاپائىتىڭ بىلەن ئەڭ بەختلىك بولىدىغان ئادەم كىم؟ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قىيامەت كۈنى مېنىڭ شاپائىتىم بىلەن ئەڭ بەختلىك بولىدىغان ئادەم مۇشۇنىكلىكتىن سىز بولغان ۋە ئىختىيارىي بويىۋنغان ھالدا «لائىلاھە ئىللەللاھۇ» دېگەن ئادەمدۇر، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ شَهِدَ أَنْ لَاإِلَهَ إِلَّااللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُاللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَاكَانَ عَلَيْهِ مِنْ عَمَلٍ

ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق. يالغۇز ئاللانىڭ شېرىكى يوق، مۇھەممەد

ئاللانىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى، ئىيسا ئاللانىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى ۋە ئاللانىڭ مەريەمگە ئىلقا قىلغان كەلىمىسى ئۈزرە تەرىپىدىن بولغان روھى، جەننەت ھەقتۇر، دەۋزەخ ھەقتۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭ ئەمەلىگە باراشا ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ. قَالَ: تَعْبُدُ اللَّهَ لَاتُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ، وَتُؤَدِّي الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ. قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا. فَلَمَّا وَلَّى قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى. بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كېلىپ، مەن قىلسام، جەننەتكە كىرىدىغان بىرەر ئەمەلنى كۆرسىتىپ بەرسەڭ ئىكەن، دېگەنىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاللاغا ئىبادەت قىلىپ، ئۇنىڭغا ھېچبىر شەيئىنى شېرىك كەلتۈرمىگەيسەن، پەرز نامازنى ئادا قىلغايسەن، پەرز قىلىنغان زاكاتنى بەرگەيسەن، رامزان ئېيىنىڭ روزىسىنى تۇتقايسەن» دېگەنىدى، ئۇ ئادەم: «ئاللا بىلەن قەسەمكى، بۇنىڭدىن ھېچنەرسىنى ئاشۇرۇۋەتمەيمەن» دەپ ئارقىغا بۇرۇلدى، ئۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كىمكى ئەھلى جەننەتكە قاراش، ئۇ كىشىنى خۇشال قىلىدىكەن مانا بۇ ئادەمگە قارىسۇن» دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ قَالَ مَالَهُ مَالَهُ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَبٌ مَالَهُ تَعْبُدُاللَّهَ وَلاَتُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ماڭا ئورۇندىسام جەننەتكە كىرىدىغان بىرمە ئىشنى ئېيتىپ بەرسەڭ دېگەنىدى. پاشقىلار: نېمە ئىش، نېمە ئىش، دېيىشىپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇ چوڭ ھاجەت بىلەن كەپتۇ، دىدى ۋە ئۇ ئادەمگە، سەن بىر ئاللاغا ئىبادەتتە قىلىسەن، ئۇنىڭغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىگەيسەن، كۈندۈز نامازلارنى ئادا قىلغايسەن، زاكات بەرگەيسەن، خىش-ئەقرىبالىرىڭغا سىلە-رەھىم قىلغايسەن، دىدى.

بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان!

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَرَأَيْتُمْ لَوْأَنَّ نَهْراً بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْساً مَاتَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ قَالُوالاَيُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئاً قَالَ فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: ئىشىك ئالدىدا بىر ئۆستەڭ بولۇپ، ئۇ ئۆستەڭدا كۈنىگە بەش قېتىم يۇيۇنسا، ئۇنىڭ بەدىنىدە كىر قالامدۇ دېگە سۈرۈپ، سىلەيسەن، ئۇنىڭ بەدىنىدە كىر دېگەن نەرسە قالمايدۇ دېگە سۆزلىگەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسىلىھەت ئۈچۈن ئەمەس ئۇنىڭغا ئوخشىتىپ، ئاللا ئۆزلار

ئارقىلىق گۇناھلارنى كەچۈرىدۇ دېگەنلىكنى ئاڭلىغان.
ابۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان).

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ فِيهِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ يُقَلِّلُهَا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جۈمەكۈنى ئۈستىدە توختىلىپ: جۈمە كۈنىدە دۇئا ئىجابەت بولىدىغان بىر ۋاقىت بار، بەرەر مۇسۇلمان بەندە نامازغا تۇرۇۋاتقان چاغدا شۇ ۋاقىتنى بىپىپ ئاللادىن بەرەر نەرسە تىلىسا، ئاللا ئۇنىڭ تىلىگىنىنى بەرمەي قويمايدۇ، دېگەن ۋە قولى بىلەن شۇ ۋاقىتنىڭ قىسقىلىقىنى كۆرسىتىپ ئۆتكەن.
ابۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى مەسچىتگە ئەتىگەندە ياكى ئاخشامدا بارىدىكەن، ئۇنىڭ بېرىپ ئۇرغان ۋاقىتلىرىدا ئاللا ئۇنىڭغا جەننەتتە چۈشىدىغان جاي ھازىرلايدۇ.
ابۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان.

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْظَمُ النَّاسِ أَجْرًا فِي الصَّلَاةِ أَبْعَدُهُمْ فَأَبْعَدُهُمْ مَمْشًى وَالَّذِي يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ حَتَّى يُصَلِّيَهَا مَعَ الْإِمَامِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يُصَلِّي ثُمَّ يَنَامُ

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەسجىت ئارىلىقى قانچە يىراق بولسا، شۇ يەرگە بېرىپ نامازغا ئوقۇغانلارنىڭ ئېرىشىدىغان ساۋابى شۇنچە چوڭ بولىدۇ. نامازنى كۆتۈپ ئولتۇرۇپ ئىمام بىلەن بىللە ئوقۇغان ئادەمنىڭ ئېرىشكەن ساۋابى نامازنى ئوقۇپ بولۇپ ئۇخلىغان ئادەمنىڭ ئېرىشكەن ساۋابىدىن چوڭراق بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةَ الْفَذِّ بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: جامائەت بىلەن ئوقۇغان نامازنىڭ يەككە ئوقۇغان نامازدىن يىگىرمە بەش ھەسسە ئارتۇق تۇرىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَدَنَا وَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ غُفِرَ لَهُ مَابَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، وَمَنْ مَسَّ الْحَصَافَقَدْ لَغَا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن دەيدۇ: «كىمكى ناھارەتنى تولۇق ئالسا، ئاندىن جۇمەگە كەلسە ۋە جىم ئولتۇرۇپ خۇتبىنى تىڭشىسا، ئۇنىڭ ئىككى جۇمە ئارىسىدىكى ۋە ئۈنىڭدىن ئارتۇق بەنە ئۈچ كۈن (يەنى بىر ھەپتە ئۈچ كۈنلۈك) خاتالىقلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ. كىمكى نامار ئارىسىدا ياكى نامازدىن ئىلگىرى شېغىل ناشىلارنى تۇتۇپ ئويناسا، ئۇ بىھۇدە ئىش قىلغان بولىدۇ

ایه‌نی جۇمه‌نىڭ كاماللىقى ھەر تەرەپتىن كۆرسەتىلمەكتە .

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَايَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَتَطَهَّرُ مَااسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيْبِ بَيْتِهِ ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَايُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَابَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى

سەلمان فارسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن : جۇمە كۈنىدە كىشى يۇيۇنۇپ ، ئىمكانىيەت تىنىك پېتىشچە تازىلىنىپ ، ئۆزىنى مايلاپ ياكى ئۆيىدىكى خۇش پۇراقتىن ئىستېمال قىلىپ ، ئاندىن بېرىپ ئىككى ئادەمنىڭ ئارىسىنى قىستىماستىن ، بەلگىلەنگەن نامازلارنى ئوقۇپ بولۇپ ، ئىمام خۇتبە ئوقۇغاندا جىم تۇرسا ، ئاللا ئۇنىڭ بۇ جۇمە بىلەن ئىككىنچى جۇمە ئارىلىقىدىكى گۇناھلىرىنى ئەپ قىلىدۇ .

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلَّهِ تَعَالَى عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ حَقٌّ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن : ھەربىر مۇسۇلمانىنىڭ ھەپتىدە بىر قېتىم يۇيۇنۇپ بېشىنى ۋە بەدىنىنى يۇيۇش ئۇنىڭ ئۈستىدىكى ئاللانىڭ ھەققىدۇر .

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِقَامَةِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ

جەربر ئىنسى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا نامار ئوقۇش، زاكات بېرىش ۋە ھەربىر مۇسۇلمانغا نەسىھەت قىلىش جەھەتلىرىدە بەيئەت قىلدىم.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَنْ يَحْفَظُ حَدِيثًا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْفِتْنَةِ قَالَ حُذَيْفَةُ أَنَا سَمِعْتُهُ يَقُولُ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصِّيَامُ وَالصَّدَقَةُ

ھۇزەيفە رەزىيەللاھ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۆمەر ئىنسى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پىتنە توغرىسىدىكى بىرمەر ھەدىسى كىمنىڭ ئېسىدە بار؟ دەپ سورىدى، ھۇزەيفە، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم دېدى: كىشىنىڭ ئائىلىسى، مېلى ۋە قوشنىسى سەۋەبلىك سادىر قىلغان گۇناھلىرىغا ئۇنىڭ ئوقۇغان نامىزى، تۇتقان روزىسى ۋە بەرگەن سەدىقىسى كاپارەت بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثِّلَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتَيْهِ يَعْنِي شِدْقَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا مَالُكَ أَنَا كَنْزُكَ ثُمَّ تَلَا لَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ الْآيَةَ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىمكى ئاللا ئاتا قىلغان پۇل-مېلىدىن

زاكات بەرمسە، ئۇنىڭ پۇل-مېلى قىيامەت كۈنى جاۋغايلىرىدا رەھىرى بار بىر چوڭ تار يىلانىڭ شەكلىگە كىرىپ، ئۇنى چىرمىۋالىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭ ئىككى زىگىمىنى قاماللاپ تۇرۇپ مەن سېنىڭ پۇل-مېلىڭ بولىمەن، سېنىڭ يىغقان جەرىمەڭ بولىمەن دەيدۇ دېگەن، ئاندىن: « بېخىللىق قىلغۇچىلارنى... » دەپ باشلىنىدىغان ئايەتنى ئوقۇغان.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان

وَعَنْهُ عن النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اِذَا أَدَّيْتَ زَكَاةَ مَالِكَ فَقَدْ قَضَيْتَ مَاعَلَيْكَ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدىكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: « مېلىڭنىڭ زاكىسىنى ئادا قىلساڭ، مېلىڭ توغرىسىدا زىممەڭگە يۈكلەنگەن ھەقنى ئادا قىلغان بولىسەن ».

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰه عَنْهُ قُلْتُ: يَارَسُولَ اللّٰهِ مُرْنِي بِأَمْرٍ يَنْفَعُنِي اللّٰهُ بِهِ قَالَ: عَلَيْكَ بِالصِّيَامِ فَاِنَّهُ لَامِثْلَ لَهُ

ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى. ئۇ، ئى رەسۇلۇللا، مېنى ئاللا مەنپەئەتلەندۈرىدىغان بىر ئىشقا بۇيرۇغىن دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: « سەن كۆپ روزا تۇتقىن، چۈنكى، ئۇنىڭ ئەجرى دۇرۇسلۇققا، بەيسىز تىرگىلەشىشە، دىلىڭ روشەن بولۇشىدا، ساۋابىڭ چوگلۇقىدا ۋە ئاللاغا يېقىنلىق ھاسىل قىلىشتا) مىسلى يوقتۇر دېدى.

(بۇنى نەسەئى ۋە ھاكىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ، وَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخَلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن دەيدۇ: « ئادەم بالىسىنىڭ ھەرقانداق ئەمەلىدىن ئۆزىنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولۇش، ئابرويغا ئېرىشىش قاتارلىق دۇنيادا قولغا كەلتۈرۈشكە ئالدىرايدىغان) بىرەر نېسىۋىسى بولىدۇ، پەقەت روزا ئۆزىنىڭ ئەمەس، چۈنكى ئۇ، ماڭا رىيادىن خالىي بولغان ھالدا خالىس قىلىنغان ئەمەلدۇر، ئۆزىنىڭ مۇكاپاتىنى ئۆزۈم بېرىمەن. روزا گۇناھلاردىن ساقلايدىغان قالقاندۇر، سىلەرنىڭ بىرىڭلار روزا تۇتقان كۈندە ناشايان سۆزلەرنى قىلمىسۇن، جېدەل-ماجىرا تۇغدۇرۇپ چۈقان كۆتۈرمىسۇن، ئەگەر بىرەر كىشى ئۇنى تىللىسا ياكى ئۇرۇشسا مەن روزىدارمەن دېسۇن، ئاللا بىلەن قەسەمكى، روزىدار ئادەمنىڭ ئاغزىنىڭ ھىدى ئاللانىڭ نەزىرىدە ئىپارنىڭ پۇيىدىنمۇ خۇش پۇراقتۇر، روزىدار ئادەمگە ئىككى تۈرلۈك خۇشاللىق بولىدۇ، بىرى، ئىپتار قىلغاندا، يەنى بىرى، پەرۋەردىگارىغا مۇلاقات بولغان چاغدا روزا تۇتقانلىق سەۋەبى بىلەن ئاللا ئۆزىنىڭ ئۇچۇن تەييارلىغان نازۇ نېمەتلەردىن خۇشال بولىدۇ ».
(بۇنى سەھىھى خەمسە رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى رامزانىنى چىن دىلىدىن ئىشىنىش ۋە ئاللانىڭ رازىلىقى ۋە ساۋابىنى ئەلەپ قىلىش يۈزىسىدىن تۇتسا، ئۇنىڭ بۇرۇنقى گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ.
(بۇ ھەدىسنى سىھاھى ھەمسەدە رىۋايەت قىلىنغان)

عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَلَهُ مَاتَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًاوَاحْتِسَابًا غُفِرَلَهُ مَاتَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى رامزانىنى چىن دىلىدىن ئىشىنىش ۋە ئاللانىڭ رازىلىقى ۋە ساۋابىنى ئەلەپ قىلىش يۈزىسىدىن تۇتسا، ئۇنىڭ بۇرۇنقى گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ، كىمكى شىبى قەدرى كېچىسىدە ئۇنىڭ پەزلىگە ئىشىنىش ۋە ئاللانىڭ رازىلىقى ۋە ساۋابىنى ئەلەپ قىلىش يۈزىسىدىن ئىبادەت قىلسا، ئۇنىڭ بۇرۇنقى گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلىدۇ)

عَنْ زَيْدِبْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لَايَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا

زەيد ئىبنى خالىد جۇھەنى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىمكى بىرەر روزىدار ئادەمنى ئىپتار قىلدۇرسا، روزا تۇتقان ئادەمنىڭ

ساۋابىدىن ھېچ نەرسە كېمەيمەستىن ئېيتاز قىلدۇرغان ئادەمگە روزا تۇتقۇچىغا ئوخشاش ساۋاب بېرىلىدۇ».

(بۇنى تىرمىزى ۋە ئەھمەد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى (روزىدار تۇرۇپ) يالغان سۆزلەشنى ۋە يالغان سۆز بىلەن ئىش قىلىشنى تەرك ئەتمەيدىكەن ئۇنىڭ تاماق يېمەي، سۇ ئىچمەي تۇتقان روزىسىغا ئاللا مۇھتاج ئەمەس.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ قَالَ: يَارَسُولَ اللَّهِ الْحَجُّ فِي كُلِّ سَنَةٍ أَوْمَرَّةً وَاحِدَةً؟ قَالَ: بَلْ مَرَّةً وَاحِدَةً فَمَنْ زَادَفَهُوَ تَطَوُّعٌ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەقرە ئىبنى ھابىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: «ئى رەسۇلۇللا، ھەج ھەر يىلى پەرز بولامدۇ؟ ياكى ئۆمرىدە بىر قېتىم پەرز بولامدۇ؟» دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۆمرىدە بىر قېتىم ھەج قىلىش پەرز، ئارتۇقى نەپلە بولىدۇ» دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى ۋە ئەھمەدلەر رىۋايەت قىلغان)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: جىھادنىڭ ئەڭ زىلى توغرا رەۋىشتە قىلىنغان ھەجدۇر.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ حَجَّ لِلَّهِ فلم يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانلىقىنى دەيدۇ: كىمكى خۇدانىڭ ئۈچۈن ھەجگە بېرىپ ھەج قىلىش جەريانىدا ھەجدە چەكلەنگەن ئىشلارنى ۋە گۇناھ ئىشلارنى قىلماي ھەجنى تاماملاپ قايتسا ئۇ خۇددى ئانىسىدىن تۇغۇلغان بوۋاق كۈنىدىكىدەك گۇناھدىن پاك بولۇپ قاينىقان بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئىككىنچى باب

ئاتا-ئانىلارنى قەدىرلەش، ئۇرۇق-تۇغقان، يېتىم-يېسىر، مۇساپىرلارغا ياخشىلىق قىلىش، قولۇم-قوشنىلارغا يار-يۆلەك بولۇش توغرىسىدا

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآءِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَآتُوا الزَّكَوٰةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنكُمْ وَأَنتُم مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

ئۆز ۋاقتىدا بىز ئىسرائىل ئەۋلادىدىن ئاللادىن باشقىغا ئىبادەت قىلماسلىققا، ئاتا-ئانىغا، خىش-ئەقرىبالارغا، يېتىملەرگە، مىسكىنلەرگە ياخشىلىق قىلىشقا، كىشىلەرگە ياخشى سۆز قىلىشقا، نامازنى ئۆتەشكە، زاكات بېرىشكە ئەھدە ئالدۇق. ئاراڭلاردىكى ئازغىنا كىشىلەردىن باشقىلار

ئەھدىدىن يېنىۋالدىلار، سىلەر ھەممىڭ (ئەھدىلاردىن) يېنىۋالسىلەر (83).

— سۈرە بەقەرە

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ

بِوَالِدَيْهِ ۚ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ
فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ ۖ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾

ئىنسانىنى ئاتا-ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇدۇق، ئانىسى ئۇنى (قورسىقىدا) ئۇستى-ئۇستىگە ئاجىزلىق بىلەن كۆتۈردى. ئىككى يىلدا ئۇنى ئەمچەكتىن ئايرىدى. (ئى، ئىنسان!) ماڭا ۋە ئاتا-ئاناڭغا شۈكۈر قىلغىن، ئاخىر قايتىدىغان جاي — مېنىڭ دەرگاھىمدۇر (14).

— سۈرە لوقمان

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ
حُسْنًا ۖ وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ
بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۚ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا
كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

ئىنسانىنى ئاتا-ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇدۇق، ئەگەر ئاتا-ئاناڭ سېنى سەن بىلمەيدىغان نەرسىنى ماڭا شېرىك كەلتۈرۈشكە زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلمىغىن، سىلەر مېنىڭ دەرگاھىمغا قايتىپ بارىسىلەر، سىلەرگە قىلمىشلىرىڭلارنى خەۋەر قىلىمەن (8).

— سۈرە ئەنكەبۇت

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَحُضُّ

عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ۙ﴿٣٣﴾

(ئۇنىڭ بۇنداق ئازابلىنىشى شۇنىڭ ئۇچۇندۇركى) ئۇ ھەقىقەتەن ئۇلۇغ ئاللاغا ئىمان كەلتىمەيتتى (33) . مىسكىنگە تاماق بېرىشنى تەرغىپ قىلمايتتى (34) .

— سۈرە ھاققە

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ اِحْسٰنًا ۭ حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ
كُرْهًا وَّوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۭ وَحَمْلُهٗ وَفِصٰلُهٗ
ثَلٰثُوْنَ شَهْرًا ۭ حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ اَشُدَّهٗ وَبَلَغَ اَرْبَعِيْنَ
سَنَةً ۙ قَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِيْٓ اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِيْٓ
اَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلٰي وَالِدَيَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا
تَرْضٰىهُ وَاَصْلِحْ لِيْ فِيْ ذُرِّيَّتِيْ ۚ اِنِّيْ تُبْتُ
اِلَيْكَ وَاِنِّيْ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿١٥﴾ اُولٰۗىِٕكَ الَّذِيْنَ
نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوْا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّاٰتِهِمْ
فِيْٓ اَصْحٰبِ الْجَنَّةِ ۭ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِيْ كَانُوْا
يُوْعَدُوْنَ ﴿١٦﴾

بىز ئىنسانىنى ئاتا-ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇدۇق، ئىنسانىنى ئانىسى مۇشەققەت بىلەن قورساق كۆتۈرۈپ، مۇشەققەت بىلەن تۇغدى، ئۇنىڭغا قورساق كۆتۈرۈش مۇددىتى ۋە ئۇنى سۈتتىن ئايرىش مۇددىتى ئوتتۇز ئايدۇر. تاكى ئۇ (بوۋاق ئۆسۈپ) كۈچ-قۇۋۋەتكە تولۇپ، قىرىق ياشقا يەتكەندە، (ئۇ): «پەرۋەردىگا-رىم! سېنىڭ ماڭا ۋە ئاتا-ئانامغا بەرگەن نېمىتىگە شۈكرى قىلىشنى ۋە سەن رازى بولىدىغان ياخشى ئىشنى قىلىشىمنى ماڭا ئىلھام قىلغىن، مەن ئۈچۈن ھېنىڭ ئەۋلادىمنى تۈزىگىن (يەنى ھېنىڭ ئەۋلادىمنى ياخشى ئادەملەر قىلغىن)، مەن ھەقىقەتەن ساڭا (جىمى گۇناھلاردىن) تەۋبە قىلدىم، مەن ھەقىقىي مۇسۇلمانلاردىندۇرمەن» دەيدۇ (15). ئەنە شۇنداق كىشىلەرنىڭ ياخشى ئىشلىرىنى قوبۇل قىلىپ، يامان ئىشلىرىنى كەچۈرۈم قىلىمىز، ئۇلار (ئاللا يامان ئىشلىرىنى كەچۈرگەنلەر بىلەن) جەننەتتە بولىدۇ، (بۇ) ئۇلارغا قىلىنغان راست ۋەدىدۇر (16).

— سۈرە ئەھقاف

وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْئًا وَّبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا وَّبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ
وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
بِالْجَنْۢبِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ؕ
اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرًا ۙ﴿۳۶﴾

ئاللاغا ئىبادەت قىلىڭلار، ئۇنىڭغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەڭلار، ئاتا-ئاناڭلارغا، خىش-ئەقرىبالىرىڭلارغا، يېتىملەرگە،

مسکینلەرگە . یېقىن قوشنىغا ، سىراق قوشنىغا ، تاندىكى ھەمراھقا
ابەنى سەبەرداشقا . ساۋاقداشقا ، مۇساپىرغا ، قول ئاستىدىكى
قۇل-چۈرىلەرگە ياخشىلىق قىلىڭلار . شۇبھىسىزكى ، ئاللاھ ئەكەبۇر .
ماختانچاقنى ياقتۇرمايدۇ (36) .

— سۈرە نىسا

فَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهٗ وَالْمِسْكِيْنَ وَابْنَ السَّبِيْلِ ؕ ذٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ يُرِيْدُوْنَ وَجْهَ اللّٰهِ ۖ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿٣٨﴾

خىش-ئەقرىبالارغا ، مىسكىنلەرگە ، ئىبن سەبىللەرگە سىلە-رەھىم
قىلىشلىقىنى ئېگىشلىك ادەقىلىشى بەرگىن . ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى
كۆزلەيدىغانلار ئۈچۈن مۇنداق قىلىش ياخشىدۇر . ئەنە شۇلار
مەقسەتكە ئېرىشكۈچىلەردۇر (38) .

— سۈرە رۇم

﴿٣٩﴾ يَسْـَٔلُوْنَكَ مَاذَا يُنْفِقُوْنَ ۖ قُلْ مَآ اَنْفَقْتُمْ مِّنْ خَيْرٍ فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِيْنَ وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ؕ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيْمٌ ﴿٢١٥﴾

(ئى مۇھەممەد!) سەندىن ئۇلار (مالىلىرىنى) قانداق سەرپ قىلسا بولىدىغانلىقىنى سورايدۇ، ئېيتقىنكى، «مال-مۈلكۈڭلاردىن نېمىنى سەرپ قىلماڭلار، ئۇنى ئاتا-ئاناڭلارغا، خىش-ئەقرىبالىرىڭلارغا، يېتىملەرگە، مىسكىنلەرگە ۋە ئىبن سەبىللەرگە سەرپ قىلساڭلار بولىدۇ، ياخشىلىقتىن نېمىنى قىلساڭلار، ئاللا ئۇنى بىلىپ تۇرىدۇ(215).

— سۈرە بەقەرە

وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّآ اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا ۭ اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَآ اَوْ كِلٰهُمَا
فَلَا تَقُلْ لَّهُمَآ اُفٍّ وَّلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلًا
كَرِيْمًا ۝ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ
وَقُلْ رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيٰنِيْ صَغِيْرًا ۝ رَبُّكُمْ اَعْلَمُ
بِمَا فِيْ نُفُوْسِكُمْ ۭ اِنْ تَكُوْنُوْا صٰلِحِيْنَ فَاِنَّهٗ كَانَ
لِلْاَوَّابِيْنَ غَفُوْرًا ۝

پەرۋەردىگارىڭ پەقەت ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشىڭلارنى ۋە ئاتا-ئاناڭلارغا ياخشىلىق قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلدى. ئۇلارنىڭ بىرى يا ئىككىلىسى سېنىڭ قول ئاستىڭدا بولۇپ ياشىنىپ قالسا ئۇلارغا ئۇھوي دېمىگىن (يەنى مالالىلىقىنى بىلدۈرىدىغان شۇنچىلىك سۆزنىمۇ قىلمىغىن). ئۇلارنى دۇشكەللىمىگىن، ئۇلارغا ھۆرمەت بىلەن يۇمشاق سۆز قىلغىن(23)، ئۇلارغا كامالى مېھرىبانلىقتىن ناھايىتى

كه‌متەر مۇئامىلىدە بولغىن ۋە « ئى پەرۋەردىگارىم! ئۇلار مېنى كىچىكلىكىمدە تەربىيىلىگىنىدەك ئۇلارغا مەرھەمەت قىلغىن » دېگىن (24) . پەرۋەردىگارىڭلار دىلىڭلاردىكىنى ئوبدان بىلگۈچىدۇر . ئەگەر سىلەر ياخشى بولساڭلار (يەنى ئاتا-ئاناڭلارنى قاقشاتقۇچى بولمىساڭلار ، ئاللا سىلەرنىڭ خاتالىقىڭلارنى كەچۈرىدۇ .) ئاللا ھەقىقەتەن تەۋبە قىلىپ تۇرغۇچىلارنى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر (25) .

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ ٱلْحِسَابِ ﴿٢١﴾

ئۇلار ئاللانىڭ (خىش-ئەقرىبالارغا) سىلە-رەھىم قىلىشتىن ئىبارەت ئەمرىنى بەجا كەلتۈرىدۇ ، ئاللادىن قورقىدۇ ، قاتتىق ھېساب ئېلىنىشىدىن قورقىدۇ (21) .

— سۈرە رەئىد

فَأَمَّا ٱلْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

يېتىمنى خارلىما (9) . سائىلغا قوپاللىق قىلما (10) . پەرۋەردىگارىڭنىڭ (ساڭا بەرگەن) نېمىتىنى كىشىلەرگە) سۆزلىگىن . (چۈنكى نېمەتنى سۆزلەپ بەرگەنلىك نېمەتكە شۈكۈر قىلغانلىق بولىدۇ) (11) .

— سۈرە زۇھا

وَيَسْـَٔلُونَكَ
عَنِ الْيَتٰمٰى ۭ قُلْ اِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ ۭ وَاِنْ
تُخَالِطُوْهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ ۭ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ
الْمُصْلِحِ ۭ وَلَوْ شَاۗءَ اللّٰهُ لَاَعْنَتَكُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ۲۲۰

(ئى مۇھەممەد!) ئۇلار سەندىن يېتىملەر توغرۇلۇق سورىشىدۇ، ئېيتقىنكى، «(ئەڭ ياخشى) ئىسلاھ قىلىش ئۇلارنى تۈزەش ياخشىدۇر، ئۇلار بىلەن ئۇلارغا پايدىلىق بولغان رەۋىشتە (ئارىلىشىپ ياشىساڭلار، ئۇ چاغدا (يەنى ئۇلارغا قېرىندىشلارچە مۇئامىلە قىلساڭلار)»، ئۇلار سىلەرنىڭ دىنىي قېرىندىشلىرىڭلاردۇر. ئاللا «(يېتىملەرنىڭ ئىشلىرىنى) بۇزغۇچىنى ۋە تۈزىگۈچىنى بىلىپ تۇرىدۇ، ئەگەر ئاللا خالسا سىلەرنى (قىيىن ئىشقا تەكلىپ قىلىش بىلەن) چوقۇم جاپاغا سالاتتى». ئاللا ھەقىقەتەن غالىبتۇر، ھېكمەتلىك بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر (220).

— سۈرە بەقەرە

فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا
مَا ابْتَلٰىهُ رَبُّهٗ فَاَكْرَمَهٗ وَنَعَّمَهٗ ۙ فَيَقُوْلُ رَبِّيْٓ اَكْرَمَنِ ۱۵
وَاَمَّآ اِذَا مَا ابْتَلٰىهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهٗ ۙ فَيَقُوْلُ رَبِّيْٓ

أَهَانَنِ ﴿١٦﴾ كَلَّا بَل لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحَاضُّونَ
عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ﴿١٩﴾
وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

پەرۋەردىگارى ئىنسانىنى سىناپ ئەزىز قىلسا ۋە ئۇنىڭغا نېمەت بەرسە، ئۇ: «پەرۋەردىگارىم مېنى ئەزىز قىلدى» دەيدۇ (15). پەرۋەردىگارى ئىنسانىنى سىناپ رىزقىنى تار قىلسا، ئۇ: «پەرۋەردىگارىم مېنى خار قىلدى» دەيدۇ (16). ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، سىلەر يېتىمنى ھۆرمەت قىلمايسىلەر (17). بىر-بىرىڭلارنى مىسكىنگە ئاش-نان بېرىشكە تەرغىپ قىلمايسىلەر (18). مىراسنى (ھالال-ھارام دېمەستىن) ھەدەپ يەيسىلەر (19). مالنى (ھېرىسلىق بىلەن) ناھايىتى دوست تۇتسىلەر (20).

— سۈرە ھىجر

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾ فَذَٰلِكَ الَّذِي يَدُعُّ
الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ
لِّلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾
الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

دىنىنى ئىنكار قىلغان ئادەمنى كۆردۈڭمۇ؟ (1). ئۇ يېتىمنى دۈشكە-لەيدىغان، مىسكىنگە تاماق بېرىشنى تەرغىپ قىلمايدىغان ئادەمدۇر (2—3). شۇنداق نامراز ئوقۇغۇچىلارغا ۋايكى، ئۇلار نامازنى غەپلەت بىلەن ئوقۇيدۇ (4 — 5). نامازنى رىيا بىلەن ئوقۇيدۇ (6). ئۇلار قولغا بەرمەيدۇ (7).

— سۈرە ماغۇن

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَحَقُّ بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ

بۇ ھەدىسەرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى رەسۇلۇللا، مېنىڭ ياخشىلىق قىلىشقا ئەڭ مەقلىق ئادىمىم كىم؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا ئاناڭ دەپ جاۋاب بەردى، ئۇ ئادەم ئاندىن قالسچۇ؟ دەپ سورىدى: رەسۇلۇللا ئاناڭ دېدى، ئۇ ئادەم: ئاندىن قالسچۇ؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا ئاناڭ، دېدى، ئۇ ئادەم ئاندىن قالسچۇ؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا ئاندىن قالسا ئاتاڭ دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ قُلْنَا بَلَى يَارَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەرگە ئەڭ چوڭ گۇناھدىن خەۋەر بېرەيمۇ؟ ئۇ، ئاللاغا شېرىك كەلتۈرۈش ۋە ئاتا-ئانىنى قاقشىتىش ئىبارەتتۇر، دېدى.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ أَنْ يَلْعَنَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قِيلَ يَارَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَلْعَنُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قَالَ يَسُبُّ الرَّجُلُ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَيَسُبُّ أُمَّهُ

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىشىنىڭ ئۆز ئاتا-ئانىسىنى قارغىشى ئەڭ زور گۇناھ ھېسابلىنىدۇ، دېگەن، ئى رەسۇلۇلا، كىشى ئۆزىنىڭ ئاتا-ئانىسىنى قانداقمۇ قارغايدۇ؟ دېگەن كىشىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بىر ئادەم بىراۋنىڭ ئاتىسىنى تىللايدۇ-دە، ئۇ ئادەممۇ ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسىنى تىللايدۇ، دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِىَ اللهُ عَنْهَ قَالَتْ: جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ وَمَعَهَا ابْنَتَانِ تَسْأَلُنِي فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ فَأَعْطَيْتُهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ: مَنْ بُلِيَ مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىنىدا ئىككى قىز بار بىر ئايال مەندىن نەرسە تىلەپ كەلدى، مېنىڭ بېنىمدا ئاران بىر دانە خورما بار ئىدى، مەن بۇ خورمىنى ئۇنىڭغا بەردىم. ئۇ، بۇ خورمىنى قىزلىرىغا بۆلۈپ بەردى ئاندىن ئۇ چىقىپ كەتكەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىرىپ كەلدى، مەن ئۇنىڭغا ئەھۋالنى سۆزلەپ بەرگەندىم. ئۇ: كىمكى بۇ قىزلارنىڭ ئىشىغا ئىگە بولۇپ ئۇلارغا ئاتىدارچىلىق قىلسا ئۇلار ئۇنىڭغا دوزاختىن دالدا بولىدۇ، دېدى.

(بۇنى بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْكَالَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ

ئه بۇ هۇره‌يره رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: تۆل خوتۇنلارغا ۋە مسكىنلەرگە خەير-ئېهسان قىلغۇچىغا ئاللانىڭ يولىدا جىهاد قىلغۇچىنىڭ ياكى كېچىسى ئىبادەت قىلىپ، كۈندۈزى روزا تۇتقۇچىنىڭ ساۋابى بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَنَا وَ كَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَقَالَ بِإِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا

سەهل ئىبنى سەئىد رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مەن يېتىمنى باققۇچى ئادەم بىلەن جەننەتتە مۇشۇنداق يېقىن تۇرىمەن دەپ كۆرسەتكۈچ بارمىقى بىلەن ئوتتۇرا بارمىقىنىڭ ئارىسىنى ئېچىپ كۆرسەتكەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ أَوْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ رىۋايەت قىلىپ پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم دەيدۇ: رىزقىم كەڭ بولسۇن ياكى ئۆمرۈم ئۇزۇن بولسۇن دېگەن ئادەم خىش-ئەقرىبا ۋە يېقىنلىرىغا سىلە-رەھىم قىلسۇن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ

جۇبەير ئىبنى مۇتئىم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: سىلە-رەھمنى ئۈزۈپ قويغان ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ.

(بۇنىڭ بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَدِمَتْ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ قُرَيْشٍ وَمُدَّتِهِمْ إِذْ عَاهَدُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ أَبِيهَا فَاسْتَفْتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ إِنَّ أُمِّي قَدِمَتْ عَلَيَّ وَهِيَ رَاغِبَةٌ قَالَ نَعَمْ صِلِي أُمَّكِ

ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى ئەسما مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: قۇرەيش خەلقى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارىسىدا ھۇدەيبىيە سۇلھىسى ئۈزۈلگەن ۋاقىتدا ئانام مۇشرىك تۇرۇپ ئاتىسى بىلەن مەدىنىگە يېتىپ كەلدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ ھەقتىكى پىكرىنى سوراپ مېنىڭ ئانام مەندىن ياخشىلىق ئۈمىد قىلىپ مەدىنىگە كەپتۇ، ئۇنىڭغا سىلە-رەھىم قىلسام بولامدۇ؟ دېسەم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بولىدۇ، ئاناڭغا سىلە-رەھىم قىلغىن» دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ابْغُونِي فِي ضُعَفَائِكُمْ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ بِضُعَفَائِكُمْ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، مېنى ئاراڭلاردىكى ناجىز كىشىلەر ئىچىدىن تېپىڭلار. چۈنكى سىلەرگە ھەققەتەن شۇ ناجىز كىشىلەرنىڭ بەرىكەتىدىن رىزىق بېرىلىدۇ، دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَايُؤذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن، قوشنىسىغا ئەزىيەت يەتكۈزمىسۇن، كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن، مېھمىنىنى ھۆرمەت قىلسۇن، كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن، ياخشى سۆز قىلسۇن ياكى سۈكۈت قىلسۇن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَانِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لَاتَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى، مۇسۇلمان ئاياللار، قوشناڭلار بەرگەن سوۋغىنى قوينىڭ تۇۋقى چاغلىق بەرسە بولسىمۇ، ئاز كۆرمەي قوبۇل قىلىڭلار.

عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَاللَّهِ لَايُؤْمِنُ وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لَايُؤْمِنُ قِيلَ وَمَنْ يَارَسُولَ اللَّهِ قَالَ الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

ئەبۇ شۇرەيھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى،

كامل مؤمن بولغان بولمايدۇ، ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، كامل مؤمن بولغان بولمايدۇ ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، كامل مؤمن بولغان بولمايدۇ» دېگەن. بەزىلەر ئۇنىڭدىن: ئى رەسۇلۇللا، كىم كامل مؤمن بولغان بولمايدۇ؟ دەپ سورىغانىدا، ئۇ: ھەقەمسايىسىگە زىيان-زەخمەت يەتكۈزۈشتىن ئۆزىنى ساقلىمىغان ئادەم، دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَايَمْنَعْ جَارٌ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَخَشَبَةً جِدَارَهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشى ئۆزىنىڭ تېمىغا قوشنىسىنىڭ ياغاچ قويۇۋېلىشىنى توسمىسۇن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئۇچىنچى باب

خەير-ئېھسان قىلىش ۋە ياخشىلىق يوللىرىغا پۇل-مال سەرپ قىلىش توغرىسىدا

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنفِقُوا۟ مِمَّا رَزَقْنَٰكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَٰعَةٌ ۗ وَٱلْكَٰفِرُونَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٥٤﴾

ئى مۆمىنلەر! سودا-سېتىق، دوستلۇق ۋە (ئاللانىڭ ئىزنىسىز) شاپائەت بولمايدىغان كۈنى (يەنى قىيامەت كۈنى) يېتىپ كېلىشتىن بۇرۇن سىلەرگە بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن مال-مۈلۈكلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىڭلار، كۇففارنى نېمەت قىلغۇچىلار (ئۆزلىرىگە) زۇلۇم قىلغۇچىلاردۇر (254).

— سۈرە بەقەرە

لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ ۖ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِن شَىْءٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

ياخشى كۆرگەن نەرسىلىرىڭلاردىن سەرپ قىلمىغۇچە (يەنى مالىڭلارنىڭ ياخشىسىنى سەدىقە قىلمىغۇچە) ھەرگىز ياخشىلىققا (يەنى جەننەتكە) ئېرىشەلمەيسىلەر، (ئاللانىڭ يولىغا) نېمىنى

سەرپ قىلىڭلار، ئاللا ئۇنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر (92).

— سۈرە ئال ئىمران

اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّ
عَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ج وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ

ماللىرىنى كېچە-كۈندۈز (يەنى ھەممە ۋاقىت)، يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا يوسۇندا خەيىر-ئېھسان قىلىدىغانلار پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا ساۋاب تاپىدۇ، ئۇلارغا (ئاخىرەتتە) قورقۇنچ ۋە غەم-قايغۇ بولمايدۇ (274).

— سۈرە بەقەرە

وَيُطْعِمُوْنَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهٖ مِسْكِيْنًا وَّيَتِيْمًا
وَّاَسِيْرًا ۝ اِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ لَا نُرِيْدُ مِنْكُمْ
جَزَآءً وَّلَا شُكُوْرًا ۝

ئۇزى موھتاج تۇرۇقلۇق، مىسكىنگە، يېتىمگە ۋە ئەسىرگە تائام بېرىدۇ (8). (ئۇلار ئېيتىدۇ) «سىلەرگە بىز ئاللانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن تائام بېرىمىز، سىلەردىن (بۇنىڭ بەدىلىگە) ھېچقانداق مۇكاپات ۋە تەشەككۇر تەلەپ قىلمايمىز» (9).

— سۈرە ئىنسان

مَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ

أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ
سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ ۗ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ
لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

ئاللانىڭ يولىدا پۇل-مېلىنى سەرپ قىلغانلارنىڭ (سەرپ قىلغان نەرسىسى يەرگە تېرىلىپ يەتتە باشاق چىقارغان، ھەر باشقىدا يۈز دان تۇتقان، بىر دانە ئوخشايدۇ، ئاللا خالىغان يەنىمۇ كۆپ ساۋاب بېرىدۇ. ئاللانىڭ مەرھىمىتى (چەكلىك ئەمەس) كەڭدۇر (ئاللا مال سەرپ قىلغۇچىنىڭ نىيىتىنى) بىلگۈچىدۇر (261).

— سۈرە بەقەرە

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ
اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ
أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ ۚ فَإِنْ لَمْ
يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾

مالىلىرىنى ئاللانىڭ رازىلىقىنى تىلەش ۋە نەپسلىرىنى (سەدىقە-ئېھسانغا) ئادەتتىلەندۈرۈش يۈزىسىدىن سەرپ قىلىدىغانلار ئېگىزلىككە جايلاشقان، قاتتىق يامغۇردىن بەھرىمەن بولسا مېۋىسى ئىككى ھەسسە كۆپ بولىدىغان، قاتتىق يامغۇردىن بەھرىمەن بولمىسا شەبنەم بىلەنمۇ قانىدىغان (يەنى قايسى ھالدا بولسۇن مېۋە بېرىدىغان) بىر باغقا ئوخشايدۇ (دېمەك، بۇنداق خەير-ساخاۋەت-

لىك ئادەم مېلى كۆپ بولسا كۆپكە يارىتسا، ئاز بولسا ئازغا يارىتسا بېرىدۇ). ئاللا قىلغان ئەمەللىرىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر (265).

— سۈرە بەقەرە

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾
فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ يَتِيمًا
ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾ ثُمَّ كَانَ مِنَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

ئۇ داۋان ئاشمىدى (11). داۋان ئېشىشنىك نېمىلىكىنى قانداق بىلەتتىڭ؟ (12). (داۋان ئېشىش دېگەن) قۇل ئازاد قىلماقتۇر (13). ياكى ئاچارچىلىق كۈندە تۇغقانچىلىقى بولغان يېتىمگە ياكى توپىدا ياتقان مىسكىن (يەنى ھالى ناچار كەمبەغەل)گە تاماق بەرمەكتۇر (14—16). شۇنىڭ بىلەن بىللە (يەنى يۇقىرىقىلارنى قىلىش بىلەن بىللە) ئىمان ئېيتقانلاردىن، ئۆزئارا سەۋر قىلىشقا تەۋسىيە قىلىشقانلاردىن، ئۆزئارا مەرھەمەت قىلىشقا تەۋسىيە قىلىشقانلاردىن بولماقتۇر (17). ئەنە شۇلار (يەنى يۇقىرىدىكى ئىشلارنى قىلغان كىشىلەر) ساۋابەتمەن كىشىلەردۇر (18).

— سۈرە يەسىن

لَيْسَ

عَلَيْكَ هُدٰىهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ ۗ
وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ خَيْرٍ فَلِاَنْفُسِكُمْ ۗ وَمَا تُنْفِقُوْنَ
اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ اللّٰهِ ۗ وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ خَيْرٍ
يُّوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُوْنَ ۝٢٧٢

(ئى مۇھەممەد!) ئۇلارنى ھىدايەت قىلىش سېنىڭ مەسئۇلىيىتىڭ ئەمەس (ساڭا تاپشۇرۇلغان ۋەزىپە پەقەت كىشىلەرگە ئاللانىڭ ۋەھيسىنى يەتكۈزۈشتۇر). لېكىن ئاللا خالىغان بەندىسىنى ھىدايەت قىلىدۇ. مېلىكلاردىن نېمىنى سەدىقە-ئېھسان قىلماقچىلار، ئۆز ئۆزۈكلارنىڭ پايدىسى ئۈچۈندۇر، سىلەر پەقەت ئاللانىڭ رازىلىقى ئۈچۈنلا خەيىر-ئېھسان قىلسىلەر (يەنى خەيىر-ئېھسانلىكلار ئۈچۈن ئاللانىڭ رازىلىقىدىن باشقىنى كۆزدە تۇتماڭلار)، مېلىكلاردىن نېمىنى خەيىر-ئېھسان قىلماقچىلار، سىلەرگە ئۇنىڭ ساۋابى تولۇق بېرىلىدۇ، سىلەرگە زۇلۇم قىلىنمايدۇ (يەنى قىلغان ياخشى ئەمەللىرىڭ ساۋابى كېمەيتىلمەيدۇ) (272).

— سۈرە بەقەرە

مَنْ ذَا الَّذِيْ يُقْرِضُ
اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضٰعِفَهٗ لَهٗٓ اَضْعَافًا كَثِيْرَةً ۗ
وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ ۪ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ۝٢٤٥

كىمكى ئاللاغا قەرزىي ھەسسىنە بېرىدىكەن (يەنى ئاللانىڭ يولىدا پۇل-مېلىنى خۇشاللىق بىلەن سەرپ قىلىدىكەن)، ئاللا

ئۇنىڭغا نەچچە ھەسسە (يەنى ئون ھەسسىدىن يەتتە يۈز ھەسسىگىچە) كۆپ قايتۇرىدۇ. ئاللا (سىنايتى ئوچۇن، بەزى كىشىلەرنىڭ رىزقىنى) تار قىلىدۇ، (بەزى كىشىلەرنىڭ رىزقىنى) كەڭ قىلىدۇ، (قىيامەتتە كۆپى) ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر (245).

— سۈرە بەقەرە

وَأَنفِقُوا مِن مَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

بىرىڭلارغا ئۆلۈم كېلىپ: «پەرۋەردىگارىم! نېمىشقا مېنى (يەنى ئەجىلىمنى) بىرئاز كېچىكتۈرمەيسەن، سەدىقە قىلىپ ياخشىلاردىن بولاي ئىدىم» دېيىشىن بۇرۇن، ئۆزۈڭلارغا رىزىق قىلىپ بېرىلگەن نەرسىلەردىن سەدىقە قىلىڭلار (10).

— سۈرە مۇنافىقۇن

وَأَنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ۛ وَأَحْسِنُوا ۛ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

ئاللانىڭ يولىدا (پۇل-مال) سەرپ قىلىڭلار، ئۆزۈڭلارنى ھالاكەتكە تاشلىماڭلار، ئېھسان قىلىڭلار، ئېھسان قىلغۇچىلارنى ئاللا ھەقىقەتەن دوست تۇتىدۇ (195).

— سۈرە بەقەرە

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ
وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ
لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ۝

سەدىقە بەرگۈچى ئەرلەرگە ، سەدىقە بەرگۈچى ئاياللارغا ۋە ئاللاغا قەرزىي ھەسسىنە بەرگۈچىلەرگە (يەنى ئاللانىڭ رازىلىقىنى تىلەپ ، كەمبەغەللەرگە سەدىقە بەرگۈچىلەرگە ، ياخشىلىق يوللىرىغا خۇشاللىق بىلەن پۇل-مال سەرپ قىلغۇچىلارغا) ھەسسىلەپ (ساۋاب) بېرىلىدۇ ، ئۇلارغا زور مۇكاپات (يەنى جەننەت) بېرىلىدۇ (18) .

— سۈرە ھەدىد

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ وَلَا يَقْبَلُ اللَّهُ إِلَّا الطَّيِّبَ وَإِنَّ اللَّهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهِ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فُلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن : كىمكى ھالال كەسىپ بىلەن تاپقان مېلىدىن خورما چاغلىق نەرسە بولسىمۇ سەدىقە قىلسا ، ئاللا پەقەت ھالال مالنىلا قوبۇل قىلىدۇ ، ئاللا ئۇنى ئوڭ قولى بىلەن قوبۇل قىلىدۇ ، ئاندىن شۇ خورما چاغلىق نەرسىنى خۇددى سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئۆزىنىڭ تايچىقىنى ئوبدان بېقىپ ئۆستۈرگەندەك ئۆستۈرۈپ ، سەدىقە قىلغۇچى ئۆچۈن ئۇنىڭ ساۋابىنى تاغدەك زورايتىپ بېرىدۇ .

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَيُّمَا مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا عَلَى عُرْيٍ كَسَاهُ اللَّهُ مِنْ خُضْرِ الْجَنَّةِ، وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ أَطْعَمَ مُسْلِمًا عَلَى جُوعٍ أَطْعَمَهُ اللَّهُ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ، وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ سَقَى مُسْلِمًا عَلَى ظَمَإٍ سَقَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن دەيدۇ: «قايسىبىر مۇسۇلمان بىرەر يالىڭاچ قالغان مۇسۇلمانىنى كىيىم بىلەن تەمىنلىسە ئاللا ئۇنىڭغا جەننەتنىڭ يېشىل كىيىملىرىدىن كىيدۇرىدۇ، قايسىبىر مۇسۇلمان بىرەر ئاچ قالغان مۇسۇلمانغا تاماق بەرسە ئاللا ئۇنى جەننەتنىڭ مېۋىلىرى بىلەن ئوزۇقلاندۇرىدۇ. قايسىبىر مۇسۇلمان تەشنالىقتا قالغان بىر مۇسۇلمانغا ئۇسۇزلۇق بەرسە ئاللا ئۇنىڭغا جەننەتنىڭ سېنى ئىچىلمىغان شارابلىرىنى ئىچۇرىدۇ».

(ئونى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ فَقَالُوا: يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ: يَعْمَلُ بِيَدِهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ وَيَتَصَدَّقُ، قَالُوا: فَإِنْ لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ: يُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفِ قَالُوا: فَإِنْ لَمْ يَجِدْ؟ قَالَ: فَلْيَعْمَلْ بِالْمَعْرُوفِ وَلْيُمْسِكْ عَنِ الشَّرِّ، فَإِنَّهَا لَهُ صَدَقَةٌ

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ھەربىر مۇسۇلمان سەدىقە قىلىش لازىم، دېدى. ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا سەدىقە قىلىدىغان نەرسە تاپالمىسچۇ؟ دېدى. رەسۇلۇللا كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىش ئارقىلىق

ئۆزىگىمۇ پايدا يەتكۈزسۇن، سەدىقىمۇ قىلسۇن، دېدى، ساھابىلەر: ئۇنداق قىلالمسىچۇ؟ دېدى، رەسۇلۇللا: ئاجىز بىچارىلەرگە يار-يۆلەك بولسۇن، دېدى، ساھابىلەر: ئۇنىمۇ قىلالمسىچۇ؟ دېدى، رەسۇلۇللا: ياخشى ئىشلارنى قىلسۇن، يامان ئىشلاردىن قول يىغسۇن، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاحَسَدَ اِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ أَتَاهُاللَّهُ مَالاًفَسَلَّطَ عَلَى هَلَكَتِهِ فِيالْحَقِّ وَرَجُلٌ أَتَاهُاللَّهُ الْحِكْمَةَ فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇنداق ئىككى خىسلىتى بار ئادەملەردەك بولۇشنى ئارزۇ قىلساڭلار بولىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرى، ئاللا ئاتا قىلغان پۇل-مېلىنىڭ ھەممىسىنى تامامەن ئورۇنلۇق سەرپ قىلغان، يەنە بىرى، ئاللا بەرگەن قۇرئان ئىلملىرى بويىچە ھۆكۈم قىلغان ۋە ئۇلارنى باشقىلارغا ئۆگەتكەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ اِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنَى وَلَاتُمْهِلُ حَتَّى اِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كېلىپ: ئى رەسۇلۇلا، قايسى خىلدىكى سەدىقىنىڭ ساۋابى ئەڭ چوڭ بولىدۇ؟ دەپ سورىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سەن كەمبەغەللىشپ قىلىشتىن قورقۇپ تۇرغان، باي بولۇشنى ئارزۇ قىلىپ تۇرغان، يول-مالغا ھېرىس بولۇپ تۇرغان، ساغلام تۇرغان ۋاقتىڭدا قىلغان سەدىقەڭنىڭ ساۋابى ئەڭ چوڭ بولىدۇ. سەدىقە بېرىشنى كېچىكتۈرمىگىن، كېچىكتۈرۈپ جان ھەلقۇمىغا يەتكەندە پالانىغا مۇنچىلىك، پوكۇنىگە مۇنچىلىك بېرىڭلار دېگىنىڭ بىلەن بۇ چاغدا مال باشقىلارنىڭ قولىغا ئۆتۈپ كەتكەن بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَشَى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاعَةً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْمُكْثِرِينَ هُمُ الْمُقِلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرًا فَنَفَحَ فِيهِ يَمِينَهُ وَشِمَالَهُ وَبَيْنَ يَدَيْهِ وَوَرَاءَهُ وَعَمِلَ فِيهِ خَيْرًا

ئەبۇزەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرەر سائەت ماكىتىدىس كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بۇ دۇنيادا پۇل-مېلى كۆپ بولغان ئادەملەر قىيامەت كۈنى ساۋاب جەھەتتىن نامرات ئادەملەردۇر، ئاللا ئاتا قىلغان مېلىنى ئوڭ، سول، ئالدى، ئارقىدىكىلەرگە بەرگەن ۋە ئۇنى ئەلگە پايدىلىق ئىشلارغا سەرپ قىلغان ئادەم بۇنىڭ سىرتىدا، دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنِ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَأَعْطُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ، وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُوا بِهِ فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ

ئابدۇللا ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كىمكى ئاللاغا سېغىنىپ پاناھ تىلىسە ئۇنىڭغا پاناھلىق بېرىڭلار، كىمكى ئاللانى ۋاستە قىلىپ نەرسە سورىسا ئۇنىڭغا سورىغىنىنى بېرىڭلار، كىمكى سىلەرنى چاقىرسا ئۇنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلىڭلار، كىمكى سىلەرگە ياخشىلىق قىلسا ئۇنىڭ ياخشىلىقىنى قايتۇرۇڭلار، ئەگەر ئۇنىڭ ياخشىلىقىنى قايتۇرغۇدەك بىرنەرسە تاپالمىساڭلار، ئۇنىڭغا دۇئا قىلىڭلار تاكى ئۇنىڭ ياخشىلىقىنى قايتۇردۇق دەپ قارىغايسىلەر، دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمَّ سَعْدٍ مَاتَتْ فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ: الْمَاءُ. فَحَفَرَ بِئْراً وَقَالَ: هَذِهِ لِأُمِّ سَعْدٍ.

سەئد ئىسىملىك ئۇبادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ، ئى رەسۇلۇللا سەئدنىڭ ئانىسى ۋاپات بولدى «ئۇنىڭ ھەققىدە» قانداق سەدىقە قىلىنسا ئەۋزەل بولىدۇ؟ دېگەنىدى، رەسۇلۇللا «سۇ» دېدى، ئاندىن سەئد بىر قۇدۇق كولاپ: بۇ قۇدۇق سەئدنىڭ ئانىسى ھەققىدە ۋەخپە بولسۇن، دېدى.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇدرىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىنىڭ ئۆز ئائىلىسىگە قىلغان نەپىقىسى سەدىقە ھېسابلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
اِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَتَدْفَعُ مِيْتَةَ السُّوءِ

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: شۈبھىسىزكى سەدىقە ئاللانىڭ غەزىپىنى پەسەيتىدۇ ۋە يامان ئۆلۈملەردىن ساقلايدۇ.

(يۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

تۆتىنچى باب

كىشىلەرنىڭ ھەققىنى يەۋالماسلىق، ئامانەتكە خىيانەت قىلماسلىق توغرىسىدا

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِيْنَ يَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَهُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا اَثِيْمًا ۝۱۰۷

(گۇناھ قىلىش بىلەن) ئۆزلىرىگە خىيانەت قىلغۇچىلارنىڭ تەرىپىنى ئالمىغىن، خىيانەتكە ئادەتلەنگەن، گۇناھقا چۆمگەن كىشىنى ئاللا ھەققەتەن دوست تۇتمايدۇ(107).

— سۈرە نىسا

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَاْكُلُوْٓا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ ۣ وَلَا تَقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيْمًا ۝۲۹

ئى مۆمىنلەر! بىر-بىرىڭلارنىڭ مالىلرىنى (ئوغرىلىق، خىيانەت قىلىش، بۇلاش، جازانىخورلۇق، قىمار ئويناش قاتارلىق) ناھەق يول بىلەن يەۋالماڭلار، ئىككى تەرەپ رازى بولۇشۇپ قىلىشقان سودا-سېتىق ئارقىلىق ئېرىشىلگەن نەرسە بۇنىڭدىن

مۇستەسنا، سىلەر ئۆزۈڭلارنى (يەنى بىر-بىرىڭلارنى ئۆلتۈرمەڭلار)، ئاللا ھەققىدە تەن سىلەرگە ناھايىتى مېھرىباندۇر 29).

— سۈرە نىسا

وَلَا
تَأْكُلُوٓا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَآ إِلَى
الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ
وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

بىر-بىرىڭلارنىڭ مالىنى ناھەق يەۋالماڭلار، بىلىپ تۇرۇپ كىشىلەرنىڭ بىر قىسىم مالىنى زۇلۇم بىلەن يەۋېلىش ئۈچۈن ھاكىملارغا پارا بەرمەڭلار 188).

— سۈرە بەقەرە

وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَٰبِ
مَنْ إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ ۚ وَمِنْهُم مَّنْ
إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَّا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ
عَلَيْهِ قَآئِمًا ۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِى

الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ ۚ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

ئەھلى كىتابتىن بەزى كىشىلەر بارلىق ئۇنىڭدا كۆپ خىل ئامانەت قويساڭمۇ ساڭا ئۇنى قايتۇرۇپ بېرىدۇ؛ ئۇلاردىن يەنە بەزى كىشىلەرمۇ بارلىق، ئۇنىڭغا بىر دىنار ئامانەت قويساڭمۇ ئۇنىڭ بېشىدا تۇرمىغۇچە ھەي قايتا-قايتا سۈيلىمىگۈچە، ئۇنى ساڭا قايتۇرۇپ بەرمەيدۇ. بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ئۇلار «ئۈممىلەرنىڭ مېلىغا خىيانەت قىلساق بىزگە گۇناھ بولمايدۇ (يەنى بىزنىڭ دىنىمىزدا بولمىغانلارنىڭ مالىلىرى بىزگە ھارام ئەمەس)، دەيدى، ئۇلار يالغان تۇرۇپ ئاللا نامىدىن يالغانچى توقۇيدۇ (75).

— سۈرە ئال ئىمران

وَآتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ ۖ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ ۖ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ ۚ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿٢﴾

يېتىملەرنىڭ مال-مۈلكىنى (ئۇلار بالاغەتكە يەتكەن چاغدا) بېرىڭلار، ياخشىنى يامانغا (يەنى ئۇلارنىڭ ماللىرىنىڭ ياخشىنى ئۆزۈڭلارنىڭ ماللىرىنىڭ يامىسىغا) تېگىشۋالماڭلار؛ ئۇلارنىڭ مال-مۈلكىنى ئۆزۈڭلارنىڭ مال-مۈلكىگە قوشۇپ يەۋالماڭلار، بۇ ھەقىقەتەن چوڭ گۇناھتۇر (2).

— سۈرە نىسا

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا
يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

رۇلۇم قىلىپ، يېتىملەرنىڭ مال-مۈلكىنى (ناھەق) يەۋالىدىغانلار شۇبھىسىزكى، قورسىقىغا قىيامەت كۈنى يېنىپ تۇرىدىغان ئوتنى يەۋالغان بولىدۇ، ئۇلار يېپىپ تۇرغان ئوتقا (يەنى دوزاخقا) كىرىدۇ (10).

— سۈرە نىسا

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ
يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۚ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ ۖ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ
مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾

يېتىمنىڭ مېلىنى تاكى ئۇ بالاغەتكە يەتكۈچىگە قەدەر (يېقىمچە) ئەڭ پايدىلىق ئۇسۇلدا نەسىرۇپ قىلغىلار، ئەھدىگە ۋاپا قىلغىلار، (قىيامەت كۈنى) ئەھدە ئۈستىدە (يەنى ۋاپا قىلغان-قىلمىغانلىق ئۈستىدە) ئەلۋەتتە سوئال-سوراق قىلىنىدىغان (34).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَ
تَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

ئى مۆمىنلەر! ئاللاغا، پەيغەمبىرگە خىيانەت قىلماڭلار، سىلەرگە قويۇلغان ئامانەتكە بىلىپ تۇرۇپ خىيانەت قىلماڭلار (27).

— سۈرە ئەنفال

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ

ئه بۇ هۇره يره رەزىيەللاهۇ ئه نهۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: « مۇناپىقنىڭ بەلگىسى ئۈچ تۈرلۈك بولىدۇ، سۆزلىسە يالغان سۆزلەيدۇ، ئامانەتكە خيانەت قىلىدۇ، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمايدۇ ».

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلِمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ عِرْضِهِ أَوْشَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَلَّايَكُونَ دِينَارٌ وَلَادِرْهَمٌ إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلِمَتِهِ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ.

ئه بۇ هۇره يره رەزىيەللاهۇ ئه نهۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئۆزىدە بىراۋنىڭ مەنۇي ياكى ماددىي ھەققى قالغان بولسا، ئۇنى قىيامەت كۈنىگە قالدۇرماي مۇشۇ دۇنيادا رازى قىلىۋەتسۇن. زۇلۇم قىلغۇچى ئادەم ھەق ئېگىسىنى بۇ دۇنيادا رازى قىلىۋەتمەي ئاخىرەتكە قالدۇرسا زۇلۇم قىلغۇچىنىڭ ياخشى ئەمەللىرىدىن ھەق ئېگىسىنىڭ قانچىلىك ھەققى بولسا شۇنچىلىك ئېلىپ بېرىلىدۇ. زۇلۇم قىلغۇچىنىڭ ياخشى ئەمەللىرى بولمسا ھەق ئېگىسىنىڭ گۇناھلىرىدىن ئېلىنىپ زۇلۇم قىلغۇچىغا يۈكلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعٌ إِذَا كُنَّ فِيكَ فَلَا عَلَيْكَ مِنَ الدُّنْيَا حِفْظُ أَمَانَةٍ وَصِدْقُ حَدِيثٍ وَحُسْنُ خَلِيقَةٍ وَعِفَّةٌ فِي طُعْمَةٍ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئامانەتكە خىيانەت قىلماسلىق. راست سۆز بولۇش، گۈزەل خۇلۇق ۋە بىسەمە بولۇپ ھالال كەسىپ قىلىشنىڭ ئىبارەت ئۆت خىسلەت بار. سەندە مۇشۇ ئۆت خىسلەت بولۇپ، دۇنيالىقتىن باشقا نەرسەگە بولمىسمۇ پەرۋا قىلمىسلىق بولىدۇ.

(بۇنى ئەھمەد رىۋايەت قىلغان)

به شنچی باب

جازانىخورلۇقنىڭ يامان ئاقىبه تلىرى توغرىسىدا

يَاأَيُّهَا الَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا لَا تَأْكُلُوا الرِّبٰوا اَضْعَافًا مُّضٰعَفَةً ۠ وَاتَّقُوا
اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ

ئى مؤمىنلەر! حارامنى قانمو قات ئاشۇرۇپ يىمەڭلار. مەقسىتلارغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئاللادىن ئەھدى قىلغان ئىشلارنى بەرىك ئىشلەڭلار. قۇرئانكلار 130.

— سۈرە ئال ئىمران

يَاأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا
اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوْا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبٰوٓا اِنْ كُنْتُمْ
مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٢٧٨﴾ فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا فَأْذَنُوْا بِحَرْبٍ مِّنَ
اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ۚ وَاِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوْسُ اَمْوَالِكُمْ ۚ
لَا تَظْلِمُوْنَ وَلَا تُظْلَمُوْنَ ﴿٢٧٩﴾

ئى ئىمان ئېيتقان كىشىلەر! (ھەقىقىي) مۆمىن بولساڭلار، (ئاللانىڭ ئەمرىگە مۇخالىپە تېچلىك) قىلىشتىن ساقلىنىڭلار، (كىشىلەرنىڭ زىممىسىدە) قېپىقالغان جازانە (يەنى ئۆسۈمنى) ئالساڭلار (278)، ئەگەر ئۇنداق قىلمىساڭلار بىلىڭلاركى ئاللا ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى سىلەرگە ئۇرۇش ئېلان قىلىدۇ، ئەگەر (جازانە قىلىشتىن) تەۋبە قىلساڭلار، (قەرز بەرگەن) سەرمايەگلار ئۆزۈڭلارغا قايتىدۇ، باشقىلارنى زىيان تارتقۇزمايسىلەر، ئۆزۈڭلارمۇ زىيان تارتمايسىلەر (279).

— سۈرە بەقەرە

اَلَّذِيْنَ يَأْكُلُوْنَ
الرِّبٰوا لَا يَقُوْمُوْنَ اِلَّا كَمَا يَقُوْمُ الَّذِيْ يَتَخَبَّطُهُ
الشَّيْطٰنُ مِنَ الْمَسِّ ۭ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْٓا اِنَّمَا
الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا ۘ وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا ۭ
فَمَنْ جَاۗءَهٗ مَوْعِظَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖ فَانْتَهٰى فَلَهٗ مَا
سَلَفَ ۭ وَاَمْرُهٗٓ اِلَى اللّٰهِ ۭ وَمَنْ عَادَ فَاُولٰۗىِٕكَ
اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ۝

جازانە، ئۆسۈم يېگەن ئادەملەر (قىيامەت كۈنى گۆرلىرىدىن) جىن چېپىلىپ قالغان ساراڭ ئادەملەردەك قوپىدۇ. بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ئۇلار ئاللا ھارام قىلغان ئىشنى ھالال قىلىپ، «سودا-سېتىق جازانىگە ئوخشاش (جازانە نېمىشقا ھارام بولىدۇ؟)» دېدى، ئاللا

سودا-سېتىقنى هالال قىلدى، جازانىنى (بەدەلسىز بولغانلىقى شەخسكە ۋە جەمئىيەتكە زىيانلىق بولغانلىقى ئۈچۈن) هارام قىلدى، كىمكى پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن ۋەز-نەسىھەت كەلگەندىن كېيىن (يەنى جازانە مەنئى قىلىنغاندىن كېيىن) ئۇنىڭدىن يانسا، بۇرۇن ئالغىنى ئۆزىنىڭ بولىدۇ، ئۇنىڭ ئىشى ئاللاغا تاپشۇرۇلىدۇ (يەنى ئاللا خالسا ئۇنى كەچۈرىدۇ، خالسا جازالايدۇ). قايتا جازانە قىلغانلار ئەھلى دوزاخ بولۇپ، دوزاختا مەڭگۈ قالىدۇ(265).

— سۈرە بەقەرە

يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا وَيُرْبِي الصَّدَقٰتِ ۗ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ اَثِيْمٍ

ئاللا جازانىنى (بەرىكتىنى) ئۈچۈرۈۋېتىدۇ، سەدىقىنى (بەرىكتىنى) زىيادە قىلىدۇ، ئاللا هەربىر ناشۇكۇر (يەنى جازانىنى هالال سانىغۇچى) گۇناهكارنى دوست تۇتمايدۇ(276).

— سۈرە بەقەرە

وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِّنْ رِّبًا لِّيَرْبُوَا۟ فِيْٓ اَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوْا عِنْدَ اللّٰهِ ۖ وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِّنْ زَكٰوةٍ تُرِيْدُوْنَ وَجْهَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُوْنَ ﴿٣٩﴾

سىلەر كىشىلەرنىڭ پۇل-مېلى ئىچىدە ئۆسسۈرۈش ئۈچۈن بىرەر پۇل-مال بەرسەڭلار، ئاللانىڭ دەرگاهىدا ئۇ ئۆسمەيدۇ (يەنى كىشىلەر بەرگىنىدىن چىقراق قايتۇر سۇن دېگەن نىيەت بىلەن بېرىلگەن سۈۋغىتىڭ ئاللانىڭ دەرگاهىدا ساۋابى بولمايدۇ). ئاللانىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ بەرگەن

سه‌دىقه‌گىلەر (ياكى ئېھسانچىلار) غا هەسسىلەپ ساۋاب بېرىلىدۇ (39).

— سۈرە رۇم

فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا
حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبٰتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ
سَبِيْلِ اللّٰهِ كَثِيْرًا ﴿١٦٠﴾ وَّأَخْذِهِمُ الرِّبٰوا وَقَدْ نُهُوْا
عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا
لِلْكٰفِرِيْنَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيْمًا ﴿١٦١﴾

يەھۇدىيلارنىڭ قىلغان ھەقسىزلىقلىرى (يەنى زۇلۇمى ۋە قىلغان گۇناھلىرى)، نۇرغۇن كىشىلەرنى ئاللانىڭ يولىدىن (يەنى ئاللانىڭ دىنىغا كىرىشتىن) توسقانلىقلىرى، چەكلەنگەن جازانىنى ئالغانلىقلىرى ۋە كىشىلەرنىڭ پۇل-مالىلىرىنى ناھەق يېگەنلىكلىرى ئۈچۈن، ئۇلارغا (ئىلگىرى) ھالال قىلىنغان پاكىز نەرسىلەرنى ھارام قىلدۇق، ئۇلارنىڭ ئىچىدىن كاپىر بولغانلارغا قاتتىق ئازاب ھازىرلىدۇق (160 — 161).

— سۈرە نىسا

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُ
اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي فَأَخْرَجَانِي إِلَى أَرْضٍ مُقَدَّسَةٍ فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ مِنْ دَمٍ
فِيهِ رَجُلٌ قَائِمٌ وَعَلَى وَسَطِ النَّهَرِ رَجُلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ حِجَارَةٌ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ الَّذِي فِي النَّهَرِ
فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ رَمَى الرَّجُلُ بِحَجَرٍ فِي فِيهِ فَرَدَّهُ حَيْثُ كَانَ فَجَعَلَ كُلَّمَا جَاءَ لِيَخْرُجَ رَمَى
فِي فِيهِ بِحَجَرٍ فَيَرْجِعُ كَمَا كَانَ فَقُلْتُ مَا هَذَا فَقَالَ الَّذِي رَأَيْتَهُ فِي النَّهَرِ آكِلُ الرِّبَا

سه مۇره ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن كېچە چۈشۈمده ئىككى ئادەمنى كۆردۈم، ئۇلار مېنى مۇقەددەس بىر زېمىنغا ئېلىپ چىقتى، ئۇلار بىلەن مېڭىپ بىر قان دەرياسىغا يېتىپ كەلدۇق. بۇ دەريانىڭ ئىچىده بىر ئادەم ئۆرە تۇرۇپتۇ، دەريانىڭ قىرغىقىدا ئالدىغا تاش دۆۋىلەكلىك بىر ئادەم تۇرۇپتۇ، دەريادىكى ئادەم ئالدىغا مېڭىپ دەريادىن چىقماقچى بولغاندا، قىرغاقتا تۇرغان ئادەم ئۇنىڭ ئاغزىغا بىر تاش ئېتىپ ئۇنى ئۆز جايىغا قايتۇرۇۋەتتى، ئۇ ئادەم ھەر قېتىم دەريادىن چىقماقچى بولۇپ كەلسە ئاغزىغا تاش ئېتىپ ئۇنى قايتۇرۇۋېتىپ تۇردى، مېنى ئەكەلگەن ئادەملەرنىڭ بىرىدىن بۇ كىم بولىدۇ؟ دەپ سورىسام، ئۇ، سەن دەريا ئىچىده كۆرگەن ئادەم جازانىخورلۇق قىلغان ئادەم بولىدۇ دېدى،

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدَيْهِ وَقَالَ: هُمْ سَوَاءٌ

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جازانىنى يېگۈچىگە، يېگۈزگۈچىگە، يېزىپ بەرگۈچىگە ۋە ئۇنىڭغا گۇۋاھ بولغۇچىغا لەنەت قىلدى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاش، دېدى.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

ئالتىنچى باب

باشقىلارغا قىلغان ياخشىلىق ۋە خەير-ئېھساننى مىننەت قىلماسلىق توغرىسىدا

وَالَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ
اَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَلَا
بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۭ وَمَنْ يَّكُنِ الشَّيْطٰنُ لَهٗ قَرِيْنًا
فَسَاۗءَ قَرِيْنًا ۝۳۸

ئۇلار ماللىرىنى كىشىلەرگە كۆرسىتىش ئۈچۈن سەرپ قىلىدۇ، ئۇلار ئاللاغا ئىشەنمەيدۇ، ئاخىرەت كۈنىگىمۇ ئىشەنمەيدۇ، كىمكى ئۆزىگە شەيتاننى ھەمراھ قىلسىكەن (ئۇ شەيتاننىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئىش قىلىدۇ)، شەيتان نېمىدېگەن يامان ھەمراھ(38).

— سۈرە نىسا

اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ
اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُوْنَ مَآ اَنْفَقُوْا

مَنًّا وَّلَآ اَذًى ۙ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٢٦٢﴾ قَوْلٌ مَّعْرُوْفٌ
وَّمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَّتْبَعُهَآ اَذًى ۗ وَاللّٰهُ
غَنِيٌّ حَلِيْمٌ ﴿٢٦٣﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُبْطِلُوْا
صَدَقٰتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْاَذٰى ۙ كَالَّذِيْ يُنْفِقُ
مَالَهٗ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۖ
فَمَثَلُهٗ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَاَصَابَهٗ
وَابِلٌ فَتَرَكَهٗ صَلْدًا ۭ لَا يَقْدِرُوْنَ عَلٰي شَيْءٍ
مِّمَّا كَسَبُوْا ۭ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٦٤﴾

پۇل-مېلىنى ئاللا يولىدا سەرپ قىلىدىغان، ئارقىسىدىن ئۇنىڭغا مىننەت قىلمايدىغان ۋە (خەير-ساخاۋەتنىڭە ئېرىشكەنلەرنى) رەنجىتمەيدىغان كىشىلەر پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا ساۋاب تاپىدۇ، ئۇلارغا (قىيامەت كۈنى) قورقۇنچ ۋە غەم-قايغۇ بولمايدۇ (262). ياخشى سۆز ۋە كەچۈرۈش، كېيىن ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان سەدىقىدىن ئەۋزەلدۇر. ئاللا (بەندىلەرنىڭ سەدىقىسىدىن) بىھاجەتتۇر، ھەلىمدۇر (يەنى ئەمرىگە خىلاپلىق قىلغانلارنى جازالاشقا ئالدىراپ كەتمەيدۇ) (263). ئى مۆمىنلەر پۇل مېلىنى كىشىلەرگە كۆرسىتىش ئۈچۈن سەرپ قىلىدىغان، ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرمەيدىغان كىشى (نېگە قىلغان ئەمەلىنى بېكار قىلۋەتكىنىگە) ئوخشاش، بەرگەن سەدىقىگىلارنى مىننەت قىلىش ۋە ئەزىيەت يەتكۈزۈش بىلەن بېكار قىلۋەتمەگىلار، بۇنداق (پۇل-مېلىنى باشقىلارغا كۆرسىتىش ئۈچۈن سەرپ قىلىدىغان) ئادەم

خۇددى ئۇستىگە توپا-چاڭ قونۇپ قالغان، قاتتىق يامغۇردىن كېيىن (يۇيۇلۇپ) بۇرۇنقىدەك بولۇپ قالغان سىلىق تاشقا ئوخشايدۇ. ئۇلار قىلغان ئەمەللىرى ئۈچۈن (ئاخىرەتتە) ھېچقانداق ساۋابقا ئىگە بولالمايدۇ، ئاللا، كاپىر قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ (264).

— سۈرە بەقەرە

قُلْ إِنِّيٓ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ
الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾
قُلْ إِنِّيٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَّهُ دِينِي ﴿١٤﴾
فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُم مِّن دُونِهِ ۗ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ
الَّذِينَ خَسِرُوٓا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ
أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

ئېيتقىنكى، «مەن دىنىنى (شېرىكتىن ۋە رىيادىن) ساپ قىلغان ھالدا ئاللاغا ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇلدۇم (11). ھەمدە (بۇ ئۈممەتنىڭ ئىچىدە) مۇسۇلمانلارنىڭ ئەۋۋىلى بولۇشقا بۇيرۇلدۇم» (12). ئېيتقىنكى، «ئەگەر مەن پەرۋەردىگارىمغا ئاسىيلىق قىلسام، شۇبھىسىزكى، بۇيۇك كۈننىڭ ئازابىدىن قورقىمەن (يەنى ئاللانىڭ ئەمرىگە ئاسىيلىق قىلسام)، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ مېنى جەھەننەم ئوتى بىلەن ئازابلىشىدىن قورقىمەن» (13). ئېيتقىنكى، «دىنىمنى (شېرىكتىن ۋە رىيادىن) ساپ قىلغان ھالدا ئاللاغا ئىبادەت قىلىمەن» (14). «سىلەر ئاللادىن باشقا خالىغىنىڭلارغا ئىبادەت

قىلىڭلار! » . ئېيتقىنكى، « قىيامەت كۈنى ئۆزلىرىنى ۋە ئائىلىسىدىكىلەرنى زىيان تارتقۇزغۇچىلار قاتتىق زىيان تارتقۇچىلاردۇر ، بىلىڭلاركى ، ئەنە شۇ روشەن زىياندۇر » (15) .

— سۈرە زۈمەر

یه تتنچی باب

تارازا - ئۆلچه مده ئادىل بولۇش، ساختا قىلماسلىق توغرىسىدا

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾

سىلەر (باشقىلارغا ئاشلىق قاتارلىقلارنى) ئۆلچەپ بەرگەندە، تولۇق ئۆلچەگىلار ۋە توغرا تارازىدا تارتىپ بېرىڭلار، بۇنداق قىلىش (سىلەرگە دۇنيادا) ياخشىدۇر، ئاخىرەتلىكىگىلار ئۈچۈن تېخىمۇ ئوبدانىدۇر (35).
— سۈرە بەنى ئىسرائىل

أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

ئۆلچەمنى تولدۇرۇپ بېرىڭلار، كەم بەرگۈچىلەردىن بولماڭلار (181). (نەرسىلەرنى) توغرا تارازىدا تارتىڭلار (182). كىشىلەرگە نەرسىلىرىنى (يەنى قايسى يول بىلەن بولسۇن، كىشىلەرنىڭ ھەقلىرىنى) كەم بەرمەڭلار، يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ پىتنە - پاسات تېرىماڭلار (183).
— سۈرە شۇئەرا

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ① الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ
يَسْتَوْفُونَ ② وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ③

(ئۆلچەمدە ۋە تارازىدا) كەم بەركۆچىلەركە ۋاي! (1) ئۇلار كىشىلەردىن ئۆلچەپ ئالغان چاغدا، تولۇق ئالىدۇ (2). كىشىلەركە ئۆلچەپ ياكى تارتىپ بەركەن چاغدا، كەم بېرىدۇ (3).

— سۈرە مۇتەففىفىن

وَيَٰقَوْمِ أَوْفُوا
الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ
أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ⑧⑤

ئى قەۋمىم! سىلەر ئۆلچەمنى توغرا ئۆلچەڭلار، تارازىنى توغرا تارتىڭلار، كىشىلەرگە نەرسىلىرىنى كەم بەرمەڭلار. يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىپ يۈرمەڭلار (85).

— سۈرە ھۇد

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لِأَصْحَابِ الْمِكْيَالِ وَالْمِيزَانِ: إِنَّكُمْ قَدْ وُلِّيتُمْ أَمْرَيْنِ هَلَكَتْ فِيهِمَا الْأُمَمُ السَّابِقَةُ قَبْلَكُمْ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆلچەم ۋە تارازا ئىگىلىرىگە مۇنداق

دېگەن: سىلەر شۇنداق ئىككى ئىشقا ئىگە قىلىنىدىغىلاركى، سىلەردىن ئىلگىرى ئۆتكەن ئۈممەتلەر ئۇ ئىككى ئىش توغرىسىدا (يەنى توغرا ئۆلچەپ توغرا تارتىمغانلىقتىن) ھالاك بولغان.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللَّهُ بِهِ

جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئەمەلنى باشقىلار ئاڭلىسۇن دەپ قىلىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭ بۇزۇق نىيىتىنى قىيامەت كۈنى خالايىق ئالدىدا ئاشكارىلاپ ئۇنى رەسۋا قىلىدۇ، كىمكى ئەمەلنى باشقىلار كۆرسۇن دەپ قىلىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭ شۇنداق قىلىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ قَالُوا وَمَا الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ قَالَ الرِّيَاءُ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ھېنىڭ سىلەرگە ئەڭ قورقىدىغىنىم (ئاللاغا) كىچىك شېرىك كەلتۈرۈشتۇر» دېگەن. ساھابىلەر: كىچىك شېرىك كەلتۈرۈش دېگەن نېمە؟ دەپ سورىغاندا، رەسۇلۇللا: ئۇ، رىيادۇر، دېگەن.

(بۇنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان)

سەككزىنچى باب

تىلەمچىلىك قىلماسلىق، ھالال ئىشلەپ تىرىكچىلىك قىلىش توغرىسىدا

لِلْفُقَرَآءِ
الَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ
ضَرْبًا فِى الْاَرْضِ ز يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ اَغْنِيَآءَ مِنَ
التَّعَفُّفِ ج تَعْرِفُهُمْ بِسِيْمٰهُمْ ج لَا يَسْئَلُوْنَ النَّاسَ اِلْحَافًا ط
وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيْمٌ ۝٢٧٣

ئۆزىنى ئاللا يولىغا ئاتىغان، (تىرىكچىلىك قىلىش ئۈچۈن) يىراق جايلارغا بارالمايدىغان يوقسۇللارغا خەير-ئېھسان قىلىنىشى كېرەك. ئەھۋالىنى ئۇقمىغانلار، ئۇلارنىڭ نەرسە تىلىمىگە تىلكىلىرىگە قاراپ، ئۇلارنى باي دەپ گۇمان قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ چىرايىدىن تونۇيسەن، ئۇلار كىشىلەرگە چاپلىشىۋېلىپ تىلەمچىلىك قىلمايدۇ. مېلىڭلاردىن نېمىنى خەير-ئېھسان قىلماڭلار، ئاللا ھەقىقەتەن ئۇنى بىلگۈچىدۇر (273).

— سۈرە بەقەرە

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ فَيَحْتَطِبَ عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْتِيَ رَجُلاً فَيَسْأَلَهُ أَعْطَاهُ أَوْمَنَعَهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى: سىلەرنىڭ بىرىڭلار، ئارغامچىسىنى ئېلىپ بېرىپ ئوتۇن تېرىپ كېلىپ (سېتىپ) جان باقسا، مەيلى بەرسۇن، مەيلى بەرمىسۇن. بۇ، كىشىلەردىن تىلەمچىلىك قىلىپ جان باقىقاندىن كۆپ ياخشى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَااللُّقْمَةُ وَلَا اللُّقْمَتَانِ اِنَّمَا الْمِسْكِينُ الَّذِي يَتَعَفَّفُ وَاقْرَؤُااِنْ شِئْتُمْ يَعْنِي قَوْلَهُ تَعَالَى « لَايَسْأَلُونَ النَّاسَ اِلْحَافاً...»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر-ئىككى خورما ۋە بىر ئىككى لوقما بېرىلىش بىلەن تەلىپى ئورۇندىلىدىغان ئادەم مىسكىن ئەمەس، ھەقىقىي مىسكىن دېگەن تىلەمچىلىكتىن ئۆزىنى تارتىدۇ، خالىساڭلار، ئاللاتائالانىڭ مۇنداق سۆزىنى ئوقۇڭلار، « ئۇلار كىشىلەردىن بىزەڭلىك قىلىپ تىلىمەيدۇ...»

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ يَتَكَفَّلُ لِي أَلَّايَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئاً وَأَتَكَفَّلُ لَهُ بِالْجَنَّةِ؟

سوبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ماڭا كىشىلەردىن بىر نەرسە تىلىمە سىلىككە كېپىللىك قىلىدىكەن ئۇنىڭ جەننەتتى بولۇشىغا كېپىللىك قىلىمەن.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اَلْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ مَاكَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ

ھەكىم ئىبنى ھىزام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەرگۈچى قول، تىلىگۈچى قۇلدىن ياخشى، سەدىقىنى ئالدى بىلەن سەن تەمىنلەشكە تېگىشلىك ئادەملىرىڭگە بەرگىن، بايلىقتا بېرىلگەن سەدىقە ئەڭزەل سەدىقىدۇر، كىمكى، ئاللادىن نەرسە تىلەشتىن ساقلىنىشنى تەلەپ قىلسا، ئاللا ئۇنىڭغا تىلىگىنىنى بېرىدۇ، كىمكى ئاللادىن بايلىقنى تىلىسە ئاللا ئۇنى باي قىلىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَهْلِ بْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ سَأَلَ وَلَهُ مَا يُغْنِيهِ فَإِنَّمَا يَسْتَكْثِرُ مِنَ النَّارِ. وَفِي رِوَايَةٍ: مِنْ جَمْرِ جَهَنَّمَ، قَالُوا: يَارَسُولَ اللَّهِ وَمَا يُغْنِيهِ؟ قَالَ: قَدْرُمَايُغَدِّيهِ وَيُعَشِّيهِ. وَفِي رِوَايَةٍ: أَنْ يَكُونَ لَهُ شِبَعُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ

سەھلى ئىبنى ھەنزەلىيەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىھاجەت تۇرۇپ تىلەمچىلىك

قىلىدىكەن (ئۆزى ئۆچۈن) دوزاخنى زىيادە قىلغان بولىدۇ (يەنە بىر رىۋايەتتە دوزاخنىڭ تېشىنى زىيادە قىلغان بولىدۇ، دېيىلگەن)، ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا، ئۇنىڭ بىھاجەتلىكىنىڭ ئۆلچىمى نېمە؟ دېۋىدى، رەسۇلۇللا، ئەتىگەنلىك ياكى كەچلىك تاماق مىقدارىدۇر، دەپ جاۋاب بەردى، يەنە بىر رىۋايەتتە بىركېچە-كۈندۈز تويغۇدەك نەرسە مىقدارى دەپ جاۋاب بەرگەن.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد ئىبنى ھىبان رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبدِاللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَاللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم مَايَزَالُ الرَّجُلُ يَسْأَلُ النَّاسَ حَتَّى يَأْتِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ فِي وَجْهِهِ مُزْعَةُ لَحْمٍ

ئابدۇللا ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشى تىلەمچىلىك قىلىۋەرسە، قىيامەت كۈنى يۈزىدە گۆش دېدارى بولمىغان ھالدا ھازىر بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لاَ يَفْتَحُ أَحَدُكُمْ بَابَ مَسْئَلَةٍ إِلاَّ فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەرنىڭ بىرىڭلار تىلەمچىلىك دەرۋازىسىنى ئاچسا، ئاللا ئۇنىڭغا پېقىرلىقنىڭ دەرۋازىسىنى ئاچىدۇ.

(بۇنى ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان)

توققۇزىنچى باب

ئىسراپچىلىق ، بېخىللىق ۋە سېخىيلىق توغرىسىدا

يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ خُذُوْا زِيْنَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَّكُلُوْا وَاشْرَبُوْا وَلَا تُسْرِفُوْا ۚ اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿٣١﴾

ئى ئادەم بالىلىرى! ھەر نامازۋاقىدا (ياكى تاۋاپ ۋاقىدا ئەۋرىتىڭلارنى سەترى قىلىپ تۇرىدىغان) كىيىمىڭلارنى كىيىڭلار ، يەڭلار ، ئىچىڭلار ، ئىسراپ قىلماڭلار ، ئاللا ئىسراپ قىلغۇچىلارنى ھەقىقەتەن ياقتۇرمايدۇ(31) .

— سۈرە ئەئراف

وَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهٗ وَالْمِسْكِيْنَ وَابْنَ السَّبِيْلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيْرًا ﴿٢٦﴾ اِنَّ الْمُبَذِّرِيْنَ كَانُوْٓا اِخْوَانَ الشَّيٰطِيْنِ ۭ وَكَانَ الشَّيْطٰنُ لِرَبِّهٖ كَفُوْرًا ﴿٢٧﴾

تۇغقانغا ، مىسكىنگە ، ئىبنى سەبىلگە (ھەيرى-ساخاۋەتتىن) ھەققىنى بەرگىن ، (پۇل-مېلىڭنى ناتوغرا يوللارغا) ئىسراپ قىلمىغىن(26) . ئىسراپ قىلغۇچىلار ھەقىقەتەن شەيتانلارنىڭ قېرىنداشلىرىدۇر ، شەيتان پەرۋەردىگارىغا تولىمۇ كۇفرانى نېمەت قىلغانىدى(27) .

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

ئۇلار (يەنى ئاللا ياخشى كۆرىدىغان بەندىلەر) خىراجەت قىلغاندا، ئىسراپچىلىقمۇ قىلمايدۇ، بېخىللىقمۇ قىلمايدۇ، ئوتتۇراھال خىراجەت قىلىدۇ (67).

— سۈرە فۇرقان

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿٢٩﴾

قولۇڭنى بوينۇڭغا باغلىۋالمىغىن (يەنى بېخىللىق قىلمىغىن). قولۇڭنى تولىمۇ ئېچىپمۇۋەتمىگىن (يەنى ئىسراپ قىلمىغىن)، ئۇنداق قىلساڭ پۇلسىز قېلىپ مالامەتكە، پۇشايمانغا قالىسەن (29).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ۝ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ۝ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ۝ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ۝ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ۝ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ۝

(پۈل-مېلىنى ئاللانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن) سەرپ قىلغان،

تەقۋادارلىق قىلغان، (كەلىمە تەۋھىدنى) تەسىق قىلغان ئادەمگە كەلسەك (5 — 6). ئۇنىڭغا بىز ياخشى يولنى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىمىز (7). بېخىللىق قىلىپ (ئاللانىڭ ساۋابىدىن) ئۆزىنى بىھاجەت ھېسابلىغان، كەلىمە تەۋھىدنى ئىنكار قىلغان ئادەمگە كەلسەك (8 — 9). بىز ئۇنىڭغا يامان يولنى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىمىز (10).

— سۈرە لەيل

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ۗ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٣٧﴾

ئۇلار (يەنى مۇتەكەببىرلەر، ماختانچاقلار) بېخىللىق قىلىدۇ، كىشىلەرنى بېخىللىققا بۇيرۇيدۇ، ئاللا ئۇلارغا ئۆز پەزلىدىن بەرگەن نەرسىلەرنى (يەنى پۇل-مالنى ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ تەۋراتتىكى سۈپەتنى) يوشۇرىدۇ، (ئاللانىڭ نېمەتنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا خورلىغۇچى ئازابنى تەييارلىدۇق (37).

— سۈرە نىسا

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُم ۖ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ۖ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ

الْقِيٰمَةِ ۗ وَلِلّٰهِ مِيْرَاثُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ
وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿١٨٠﴾

ئاللا ئۆز پەزلىدىن بەرگەن بەرسلەر (يەنى پۇل-مال) گە بېخىللىق قىلىدىغانلار بېخىللىقنى ئۆزلىرى ئۈچۈن پايدىلىق دەپ گۇمان قىلمىسۇن، ئەمەلدە بۇ ئۇلار ئۈچۈن زىيانلىقتۇر؛ ئۇلارنىڭ بېخىللىق قىلغان نەرسىسى قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ بوينىغا تاقاق قىلىپ سېلىنىدۇ. ئاسمانلارنىڭ ۋە يەرنىڭ مىراسى ئاللانىڭدۇر (يەنى كائىناتتىكى ھەممە نەرسە ئاللانىڭ مۈلكى بولۇپ، ئۇلار پانىي بۇلغاندىن كېيىن ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتىدۇ). ئاللا قىلغان ئەمەللىرىڭلاردىن خەۋەردارىدۇر (180).

— سۈرە ئال ئىمران

اَلشَّيْطٰنُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَاْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَآءِ ۚ
وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا ۗ وَاللّٰهُ
وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿٢٦٨﴾

شەيتان سىلەرنى پېقىرلىقتىن قورقۇتىدۇ، يامان ئىشلارغا (يەنى بېخىللىققا، زاكات بەرمەسلىككە) بۇيرۇيدۇ، ئاللا سىلەرگە ئۆز مەغپىرىتىنى ۋە پەزلىنى ۋەدە قىلىدۇ، ئاللانىڭ مەرھىمتى كەڭدۇر، ئۇ ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر (268).

— سۈرە بەقەرە

اَلْمُنٰفِقُوْنَ وَالْمُنٰفِقٰتُ بَعْضُهُمْ

مِّنۢ بَعْضٍ ۘ يَأْمُرُونَ بِالْمُنكَرِ وَيَنْهَوْنَ
عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ ۚ نَسُوا اللَّهَ
فَنَسِيَهُمْ ۚ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾

مۇناپىق ئەرلەر بىلەن مۇناپىق ئاياللار (مۇناپىقلىقتا ۋە ئىماندىن يىراق بولۇشتا) بىر-بىرىگە ئوخشايدۇ، ئۇلار يامانلىققا بۇيرۇيدۇ، ياخشىلىقتىن توسىدۇ، ئۇلار قوللىرىنى يۇمۇۋالىدۇ (يەنى بېخىللىق قىلىپ سەدىقە بەرمەيدۇ)، ئۇلار ئاللانى ئۇنتۇدى (يەنى ئاللانىڭ تائىتىنى تەرك ئەتتى). ئاللاھۇ ئۇلارنى ئۇنتۇدى (يەنى ئاللا ئۇلارنى ئۇزۇنىڭ پەزلىدىن ۋە رەھمىتىدىن مەھرۇم قىلدى) شۇبھىسىزكى مۇناپىقلار پاسىقلاردۇر (67).

— سۈرە بەقەرە

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاعَالَ مَنِ اقْتَصَدَ

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيۇللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىقتىسادچانلىق بىلەن ئىش كۆرگەن ئادەم كەمبەغەللىشىپ قالمايدۇ.

(بۇنى ئەھمەد رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُوا وَاشْرَبُوا وَالْبَسُوا وَتَصَدَّقُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىسراپ قىلماستىن

ۋە چوڭچىلىق قىلماسلىق كېرەكلىكىنى ئۇچۇقلاپ، كىشىلەرنى ۋە سەدىقە قىلىشقا رىغبەتلەندۈرگەن.

(بۇنى ئەھمەد رىۋايىتى قىلغان)

عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ. رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ. قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ، وَوَأْدَ الْبَنَاتِ، وَمَنَعَ وَهَاتِ. وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ. وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ. وَإِضَاعَةَ الْمَالِ»

مۇغىرە ئىبنى شۇئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا سىلەرگە ئاناڭلارنى ئاقىشتىشنى، قىزلىرىڭلارنى تىرىك كۆمۈشنى، بېرىشكە تېگىشلىك بولغان نەرسىلەرنى بەرمەسلىكنى، كىشىلەرنىڭ نەرسىلىرىنى ناھەق يول بىلەن ئېلىشىڭلارنى، ياينىسىز بەس-مۇنازىرە قىلىشىڭلارنى، كۆپ سوئال سورىشىڭلارنى ۋە پۇل-مالنى ئىسراپ قىلىشىڭلارنى يامان كۆرىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَامِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُفِيهِ إِلَّامَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا اَللَّهُمَّ اعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا وَيَقُولُ الْآخَرُ اَللَّهُمَّ اعْطِ مُمْسِكًاتَلَفًا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرگە ھەر كۈنى ئاسماندىن ئىككى پەرىشتە چۈشۈپ، ئۇلارنىڭ بىرى، ئى ئاللا سېخىي ئادەمگە ئۇنىڭ خەيرى-ئېھسان قىلىپ بەرگىنىڭنى ئورنىنى تولدۇرۇپ بەرگىن، دەيدۇ، يەنە بىرى، بېخىلنىڭ مېلىنى تېرپسىن

قاتتۇرماسلىق. دەيدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنْفِقِي وَلَا تُحْصِي فَيُحْصِيَ اللَّهُ عَلَيْكِ وَلَا تُوعِي فَيُوعِيَ اللَّهُ عَلَيْكِ

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى ئەسما رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا مۇنداق دېگەن: خەير-ساخاۋەت قىلغىن، سىقىپ تۇرۇۋالمىغىن، بۇنداق قىلساڭ ئاللا نەرسەڭنىڭ بەرىكىتىنى ئۈچۈرۈۋېتىدۇ ۋە ساڭا كۆپ نەرسە بەرمەيدۇ، يەنىپ مۇھتاجلىق قىلمىغىن، بۇنداق قىلساڭ ئاللا رىزقىڭنى تارايتىپ قويىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَصْلَتَانِ لَاتَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ: الْبُخْلُ وَسُوءُ الْخُلُقِ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بېخىللىق ۋە ناچار ئەخلاقتىن ئىبارەت ئىككى سۈپەت مۇمىن ئادەمدە بىللە بولمايدۇ.

(بۇنى تەيسرولۇزۇسۇل رىۋايەت قىلغان)

ئونىنچى باب

قاتىللىق قىلىش، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشنىڭ يامانلىقى ۋە ئوغرىلىق، زىناخورلۇق توغرىسىدا

قُلْ
تَعَالَوْا اَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ اَلَّا تُشْرِكُوْا بِهٖ
شَيْئًا وَّبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا ۚ وَلَا تَقْتُلُوْٓا اَوْلَادَكُمْ
مِّنْ اِمْلَاقٍ ۭ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِيَّاهُمْ ۚ وَلَا تَقْرَبُوا
الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ۚ وَلَا تَقْتُلُوا
النَّفْسَ الَّتِيْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ ۭ ذٰلِكُمْ وَصّٰىكُمْ

ئېيتقىنكى، « سىلەر كېلىپ (ئاڭلاڭلار)، ئاللا ھارام قىلغان نەرسىلەرنى سىلەرگە ئوقۇپ بېرەي: سىلەر ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەڭلار، ئاتا-ئاناڭلارغا ياخشىلىق قىلىڭلار، نامراتلىقتىن قورقۇپ بالاڭلارنى ئۆلتۈرمەڭلار، بىز ئۇلارغا ۋە سىلەرگە رىزىق بېرىمىز، ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن يامان ئىشلارغا يېقىن كەلمەڭلار، ئاللانىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلىپ (ناھەق) ئادەم ئۆلتۈرمەڭلار،

هەقلىق رەۋىشتە ئۆلتۈرۈش بۇنىڭدىن مۇستەسنا، سىلەرنىڭ چۈشىنىشىڭلار ئۈچۈن ئاللا سىلەرگە بۇ ئىشلارنى تەۋسىيە قىلدۇ (152).

— سۈرە ئەنئام

وَلَا تَقْتُلُوٓا أَوْلَادَكُمْ
خَشْيَةَ إِمْلَٰقٍ ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ ۚ إِنَّ قَتْلَهُمْ
كَانَ خِطْـًٔا كَبِيرًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰٓ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةً
وَسَآءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِى حَرَّمَ اللَّهُ
إِلَّا بِالْحَقِّ ۗ وَمَن قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِۦ
سُلْطَٰنًا فَلَا يُسْرِف فِّى الْقَتْلِ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ مَنصُورًا ﴿٣٣﴾

كەمبەغەللىكتىن قورقۇپ بالىلىرىڭلارنى ئۆلتۈرمەڭلار، ئۇلارنىڭ ۋە سىلەرنىڭ رىزقىڭلارنى بىز بېرىمىز، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش ھەقىقەتەن چوڭ گۇناھتۇر (31). زىناغا يېقىنلاشماڭلار، چۈنكى بۇ قەبىھ ئىشتۇر، يامان يولدۇر (32). ناھەق ئادەم ئۆلتۈرمەڭلارکى، ئاللا (ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈشنى) ھارام قىلدى، كىمكى ناھەق ئۆلتۈرۈلسەكەن، (قاتىلدىن قىساس ئېلىش، يادىيەت ئېلىش، يا كەچۈرۈم قىلىش) ھوقۇقىنى ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ ئىگىسىنىڭ قولىدا قىلدۇق، ئىگىسى قىساس ئېلىشتا چەكتىن چىقىپ كەتمىسۇن (يەنى قاتىلدىن غەيرىنى ئۆلتۈرۈش، يا ئۇنىڭ ئەزالىرىنى كېسىش، ىر ئادەم ئۈچۈن ئىككى ئادەمنى ئۆلتۈرۈش قاتارلىق ئىشلارنى قىلمىسۇن)، (ناھەق ئۆلتۈرۈلگۈچىنىڭ ئىگىسىگە ئاللا ھەقىقەتەن مەدەتكاردۇر) (33).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

يَآيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا
جَآءَكَ الْمُؤْمِنٰتُ يُبَايِعْنَكَ عَلٰٓى اَنْ لَّا يُشْرِكْنَ
بِاللّٰهِ شَيْئًا وَّلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِيْنَ وَلَا يَقْتُلْنَ
اَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِيْنَ بِبُهْتَانٍ يَّفْتَرِيْنَهٗ بَيْنَ اَيْدِيْهِنَّ
وَاَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيْنَكَ فِيْ مَعْرُوْفٍ فَبَايِعْهُنَّ
وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ⑫

ئى پەيغەمبەر! مۇمىن ئاياللار ساڭا كېلىپ، ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە، ئوغرىلىق قىلماسلىققا، زىنا قىلماسلىققا، بالىلىرىنى اجاھىلىيەت دەۋرىدىكىدەك قىز بالىلىرىنى نومۇستىن ياكى كەمەغەللىكتىن قورقۇپ) ئۆلتۈرمەسلىككە، باشقىلارنىڭ بالىسىنى يالغاندىن ئەرلىرىنىڭ بالىسى قىلىۋالماسلىققا، سەن بۇيرۇغان ياخشى ئىشلاردىن باش تارتماسلىققا بەيئەت قىلسا (يۇقىرىقى شەرتلەر ئاساسىدا) ئۇلارغا بەيئەت قىلغىن، ئۇلار ئۈچۈن ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگىن، ئاللا ھەققەتەن ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر (12).

— سۈرە مۇمتەھىنە

وَالَّذِيْنَ لَا
يَدْعُوْنَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَلَا يَقْتُلُوْنَ النَّفْسَ الَّتِيْ

حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ
أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ
فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا
فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ۗ وَكَانَ اللَّهُ
غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

ئۇلار ئاللاغا ئىككىنچى بىر مەبۇدنى شېرىك قىلمايدۇ، ئاللا هارام قىلغان ناهەق ئادەم ئۆلتۈرۈش ئىشنى قىلمايدۇ، زىنا قىلمايدۇ. كىمكى بۇ (گۇناهلار) نى قىلىدىكەن، (ئاخىرەتتە) ئۇ جازاغا ئۇچرايدۇ (68). قىيامەت كۈنى ئۇنىڭغا هەسسىلەپ ئازاب قىلىنىدۇ، ئۇ مەڭگۈ ئازاب ئىچىدە خارلانغان هالدا قالىدۇ (69). پەقەت (ئۇلارنىڭ ئىچىدىن) (بۇ دۇنيادىكى چېغىدا) تەۋبە قىلغان، ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارلا بۇ هالدا قالمايدۇ، ئاللا ئۇلارنىڭ گۇناهلىرىنى ياخشىلىققا ئالماشتۇرىدۇ، ئاللا تولىمۇ مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر ۋە مەرهەمەت قىلغۇچىدۇر (70).

— سۈرە فۇرقان

وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

تىرىك كۆمۈۋېتىلگەن قىزدىن سەن قايسى گۇناه بىلەن ئۆلتۈرۈلدۈڭ؟ دەپ سورالغان چاغدا (8 — 9) ..... هەر ئادەم

ئۆزىنىڭ (ياخشى-يامان) ئىشلىرىنى بىلىدۇ (14).

— سۈرە تەكۈسر

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا، وَهُوَ أَحَدُ النُّقَبَاءِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ، وَحَوْلَهُ عِصَابَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ: « بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ، وَلَا تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ، فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا ثُمَّ سَتَرَهُ اللَّهُ، فَهُوَ إِلَى اللَّهِ، إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ، وَإِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ » فَبَايَعْنَاهُ عَلَى ذَلِكَ.

ئەقەبە بەيئىتكە ۋە بەدرى جېڭىگە ھازىر بولغان ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر توپ ساھابىلەرنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ: سىلەر ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىك، ئوغرىلىق قىلماسلىق، زىنا قىلماسلىق، بالىلىرىڭلارنى ئۆلتۈرمەسلىك، بوھتان چاپلىماسلىق، پەيغەمبەر بۇيرۇغان خەيرلىك ئىشلاردىن باش تارتماسلىق جەھەتلىرىدە ماڭا بەيئەت قىلىڭلار، سىلەردىن كىمكى يۇقىرىقى ئىشلارغا ئەمەل قىلسا، ئاللا ئۇنىڭغا جەننەت ئاتا قىلىدۇ، كىمكى يۇقىرىدىكى ئىشلارنىڭ بىرەرسىنى قىلىپ سېلىپ، بۇ دۇنيادا جازاغا تارتىلغان بولسا (شەرىئەتنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە جازاغا تارتىلغان بولسا) بۇ ئۇنىڭ گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ (ئاخىرەتتە جازاغا تارتىلمايدۇ)، كىمكى يۇقىرىقى ئىشلاردىن بىرەرسىنى قىلىپ سالغان بولسا ۋە ئاللا ئۇنى ئاشكارىلىمىغان بولسا بۇ ئىش ئاللانىڭ ئىلكىدە بولىدۇ، ئاللا خالسا كەچۈرىدۇ، خالسا جازالايدۇ، دېدى. بىز

يۇقىرىقى گەپ بويىچە رەسۇلۇللاغا بەيئەت قىلدۇق.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ يَتَرَدَّى فِيهِ خَالِداً مُخَلَّداً فِيهَا أَبَداً وَمَنْ تَحَسَّى سُمّاً فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِداً مُخَلَّداً فِيهَا أَبَداً وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَجَأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِداً مُخَلَّداً فِيهَا أَبَداً

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئۆزىنى تاغدىن تاشلاپ ئۆلۈۋالسا ئۇ دوزاختا تاشلىنىپ تۇرغان ھالدا مەڭگۈ قالىدۇ، كىمكى زەھەر ئىچىپ ئۆلۈۋالسا، ئۇ ئىچىپ ئۆلگەن زەھەرنى قولىدا تۇتۇپ دوزاختا ئۆزى سۈمۈرۈپ تۇرغان ھالدا مەڭگۈ قالىدۇ، كىمكى ئۆزىنى تېغ بىلەن ئۆلتۈرۈۋالسا، تېغنى قولىدا تۇتۇپ دوزاختا ئۆزىنى قورسىقىغا سانجىغان ھالدا مەڭگۈ قالىدۇ.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ مِلَّةِ الْإِسْلَامِ فَهُوَ كَمَا قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُذِّبَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ وَمَنْ رَمَى مُؤْمِناً بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ.

سابت ئىبنى زەھھاك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېيتتى: كىمكى، ئىسلام دىنىنىڭ غەيرىي

بىلەن قەسەم ئىچسە ئۇنىڭ دىگىنىدەك بولىدۇ (يەنى مەن پالانى قىلسام يەھۇدىي بولۇپ كېتىدىغان بولسام، بۇنىڭ بۇ ئىشى كۇفرىلىق بولىدۇ)، كىمكى، ئۆزىنى بىرەر نەرسە ئارقىلىق ئۆلتۈرۈۋالسا دوزاخ ئوتىدا ئۇنىڭغا شۇ نەرسە بىلەن ئازاب قىلىنىدۇ، مۆمىن ئادەمگە لەنەت قىلىش، ئۇنى ئۆلتۈرگەنگە باراۋەردۇر، كىمكى، بىرەر مۆمىنىنى كاپىر دېسە، ئۇ، ئۆزى ئۆلتۈرگەندەك بولىدۇ.

(بۇنى مەسئۇل خەمسە رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اَلْكَبَائِرُ اَلْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاغا شېرىك كەلتۈرۈش، ئاتا-ئانىنى قاقشىتىش، ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈش ۋە يالغان قەسەم ئىچىش چوڭ گۇناھلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا ئالدى بىلەن ھۆكۈم چىقىرىلىدىغىنى نەرسە قان قەرزىدۇر.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ أَعَانَ عَلَى قَتْلِ الْمُسْلِمِ وَلَوْبِشَطْرِ كَلِمَةٍ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ آيِسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ »

پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى يېرىم ئېغىز سۆز بىلەن بولسىمۇ بىرەر مۇسۇلماننىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىگە ياردەم بەرسە، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ پېشانىسىگە ئاللانىڭ رەھمىدىن ئۈمىدسىز ئادەم دەپ يېزىلىدۇ.

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنَّ رِيحَهَا يُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى مۇئاھىد (يەنى تىنچلىقتا بىللە ئۆتۈشكەن بۇتۇشكەن غەيرىي مۇسۇلمان ئى ئۆلتۈرىدىكەن، ئۇ جەننەتنىڭ پۇرىنىمايدۇ. جەننەتنىڭ پۇيى قىرىق يىللىق مۇساپىدىن كېلىپ تۇرىدۇ.

ئىبنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان

ئون بەشىنچى باب

ياخشى ئىشلارنى كۆپرەك قىلىش، يامان ئىشلارنى قىلماسلىق توغرىسىدا

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ
وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتٰبِ وَالنَّبِيّٖنَ ۚ وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى
حُبِّهٖ ذَوِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَابْنَ
السَّبِيْلِ ۙ وَالسَّآئِلِيْنَ وَفِى الرِّقَابِ ۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ
وَاٰتَى الزَّكٰوةَ ۚ وَالْمُوْفُوْنَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عٰهَدُوْا ۚ
وَالصّٰبِرِيْنَ فِى الْبَاْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ وَحِيْنَ الْبَاْسِ ۗ
اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ صَدَقُوْا ۗ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُوْنَ ﴿١٧٧﴾

سىلەرنىڭ كۈن چىققان ۋە كۈن پاتقان تەرەپكە يۈز كەلتۈرۈشىڭلار ئۆزلا ياخشى ئەمەلگە پاتمايدۇ. بەلكى ئاللاغا، ئاخىرەت كۈنىگە، پەرىشتىلەرگە، كىتابقا، پەيغەمبەرلەرگە ئاللا نازىل قىلغان

كىتابلارغا) يەيغەمبەرلەرگە ئىمان كەلتۈرۈش، ئاللانى سۆيۈش يۇزىسىدىن خىش-ئەقرىبالارغا، يېتىملەرگە، مىسكىنلەرگە (يەنى پۇل-مېلىدىن ئالاقىسى ئۈزۈلۈپ قالغان مۇساپىرلارغا)، سائىللارغا، قۇللارنىڭ ئازادلىقىغا ئېرىشىشكە پۇل-مال يارىدەم بېرىش، نامازنى ئوقۇش، زاكات بېرىش، ئەھدىگە ۋاپا قىلىش، بوشۇرلۇقتا، كىسەللىكتە ۋە (ئاللانىڭ يولىدا قىلىنغان) ئۈزۈشقا بەرداشلىق بېرىش ياخشى ئەمەللەر جۈملىسىگە كىرىدۇ، ئەنە شۇلار (يەنى يۇقىرىقى سۈپەتلەرگە ئىگە كىشىلەر) (ئىمانىدا) راستچىل ئادەملەردۇر، ئەنە شۇلار تەقۋادار ئادەملەردۇر (177).

— سۈرە بەقەرە

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾

شۈبھىسىزكى، ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنىڭ مەنزىلگاھى فىردەۋس جەننەتلىرى بولىدۇ (107).

— سۈرە كەھف

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «مەن پەقەت سىلەرگە ئوخشاش بىر ئىنسانمەن، ماڭا ۋەھيي قىلىنىدۇكى، سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار يالغۇز بىر ئىلاھتۇر، كىمكى پەرۋەردىگارىغا مۇلاقات بولۇشنى

ئۇمىد قىلىدىكەن (يەنى ساۋابىنى ئۇمىد قىلىپ، ئازابىدىن قورقىدىكەن)، ياخشى ئىش قىلسۇن، پەرۋەردىگارىغا قىلىدىغان ئىبادەتكە ھېچكىمنى شېرىك كەلتۈرمىسۇن» (110).

— سۈرە كەھف

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ
عَامِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ ۖ بَعْضُكُم مِّن
بَعْضٍ ۖ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ
وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ
عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عِندَهُ
حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

ئۇلارنىڭ دۇئاسىنى پەرۋەردىگارى ئىجابەت قىلدى: «مەن سىلەردىن ئەر بولسۇن، ئايال بولسۇن، ھەرقانداق بىر ياخشى ئىش قىلغۇچىنىڭ قىلغان ئەمەلىنى بىكار قىلمۇەتمەيمەن، سىلەر بىر-بىرىڭلاردىن تۇرەلكەن، ھىجرەت قىلغانلار، يۇرتلىرىدىن ھەيدەپ چىقىرىلغانلار، مېنىڭ يولۇمدا (يەنى ئاللانىڭ دىنى ئۈچۈن) ئەزىيەت تارتقانلار، ئۇرۇشقا قاتناشقانلار (يەنى مېنىڭ يولۇمدا ئۇرۇشقانلار) ۋە مېنىڭ يولۇمدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ گۇناھلىرىنى (مەغپىرىتىم ۋە رەھمىتىم بىلەن) ئەلۋەتتە، يوقاتا چىقىرىمەن، ئەلۋەتتە ئۇلارنى

ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىمەن» ، بۇ (ئۇلارنىڭ ياخشى ئەمەللىرى ئۈچۈن) ئاللا تەرىپىدىن بېرىلگەن مۇكاپاتتۇر. ئاللانىڭ دەرگاھىدا ياخشى مۇكاپات (يەنى جەننەت) بار (195) .

— سۈرە ئال ئىمران

فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ
خَيْرًا يَّرَهٗ ۝٧ وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ۝٨

كىمكى زەررىچىلىك ياخشى ئىش قىلسىكەن، ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى كۆرىدۇ (7) . كىمكى زەررىچىلىك يامان ئىش قىلسىكەن، ئۇنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ (8) .

— سۈرە زەلزەلە

مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ
فَلَهٗ عَشْرُ اَمْثَالِهَا ۚ وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا
يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ۝١٦٠

بىرەر ياخشىلىق قىلغان ئادەم ئون ھەسسە ئارتۇق ساۋابقا ئىگە بولىدۇ، بىرەر يامانلىق قىلغان ئادەمگە پەقەت ئۇنىڭ يامانلىقىغا باراۋەرلا جازا بېرىلىدۇ، ئۇلارغا زۇلۇم قىلىنمايدۇ (160) .

— سۈرە ئەنئام

اِنَّ الَّذِيْنَ

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اِنَّا لَا نُضِيْعُ اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ۝٣٠

ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا كېلىدىغان بولساق، بىز ئۇلارنىڭ قىلغان ياخشى ئەمەللىرىنىڭ ساۋابىنى ھەقىقەتەن يوققا چىقىرىۋەتمەيمىز (30).

— سۈرە كەھف

وَاَمَّا مَنْ اٰمَنَ وَ
عَمِلَ صَالِحًا فَلَهٗ جَزَآءَ ِالْحُسْنٰى ۚ وَسَنَقُوْلُ لَهٗ مِنْ
اَمْرِنَا يُسْرًا ۝٨٨

كىمكى ئىمان ئېيتسا ۋە ياخشى ئەمەل قىلسا، ئۇنىڭغا ئەڭ ياخشى مۇكاپات بېرىلىدۇ. ئۇنى قولاي ئىشقا بۇيرۇيمىز (88).

— سۈرە كەھف

وَعَنْ أَبِي صَفْوَانَ عَبْدِاللَّهِ بْنِ بُسْرٍالْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ النَّاسِ مَنْ طَالَ عُمْرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ

ئەبۇ سەفۋان ئابدۇللا ئىبنى بوسرى ئەسلەمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ياخشىسى ئۆمرى ئۇزۇن بولغان، ئەمەلى ياخشى

بولغان ئادەمدۇر.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىرەر ياخشى ئىشقا دالالەت قىلغان ئادەمگە ئۇنى قىلغۇچىغا بېرىلگەن ساۋابقا ئوخشاش ساۋاب بېرىلىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ فَأَخَّرَهُ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَلَهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم يولدا كېتىۋېتىپ ئۆچرىغان تىكەنلىك بىر تال شاخنى يولدىن ئېلىپ تاشلىۋەتتى، ئاللا ئۇنىڭ بۇ ئەمەلىنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنى مەغپىرەت قىلدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَامِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْيَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ اِنْسَانٌ أَوْبَهِيمَةٌ اِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق بىر مۇسۇلمان دەرەخ تىكسە ياكى زىرائەت تېرىسا، ئۇنىڭدىن ئۇچار قۇشلار ياكى ئىنسانلار، ياكى ھايۋانلار يېسە، ئۇ مۇسۇلمان ئۈچۈن ئۇ سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئون ئىككىنچى باب

ئەمرى-مەرۇپ ۋە ۋەز-نەسىھەت توغرىسىدا

وَلْتَكُنْ مِّنْكُمْ أُمَّةٌ
يَّدْعُوْنَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝

سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا خەيرگە ئۈندىگۈچىلەر، ياخشى ئىشلارغا بۇيرۇپ، يامان ئىشلارنى مەنئى قىلىدىغان بىر جامائە بولسۇن: ئەنە شۇلار مەقسىتىگە ئېرىشكۈچىلەردۇر (104)،
— سۈرە ئال ئىمران

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ
لِلنَّاسِ تَأْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ ۗ وَلَوْ اٰمَنَ أَهْلُ الْكِتٰبِ لَكَانَ
خَيْرًا لَّهُمْ ۗ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفٰسِقُوْنَ ۝

(ئى مۇھەممەد ئۈممىتىم!) سىلەر ئىنسانلار مەنپەئىتى

ئۇچۇن ئوتتۇرىغا چىقىرىلغان ياخشىلىققا بۇيرۇپ يامانلىقتىن توسىدىغان ئاللاغا ئىمان ئېيتىدىغان ئەڭ ياخشى ئۈممەتسىلەر. ئەگەر ئەھلى كىتاب (يەنى يەھۇدىيلار، ناسارالار) ئىمان ئېيتسا (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان ۋەھىيگە ئىشەنسە)، ئۇلار ئۇچۇن (دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) ئەلۋەتتە ياخشى بولاتتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە مۆمىنلەرمۇ بار، ئۇلارنىڭ تولىسى پاسىقلاردۇر (110).

— سۈرە ئال ئىمران

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ ۖ وَأُولَٰئِكَ مِنَ
الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾

ئۇلار ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىدۇ، ياخشى ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ، يامان ئىشلاردىن توسىدۇ، خەيرلىك ئىشلارنى قىلىشقا ئالدىراشىدۇ؛ ئەنە شۇلار ياخشىلاردىندۇر (114).

— سۈرە ئال ئىمران

اَلتَّآئِبُونَ الْعٰبِدُونَ الْحٰمِدُونَ
السَّآئِحُونَ الرّٰكِعُونَ السّٰجِدُونَ الْاٰمِرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحٰفِظُونَ

لِحُدُودِ اللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

(گۇناھلىرىدىن) تەۋبە قىلغۇچىلار (ئىخلاس بىلەن) ئىبادەت قىلغۇچىلار، (ئاللاغا) ھەمدۇسانا ئېيتقۇچىلار، روزا تۇتقۇچىلار، رۇكۇ قىلغۇچىلار، سەجدە قىلغۇچىلار، ياخشى ئىشلارغا دەۋەت قىلىپ يامان ئىشلاردىن توسقۇچىلار، ئاللانىڭ بەلگىلىرىگە رىئايە قىلغۇچىلار (يەنى ئاللانىڭ بېكىتكەن پەرزلىرىنى ئادا قىلىپ، نەھيى قىلغان ئىشلىرىدىن يانغۇچىلار ھەم ئەھلى جەننەتتۇر)؛ مۆمىنلەرگە (جەننەت بىلەن) خۇش خەۋەر بەرگىن (112).

— سۈرە تەۋبە

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ ۚ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

كىشلەرنى ياخشى ئىشقا بۇيرۇپ ئۆزۈڭلارنى ئۇنتۇمسىلەر؟ ھالبۇكى، سىلەر كىتاب (يەنى تەۋرات)نى ئوقۇپ تۇرسىلەر، چۈشەنمەمسىلەر (44).

— سۈرە بەقەرە

وَإِذْ
قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ
بِاللَّهِ ۖ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

تۆز ۋاقتىدا لوقمان (ھەكىم) ئوغلىغا نەسىھەت قىلىپ: « ئى ئوغۇلچىقىم، تاللاغا شېرىك كەلتۈرمىگىن. شېرىك كەلتۈرۈش ھەقىقەتەن زور گۇناھتۇر » دېدى(13).

— سۈرە لوقمان

يٰبُنَيَّ أَقِمِ الصَّلٰوةَ وَأْمُرْ
بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا
أَصَابَكَ إِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

ئى ئوغۇلچىقىم! نامازنى (ۋاقتىدا تەئدىل ئەركان بىلەن) ئوقۇغىن، (كىشىلەرنى) ياخشىلىققا بۇيرۇغىن، يامانلىقتىن توسقىن، ساڭا يەتكەن كۈلپەتلەرگە سەۋر قىلغىن (چۈنكى ھەقىقەتكە دەۋەت قىلغۇچى ئەزىيەتلەرگە ئۇچرايدۇ). بۇ ھەقىقەتەن قىلىشقا تىرادە تىكلەشكە تېگىشلىك ئىشلاردىندۇر(17).

— سۈرە لوقمان

وَلَا تُصَعِّرْ
خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا
إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾ وَاقْصِدْ
فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ
الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

كىشىلەردىن مەنسىتمەسلىك بىلەن يۈز ئۆرۈمىگىن، زېمىندا

غادىيىپ ماڭمىغىن، ئاللا ھەقىقەتەن ھاكاۋۇر، ئۆزىنى چوڭ تۇتقۇچىلارنى دوست تۇتمايدۇ(8) ئوتتۇراھال ماڭغىن، ئاۋازىڭنى پەسلەتكىن، ئاۋازلارنىڭ ئەڭ زېرىكەرلىكى ھەقىقەتەن ئېشەكلەرنىڭ ئاۋازىدۇر(19).

— سۈرە لوقمان

ٱدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ
بِٱلْحِكْمَةِ وَٱلْمَوْعِظَةِ ٱلْحَسَنَةِ وَجَٰدِلْهُم بِٱلَّتِى
هِىَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن
سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

پەرۋەردىگارىڭنىڭ يولىغا (يەنى ئىسلام دىنىغا) ھېكمەتلىك ئۇسۇلۇبتا ياخشى ۋەز-نەسىھەت بىلەن دەۋەت قىلغىن، ئۇلار (يەنى مۇخالىپەتچىلىك قىلغۇچىلار) بىلەن چىرايلىق رەۋىشتە مۇنازىرىلەشكىن؛ پەرۋەردىگارىڭ ھەقىقەتەن ئۇنىڭ يولىدىن ئازغانلارنى ئوبدان بىلىدۇ، ھىدايەت تاپقۇچىلارنىمۇ ئوبدان بىلىدۇ(125).

— سۈرە نەھل

إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُ بِٱلْعَدْلِ وَٱلْإِحْسَٰنِ وَإِيتَآئِ ذِى
ٱلْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ وَٱلْبَغْىِ ۚ
يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

ئاللا ھەقىقەتەن (كىشىلەر ئارىسىدا) ئادىل بولۇشقا (جىمى

خەلقە) ياخشىلىق قىلىشقا، خىس-ئەفرىبالارغا سىلە-رەھىم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، قەبە (سۆز-ھەرىكەتلەر) دىن، يامان ئىشلاردىن ۋە زۇلۇم قىلىشتىن توسىدۇ، نەسىھەتنى قوبۇل قىلىۋن دەپ، ئاللا سىلەرگە پەند-نەسىھەت قىلىدۇ (90).

— سۈرە نەھل

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

ئۇلارغا پەرۋەردىگارىنىڭ ئايەتلىرى بىلەن ۋەز-نەسىھەت قىلىنسا، گاس، كور بولۇۋالمايدۇ (يەنى ئۇنى بېرىلىپ ئىخلاس بىلەن ئاڭلايدۇ) (73).

— سۈرە فۇرقان

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ ۙ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

زامان بىلەن قەسەمكى (1): ئىمان ئېيتقان، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان، بىر-بىرىگە ھەقنى تەۋسىيە قىلىشقان، بىر-بىرىگە سەۋرىنى تەۋسىيە قىلىشقان كىشىلەردىن باشقا ھەممە ئادەم چوقۇم زىيان ئىچىدىدۇر (2 — 3).

— سۈرە ئەسر

اذْهَبْ
أَنتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾ اذْهَبَا

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ
يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾

(ئى مۇسا!) سەن ۋە سېنىڭ قېرىندىشىڭ (ھارۇن) مېنىڭ مۆجىزىلىرىمنى ئېلىپ بېرىڭلار، مېنىڭ زىكرىمگە سۇسلۇق قىلىپ قالماڭلار (42). پىرئەۋنىڭ يېنىغا بېرىڭلار، ئۇ ھەقىقەتەن ھەددىدىن ئاشتى (43). ئۇنىڭغا يۇمشاق سۆز قىلىڭلار، ئۇ ۋەز-نەسىھەتنى قوبۇل قىلىشى ياكى (ھەددىدىن ئاشقانلىقىنىڭ ئاقىۋىتىدىن) قورقۇشى مۇمكىن (44).

— سۈرە تاھا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ
لَّا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا
يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾

ئى مۆمىنلەر! ئۆزۈڭلارنى ۋە بالا-چاقاڭلارنى ئىنسان ۋە تاشلار يېقىلغۇ بولىدىغان، رەھىم قىلمايدىغان قاتتىق قول پەرىشتىلەر مۇئەككەل بولغان دوزاختىن ساقلاڭلار، ئۇ پەرىشتىلەر ئاللانىڭ بۇيرۇقىدىن چىقمايدۇ؛ نېمىگە بۇيرۇلسا شۇنى ئىجرا قىلىدۇ (6).

— سۈرە تەھرىم

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ
فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

ئۇلار ئۆزلىرى قىلغان يامان ئىشلاردىن بىر-بىرىنى توسۇمايتتى؛
ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى نېمىدېگەن يامان! (79)

— سۈرە مائىدە

اَلَّذِيْنَ اِنْ مَّكَّنّٰهُمْ فِي الْاَرْضِ
اَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ وَاَمَرُوْا
بِالْمَعْرُوْفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَلِلّٰهِ عَاقِبَةُ
الْاُمُوْرِ ﴿٤١﴾

(ئاللانىڭ ياردىمىگە ئېرىشكەن ھەقلىق بولغانلار) شۇنداق كىشىلەردۇركى، ئەگەر ئۇلارنى يەر يۈزىدە ئۇستۇنلۇككە ئىگە قىلساق، نامازنى ئادا قىلدۇ، زاكات بېرىدۇ، ياخشى ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ، يامان ئىشلاردىن توسىدۇ، ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتىنى ئاللاغا مەنسۇپتۇر (يەنى ھەممە ئىشلار ئاخىرەتتە ئاللاغا قايتىدۇ) (41).

— سۈرە ھەج

وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَالْمُؤْمِنٰتُ
بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۘ يَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ

وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَ
يُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيعُونَ اللّٰهَ وَ رَسُولَهٗ،
أُولٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ، إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

مۇمىن ئەرلەر، مۇمىن ئاياللار بىر-بىرى بىلەن دوستتۇر، ئۇلار (كىشىلەرنى) ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا بۇيرۇيدۇ. يامان ئىشلاردىن توسىدۇ، نامازنى (تولۇق) ئادا قىلىدۇ، زاكات بېرىدۇ، ئاللاغا ۋە ئاللاتنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلىدۇ، ئەنە شۇلارغا ئاللا رەھىم قىلىدۇ. ئاللا ھەقىقەتەن غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر (71).

— سۈرە تەۋبە

عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْلَيُوشِكَنَّ اللّٰهُ يَبْعَثُ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ

ھۆزەيپە رىۋايىتىدە للاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مېنىڭ جېنىم ئۇنىڭ ئىلكىدە بولغان (يەنى ئاللاتائالا) بىلەن قەسەمكى، كىشىلەرنى ياخشى ئىشلارغا بۇيرۇپ يامان ئىشلاردىن توسۇشىڭلار كېرەك. ئۇنداق قىلمىساڭلار پات يېقىندا ئاللا سىلەرگە ئۆز تەرىپىدىن بىر بالا ئەۋەتىدۇ-دە، ئۇ ۋاقىتدا دۇئا قىلساڭلار دۇئايىڭلار ئىجابەت بولمايدۇ (يەنى بالا قايتۇرۇلمايدۇ).

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن كىمكى بىرمۇ يامان ئىشنى كۆرسە ئۇنى ھەرىكىتى ئارقىلىق توسۇن، مۇنداق قىلىشقا قادىر بولالمسا سۆزى ئارقىلىق توسۇن، بۇنىڭغىمۇ قادىر بولالمسا ئۇنىڭغا دىلىدا ئارازى بولسۇن، بۇ ئىمانىنىڭ ئەڭ تۆۋەن دەرىجىسىدۇر.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَنْصَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيَنْصَحْ لَهُ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئۆزىنىڭ دىنىي قېرىنداشىدىن نەسىھەت تەلەپ قىلسا، دىنىي قېرىنداشى ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىپ قويسۇن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَوَّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الْأَيَّامِ كَرَاهَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە مالال كېلىپ قالمىسۇن دەپ ۋەز-نەسىھەتنى كۈن ئارىلاپ قىلاتتى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ عَلَى الطُّرُقَاتِ فَقَالُوا مَالَنَا بُدٌّ إِنَّمَا هِيَ مَجَالِسُنَا نَتَحَدَّثُ فِيهَا قَالَ فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلَّا الْمَجَالِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهَا قَالُوا وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ قَالَ غَضُّ الْبَصَرِ وَكَفُّ الْأَذَى وَرَدُّ السَّلَامِ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كوچىلاردا ئولتۇرۇشتىن ساقلىنىڭلار دېگەندە، كىشىلەر: ئۇ يەرلەردە ئولتۇرمساق بولمايدۇ، چۈنكى كوچىلار بىزنىڭ ئولتۇرۇپ پاراڭ سېلىشىدىغان جايىمىز، دېيىشتى. رەسۇلۇللا ئۇلارغا: كوچىلاردا يەنىلا ئولتۇرۇۋېرىدىغان بولساڭلار، كوچىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىپ ئولتۇرۇڭلار، دېدى. ئۇلار: كوچىنىڭ ھەققى نېمە؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا: كوچىنىڭ ھەققى (ھارامدىن) كۆزنى يىغىش، (كىشىلەرگە) ئەزىيەت يەتكۈزمەسلىك، سالام بەرگەنلەرنىڭ سالىمىنى ئېلىش ئېلىش، كىشىلەرگە ئەمرىمەرۇپ، نەھىيى-مۇنكەر قىلىش، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئون ئۈچىنچى باب

يالغان قەسەم قىلماسلىق، راستچىل بولۇش توغرىسىدا

وَلَا تَتَّخِذُوٓا أَيْمَٰنَكُمْ دَخَلًۢا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌۢ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ بِمَا صَدَدتُّمْ عَن سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

قەدىمگىلار (ئىسلام دىنىدا) ئىزچىل بولغاندىن كېيىن تېيىلىپ كەتمەسلىك ئۈچۈن، قەسەملىرىنى ئۆز ئارا ئالدامچىلىقنىڭ ۋاستىسى قىلۋالماڭلار، (كىشىلەرنى) ئاللانىڭ يولىدىن توسقانلىقىڭلار (يەنى ئەھدىگە ۋاپا قىلىشتىن يۈز ئۆرۈگەنلىكىڭلار) ئۈچۈن ئازابنى تېتىيسىلەر، (سىلەر ئاخىرەتتە دوزاختا) چوڭ ئازابقا قالسىلەر (94).

— سۈرە نەھل

لَّا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِىٓ أَيْمَٰنِكُمْ وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الْأَيْمَٰنَ ۖ فَكَفَّٰرَتُهُۥٓ إِطْعَامُ عَشَرَةِ

مَسٰكِيْنَ مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعِمُوْنَ اَهْلِيْكُمْ اَوْ كِسْوَتُهُمْ
اَوْ تَحْرِيْرُ رَقَبَةٍ ؕ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ ؕ
ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ ؕ وَاحْفَظُوْٓا
اَيْمَانَكُمْ ؕ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُوْنَ ۝

ئاللا سىلەرنى سەۋەنلىك بىلەن قىلغان قەسەملەر ئۈچۈن جازا بىكارلىقا تارتمايدۇ، لېكىن سىلەرنى قەستەن قىلغان قەسەملەر ئۈچۈن جازا بىكارلىقا تارتىدۇ (مۇنداق قەسەملەرنى بۇزساڭلار) ئۇنىڭ كەففارىتى ئائىلەڭلەرگە بېرىدىغان ئوتتۇرا دەرىجىلىك تاماق بىلەن ئون مىسكىننى بىر ۋاخ غىزالاندۇرۇشتۇر ياكى ئولارغا يەنى ئون مىسكىنگە بەدىنىنى يېپىپ تۇرىدىغان بىر قۇر (كېيىم بېرىشتۇر، ياكى بىر قۇل، ياكى بىر چۆرىنى ئازاد قىلىشتۇر، كىمكى بۇنداق قىلىشقا كۈچى يەتمىسە، ئۈچ كۈن روزا تۇتۇشى لازىم، بۇ ئەنە شۇ ئېچىكەن قەسەملەرنى بۇزغانلىقىڭلار- نىڭ كەففارىتىدۇر)، قەسەملەرغا رىئايە قىلىڭلار (يەنى كەلسە-كەل- مەس قەسەم ئىچمەڭلار). سىلەرنىڭ شۈكۈر قىلىشىڭلار ئۈچۈن ئاللا ئايەتلىرىنى سىلەرگە ئەنە شۇنداق بايان قىلىدۇ (89).

— سۈرە مائىدە

وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً
لِّاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوْا وَتَتَّقُوْا وَتُصْلِحُوْا بَيْنَ

النَّاسِ ، وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

ياخشىلىق قىلماسلىققا، تەقۋادار بولماسلىققا ۋە كىشىلەرنى ئەپلەشتۈرمەسلىككە قەسەم قىلىش شەكلى بىلەن (ئۇلارنى قىلىشقا) ئاللانى توسالغۇ قىلماڭلار (يەنى ئاللا بىلەن قەسەم قىلىشنى ياخشى ئىشلارنى قىلماسلىقنىڭ سەۋەبى قىلماڭلار)، ئاللا سۆزلىرىڭلارنى ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، ئەھۋالىڭلارنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر (224).

— سۈرە بەقەرە

عَنْ عَبْدِاللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ.

ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئاللانىڭ غەيرى بىلەن قەسەم قىلسا، ئاللاغا شېرىك كەلتۈرگەن بولىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ عَبْدِاللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ مَا الْكَبَائِرُ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ ثُمَّ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قُلْتُ وَمَا الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي يَقْطَعُ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ هُوَفِيهَا كَاذِبٌ

ئابدۇللارەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر ئەرەبى كېلىپ: يا رەسۇلۇللا گۇناھى كەبىرەلەر

قايسى؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا: ئاللاغا شېرىك كەلتۈرۈش، دېدى. ئەرابى ئاندىن قالسچۇ؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا: ئاتا-ئانىسىنى قاقشتىش، دېدى، ئەرابى ئاندىن قالسچۇ؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا: يالغاندىن قەسەم ئىچىش، دېدى. مەن: يالغان قەسەم دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدىم، رەسۇلۇللا: يالغاندىن قەسەم ئىچىپ مۇسۇلمان ئادەمنىڭ مال-مۈلكىنى ئېلىۋېلىش، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ هُوَعَلَيْهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىرمۇ مۇسۇلمان ئادەمنىڭ پۇل-مېلىنى ئېلىۋېلىش مەقسىتىدە يالغان قەسەم ئىچسە، ئاللا ئۇنىڭغا دەرغەزەپ بولغان ھالدا مۇلاقات بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ كَاذِبًا مُتَعَمِّدًا فَهُوَ كَمَا قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ عُذِّبَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ

سابىت ئىبنى زەھھاك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئىسلام دىنىدىن باشقا دىننى يالغاندىن ئۇلۇغلاپ قەستەن شۇ دىن بىلەن قەسەم ئىچسە، ئۇ ئادەم ئۆزىنىڭ دېگىنىدەك بولىدۇ (ئىماندىن ئاجرايدۇ ــ ت).

كىمكى تۆۋەنكى سەۋەبلەرنى تۇلتۇرۇۋالسا، بۇ ئادەم دوزاختا شۇ تەرەپ بىلەن ئازابلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْحَلِفُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعَةِ مَمْحَقَةٌ لِلْبَرَكَةِ

بۇ ھەدىسە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانلىقىنى دەيدۇ: يالغان قەسەم مالنىڭ بازىرىنى چىقىرىدۇ، بەرىكىتىنى كەتكۈزىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ حَلَفَ فَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنَ الْإِسْلَامِ فَإِنْ كَانَ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ، وَإِنْ كَانَ صَادِقًا فَلَنْ يَرْجِعَ إِلَى الْإِسْلَامِ سَالِمًا

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن دەيدۇ: كىمكى، مەن ئىسلام دىنىدىن چەكتە ئايرىغان دەپ قەسەم ئىچسە، ئۇ ئەگەر يۇنى يالغاندىن دېگەن بولسا: (ئۇنىڭ يالغانچىلىقىنى جازالاش يۈزىسىدىن) ئۇنىڭ ئېيتقىنىدەك بولىدۇ، ئەگەر راستتىن دېگەن بولسا، ئۇ ئىسلامغا ھەرگىزمۇ ساغلام قايتمايدۇ.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: الْمَنَّانُ الَّذِي لَا يُعْطِي شَيْئًا إِلَّا مَنَّهُ، وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلِفِ الْفَاجِرِ، وَالْمُسْبِلُ إِزَارَهُ.

بۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۇچ تۈرلۈك ئادەم بار، ئاللاتائالا قىيامەت كۈنى ئۇلار بىلەن گەپلەشمەيدۇ، ئۇلار — بىرىكىمگە بىرنەرسە بەرسىلا مىننەت قىلىدىغان ئادەم؛ مېلىنى يالغان قەسەم بىلەن بازارغا سالىدىغان ئادەم؛ (تەكەببۇرلۇقتىن) پۇچقىقىنى سۆرەپ ماڭىدىغان ئادەم.

(ئونى سەھائى خەمسە رىۋايەت قىلغان)

ئون تۆتىنچى باب

كېسەللەرنى يوقلاش، تەسەللى بېرىش ۋە ئاغرىق-سىلاق توغرىسىدا

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ وَرَدِّ السَّلَامِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَنَهَانَا عَنْ آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَخَاتَمِ الذَّهَبِ وَالْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْقَسِّيِّ وَالْإِسْتَبْرَقِ

بەرا ئىبنى ئازىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بەرا مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنى يەتتە تۈرلۈك ئىشقا بۇيرۇدى، يەتتە تۈرلۈك نەرسىدىن مەنئى قىلدى، بىزنى جىنازىغا ئەگىشىشكە، كېسەللەرنى يوقلاشقا، چاقىرغان يەرگە بېرىشقا، زۇلۇمغا ئۇچرىغانلارغا ياردەم بېرىشكە، قەسەم ئىچكۈچىلەرنىڭ قەسىمنى ئورۇندىشىغا ياردەم بېرىشكە، سالام بەرگۈچىلەرنىڭ سالىمنى ئېلىك ئېلىشقا، چۈشكۈرگۈچى ئەلھەمدۇلىللا (خۇداغا شۈكرى ـــ ت) دېسە، يەرھەمۇكەللا (خۇدا ساڭا رەھمەت قىلسۇن ـــ ت) دېيىشكە بۇيرۇدى ھەمدە بىزنى كۈمۈش قاچىلارنى ئىشلىتىشتىن، ئالتۇن ئۈزۈك سېلىشتىن، تاۋار-دۇردۇنلارنى، زەر ئارىلاش يىپەك رەختلەرنى كىيىشتىن، تېشىغا يىپەك رەخت قاپلانغان ئېگەر ئۈستىگە مىنىشتىن مەنئى قىلدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ قِيلَ: يَارَسُولَ اللَّهِ مَاخُرْفَةُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: جَنَاهَا

يەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ ئازاد كەردىسى سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، يەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىر كېسەلنى يوقلسا، كېسەلنى يوقلاپ قايتىپ كەلگەنگە قەدەر جەننەتنىڭ خورپىسىدا بولغان بولىدۇ. ئى رەسۇلۇللا! جەننەتنىڭ خورپىسى دېگەن نېمە؟ دېگۈچىكە، رەسۇلۇللا: «جەننەتتە تۇرۇپ جەننەتنىڭ مېۋىلىرىدىن بەھرىمەن بولۇشتۇر» دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇنى مۇسلىم ۋە تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي قَالَ يَارَبِّ كَيْفَ أَعُودُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تَعُدْهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْعُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ. يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي قَالَ: يَارَبِّ كَيْفَ أُطْعِمُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطْعَمَكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي. يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي قَالَ: يَارَبِّ كَيْفَ أَسْقِيكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تَسْقِهِ أَمَا إِنَّكَ لَوْسَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، يەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: شۇبھىسىزكى، ئاللا تائالا

قىيامەت، كۈنى ئېيتىدۇ: «ئى ئادەم بالىسى، مەن كېسەل بولدۇم، سەن مېنى يوقلىمىدىڭ، ئادەم بالىسى ئېيتىدۇ: ئى پەرۋەردىگارىم! سەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تۇرساڭ قانداقمۇ مەن سېنى يوقلايمەن؟ ئاللاتائالا ئېيتىدۇ: بىلمىدىڭمكى مېنىڭ بەندەم پالانى كېسەل بولۇپ قالدى، سەن ئۇنى يوقلىمىدىڭ! ئەگەر ئۇنى يوقلىغان بولساڭ ئەلۋەتتە سەن مېنى ئۇنىڭ يېنىدا تاپقان بولاتتىڭ، ئى ئادەم بالىسى! مەن سېنىڭدىن تاماق سورىدىم، سەن ماڭا تاماق بەرمىدىڭ، ئادەم بالىسى ئېيتىدۇ، سەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تۇرساڭ قانداقمۇ ساڭا تاماق بېرىمەن! ئاللاتائالا ئېيتىدۇ، بىلمىدىڭمكى بەندەم پالانى سەندىن تاماق تەلەپ قىلدى، سەن ئۇنىڭغا تاماق بەرمىدىڭ، بىلمىدىڭمكى سەن ئەگەر ئۇنىڭغا تاماق بەرگەن بولساڭ ئەلۋەتتە سەن ئۇنىڭ ساۋابىنى مېنىڭ دەرگاھىمدا تاپقان بولاتتىڭ، ئى ئادەم بالىسى! مەن سەندىن ئوسۇزلۇق سورىدىم، سەن ماڭا ئوسۇزلۇق بەرمىدىڭ ئادەم بالىسى ئېيتىدۇ: ئى پەرۋەردىگارىم! سەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تۇرساڭ قانداقمۇ مەن ساڭا ئوسۇزلۇق بېرەي؟ ئاللاتائالا ئېيتىدۇ، بەندەم پالانى سەندىن ئوسۇزلۇق سورىدى، سەن ئۇنىڭغا ئوسۇزلۇق بەرمىدىڭ، ئەگەر سەن ئۇنىڭغا ئوسۇزلۇق بەرگەن بولساڭ، ئۇنىڭ ساۋابىنى مېنىڭ دەرگاھىمدا تاپقان بولاتتىڭ.

(بۇنى ئىمام مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَكَانَ غُلَامٌ لِيَهُودَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ فَقَالَ: أَسْلِمْ، فَأَسْلَمَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَلَفْظُهُ: فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ: أَسْلِمْ، فَنَظَرَ الْغُلَامُ إِلَى أَبِيهِ فَقَالَ لَهُ: أَطِعْ أَبَا الْقَاسِمِ فَأَسْلَمَ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ: اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ

يەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىرىستىي قىلىدىغان بىر يەھۇدىي بالا بار ئىدى. بۇ كىسەل بولۇپ قالغانىدى. يەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى يوقلاپ كېلىپ ئۇنىڭغا سەۋر مۇسۇلمان بولغىن دېگەنىدى، ئۇ مۇسۇلمان بولدى (بۇنى ئىمام بۇخارى رىۋايەت قىلغان) ئەبۇداۋۇد دېگەن رىۋايىتىدە ھەدىسنىڭ بېكىسى: يەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى يوقلىغىلى بېرىپ ئۇنىڭ بىشىدا ئولتۇرۇپ، مۇسۇلمان بولغىن دېگەنىدى. بالا ئاتىسىغا قارىدى. ئاتىسى ئۇنىڭغا: ئوبۇلقاسىمغا ئىتائەت قىلغىن دېدى. ئۇ مۇسۇلمان بولدى. ئاندىن يەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى دوراپ چىقىپ كېتىۋېتىپ، ئاللاغا ھەمدۇسانا ئېيتىپ دەپ ئورنىدىن تۇردى.

وَقَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَرِضْتُ فَعَادَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ يَدَهُ بَيْنَ ثَدْيَيَّ حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَهَا فِي فُؤَادِي فَقَالَ: إِنَّكَ رَجُلٌ مَفْؤُودٌ ائْتِ الْحَارِثَ بْنَ كَلَدَةَ أَخَا ثَقِيفٍ فَإِنَّهُ رَجُلٌ يَتَطَبَّبُ فَلْيَأْخُذْ سَبْعَ تَمَرَاتٍ مِنْ عَجْوَةِ الْمَدِينَةِ فَلْيَجَأْهُنَّ بِنَوَاهُنَّ ثُمَّ لِيَلُدَّكَ بِهِنَّ

سەئىد ئىبنى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئېيتىدۇ: مەن ئاغرىپ قالغانىدىم، يەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى يوقلاپ كېرىپ قولىنى ئىككى ئەمچىكىمنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويغانىدى. بۇرىكىمدە ئۇنىڭ سوغۇقلۇقىنى ھېس قىلدىم، ئاندىن يەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا سەۋر بۇرەك ئاغرىقى سىلەن ئاغرىغان ئادەم، سەن سەقىپنىڭ بۇرادىرى ھارىس ئىبنى كەلدەنىڭ قېشىغا بارغىن، ئۇ بېۋىپچىلىك قىلىدىغان ئادەم، ئۇ مەدىنىنىڭ خورمىسىدىن يەتتە تال خورما ئېلىپ ئۇلارنى ئۇرۇقىچىسى بىلەن بىللە سوقۇپ ئاندىن ئۇنى ساڭا ئىچۈرسۇن، دېدى.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَ

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاچ قالغانلارغا تاماق بېرىڭلار، كېسەللەرنى يوقلاڭلار، ئەسىرلەرنى قويۇپ بېرىڭلار.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا دَخَلْتُمْ عَلَى الْمَرِيضِ فَنَفِّسُوا لَهُ فِي أَجَلِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يَرُدُّ شَيْئًا وَيُطَيِّبُ بِنَفْسِهِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر بىرەر كېسەلنىڭ قېشىغا كىرسەڭلار (ئەھۋالىنى ئوبدان ئىكەن، ياخشى بولۇپ كېتىسىز دېگەندەك سۆزلەر بىلەن) ئۇنىڭ ئۆمرىنىڭ ئۇزۇن بولىدىغانلىقى بىلەن تەسەللى بېرىڭلار، ئۇنداق تەسەللىنىڭ ئاللانىڭ تەقدىرىدىن ھېچ نەرسىنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ، پەقەت كېسەلنى خۇشال قىلىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشَدَّ عَلَيْهِ الْوَجَعُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دېگەن: «مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قاتتىق ئاغرىق تارتقان ئادەمنى كۆرمىدىم.

(بۇنى ئىمام بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَاأَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلاَّ أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا بىركىمگە بىرەر كېسەلنى بەرگەنىكەن داۋاسىنمۇ بىللە قوشۇپ بېرىدۇ.
(بۇنى ئىمام بۇخارى بىلەن ئىمام مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرُ فَسَلَّمْتُ ثُمَّ قَعَدْتُ فَجَاءَ الْأَعْرَابُ مِنْ هَهُنَا وَهَهُنَا فَقَالُوا: يَارَسُولَ اللَّهِ أَنَتَدَاوَى؟ قَالَ: تَدَاوَوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلاَّ وَضَعَ لَهُ دَوَاءً غَيْرَ دَاءٍ وَاحِدٍ الْهَرَمُ

ئۇسامە ئىبنى شەرىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كەلگەندىم، ئۇنىڭ ساھىبلىرى خۇددى باشلىرىغا قۇش قونغاندەك جىمجىت تۇرۇشاتتى، مەن سالام بېرىپ ئولتۇردۇم، ئاندىن ئۇ يەردىن، بۇ يەردىن ئەئرابلار كېلىپ ئۇلار: ئى رەسۇلۇللا ئەگەر ئاغرىپ قالساق داۋالانساق بولامدۇ؟ دەپ سورىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: داۋالىنىڭلار، چۈنكى ئاللاتائالا قېرىلىق كېسەللىكىدىن باشقا بىرەر كېسەللىكنى بەرگەنىكەن، ئۇنىڭغا داۋاسىنى قوشۇپ بېرىدۇ، دېدى.
(بۇنى ئەسھابۇسسۇنەن رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِالطَّاعُونِ بِأَرْضٍ فَلَا تَدْخُلُوهَا وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا مِنْهَا

ئۇسامە ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىرەر جايدا ۋابا يۈز بەرگەنلىكىنى ئاڭلىساڭلار، ئۇ جايغا كىرمەڭلار، سىلەر بار جايدا ۋابا يۈز بەرگەن بولسا، ئۇ يەردىن چىقىپ كەتمەڭلار.

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الطَّاعُونُ رِجْزٌ أُوعَذَابٌ أُرْسِلَ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَوْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ۋابا بولسا، بەنى ئىسرائىللارغا ياكى سىلەردىن بۇرۇنقى قەۋملەرگە بېرىلگەن بىر تۈرلۈك ئازابتۇر، بىرەر جايدا ۋابا يۈز بەرگەنلىكىنى ئاڭلىساڭلار ئۇ يەرگە بارماڭلار، ئەگەر سىلەر تۇرۇۋاتقان جايدا ۋابا يۈز بەرگەن بولسا ئۇنىڭدىن قېچىش يۈزىسىدىن ئۇ يەردىن چىقىپ كەتمەڭلار.

(بۇخارى، مۇسلىم ۋە تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

ئون به شنچی باب

مؤسبه ت ، یه تکه ن ئه زبه تله رگه سه ؤر ـ تاقه ت قلنش ؤه چدا ملق بولؤش توغرسسدا

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ۚ إِنَّ
اللّٰهَ مَعَ الصّٰبِرِينَ ﴿١٥٣﴾ وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ
اللّٰهِ أَمْوَاتٌ ۚ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلٰكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ
بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ
وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرٰتِ ۗ وَبَشِّرِ الصّٰبِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا
أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ ۙ قَالُوا إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ
رٰجِعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوٰتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَ
رَحْمَةٌ ۖ وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾

ئی مؤمنلهر! سه ؤر ئارقلنق ؤه ناماز ئارقلنق یاردهم تله گلار ، ئاللا هه قیقه تهن سه ؤر قلنوچلار بله ن بللهدؤر (153) .

ئاللانىڭ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەر (يەنى شېھىتلەر) نى ئۆلۈك دېمەڭلار، بەلكى ئۇلار تىرىكتۇر، لېكىن سىلەر بۇنى سەزمەيسىلەر (154). يەنە سىلەرنى تىرىك قورقۇنچ بىلەن، بىرئاز قەھەتچىلىك بىلەن ۋە مالىلىرىڭلارغا، جانلىرىڭلارغا، بالىلىرىڭلارغا، زىرائەتلىرىڭلارغا يېتىدىغان زىيان بىلەن چوقۇم سىنايمىز (بېشىغا كەلگەن مۇسىبەت، زىيان-زەخمە تاقەرگە)، سەۋر قىلغۇچىلارغا (جەننەت بىلەن). خۇش خەۋەر بەرگىن (155). ئۇلارغا بىرەر مۇسىبەت كەلگەن چاغدا، ئۇلار: «بىز ئەلۋەتتە ئاللانىڭ ئىگىدارچىلىقىدىمىز (ئاللانىڭ بەندىلىرىمىز)، چوقۇم ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتىمىز» دەيدۇ (156). ئەنە شۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ مەغپىرىتى ۋە رەھمىتىگە ئېرىشكۈچىلەردۇر، ئەنە شۇلار ھىدايەت تاپقۇچىلاردۇر (157).

— سۈرە بەقەرە

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ
وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ ۗ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِيْنَ صَبَرُوْٓا
اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٩٦﴾

(ئى ئىنسانلار!) سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردىكى نەرسىلەر تۈگەيدۇ، ئاللانىڭ دەرگاھىدىكى نەرسىلەر تۈگىمەستۇر، سەۋر قىلغۇچىلارغا، ئەلۋەتتە، ئۇلارنىڭ قىلغان ئەملىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز (96).

— سۈرە نەھل

قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوْا رَبَّكُمْ ۭ لِلَّذِيْنَ
اَحْسَنُوْا فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۭ وَاَرْضُ اللّٰهِ

وَاسِعَةٌ ۗ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

ئېيتقىنكى، «ئى (ئاللانىڭ) مۆمىن بەندىلىرى! پەرۋەردىگارىڭلار-غا تەقۋادارلىق قىلىڭلار، بۇ دۇنيادا ياخشى ئىش قىلغانلار (ئاخىرەتتە) ياخشىلىققا (يەنى جەننەتكە) ئېرىشىدۇ. ئاللانىڭ يېرى كەڭدۇر (كۆپىپارلار ئارىسىدىن شۇ يەرگە ھىجرەت قىلىڭلار). يەقەت سەۋر قىلغۇچىلارغا ئۇلارنىڭ ئەجرى ھېسابسىز بېرىلىدۇ» (10).

— سۈرە زۇمەر

الصَّابِرِينَ
وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ
بِالْأَسْحَارِ ﴿١٥﴾

ئۇلار (يەنى تەقۋادارلار) سەۋر قىلغۇچىلاردۇر، راستچىللاردۇر، (ئاللاغا) ئىتائەت قىلغۇچىلاردۇر، (ياخشىلىق يوللىرىغا پۇل-مالىلىرىنى) سەرپ قىلغۇچىلاردۇر ۋە سەھەرلەردە ئىستىغپار ئېيتقۇچىلاردۇر (17).

— سۈرە ئال ئىمران

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ
وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ
وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾

ئۇلار شۇنداق كىشىلەركى، ئاللا ياد ئېتىلسە، ئۇلارنىڭ دىللىرى (قورقۇپ) تىترەيدۇ، ئۆزلىرىگە يەتكەن ئەزىيەتلەرگە سەۋر قىلىدۇ، نامازنى ئۆتەيدۇ، ئۇلارغا بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) بېرىدۇ (135).

— سۈرە ھەج

لَتُبْلَوُنَّ

فِيٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ۖ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ
أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟
أَذًى كَثِيرًا ۚ وَإِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ذَٰلِكَ
مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

سىلەر مالىلىرىڭلاردا سەدىقىغە بۇيرۇلۇش ۋە ئايەت يېتىشى ئىلگىرى ۋە جانلىرىڭلاردا قەتئىل قىلىنىش، ئەسىرگە ئېلىنىش، كېسەل بولۇش بىلەن چوقۇم سىنىلىسىلەر، سىلەردىن ئىلگىرى كىتاب بېرىلگەنلەر (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار) دىن، مۇشرىكلاردىن چوقۇم نۇرغۇن يامان سۆز ئاڭلايسىلەر. ئەگەر (بۇقىرىقى ئەھۋاللار يۈز بەرگەندە) سەۋر قىلساڭلار (سۆزۈڭلار) ۋە ھەرىكىتىڭلاردا ئاللادىن) قورقساڭلار، ئۇنداقتا بۇ ھەقىقەتەن ئىرادە بىلەن قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلاردىندۇر (186).

— سۈرە ئال ئىمران

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟

وَعَمِلُوا الصَّٰلِحَٰتِ لَنُبَوِّئَنَّهُم مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ نِعْمَ أَجْرُ الْعَٰمِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان كىشىلەرنى جەننەتنىڭ ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان ئالىي جايلىرىغا ئورۇنلاشتۇرىمىز، ئۇ يەردە ئۇلار مەڭگۈ قالىدۇ، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغۇچىلارغا بېرىلىدىغان مۇكاپات نېمىدېگەن ياخشى! ئۇلار (ھىجرەت قىلىشنىڭ جاپالىرىغا) سەۋر قىلىدۇ، (ھەممە ئىشلىرىدا) پەرۋەردىگارىغا يۆلىنىدۇ (58 — 59).

— سۈرە ئەنكەبۇت

سَلَٰمٌ عَلَيْكُم بِمَا صَبَرْتُمْ ۚ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾

(پەرىشتىلەر ئۇ دۇنيادا) «سەۋرىنى دوست تۇتقانلىقىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە ئامانلىق بولسۇن! ئاخىرەتلىكىنىڭ ياخشى بولۇشى نېمىدېگەن ئوبدان!» (دەيدۇ) (24).

— سۈرە رەئد

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللا ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھېچ كىشىگە سەۋرىدىن ئارتۇق ۋە كەڭ سوۋغا بېرىلگىنى يوق.

(بۇنى ئۇسۇل خەمسە رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَلْمُسْلِمُ اِذَا كَانَ مُخَالِطاً النَّاسَ وَيَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ خَيْرٌ مِنَ الْمُسْلِمِ الَّذِي لَايُخَالِطُ النَّاسَ وَلَا يَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرگە ئارىلىشىدىغان ۋە ئۇلارنىڭ يەتكۈزگەن ئەزىيەتلىرىگە سەۋر قىلىدىغان مۆمىن، كىشىلەرگە ئارىلاشمايدىغان ۋە ئۇلاردىن يەتكەن ئەزىيەتكە سەۋر قىلمايدىغان مۆمىندىن ياخشى.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اَلْأَنَاةُ مِنَ اللَّهِ وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ

سەھل ئىبنى سەئد رەزىيەللا ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: « سەۋرچانلىق ئاللاتائالادىندۇر، ئالدىراڭغۇلۇق شەيتاندىندۇر ».

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ زَارِعٍ اَلْقَيْسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلْمُنْذِرِ اَلْأَشَجِّ: اِنَّ فِيكَ خَلَّتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ: اَلْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ

زارى قەيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنزىر ئەشەججىگە: ھەقىقەتەن سەندە مۇلايىملىق ۋە سەۋرچانلىقتىن ئىبارەت ئاللا سۆيىدىغان ئىككى خىسلەت بار، دېگەن.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: التُّؤَدَةُ فِي كُلِّ شَيْءٍ خَيْرٌ إِلَّا فِي عَمَلِ الْآخِرَةِ

مۇسئەب ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: «ئاخىرەتلىك ئەمەللەرىدىن باشقا ھەممە ئىشتا ئېغىر-بېسىقلىق ياخشىدۇر».

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَامِنْ مُسْلِمٍ يُتَوَفَّى لَهُ ثَلَاثٌ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: بىرەر مۇسۇلمان ئادەمنىڭ بالاغەتكە يەتمىگەن ئۈچ سەغىرە بالىسى ئۆلۈپ كەتسە ئاللا ئۇلارغا رەھمەت قىلىش يۈزىسىدىن ئۇ ئادەمنىمۇ جەننەتكە كىرگۈزىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى مَالِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا ئېيتىدۇكى: مېنىڭ مۇمىن بەندەمنىڭ دۇنيادىكى يېقىن ئادىمىنى قەبزى روھ قىلسام، ئۇ مېنىڭ ساۋاب بېرىشىمنى كۆزدە تۇتۇپ بۇنىڭغا سەۋر قىلسا، ئۇنى جەننەت بىلەنلا مۇكاپاتلايمەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْراً يُصِبْ مِنْه

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىمكى ئاللا ئۇنىڭغا بىرەر ياخشىلىقنى ئىرادە قىلغانكەن، ئۇنى ئوكۇشسىزلىققا دۇچار قىلىدۇ».

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان.)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتَيْهِ فَصَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەيدۇ: «ئاللاتائالا ئېيتقانكى، بەندەمنى ئىككى كۆزىدىن ئايرىۋەتسەم، ئۇ، ئۇنىڭغا سەۋر قىلسا ئۇنىڭ بەدىلىگە ئۇنىڭغا جەننەتنى ئاتا قىلىمەن».

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَامِنْ مُصِيبَةٍ تُصِيبُ الْمُسْلِمَ إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا

پەيغەمبەر ئەلەيهىسالامنىڭ ئايالى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسالام مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمانغا كەلگەن ھەرقانداق كۆڭۈلسىزلىكنى ئاللا ئۇنىڭ گۇناھىغا كاپپارەت قىلىدۇ، ھەتتا ئۇنىڭ بەدىنىگە بىر تىكەن كىرىپ كەتسىمۇ، ئۇ گۇناھىغا كاپپارەت بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَدَخَلَ شَبَابٌ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَهِيَ بِمِنًى وَهُمْ يَضْحَكُونَ فَقَالَتْ: مَايُضْحِكُكُمْ؟ فَقَالُوا: فُلَانٌ خَرَّ عَلَى طُنُبِ فُسْطَاطٍ فَكَادَتْ عُنُقُهُ أَوْ عَيْنُهُ أَنْ تَذْهَبَ فَقَالَتْ: لَاتَضْحَكُوا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَامِنْ مُسْلِمٍ يُشَاكُ شَوْكَةً فَمَا فَوْقَهَا إِلَّا كُتِبَتْ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ وَمُحِيَتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مىنادا تۇرغان چاغدا قۇرەيشنىڭ بىر قىسىم ياش بالىلىرى كۈلۈشكەن ھالدا ئۇنىڭ ھوزۇرىغا كىرىپ كەلدى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: سىلەر نېمىگە كۈلۈسىلەر؟ دېدى. ئۇلار: پالانى ئادەم چېدىرنىڭ ئارغامچىسىغا پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشۈپ بوينى ئۈزۈلۈپ كەتكىلى ياكى كۆزى قويۇلۇپ كەتكىلى تاس قالدى، دېدى. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: ئۇلارغا سىلەر بۇنىڭغا كۈلمەڭلار، مەن رەسۇلۇللانىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان، «قانداق بىر مۇسۇلمان بولسۇن ئۇنىڭغا تىكەن ياكى ئۇنىڭدىنمۇ كىچىك نەرسە كىرىپ كەتسىمۇ ئۇنىڭ بەدىنىگە بىر دەرىجە

ساۋاب بېرىلىپ ئۇنىڭدىن بىر خاتالىق ئۆچۈرۈلىدۇ» .
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وقال عبدُاللّٰه رضى اللّٰه عنْه : دخلْتُ على النّبىّ صلّى اللّٰه عليْه وسلم وهُو يُوعكُ فقُلْتُ : يارسُول اللّٰه انّكَ تُوعكُ وعْكا شديدا قال : اجل انى أُوعكُ كما يوعكُ رجلانِ منْكُمْ قلْتُ : ذلك بأنّ لك أجريْن ، قال : أجلْ ذلك كذلك مامِنْ مُسلمٍ يُصيبُه أذًى شوكةٌ فما فوْقها الّا كفّر اللّٰه بِها سيّئاتهِ كما تحطُّ الشّجرةُ ورقها

ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ : مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام ئاغرىپ قالغاندا ئۇنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ : « ئى رەسۇلۇللا شۇبھىسزكى سەن قاتتىق ئاغرىق ئازابنى تارتىۋاتسەنغۇ » دېدىم ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام : « دۇرۇس مەن ئاغرىق ئازابنى سىلەردىن ئىككى ئادەم تارتقاندەك تارتىۋاتىمەن » دېدى . مەن : « بۇنىڭ بىلەن ساۋاب ئىككى ھەسسە ساۋاب بېرىلدىغاندۇ؟ » دېدىم . پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام : « شۇنداق قانداقلا بىر مۇسۇلمان بولمىسۇن ئۇنىڭغا تىكەن ياكى ئۇنىڭدىنمۇ كىچىك چاغلىق بىر نەرسە كىرىپ كەتكەنچىلىك ئەزىيەت يەتسە ئۇنىڭ بەدىلىگە قانداقكى دەرەخ يوپۇرمىقىنى تۆككەندەك ئاللاتائالا ئۇنىڭ گۇناھلىرىنى يوققا چىقىرىدۇ » .
(بۇنى ئىمام بۇخارى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : مَايُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَاوَصَبٍ وَلَاهَمٍّ وَلَاحَزَنٍ وَلَا أَذًى وَلَاغَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا اِلَّا كَفَّرَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ .

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن : مۇسۇلمان ئادەمگە جاپا - مۇشەققەتتىن ، ئاغرىق - سىلاقتىن ، كەلگۈسىگە باش قاتۇرۇش ،

ئۆتمۈشىكە قايغۇرۇش، ئەزىيەت ۋە غەم-قايغۇ قاتارلىق بىرەر ئەھۋالغا دۇچار بولسا، ھەتتا بىرەر تىكەن كىرىپ كەتكەن بولسىمۇ ئۇنىڭ بەدىنىگە ئاللاتائالا ئۇنىڭ خاتالىقلىرىنى يوققا چىقىرىدۇ.

(بۇنى ئىمام بۇخارى بىلەن ئىمام مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَجِعَ أَبُومُوسَى وَجَعاً فَغُشِيَ عَلَيْهِ وَرَأْسُهُ فِي حَجْرِ إِمْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهِ فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهَا شَيْئاً فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ بَرِئَ مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَرِئَ مِنَ الصَّالِقَةِ وَالْحَالِقَةِ وَالشَّاقَّةِ

ئەبۇ مۇسا قاتتىق ئاغرىپ قېلىپ ھوشىدىن كېتىپ قالدى. ئۇنىڭ بېشى ئايالىنىڭ قۇچىقىدا ئىدى. بۇ چاغدا ئەبۇ مۇسا (ئايالىنىڭ ۋارقىرىشىغا قارىتا) بىرەر نەرسە دەپ جاۋاب قايتۇرۇشقا قادىر بولالمىدى. ھوشىغا كەلگەندىن كېيىن: رەسۇلۇللا بىزار بولغان نەرسىدىن مەنمۇ بىزار، رەسۇلۇللا بولسا ئۇن سېلىپ يىغلىغان ئايالدىن، ھازا تۇتۇش يۇزىسىدىن چېچىنى ئالدۇرۇۋەتكەن ئايالدىن ۋە كىيىملىرىنى يىرتقان ئايالدىن بىزار بولغانىدى، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَطَاءٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَلاَ أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنِّي أُصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي قَالَ: إِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنَّةُ وَإِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيَكِ فَقَالَتْ: أَصْبِرُ، قَالَتْ: إِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي أَلاَّ أَتَكَشَّفَ. فَدَعَالَهَا

ئه تا رەزىيه للاهۇ ئه نهۇ، ئىبنى ئابباس رەزىيه للاهۇ ئه نهۇ ماڭا مۇنداق دېگەن دەيدۇ: ساڭا جەننەت ئەھلىدىن بولغان بىر ئايالنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ دېگەنىدى، مەن، ھەئە، دېدىم، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ: مانا بۇ قارا خوتۇن پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كېلىپ مېنىڭ تۇتقاقلىق كېسىلىم بار، ئۇ كېسىلىم تۇتۇپ قالغانىدا ئەۋرەتلىرىم ئېچىلىپ قالىدۇ، ماڭا دۇئا قىلىپ قويسىڭ، دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام: ئەگەر خالىساڭ سەۋر قىلساڭ، سەن جەننەتتى بولىسەن، ئەگەر خالىساڭ سېنى ساقايتىشقا ئاللاغا دۇئا قىلىمەن، دېدى، ئۇ ئايال مەن سەۋر قىلىمەن، ئەۋرىتىم ئېچىلىپ قالىدۇ، ئەۋرىتىم ئېچىلىپ قالماسلىقا دۇئا قىلىپ قويسىڭ، دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۇنىڭغا دۇئا قىلدى.

(بۇنى ئىمام بۇخارى بىلەن ئىمام مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «اَلْمَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَانِيحَ عَلَيْهِ»

ئۇمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۆلگەن ئادەم قەبرىدە ئۇنىڭغا باشقىلار ئۆن قېسىپ يىغلىغانلىق سەۋەبلىك ئازاب چېكىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ مِنْ ضُرٍّ أَصَابَهُ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلاً فَلْيَقُلْ: اَللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَاكَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْراً لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْراً لِي

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىرىڭلەر

كېسەل بولۇپ قالغانلىقىنى ئۇچۇن، ئۇلۇمنى ئارزۇ قىلمىسۇن. ئەگەر چوقۇم شۇنداق قىلماقچى بولسا، مۇنداق دېسۇن: ئى ئاللا ماڭا ھاياتلىق ياخشى بولىدىغان بولسا، مېنى ھايات قالدۇرغىن، ئەگەر ماڭا ماماتلىق ياخشى بولىدىغان بولسا، مېنى قەبزى روھ قىلغىن.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالاً وَاَفْضَلُكُمْ اَحْسَنُكُمْ قَضَاءً

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەق ئىگىسىنىڭ سۆزلەشكە ھەققى بار، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئەڭ نوغرا ھۆكۈم قىلىدىغان ئادەم ئەڭ ئوبدان ئادەمدۇر.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ حِينَ تُوُفِّيَ أَخُوهَا فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ ثُمَّ قَالَتْ أَمَا وَاللَّهِ مَالِيَ بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ اِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْراً

ئەبۇ سەلىمەنىڭ قىزى زەينەپ رەمزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: جەھىشنىڭ قىزى زەينەپنىڭ قېرىندىشى ئۇلۇپ كەتكەن چاغدا، ئۇنىڭ يېنىغا كىرگەنىدىم، زەينەپ خۇش پۇراقنى ئەكەلدۇرۇپ ئىشلەتتى، ئاندىن مۇنداق دېدى: ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، مېنىڭ خۇش پۇراققا ھاجىتىم يوق ئىدى، لېكىن رەسۇلۇللانىڭ مۇنبەردە تۇرۇپ، ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئېيتقان ئايالنىڭ ئۇلۇككە ئۈچ كېچە-كۈندۈزدىن ئارتۇق ماتا

تۇنۇشى دۇرۇس ئەمەس، ئەمما ئېرى ئۆلگەن بولسا، ئۇنىڭغا تۆت ئاي ئون كۈن ھازا تۇتسا بولىدۇ، دېگەن نىلكىنى ئاڭلىغانىدىم.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ يَعْدِلُ بَيْنَ النَّاسِ صَدَقَةٌ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىنسانىنىڭ بەدىنىدىكى ھەر بىر ئوگە ئۈچۈن ئاللانىڭ نېمىتىگە شۈكۈر قىلىش يۈزىسىدىن ھەر كۈنى شەدىقە بېرىش لازىم بولىدۇ. ئىنسانىنىڭ كىشىلەر ئارىسىدا ئادىل بولۇشى سەدىقە ھېسابلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئون ئالتىنچى باب

توغرا ئىش قىلىش، ھەققانىي بولۇش، ساختىلىق قىلماسلىق، گۇۋاھلىقتا ھەقنى يوشۇرماسلىق توغرىسىدا

فَاسْتَقِمْ
كَمَآ اُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا ۚ اِنَّهٗ
بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١١٢﴾

(ئى مۇھەممەد!) ئاللا سېنى بۇيرۇغاندەك توغرا يولدا بولغىن، ساڭا ئىمان ئېيتقانلارمۇ توغرا يولدا بولسۇن (ھەممىڭى قىلىنغان ئىشلارنى قىلىپ)، ئاللانىڭ چەكلىرىدىن چىقىپ كەتمەڭلار، شۇنىسىزكى، ئاللا قىلمىشىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر (112).

— سۈرە ھۇد

فَلِذٰلِكَ فَادْعُ ۚ
وَاسْتَقِمْ كَمَآ اُمِرْتَ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ ۚ وَقُلْ
اٰمَنْتُ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتٰبٍ ۚ وَاُمِرْتُ

لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۖ لَنَا أَعْمَالُنَا
وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ ۖ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ
يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

شۇنىڭ ئۈچۈن (يەنى دىندا ئىختىلاپ قىلىشقانلىقى ئۈچۈن) ئى مۇھەممەد! بارلىق ئىنسانلارنى توغرا دىن ئاساسىدا ئىتتىپاق بولۇشقا چاقىرغىن، بۇيرۇلغىنىڭ بويىچە توغرا يولدا چىڭ تۇرغىن، ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار) نىڭ نەپس خاھىشلىرىغا ئەگىشمىگىن ۋە ئېيتقىن: «ئاللا نازىل قىلغان (بارلىق) كىتابلارغا ئىمان ئېيتتىم، ئاراڭلاردا ئادىل بولۇشقا بۇيرۇلدۇم، ئاللا بىزنىڭ پەرۋەردىگارىمىزدۇر، سىلەرنىڭمۇ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، بىزنىڭ ئەمەللىرىمىز ئۆزىمىز ئۈچۈندۇر، سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلارمۇ ئۆزلىرىڭلار ئۈچۈندۇر، سىلەر بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا جېدەللىشىشكە (ئورۇن) يوق (چۈنكى ھەقىقەت ئاشكارىدۇر)، ئاللا (قىيامەتكۈنى) بىزنى (ھۆكۈم چىقىرىش ئۈچۈن) يىغىدۇ، ئاخىر قايتىدىغان جاي ئاللانىڭ دەرگاھىدۇر». (15)

— سۈرە شۇرا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ
أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا
فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا

وَإِنْ تَلْوٗٓا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

ئى مۆمىنلەر! خۇدالىق ئۈچۈن گۇۋاھلىق بېرىشتە، ئۆزۈڭلارنىڭ ياكى ئاتا-ئاناڭلارنىڭ ياكى تۇغقانلىرىڭلارنىڭ زىيىنىغا (گۇۋاھلىق بېرىشكە) توغرا كەلگەن تەقدىردىمۇ، ئادالەتنى بەرپا قىلىشقا تىرىشىڭلار (گۇۋاھلىق بېرىلگۈچى)، باي بولسا (ئۇنىڭغا رىئايە قىلماستىن)، ياكى پېقىر بولسا (ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتماستىن) ھامان ئادىل گۇۋاھ بولۇڭلار، ئاللا سىلەردىن ئۇلارغا يېقىندۇر (يەنى ئۇلارنىڭ مەنپەئىتىنىڭ نېمىدە بولىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ)، نەپسى خاھىشىڭلارغا ئەگىشىپ (ھەقىقەتتىن) بۇرۇلۇپ كەتمەڭلار، ئەگەر تىلىڭلارنى تولغۇساڭلار (يەنى گۇۋاھلىقتىكى پاكىتنى بۇرمىلىساڭلار)، ياكى گۇۋاھلىقتىن باش تارتساڭلار، مۇنداقتا، ئاللا ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلاردىن خەۋەردار بولۇپ تۇرغۇچىدۇر (135).

— سۈرە نىسا

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۚ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۖ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۖ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ

تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾

يېتىمنىڭ مېلىنى تاكى ئۇ بالاغەتكە يەتكەنگە قەدەر ئۇنىڭغا ئەڭ پايدىلىق ئۇسۇلدا تەسەررۇپ قىلىڭلار، ئۆلچەمنى ۋە تارازىنى توغرا قىلىڭلار، ھېچقانداق ئادەمنى كۈچى يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايمىز، سۆز قىلغان (ھۆكۈم چىقارغان ياكى گۇۋاھلىق بەرگەن) چېغىڭلاردا ئادىل بولۇڭلار (ھۆكۈم چىقىرىلغان ياكى گۇۋاھلىق بېرىلگەن ئادەم)، تۇغقىنىڭلار بولغان تەقدىردىمۇ، ئاللاغا بېرىلگەن ئەھدىگە ۋاپا قىلىڭلار، ئىبرەت ئېلىشىڭلار ئۈچۈن، ئاللا سىلەرگە بۇ ئىشلارنى تەۋسىيە قىلىدۇ (153).

— سۈرە ئەنئام

إِنَّ اللَّهَ
يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا ۙ وَإِذَا
حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ۚ إِنَّ
اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا
بَصِيرًا

شۇبھىسىزكى، ئاللا سىلەرنى ئامانەتلەرنى ئىگىسىگە قايتۇرۇشقا، كىشىلەر ئارىسىدا ھۆكۈم قىلغاندا ئادىل ھۆكۈم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، ئاللا سىلەرگە نەسىھەت قىلغان ئىشلار نېمىدېگەن ياخشى، ئاللا ھەقىقەتەن (سۆزۈڭلارنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئىشىڭلارنى) كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر (58).

— سۈرە نىسا

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ
وَّلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهٰنٌ مَّقْبُوضَةٌ ۖ فَإِنْ أَمِنَ
بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ
وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ ۗ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ ۚ وَمَنْ
يَّكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

ئەگەر سىلەر سەپەر ئۈستىدە بولۇپ، خەت يازالايدىغان ئادەمنى تاپالمساڭلار، بۇ چاغدا (قەرز ھۆججىتى يېزىپ بېرىشنىڭ ئورنىغا) گۆرۈ قويىدىغان نەرسىنى تاپشۇرساڭلار بولىدۇ: ئاراڭلاردا بىرىڭلار بىرىڭلارغا ئىشىنىپ ئامانەت قويسا، ئۇ چاغدا ئامانەتنى ئالغۇچى ئادەم ئامانەتنى تاپشۇرسۇن (يەنى قەرز بەرگۈچى قەرز ئالغۇچىغا ئىشىنىپ ئۇنىڭدىن بىر نەرسىنى گۆرۈ ئالمسا، قەرزدار قەرزنى دېيىشكەن ۋاقتىدا قايتۇرسۇن)، (قەرزدار ئامانەتكە رىئايە قىلىشتا) پەرۋەردىگارىدىن قورقسۇن، گۇۋاھلىقنى يوشۇرماڭلار، كىمكى ئۇنى يوشۇرىدىكەن، ھەقىقەتەن ئۇنىڭ دىلى گۇناھكار بولىدۇ. ئاللا قىلمىشىڭلارنى تامامەن بىلگۈچىدۇر (283).

— سۈرە بەقەرە

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا
بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

ئۇلار (يەنى ئاللا ياخشى كۆرىدىغان بەندىلەر) يالغان

گۇۋاهلىق بەرمەيدۇ، يامان سۆزنى ئاڭلاپ قالغان چاغدا ئالىيجانابلىق بىلەن ئۆتۈپ كېتىدۇ (72).

— سۈرە فۇرقان

وَإِنْ كُنتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ
وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَٰنٌ مَّقْبُوضَةٌ ۖ فَإِنْ أَمِنَ
بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ
وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ ۗ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ ۚ وَمَن
يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

ئى مۆمىنلەر! ئاللانىڭ (ھەقلىرىنى) ئادا قىلىشقا تىرىشىڭلار، ئادىللىق بىلەن گۇۋاھلىق بېرىڭلار، بىرەر قەۋمگە بولغان ئۆچمەنلىكىڭلار (ئۇلارغا) ئادىل بولماسلىقىڭلارغا سەۋەب بولمىسۇن، (دۈشمىنىڭلارغا) ئادىل بولۇڭلار، بۇ (يەنى ئۇلارغا ئۆچمەن تۇرۇپ ئادىل بولۇشۇڭلار) تەقۋادارلىققا ئەڭ يېقىندۇر. ئاللادىن قورقۇڭلار، ئاللا ھەقىقەتەن قىلمىشىڭلاردىن خەۋەردارىدۇر (8).

— سۈرە مائىدە

، وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

شۇنداق (مۆمىن) كىشىلەردۇركى ئۇلار زۇلۇمغا ئۇچرىسا ئۇنىڭغا قارشى تۇرالايدۇ (39).

— سۈرە شۇرا

وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ

نَارًا ۚ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

كىمكى چەكتىن ئېشىپ ۋە زۇلۇم قىلىپ ئۆنى (يەنى ئاللا چەكلىگەن ئىشلارنى) قىلىدىكەن، ئۇنى دوزاخقا كىرگۈزىمىز، بۇ ئاللاغا ئاساندۇر (30).

— سۈرە نىسا

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ھەقنى باتىلغا (يەنى ئاللا نازىل قىلغان ھەقىقەتنى ئۆزۈكلار ئويدۇرۇپ چىققان نەرسىگە) ئارىلاشتۇرماڭلار، ھەقنى بىلىپ تۇرۇپ يوشۇرماڭلار (42).

— سۈرە بەقەرە

وَاذْكُرْ

فِي الْكِتٰبِ إِبْرٰهِيمَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَّبِيًّا ﴿٤١﴾

(ئى مۇھەممەد!) كىتابتا (يەنى قۇرئاندا) ئىبراھىم (قىسسىسى) نى بايان قىلغىن، ئۇ ھەقىقەتەن تولىمۇ راستچىل پەيغەمبەر ئىدى (41).

— سۈرە مەريەم

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ الشُّهَدَاءِ؟ الَّذِي يَأْتِي بِشَهَادَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَهَا

زەيد ئىبنى خالىد جۇھەنىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مىسلەرگە گۇۋاھچىلار نىسبەت ياخشىسىنى ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ سورىلىشتىن بۇرۇن گۇۋاھلىق بەرگەن ئادەم ياخشى گۇۋاھچىدۇر.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلِ الْحَقَّ وَلَوْكَانَ مُرًّا

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دېگەن: ماڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «ئاچچىق بولغان تەقدىردىمۇ ھەققەتنى سۆزلىگىن» دېگەن.

(بۇنى ئىبنى ھىبان رىۋايەت قىلغان)

قَالَ عَمَّارٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ثَلَاثٌ مَنْ جَمَعَهُنَّ فَقَدْ جَمَعَ الْإِيمَانَ اَلْإِنْصَافُ مِنْ نَفْسِكَ وَبَذْلُ السَّلَامِ لِلْعَالَمِ وَالْإِنْفَاقُ مِنَ الْإِقْتَارِ

ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئۈچ تۈرلۈك خىسلەت بار. كىمكى بۇ خىسلەتلەرنى ئۆزلەشتۈرسە ئىمانىنى تولۇق ئۆزلەشتۈرگەن بولىدۇ، بۇ خىسلەتلەر ئۆزىگە قارىتا ھەققانىي بولۇش، ھەربىر مۇسۇلمانغا سالام بېرىش، يوقسۇل تۇرمۇشلۇق كىشىگە قول بولۇشتىن ئىبارەت.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ فِي الْحُكْمِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئېيتىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرەر ئىشقا ھۆكۈم چىقىرىشتا پارا بەرگۈچى ۋە پارا ئالغۇچىغا لەنەت قىلغان.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّي

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ساختا قىلىدىكەن، ئۇ ماڭا مەنسۇپ ئەمەس.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَارِبُوا وَسَدِّدُوا وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ قَالُوا يَارَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْتَ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىشلارىدا نورمال بولۇڭلار، توغرا ئىش قىلىڭلار، بىلىڭلاركى سىلەردىن ھېچ ئادەم قىلغان ئەملى بىلەنلا ھەرگىز نىجاتلىققا ئېرىشەلمەيدۇ، ساھابىلار: ئى رەسۇلۇللا سەنمۇ شۇنداقمۇ؟ دېيىشتى. رەسۇلۇللا: مەنمۇ شۇنداق. پەقەت مېنى ئاللا ئۆز رەھمىتى ۋە پەزلى بىلەن ئوراپ تۇرىدۇ دېدى.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ «عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ عَدَّ شَهَادَةَ الزُّورِ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ»

ئىبنى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى:
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يالغان گۇۋاھلىقنى ئەڭ چوڭ گۇناھلاردىن
سانىغان.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْكَبَائِرِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى:
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام گۇناھى كەبىرە توغرۇلۇق سورالغان سوئالغا ئاللاغا
شېرىك كەلتۈرۈش، ئاتا-ئانىنى قاقشتىش، ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈش ۋە يالغان
گۇۋاھلىق بېرىش گۇناھى كەبىرە قاتارغا كىرىدۇ، دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَنْ تَزُولَ قَدَمُ شَاهِدِ الزُّورِ حَتَّى يُوجِبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: يالغان گۇۋاھلىق
بەرگۈچىنىڭ قەدىمى ئورنىدىن قوزغالماي تۇرۇپلا ئاللا ئۇنى دوزاختا
ھۆكۈم قىلىدۇ.

(بۇنى ئىبنى ماجە رىۋايەت قىلغان)

ئون يەتتىنچى باب

ئەدەب-ئەخلاق ۋە ئىنسانى پەزىلەت توغرىسىدا

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

(ئى مۇھەممەد!) سەن ھەقىقەتەن بۇيۇك ئەخلاققا ئىگىسەن (4).
— سۈرە قەلەم

لَّا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَن
ظُلِمَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾ إِن تُبْدُوا خَيْرًا
أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا عَن سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا
قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىدىن باشقا (ھەر قانداق كىشىنىڭ) ئاشكارا يامان سۆز قىلىشىنى ئاللا ياقتۇرمايدۇ (زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ زالىمدىن شىكايەت قىلىشىغا ۋە ئۇنىڭغا دۇئايبەت قىلىشىغا بولىدۇ)، ئاللا (زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ دۇئاسىنى) ئاڭلىغۇچىدۇر، (زالىمنى) بىلگۈچىدۇر (148). سىلەر ئاشكارا ياكى يوشۇرۇن بىر ياخشىلىقنى قىلساڭلار ياكى بىرەر يامانلىقنى كەچۈرسەڭلار (ساۋاب تاپسىلەر)، شۇبھىسىزكى، ئاللا ئەپۇ قىلغۇچىدۇر، قۇدرەتلىكتۇر (149).
— سۈرە نىسا

وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

سىلەرگە بىر كىشى سالام بەرسە ، ئۇنىڭغا تېخىمۇ ياخشىسى سالام بىلەن جاۋاب قايتۇرۇڭلار (يەنى بىر كىشى ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم دەپ سالام بەرسە ، ئۇنىڭغا ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋەرەھمەتۇللاھى ۋەبەرەكاتۇھۇ دەڭلار) ، ياكى ئۇنىڭ سالىمنى ئەينەن قايتۇرۇڭلار (يەنى ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام دەڭلار) ، ئاللاھ ھەققەتەن ھەممە نەرسىدىن (يەنى بەندىلىرىنىڭ چوڭ كىچىك ئىشلىرىدىن) ھېساب ئالغۇچىدۇر ! 86) .

— سۈرە نىسا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ ۖ وَإِن قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾ لَّيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

ئى مۇمىنلەر! باشقىلارنىڭ ئۆيلىرىگە (كىرىشكە) ئىجازەت سورىمىغىچە ۋە ئۆي ئىگىسگە سالام بەرمىگىچە كىرمەڭلار، ۋەز-نەسىھەت ئېلىشىڭلار (يەنى بۇ گۈزەل ئەخلاق ئەدەبكە ئەمەل قىلىشىڭلار) ئۈچۈن بۇ (يەنى ئىجازەت سوراپ ۋە سالام بېرىپ كىرىش ئۇشتۇمتۇت كىرىشتىن) سىلەرگە ياخشىدۇر (27). ئەگەر باشقىلارنىڭ ئۆيلىرىدە ھېچ ئادەم بولمىسا سىلەرگە ئىجازەت بېرىلمىگىچە كىرمەڭلار، ئەگەر سىلەرگە قايتىڭلار دېيىلسە، قايتىپ كېتىڭلار. قايتىپ كېتىش سىلەر ئۈچۈن ئەڭ ياخشىدۇر، ئاللا سىلەرنىڭ قىلىدىغان ئەمەللىرىڭلارنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر (28). شەخسىي تۇرالغۇ بولمىغان (يەنى دۇكان-سارايلارغا ئوخشاش) ئۆيلەرگە ھاجىتىڭلار چۈشۈپ كىرسەڭلار، سىلەرگە ھېچ گۇناھ يوقتۇر، ئاللا سىلەرنىڭ ئاشكارىلىغىنىڭلارنىمۇ، يوشۇرغىنىڭلارنىمۇ بىلىپ تۇرىدۇ (29).

— سۈرە نۇر

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟
إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا۟ فِى ٱلْمَجَٰلِسِ فَٱفْسَحُوا۟ يَفْسَحِ
ٱللَّهُ لَكُمْ ۖ وَإِذَا قِيلَ ٱنشُزُوا۟ فَٱنشُزُوا۟ يَرْفَعِ ٱللَّهُ
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ ۙ وَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ دَرَجَٰتٍ ۚ
وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

ئى مۇمىنلەر: ئەگەر (سورۇندا) يەزىلەر سىلەرگە: «ئورۇن چىقىرىپ بېرىڭلار» دېسە، ئورۇن چىقىرىپ بېرىڭلار، ئاللا سىلەرگە (رەھمىتىنى ۋە جەننىتىنى) كېڭەيتىپ بېرىدۇ. ئەگەر سىلەرگە (ياشقىلارغا ئورۇن بوشىتىپ بېرىش ئۈچۈن)، «ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ بېرىڭلار» دېيىلسە، ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ

بېرىگلار، ئاللا سىلەردىن ئىمان ئېيتقانلار ۋە ئىسلام بېرىلگەنلەرنى بىرقانچە دەرىجە يۇقىرى كۆتۈرىدۇ، ئاللا سىلەرنىڭ قىلىۋاتقان ئىشىگلاردىن تولۇق خەۋەردارذۇر (11).

— سۈرە مۇجادىلە

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَللَّهُمَّ كَمَا أَحْسَنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مېنى چىرايلىق ياراتقاندەك خۇلقۇمنىمۇ چىرايلىق قىلغىن.

(بۇنى ئەھمەد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اَلْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ، وَالْبَذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ

ئەبى ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھايا ئىمانىنىڭ جۈملىسىدىندۇر، ئىمان جەننەتكە مەنسۇپتۇر. ئەدەبسىز سۆز قوپاللىقتۇر، قوپاللىق دوزاخقا مەنسۇپتۇر.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اِتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ.

ئه بۇزەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا مۇنداق دېگەن دەيدۇ، قانداقلىكى جايدا بولساڭ ئاللاغا تەقۋادارلىق قىلغىن، بىرەر يامانلىق قىلىپ قالساڭ ئارقىسىدىن ياخشىلىق قىلغىن. بۇنىڭ بىلەن يامانلىق يۇيۇلىدۇ، كىشىلەرگە چىرايلىق خۇلۇق ئاساسىدا مۇئامىلە قىلغىن.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَامِنْ شَيْءٍ أَثْقَلَ فِي مِيزَانِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ

ئەبىد دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۆمىنىڭ (قىيامەت كۈنى نامە ئەمالىلار تارتىلىدىغان) تارازىسىدا چىرايلىق خۇلۇقتىن ئېغىر كېلىدىغان نەرسە يوق.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ أَخْيَرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ خُلُقًا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناچار سۆز، ناچار ئىشلاردىن يىراق ئىدى، ئۇ مۇنداق دەيتتى، ئىچىڭلاردىكى كىشىلەرنىڭ ياخشىلىرى ئەڭ گۈزەل ئەخلاققا ئىگە بولغانلاردۇر.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ

ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر

ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: مۇمىن ئادەم كىشىلەرگە تىل تەگكۈزمەيدۇ، كىشىلەرنى تىللىمايدۇ، يامان سۆز قىلمايدۇ ۋە سۆرەن سالمايدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَالَا يَعْنِيهِ

ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: پايدىسىز، مۇناسىۋەتسىز ئىشلارغا ئارىلاشماسلىق مۇسۇلمانچىلىقنىڭ گۈزەللىكىدىندۇر.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ لِلْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَاشِئْتَ

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: ئەگەر ئۇيالمايدىغان بولساڭ نېمىنى خالساڭ شۇنى قىلغىن دېگەن سۆز ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ كىشىلىرىگە ئېيتىپ قالدۇرغان سۆزلىرىدىندۇر.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ أَبُو سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام يۈزى ئېچىلمىغان قىزدىنمۇ بەكرەك ھايالىق ئىدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عِمْرَان بْن حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْحَيَاءُ لَايَأْتِي اِلَّابِخَيْرٍ

ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھايا بەندە ئۈچۈن ھەممە ياخشىلىقلارنى ئېلىپ كېلىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَاأَكْرَمَ شَابٌّ شَيْخًا لِسِنِّهِ اِلَّا قَيَّضَ اللَّهُ لَهُ مَنْ يُكْرِمُهُ عِنْدَ سِنِّهِ

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ياش ئادەم بىرەر ياشانغان كىشىنى ياشانغانلىقى ئۈچۈن ھۆرمەت قىلسا، ئاللا ئۇنىڭغا ياشانغىندا ئۇنى ھۆرمەت قىلىدىغان ئادەمنى مۇيەسسەر قىلىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنْ اِلَى جَارِهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْلِيَسْكُتْ

ئەبى شۇرەيھ خۇزائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئاللاغا ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن قوشنىسىغا ياخشىلىق قىلسۇن، كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن مېھمىنىنى ھۆرمەت

قىلسۇن، كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن ياخشى سۆز قىلسۇن ياكى سۆز قىلمىسۇن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ عَادَمَرِيضاً أَوْزَارَأَخَاهُ فِي اللَّهِ نَادَاهُ مُنَادٍأَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْشَاكَ وَتَبَوَّأْتَ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلاً

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىرمۇ كېسەلنى يوقلىسا ياكى خۇدالىق ئۈچۈن دوستلاشقان بۇرادىرىنى زىيارەت قىلسا بىرنىدا قىلغۇچى ئۇنىڭغا: سەن ياخشى ئادەم بولدۇڭ، ماڭغان يولۇڭ ياخشى بولدى، ئۆزۈڭگە جەننەتتىن بىر ئورۇن ھازىرلىدىڭ دەپ نىدا قىلىدۇ.

(بۇنى تىرمىزىي رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوَقِّرْ كَبِيرَنَا وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ

ئىبنى ئەببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىچىكلىرىمىزگە رەھمى قىلمىغان، چوڭلىرىمىزنى ھۆرمەتلىمىگەن، ياخشى ئىشلارغا بۇيرۇمىغان، يامان ئىشلاردىن توسمىغان ئادەملەر بىزگە مەنسۇپ ئەمەس.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَايَسْتُرُ عَبْدٌ عَبْدًا فِي الدُّنْيَا اِلَّاسَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ئه بۇ هۇره يره رمزييه للاهۇ ئه نهۇدين رىۋايه ت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر بەندە يەنە بىر بەندىنىڭ ئەيبىنى ياپسلا قيامەت كۈنى ئاللا ئۇنىڭ ئەيبىنى ياپىدۇ.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اِطَّلَعَ رَجُلٌ مِنْ جُحْرٍ فِي جُحَرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِدْرًى يَحُكُّ بِهِ رَأْسَهُ فَقَالَ لَوْأَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْظُرُ لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنِكَ اِنَّمَا جُعِلَ الْاِسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ

سەھلبنى سەئىد رمزييه للاهۇ ئه نهۇدين رىۋايه ت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ قورۇسىغا يوچۇقتىن قارىدى؛ بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام تارغاق بىلەن چېچىنى تاراۋاتاتتى؛ پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۇنىڭغا ئەگەر سېنىڭ ماڭا قارايدىغانلىقىڭنى بىلسەم، ئەلۋەتتە بۇ تارغاقنى كۆزۈڭگە سانجىۋاتاتتىم، قورۇغا كىشىلەرنىڭ كۆزى چۈشۈپ قالىدىغانلىقى ئۈچۈن ئىجازەت بىلەن كىرىش يولغا قويۇلغان دېگەن.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ قِيلَ: مَا هُنَّ يَارَسُولَ اللَّهِ قَالَ: اِذَا لَقِيتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَاِذَادَعَاكَ فَأَجِبْهُ وَاِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانْصَحْ لَهُ وَاِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ وَاِذَا مَرِضَ فَعُدْهُ وَاِذَامَاتَ فَاتَّبِعْهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانىنىڭ مۇسۇلمان ئۈستىدە ئالتە تۈرلۈك ھەققى بار دېگەندە، ئى رەسۇلۇللا ئۇلار قايسىلار؟ دېگۈچىگە، رەسۇلۇللا: ئۇنى ئارا ئۇچراشقاندا سالام بەرگىن، سېنى تاماققا چاقىرسا، چاقىرىقىنى قوبۇل قىلغىن، سەندىن نەسىھەت تەلەپ قىلسا نەسىھەت قىلىپ قويغىن، چۈشكۈرۈپ ئەلھەمدۇللا دېسە يەرھەمۇكەللا دېگىن، كېسەل بولسا ئۇنى يوقلىغىن، ئۆلسە جىنازىسى ئارقىدىن بارغىن، دېدى.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىچىكلەر چوڭلارغا، ئوتتۇپ كېتىۋاتقانلار ئولتۇرغانلارغا، ئاز سانلىق كۆپ سانلىققا سالام قىلىشى كېرەك.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ قَالَ تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئىسلام دىنىنىڭ ياخشى خىسلەتلىرى نېمە دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا كىشىلەرگە ئاش، نان بېرىش، تونۇيدىغان ئادەملەرگىنۇ. تونۇمايدىغان ئادەملەرگىنۇ سالام

قىلىش دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُوْنَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَانَهَى اللّٰهُ عَنْهُ

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سۆزى ۋە ھەرىكىتى ئارقىلىق مۇسۇلمانلارغا زىيان زەخمەت يەتكۈزمىگەن ئادەم كامىل مۇسۇلمان ھىسابلىنىدۇ، ئاللا مەنئى قىلغان ئىشلارنى تەركى ئەتكەن ئادەم ھەقىقىي مۇھاجىر ھىسابلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَايُقِيمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ وَلٰكِنْ تَفَسَّحُوا وَتَوَسَّعُوا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم يەنە بىر ئادەمنى ئورنىدىن قوپۇرۇۋېتىپ ئۇنىڭ ئورنىدا ئولتۇرۇۋالمىسۇن، لېكىن سىلەر سۈرۈلۈپ ئورۇن چىقىرىپ بېرىڭلار.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ اَنَّ رَجُلاً قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَوْصِنِي قَالَ لَاتَغْضَبْ فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالَ لَاتَغْضَبْ فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالَ لَاتَغْضَبْ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسالامغا ماڭا نەسىھەت قىلغىن دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام ئاچچىقلانمىغىن دېدى، ئۇ (ئادەم نەسىھەت قىلغىن دېگەن سۆزنى) بىرقانچە قېتىم تەكرارلىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام ئاچچىقلانمىغىن دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: چېلىشقاندا يەڭگەن ئادەم نوچى ئەمەس، ئاچچىقى كەلگەندە ئۆزىنى بېسىۋالغان ئادەم ھەقىقىي نوچىدۇر.

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاتَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْأَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ

ئەبى زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام ماڭا مۇنداق دېگەن دەيدۇ: قېرىندىشىڭ بىلەن ئوچۇق چىراي ئۇچرىشىشىڭدەك ئىش بولسۇ ياخشىلىقتىن ھېچ نەرسىنى كىچىك سانىمغىن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا لَبِسْتُمْ وَإِذَا تَوَضَّأْتُمْ فَابْدَأُوا بِمَيَامِنِكُمْ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر كىيىم كىيگەندە

ۆه تەرەت ئالغاندا ئوڭ تەرىپىگىلاردىن باشلاڭلار.
(بۇنى ئەسما بۇسۇنەن رىۋايەت قىلغان)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاياللاردەك بولۇۋالغان ئەرلەرگە ۋە ئەرلەردەك بولۇۋالغان ئاياللارغا لەنەت قىلغان.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَاكَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ ، وَمَاكَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ »

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق نەرسىدە ھاياسىزلىق بولىدىكەن، ئۇ نەرسىنى سەتلەشتۇرىدۇ. ھەرقانداق نەرسىدە ھايالا بولىدىكەن ئۇ نەرسىنى گۈزەللەشتۇرىدۇ.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

ئون سەككزىنچى باب

مۇلايىم بولۇش، كەڭ قورساق بولۇش ۋە ئەپۇ قىلىش توغرىسىدا

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ
اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ ۚ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ
لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ۖ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ
لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ ۚ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ
عَلَى اللّٰهِ ۚ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

ئاللانىڭ رەھمىتى بىلەن سەن ئۇلارغا مۇلايىم بولدۇڭ: ئەگەر قوپال، باغرى قاتتىق بولغان بولساڭ، ئۇلار چۆرەگىدىن تارقاپ كېتەتتى، ئۇلارنى ئەپۇ قىل، ئۇلار ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگىن، ئىشتا ئۇلار بىلەن كېڭەشكىن، (كېڭەشكەندىن كېيىن) بىر ئىشقا بەل باغلىساڭ، ئاللاغا تەۋەككۈل قىلغىن، ئاللا ھەقىقەتەن تەۋەككۈل قىلغۇچىلارنى دوست تۇتىدۇ (159).

— سۈرە ئال ئىمران

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ
الْجَاهِلِينَ

ئەپۇنى دوست تۇتقىن، ياخشىلىققا (يەنى ياخشى سۆز قىلىشقا، ياخشى ئىش قىلىشقا) بۇيرۇغىن، نادانلار بىلەن تەڭ بولمىغىن (يەنى نادانلارنىڭ قىلغىنىنى قىلماي، ئۇلارغا مۇلايىم بولغىن) (199).

— سۈرە ئەئراف

وَلَا تَسْتَوِي
الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ
حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

ياخشى ئىش بىلەن يامان ئىش باراۋەر بولمايدۇ، ياخشى خسلەت ئارقىلىق (يامان خسلەتكە) تاقابىل تۇرغىن، (شۇنداق قىلساڭ) سەن بىلەن ئۆزىنىڭ ئارىسىدا ئاداۋەت بار ئادەم گويا سىرداش دوستۇڭدەك بولۇپ قالىدۇ (34).

— سۈرە فۇسسىلەت

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾

ئىبراھىم بولسا ھەقىقەتەن كۆڭلى-كۆكسى كەڭ، كۆپ ئاھ چەككۈچى (يەنى دىلى يۇمشاق)، (ھەممە ئىشتا) ئاللاغا مۇراجىئەت قىلغۇچى زاتتۇر (75).

— سۈرە ھۇد

وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ
سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ۚ فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُۥ عَلَى
اللَّهِ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ
ظُلْمِهِۦ فَأُولٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِم مِّن سَبِيلٍ ﴿٤١﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ
عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِى الْأَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ ۚ أُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾ وَلَمَن صَبَرَ
وَغَفَرَ إِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

بىر يامانلىقنىڭ جازاسى شۇنىڭغا ئوخشاش بىر يامانلىقتۇر (يەنى ساڭا بىر كىشى قانچىلىك چېقىلسا، شۇنچىلىك چېقىلماي ئاشۇرۇۋەتسەڭ بولمايدۇ)، كىمكى (ئىنتىقام ئېلىشقا قادىر تۇرۇقلۇق) ئەپۇ قىلسا ۋە (ئۆزى بىلەن يامانلىق قىلغۇچىنىڭ ئارىسىنى) تۈزسە، ئۇنىڭ ئەجرىنى ئاللا بېرىدۇ، ئاللا ھەقىقەتەن زۇلۇم قىلغۇچىلارنى دوست تۇتمايدۇ (40)، زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچى ئادەم ئىنتىقامىنى ئالسا ئۇنى ئەيىبلەشكە بولمايدۇ (41). ئەيىبلىنىدىغانلار پەقەت كىشىلەرگە زۇلۇم قىلىدىغان، زېمىندا ناھەق رەۋىشتە پىتنە-پاسات تېرىيدىغان ئادەملەردۇر. ئەنە شۇلار قاتتىق ئازابقا دۇچار بولىدۇ (42). كىمكى (ئەزىيەتكە) سەۋر قىلسا، (ئاللانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن) ئىنتىقام ئالمىسا، بۇ ئەلۋەتتە مەرغۇپ ئىشلاردىندۇر (43).

— سۈرە شۇرا

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَ
أَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً
وَّيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى
الدَّارِ ﴿٢٢﴾

پەرۋەردىگارىنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ (يەتكەن كۈلپەتلەرگە) سەۋر قىلغانلار، (پەرز) نامازنى ئادا قىلغانلار، بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن مال-مۈلۈكتىن (ئاللا يولىدا) يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا يوسۇندا سەرپ قىلغانلار ۋە ياخشىلىقى ئارقىلىق يامانلىقنى دەپئى قىلىدىغانلار (يەنى بىلمەستىن يامان ئىش قىلىپ قالسا، ئارقىدىن ياخشى ئىش قىلىدىغانلار، يامانلىق قىلغۇچىلارغا كەڭ قورساق بولۇپ، ياخشى مۇناسىۋەتتە بولىدىغانلار)، ئەنە شۇلارنىڭ ئاخىرەتلىكى ياخشى بولىدۇ (22).

— سۈرە رەئد

ادْفَعْ بِالَّتِي
هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ ۚ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

(ئۇلارنىڭ قىلغان) يامانلىقنىڭ (ئەپۇ قىلىش بىلەن) ياخشىلىق قىلغىن، ئۇلارنىڭ (سېنى) سۈپەتلەشلىرىنى (يەنى ئۇلارنىڭ ساڭا قىلغان مەسخىرىسىنى) بىز ئوبدان بىلمىز (96).

— سۈرە مۆئمىنۇن

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا
عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ
عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

ئۇلار بىھۇدە سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ (يەنى قۇلاق سالماي): «بىزنىڭ ئەمەللىرىمىز ئۆزىمىز ئۈچۈن، سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلارمۇ ئۆزۈڭلار ئۈچۈن، سىلەرگە ئامانلىق بولسۇن، بىز نادانلاردىن دوستلۇق تىلىمەيمىز» دەيدۇ (55).

— سۈرە قەسەس

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ
وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ
لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ
وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ
عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ مەغپىرىتىگە ۋە تەقۋادارلار ئۈچۈن تەييارلانغان، كەڭلىكى ئاسمان-زېمىنچە كېلىدىغان جەننەتكە ئالدىراڭلار (33). تەقۋادارلار كەڭچىلىكتىمۇ، قىيىنچىلىقتىمۇ ئاللا يولىدا پۇل-مال سەرپ قىلىدىغانلار، (ئۆچ ئېلىشقا قادىر تۇرۇقلۇق) ئاچچىقىنى يۇتىدىغانلار (يامانلىق قىلغان ياكى بوزەك قىلغان) كىشىلەرنى

كه‌چۈرىدىغانلاردۇر . ئاللا ياخشىلىق قىلغۇچىلارنى دوست تۇتىدۇ (134) .
— سۈرە ئال ئىمران

وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ
يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ
اللَّهُ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

ئاراملاردا ئەھلى كەرەم ۋە دۆلەتمەن بولغانلار خىش-ئەقرىبالار-
غا ، مىسكىنلەرگە ۋە دىن يولىدا ھىجرەت قىلغانلارغا (بىر نەرسە)
بەرمەسلىككە قەسەم قىلمىسۇن ، (ئۇلارنىڭ گۇناھىنى) ئەپۇ قىلسۇن ،
كەچۈرسۇن ، ئاللانىڭ سىلەرگە مەغپىرەت قىلىشىنى ياقتۇرمامسىلەر ؟
ئاللا ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر ، ناھايىتى مېھرىباندۇر (22) .
— سۈرە نۇر

وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ
كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾

(مۆمىنلەر) شۇنداق كىشىلەردۇركى ، گۇناھى كەبىرەلەردىن ،
قەبىھ ئىشلاردىن ساقلىنىدۇ ، دەرغەزەپ بولغانلىرىدا كەچۈرەلەيدۇ .
— سۈرە شۇرا

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ كُلَّهُ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن : مۇلايىملىقتىن

مەھرۇم قىلىنغان ئادەم پۈتۈن ياخشىلىقتىن مەھرۇم قىلىنغان بولىدۇ.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ كَمْ نَعْفُو عَنِ الْخَادِمِ فَصَمَتَ فَأَعَادَ الْكَلَامَ فَصَمَتَ فَلَمَّا كَانَتِ الثَّالِثَةَ قَالَ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى رەسۇلۇللا خىزمەتچىدىن قانچىلىك كەچۈرىسەن دەپ سورىدى، رەسۇلۇللا سۆز قىلمىدى، ئۇ ئادەم سۆزنى تەكرارلىدى، رەسۇلۇللا يەنە سۆز قىلمىدى ئۇ ئادەم سۆزىنى ئۈچىنچى قېتىم تەكرارلىغىندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ھەر كۈنى يەتمىش قېتىم كەچۈرىمەن دېدى.
(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَلْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ياخشى سۆز سەدىقە ھېسابلىنىدۇ.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَذَبَهُ جَذْبَةً شَدِيدَةً حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَثَّرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الْبُرْدِ مِنْ شِدَّةِ جَذْبَتِهِ ثُمَّ قَالَ يَامُحَمَّدُ مُرْلِي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ ضَحِكَ ثُمَّ أَمَرَلَهُ بِعَطَاءٍ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە كېتىپ باراتتىم، ئۇنىڭ ئۇچىسىدا چۆرىسى قوپال نەجران رىداسى بار ئىدى، بىر ئەرەبى كېلىپ ئۇنىڭ رىداسىدىن سىلكىپ تارتقان ئىدى. قارىسام ئۇنىڭ قاتتىق تاتقانلىقىدىن رىدانىڭ چۆرىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ گەدىنىنى سۈرۈۋېتىپتۇ. ئاندىن ئەرەبى ئۇنىڭغا سېنىڭ قولۇڭدىكى ئاللانىڭ مېلىدىن ماڭا بەرگىن دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قاراپ كۈلدى، ئاندىن ئۇنىڭغا بىر نەرسە بېرىشنى بۇيرۇدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئون توققۇزىنچى باب

كىشىلەرگە زىيان-زەخمەت يەتكۈزمەسلىك،
بۆھتان چاپلىماسلىق ۋە كىشىلەرنى
ناھەق رەنجىتمەسلىك توغرىسىدا

إِنَّ الَّذِينَ
يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ
يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا
فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

ئاللانى ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى رەنجىتىدىغانلار (يەنى ئاللا ۋە رەسۇلۇللا يامان كۆرىدىغان ئىشلارنى قىلىدىغانلار) نى ئاللا دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە رەھمىتىدىن يىراق قىلىدۇ ۋە ئۇلارغا خار قىلغۇچى ئازابنى تەييارلايدۇ (57)، مۆمىنلەر ۋە مۆمىنەلەرگە قىلمىغان ئىشلارنى (چاپلاپ) ئۇلارنى رەنجىتىدىغانلار (شۇ) بۆھتانىنى ۋە روشەن گۇناھنى ئۈستىگە ئارتىۋالغان بولىدۇ (58).

— سۈرە ئەھزاب

وَمَنْ يَّكْسِبْ خَطِيْٓئَةً اَوْ اِثْمًا ثُمَّ
يَرْمِ بِهٖ بَرِيْٓـًٔا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿١١٢﴾

كىمكى بىر كىچىك گۇناھ ياكى بىر چوڭ گۇناھ قىلىپ قويۇپ، ئۇنى بىگۇناھ ئادەمگە چاپلىسا، ئۇ شۇ بوھتانىنى ۋە ئوپئوچۇق بىر گۇناھنى ئۆزىگە يۈكلىۋالغان بولىدۇ (112).

— سۈرە نىسا

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَايَرْمِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالْفُسُوقِ وَلَايَرْمِيهِ بِالْكُفْرِ اِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ اِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ

ئەبۇزەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: كىمكى بىر ئادەمنى پاسىق ۋە كاپىر دەپ تىللايدىكەن، تىللانغان ئادەمدە مەزكۇر سۈپەتلەر بولمىسا، بۇ تىللىغان ئادەمنىڭ ئۆزىگە يېنىپ قالىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِنَّ أَحَدَكُمْ مِرْآةُ أَخِيهِ فَاِنْ رَأَى بِهِ أَذًى فَلْيُمِطْهُ عَنْهُ

ئەبى ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: سىلەرنىڭ ھەر بىرىڭلار قېرىندىشىنىڭ ئەينىكىدۇر، ئەگەر ئۇ قېرىندىشىدا [illegible] نەرسىنى

نەرسىنى كۆرىدىمكەن زىيانلىق نەرسىنى ئۇنىڭدىن نېرى قىلسۇن.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ اسْتِطَالَةَ الْمَرْءِ فِي عِرْضِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ بِغَيْرِ حَقٍّ

ئەبى ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ناھەق رەۋىشتە بىر مۇسۇلماننىڭ ئابرويىنى تۆكۈش ھەقىقەتەن ئەڭ چوڭ گۇناھتۇر.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرِ بْنِ سُلَيْمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: رَأَيْتُ رَجُلاً يَصْدُرُ النَّاسُ عَنْ رَأْيِهِ لاَ يَقُولُ شَيْئًا إِلاَّ صَدَرُوا عَنْهُ قُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ: عَلَيْكَ السَّلاَمُ يَارَسُولَ اللَّهِ مَرَّتَيْنِ قَالَ: لاَتَقُلْ عَلَيْكَ السَّلاَمُ فَإِنَّهَا تَحِيَّةُ الْمَيِّتِ قُلِ السَّلاَمُ عَلَيْكَ قُلْتُ: أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ؟ قَالَ: أَنَا رَسُولُ اللَّهِ الَّذِي إِذَا أَصَابَكَ ضُرٌّ فَدَعَوْتَهُ كَشَفَهُ عَنْكَ وَإِنْ أَصَابَكَ عَامُ سَنَةٍ فَدَعَوْتَهُ أَنْبَتَهَا لَكَ وَإِنْ كُنْتَ بِأَرْضٍ قَفْرٍ أَوْ فَلاَةٍ فَضَلَّتْ رَاحِلَتُكَ فَدَعَوْتَهُ رَدَّهَا عَلَيْكَ قُلْتُ: يَارَسُولَ اللَّهِ اعْهَدْ إِلَيَّ قَالَ: لاَتَسُبَّنَّ أَحَدًا قَالَ: فَمَا سَبَبْتُ بَعْدَهُ حُرًّا وَلاَ عَبْدًا وَلاَبَعِيرًا وَلاَ شَاةً قَالَ: وَلاَ تَحْقِرَنَّ شَيْئًا مِنَ الْمَعْرُوفِ وَإِنْ تُكَلِّمَ أَخَاكَ وَأَنْتَ مُنْبَسِطٌ إِلَيْهِ فَذَلِكَ مِنَ الْمَعْرُوفِ وَارْفَعْ إِزَارَكَ إِلَى نِصْفِ السَّاقِ فَإِنْ أَبَيْتَ فَإِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِيَّاكَ وَإِسْبَالَ الإِزَارِ فَإِنَّهَا مِنَ الْمَخِيلَةِ وَإِنَّ اللَّهَ لاَيُحِبُّ الْمَخِيلَةَ وَإِنِ امْرُؤٌ شَتَمَكَ وَعَيَّرَكَ بِمَايَعْلَمُ فِيكَ فَلاَ تُعَيِّرْهُ بِمَاتَعْلَمُ فِيهِ فَإِنَّمَا وَبَالُ ذَلِكَ عَلَيْهِ

جابىر ئىبنى سۇلەيمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دېگەن: بىر ئادەمنى كۆردۈمكى، كىشىلەر ئۇ ئادەمنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش قىلاتتى، ئۇ نېمە دېسە شۇنى ئىجرا قىلىشقا ئالدىرايتتى، مەن بۇ كىشى كىم؟ دېدىم. كىشىلەر بۇ كىشى رەسۇلۇللا بولىدۇ دېدى. مەن، ئى ئاللانىڭ رەسۇلى «ئەلەيكەسسالام» دەپ ئىككى قېتىم ئېيتتىم، ئۇ ماڭا «ئەلەيكەسسالام» دېمىگەن، بۇ ئۆلۈكلەرگە قارىتا ئېيتىلىدىغان سالامدۇر، «ئەسسالامۇ ئەلەيكە» دېگىن دېدى، مەن، سەن ئاللانىڭ پەيغەمبىرىمۇ؟ دېدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مەن شۇنداق ئاللانىڭ پەيغەمبىرى دۇرمەنكى، ساڭا بىرەر زىيان-زەخمەت يەتسە ئۇ ئاللاغا دۇئا قىلساڭ ئۇنى سېنىڭ ئۇستۈڭدىن كۆتۈرۈۋېتىدۇ. ئەگەر سەن قەھەتچىلىك يىلىغا ئۇچراپ قالساڭ ئۇ ئاللاغا دۇئا قىلساڭ، ئاللا ساڭا ئۆسۈملۈكلەرنى ئوندۇرۇپ بېرىدۇ. ئەگەر سەن بىرەر جاڭگالدا ياكى دالىدا قېلىپ ئۇلۇغۇڭ يوتۇپ كەتسە ئۇ ئاللاغا دۇئا قىلساڭ ئاللا ئۇنى ساڭا كەلتۈرۈپ بېرىدۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھېچ بىر ئادەمنى تىللىمىغىن، دېدى، جابىر رەزىيەللا ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ، شۇنىڭدىن كېيىن مەن ئازات بولسۇن، قۇل بولسۇن ياكى تۆگە بولسۇن، قوي بولسۇن ھېچبىرىنى تىللىغىنىم يوق. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى دەيدۇ، قېرىنداشىڭغا ئۇچۇق چىراي بىلەن گەپ قىلىش ياخشىلىقتىنمۇ سەل چاغلىمىغىن، بۇ ياخشىلىققا كىرىدۇ، ئىشتىنىڭنى پاقالچىغىڭنىڭ يېرىمىچە كۆتۈرۈپ كىيگىن، بۇنىڭغا ئۇنىمىساڭ ئوشۇقىڭچە كۆتۈرۈپ كىيگىن. ئىشتىنىڭنىڭ پۇچقىقىنى سۆرەپ ماڭمىغىن، شۇنىمۇ بىز كى بۇ تەكەببۇرلۇققا كىرىدۇ، ئاللا ھەقىقەتەن تەكەببۇرلۇقنى ياقتۇرمايدۇ، بىرەر ئادەم سەككىز بار نەرسە بىلەن سېنى ئەيىبلىسە، سەن ئۇنى بىلىدىغان ئۇنىڭدا بار نەرسە بىلەن ئەيىبلىمە، چۈنكى ئۇنىڭ ئۇۋالى ئۆزىگە بولىدۇ.

(بۇنى ئەبۇداۋۇد رىۋايەت قىلغان)

قَالَ أَبُو ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِنِّي سَابَبْتُ رَجُلًا فَعَيَّرْتُهُ بِأُمِّهِ فَقَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَاذَرٍّ أَعَيَّرْتَهُ بِأُمِّهِ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ إِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ

ئه بۇزەر غەففارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن بىر ئادەم بىلەن تىللىشىپ قېلىپ، ئۇنى ھەي قارا خوتۇنىنىڭ بالىسى دەپ تىللىغان ئىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى ئەبۇزەر، ئۇنىڭ ئانىسىنى تىلغا ئېلىپ تىللىدىڭمۇ؟ سەندە جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ ئەخلاقى بار ئىكەن. سىلەرنىڭ خىزمەتكارلىرىڭلار سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار ھېسابلىنىدۇ. ئاللا ئۇلارنى سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردا قىلدى، كىمكى قېرىندىشى (خىزمەتچىسى ياكى قولىنى دېمەكچى -ت) ئۆزىنىڭ قول ئاستىدا ئىشلەۋاتقان ئىكەن، ئۆزى نېمە يېسە ئۇنىڭغا شۇنى يېگۈزسۇن، ئۆزى نېمە كىيسە ئۇنىڭغا شۇنى كىيگۈزسۇن، ئۇلارنى كۈچى يەتمەيدىغان ئىشلارغا سالماڭلار، ئەگەر شۇنداق ئىشلارغا سېلىپ قالساڭلار، ئۇلارغا ياردەمدە بولۇڭلار، دېدى.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَارَسُولَ اللَّهِ وَمَاهُنَّ قَالَ الشِّرْكُ بِاللَّهِ وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ

ئه بۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام يەتتە خىل هالاكەتلىك گۇناهتىن ساقلىنىڭلار دېگەندە، ساهابىلار: ئى رەسۇلۇللا، ئۇلار قايسى گۇناهلار؟ دەپ سوريغان رەسۇلۇللا: ئاللاغا شېرىك كەلتۈرمەك، سېهىرگەرلىك قىلماق، ناهەق ئادەم ئۆلتۈرمەك، جازانىخورلۇق قىلماق، غازاتتىن قاچماق، ئىپپەتلىك، پاك مۇسۇلمان ئاياللارغا بوهتان چاپلىماق دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمىنچى باب

ئەھدىگە رىئايە قىلىش، ۋەدىدە تۇرۇش، راست سۆزلەش توغرىسىدا

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا ۚ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾

سىلەر ئەھدە تۈزگەنلىرىڭلاردا، ئاللانىڭ ئەھدىگە ۋاپا قىلىڭلار، قەسەملارنى (ئاللانىڭ نامىنى تىلغا ئېلىپ) پۈختىلىغاندىن كېيىن بۇزماڭلار، چۈنكى سىلەر ئاللانى كۆۋاچى قىلدىڭلار، شۈبھىسىزكى، ئاللا قىلمىشىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ (91).

— سۈرە نەھل

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

ئاللاغا بەرگەن ۋەدىسىنى مۇستەھكەملىگەندىن كېيىن بۇزغانلار، ئاللانىڭ سىلە — رەھىم قىلىشتىن ئىبارەت ئەمرىنى تۇتمىغانلار، يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلغانلار، ئەنە شۇلار لەنەتكە دۇچار بولىدۇ ۋە (ئۇلارنىڭ) ئاخىرەتلىكى يامان بولىدۇ (25).

— سۈرە رەئد

بَلٰى مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ وَاتَّقٰى فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِيْنَ ۝٧٦

ئۇنداق ئەمەس (يەنى ئۇلار باشقا دىنىدىكىلەرگە زۇلۇم قىلسا گۇناھ بولىدۇ)، ئەھدىگە ۋاپا قىلغان ۋە گۇناھتىن ساقلانغانلار (ئاللا دوست تۇتقان كىشىلەر دۇر) چۈنكى ئاللا تەقۋادارلارنى ھەقىقەتەن دوست تۇتىدۇ (76).

— سۈرە ئال ئىمران

اِنَّ الَّذِيْنَ يَشْتَرُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَاَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيْلًا اُولٰٓئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ ۪ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝٧٧

ئاللاغا بەرگەن ئەھدىنى، قەسەملىرىنى ئازغىنە بەدەلگە

بېگىشلىغانلار ئاخىرەتتە (ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىن) ھېچقانداق نېسىۋىگە ئېرىشەلمەيدۇ، قىيامەت كۈنى ئاللا ئۇلارغا رەھمەت كۆزى بىلەن قارىمايدۇ. ئۇلارنى (گۇناھلىرىدىن) پاكلىمايدۇ، ئۇلار قاتتىق ئازابقا قالىدۇ (77).

— سۈرە ئال ئىمران

وَاذْكُرْ فِي الْكِتٰبِ إِسْمٰعِيلَ
إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٤﴾

(ئى مۇھەممەد!) كىتابتا (يەنى قۇرئاندا) ئىسمائىل (نىڭ قىسسىسى) نى بايان قىلغىن، ئۇ ھەقىقەتەن ۋەدىسىدە راستچىل، ھەم رەسۇل، ھەم پەيغەمبەر ئىدى (54).

— سۈرە مەريەم

إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ
هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ
الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ
صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ
مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ
بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ هُم مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِم
مُّشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾

وَالَّذِيْنَ هُمْ لِفُرُوْجِهِمْ حٰفِظُوْنَ ۝ إِلَّا عَلٰٓى
أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ
مَلُوْمِيْنَ ۝ فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَآءَ ذٰلِكَ فَأُولٰٓئِكَ هُمُ
الْعٰدُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ هُمْ لِأَمٰنٰتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ
رٰعُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ هُمْ بِشَهٰدٰتِهِمْ قَآئِمُوْنَ ۝
وَالَّذِيْنَ هُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُوْنَ ۝ أُولٰٓئِكَ
فِيْ جَنّٰتٍ مُّكْرَمُوْنَ ۝

ئىنسان ھەقىقەتەن چىدامسىز يارىتىلدى (19)، ئۇنىڭغا (يوقسۇزلۇق ياكى كېسەللىك، ياكى قورقۇنچلىق) بىرەر كۆڭۈلسىزلىك يەتكەن چاغدا، زارلانغۇچىدۇر (20)، بىرەر ياخشىلىق يەتكەن چاغدا، بېخىللىق قىلغۇچىدۇر (21)، پەقەت (تۆۋەندىكىلەر بۇنىڭدىن مۇستەسنا، ئۇلار نامازغا ھەمىشە رىئايە قىلغۇچىلاردۇر (22 — 23) ئۇلار مالىلىرىدىن تىلەيدىغان بېقىرغا ۋە تىلمەيدىغان بېقىرغا مۇئەييەن ھەق (يەنى زاكات) بېرىدۇ (24 — 25)، ئۇلار قىيامەت كۈنىگە تەستىق قىلىدىغانلاردۇر (26)، ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ ئازابىدىن قورقۇچىلاردۇر (27)، شۈبھىسىزكى، ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارىنىڭ ئازابى (ئاللا ئەمىن قىلغاندىن باشقا ھېچبىر ئادەم ئۇچۇن) ئەمىن

قىلغىلى بولمايدىغان نەرسىدۇر (28)، ئۇلار ئەۋرەتلىرىنى (ھارامدىن) ساقلىغۇچىلاردۇر (29)، پەقەت خوتۇنلىرى ۋە چۆرىلىرى بۇنىڭدىن مۇستەسنا، (ئۆزلىرىنىڭ خوتۇنلىرى ۋە چۆرىلىرى بىلەن يېقىنچىلىق قىلغانلار) مالامەت قىلىنمايدۇ (30). (جىنسىي تەلۇبنى قانۇرۇشنى) بۇنىڭ سىرتىدىن تىلىگۈچىلەر ھەددىدىن ئاشقۇچىلاردۇر (31)، ئۇلار ئۆزلىرىگە تاپشۇرۇلغان ئامانەتلەرگە ۋە بەرگەن ئەھدىگە رىئايە قىلغۇچىلاردۇر (32)، ئۇلار توغرا گۇۋاھلىق بەرگۈچىلەردۇر (33)، ئۇلار نامىزىنى ئادا قىلغۇچىلاردۇر (34)، ئەنە شۇلار جەننەتلەردە ھۆرمەت قىلىنغۇچىلاردۇر (35).

— سۈرە مەئارىج

الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾

ئۇلار ئاللانىڭ ئەھدىگە (يەنى ئاللا تاپشۇرغان ئىشلارغا) ۋاپا قىلىدۇ، بەرگەن ۋەدىسىنى بۇزمايدۇ (20).

— سۈرە رەئد

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ وَ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇشۇنداق تۆت خىسلەت كىمدە بار بولسىدىكەن ئۇلارنى تەرك ئەتمىگىچە ئۇ مۇناپىق

هېسابلىنىدۇ. كىمدە مۇشۇ تۆت خىسلەتنىڭ بىرى تېپىلسىمۇ ئۇنى تەرك ئەتمىگىچە ئۇنىڭدا مۇناپىقلىقنىڭ بىر خىسلەت بولغان بولىدۇ. بۇ تۆت خىسلەت، يالغان سۆزلىمەك، ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلماق، تۇزۇشكەن توختامنى بۇزماق ۋە جېدەللەشكەندە ئاغزىنى يۇزماقتىن ئىبارەت.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يُنْصَبُ لِغَدْرَتِهِ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمىغان ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن قىيامەت كۈنى ۋاپاسىز دېگەن بايراق تىكلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ: وَيْلٌ لِلَّذِي يُحَدِّثُ فَيَكْذِبُ لِيُضْحِكَ بِهِ الْقَوْمَ وَيْلٌ لَهُ وَيْلٌ لَهُ

بەھەزبىنى ھەكىم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئاتىسىدىن ــ ئۇ چوڭ دادىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنى كۈلدۈرۈش ئۈچۈن يالغان سۆزلەيدىغان ئادەملەرگە ۋاي، ئۇنىڭغا ۋاي، ئۇنىڭغا ۋاي دېگەن.

(بۇنى سۈنەن ھەدىس كىتابلىرى ئىملىرى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الْفِرَى أَنْ يَدَّعِيَ الرَّجُلُ إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ أَوْيُرِيَ عَيْنَهُ مَالَمْ تَرَ أَوْيَقُولَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَالَمْ يَقُلْ

ۋائىلە ئىبنى ئەسقە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىنىڭ ئۆز ئاتىسىدىن غەيرىنى دادام دەپ دەۋا قىلىشى ياكى چۈشىدە كۆرمىگەن نەرسىلەرنى كۆردۇم دېيىشى ياكى ئاللانىڭ رەسۇلىغا يالغانىنى چاپلىشى ئەڭ چوڭ يالغانچىلىقتۇر.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدِّيقًا وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: راست سۆز كىشىنى ياخشىلىققا يېتەكلەيدۇ، ياخشىلىق كىشىنى جەننەتكە ئېلىپ بارىدۇ، كىشى ھەققەتەن راست سۆزلەۋەرسە، بارا-بارا راستچىللار قاتارىغا ئۆتىدۇ. يالغانچىلىق كىشىنى گۇناھقا يېتەكلەيدۇ، گۇناھ كىشىنى دوزاخقە ئېلىپ بارىدۇ، كىشى ھەققەتەن يالغان سۆزلەۋەرسە ئاللانىڭ دەرگاھىدا كەززاپ دەپ يېزىلىدۇ. ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: «ئى مۇمىنلەر، ئاللادىن قورقۇڭلار ۋە راستچىللار بىلەن بىللە بولۇڭلار»

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أَفْرَى الْفِرَى أَنْ يُرِيَ الرَّجُلُ عَيْنَيْهِ مَالَمْ تَرَيَا»

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىنىڭ ئىككى كۆزى كۆرمىگەن نەرسىنى كۆردۇم دەپ بايان قىلىشى ئەڭ چوڭ يالغانچىلىقتۇر.

(ئىمامى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاڭلىغانلىكى نەرسىنىڭ ھەممىسىنى سۆزلەپ يۈرۈشنىڭ ئۆزى كىشى ئۈچۈن يېتەرلىك يالغانچىلىقتۇر.

(ئىمامى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

بیگرمه بىرىنچى باب

هاراق ئىچىش ۋە قمار ئويناش توغرىسىدا

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ
وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ
الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝ إِنَّمَا يُرِيدُ
الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي
الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ
الصَّلَاةِ ۖ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

ئى مۇمىنلەر! هاراق ئىچىش، قمار ئويناش، بۇتلار (يەنى چوقۇنۇش ئۈچۈن تىكلەنگەن تاشلار) غا چوقۇنۇش، پال ئوقلىرى بىلەن پال سېلىش شەيتاننىڭ ئىشى، پاسكىنا قىلىقلاردۇر، بەختكە ئېرىشىشكىلار ئۈچۈن شەيتاننىڭ ئىشىدىن يىراق بولۇڭلار (90)، شەيتان هاراق، قمار ئارقىلىق ئاراڭلاردا دۈشمەنلىك، ئاداۋەت تۇغدۇرماقچى، سىلەرنى نامازدىن ۋە ئاللانى ياد ئېتىشتىن توسماقچى بولىدۇ. سىلەر ئەمدى (هاراقتىن، قماردىن) يانمامسىلەر (91)؟

— سۈرە مائىدە

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەست قىلىدىغان نەرسىنىڭ ھەممىسى ھاراق ھېسابلىنىدۇ، مەست قىلىدىغان نەرسىنىڭ ھەممىسى ھارامدۇر.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبِتْعِ فَقَالَ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ھەسەل ھارىقى توغرىلىق سورالغاندا، مەست قىلىدىغان ئىچىملىكنىڭ ھەممىسى ھارام دېگەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَقَدِمَ رَجُلٌ مِنْ جَيْشَانَ فَسَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَرَابٍ يَشْرَبُونَهُ بِأَرْضِهِمْ مِنَ الذُّرَةِ يُقَالُ لَهُ الْمِزْرُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوَ مُسْكِرٌ هُوَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ إِنَّ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَهْدًا لِمَنْ يَشْرَبُ الْمُسْكِرَ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ، قَالُوا: يَارَسُولَ اللَّهِ وَمَا طِينَةُ الْخَبَالِ؟ قَالَ: عَرَقُ أَهْلِ النَّارِ أَوْ عُصَارَةُ أَهْلِ النَّارِ

جەيشان دېگەن يەردىن بىر ئادەم كېلىپ پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامدىن ئۆزلىرىنىڭ زېمىنىدا تېرىقچىن ياسىلىدىغان مىزر دەپ ئاتىلىدىغان ئىچىملىك توغرىسىدا سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇ نەرسە مەست قىلامدۇ؟ دەپ سورىدى، ئۇ دەم ھەئە دەپ جاۋاب بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ھەرقانداق مەست قىلغۇچى نەرسە ھارامدۇر، ئۇلۇغ ئاللاتائالا مەست قىلغۇچى نەرسىنى ئىچكەن ئادەمنى « تېنەتى خەبال» دېگەن نەرسە بىلەن سۇغىرىشقا ئەمدى قىلغان، دېدى، ساھابىلار، ئى رەسۇلۇللا: « تېنەتى خەبال» دېگەن نېمە ئۇ دەپ سوراشتى، رەسۇلۇللا ئۇ، دوزىخلاردىن چىققان تەر ياكى دوزىخلاردىن سىقىپ چىقىرىلغان نەرسە دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇنى مۇسلىم بىلەن نەسەئى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَنْتَهِبُ نُهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارَهُمْ حِينَ يَنْتَهِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: زىنا قىلغۇچى كامىل مۆمىن بولغان ھالدا زىنا قىلمايدۇ، ھاراق ئىچكۈچى كامىل مۆمىن بولغان ھالدا ھاراق ئىچمەيدۇ، ئوغرىلىق قىلغۇچى كامىل مۆمىن بولغان ھالدا ئوغرىلىق قىلمايدۇ، كىشىلەرنىڭ ماللىرىنى بۇلىغۇچى كامىل مۆمىن بولغان ھالدا ئۇلارنى قارىتىپ قويۇپ ماللىرىنى بۇلىمايدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمە ئىككىنچى باب

غەيۋەت ، سۆزخەنچىلىك ، ئىككى يۈزلىمىلىك ، هەسسە تېخورلۇق ، گۇمانخورلۇق توغرىسىدا

يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسٰٓى اَنْ يَّكُوْنُوْا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّنْ نِّسَآءٍ عَسٰٓى اَنْ يَّكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۚ وَلَا تَلْمِزُوْٓا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوْا بِالْاَلْقَابِ ؕ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوْقُ بَعْدَ الْاِيْمَانِ ۚ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ⑪

ئى مۆمىنلەر! بىر قەۋم يەنە بىر قەۋمنى (يەنى بىر جامائە يەنە بىر جامائەنى، بىر ئادەم يەنە بىر ئادەمنى) مەسخىرە قىلمىسۇن، مەسخىرە قىلىنغان قەۋم (ئاللانىڭ نەزىرىدە) مەسخىرە قىلغۇچى قەۋمدىن ياخشىراق بولۇشى مۇمكىن، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىكى ئايالارمۇ ئۆز ئارا مەسخىرە قىلىشمىسۇن، مەسخىرە قىلىنغۇچى ئايالار (ئاللانىڭ دەرگاهىدا) مەسخىرە قىلغۇچى

ئايللاردىن ياخشىراق بولۇشى مۇمكىن، بىر-بىرىگىلارنى ئەيىبلىمەڭلار، بىر-بىرىگىلارنى يامان لەقەم بىلەن چاقىرماڭلار، ئىماندىن كېيىن پىسقى بىلەن ئاتاش (يەنى مۇسۇلمانغا پاسىق دەپ ئاتاش) نېمىدېگەن يامان (مۇناسىق نەھىي قىلىنغان ئىشلاردىن) تەۋبە قىلمىغانلار زالىملاردۇر (11).

— سۈرە ھوجۇرات

يَآ أَيُّهَا
الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوْا كَثِيْرًا مِّنَ الظَّنِّ ز اِنَّ
بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَّلَا تَجَسَّسُوْا وَلَا يَغْتَبْ
بَّعْضُكُمْ بَعْضًا ط اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَّأْكُلَ لَحْمَ
اَخِيْهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوْهُ ط وَاتَّقُوا اللّٰهَ ط اِنَّ
اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ ⑫

ئى مۇمىنلەر! نۇرغۇن گۇمانلاردىن ساقلىنىڭلار (يەنى ئائىلىدىكىلىرىگىلارغا ۋە كىشىلەرگە گۇمانخورلۇق قىلماڭلار)، بەزى گۇمانلار ھەقىقەتەن گۇناھتۇر، (مۇسۇلمانلىرىڭ ئەيىبىنى) ئىزدىمەڭلار، بىر-بىرىگىلارنىڭ غەيۋىتىنى قىلماڭلار، سىلەرنىڭ بىرىگىلار ئۆلگەن قېرىندىشىگىلارنىڭ گۆشىنى يېيىشنى ياقتۇرامسىلەر! ئۇنى ياقتۇرمايسىلەر، ئاللادىن قورقىڭلار، ئاللا (تەۋبە قىلغۇچىلارنىڭ قىلغان) تەۋبىسىنى بەكمۇ قوبۇل قىلغۇچىدۇر، (ئۇلارغا) ناھايىتى مېھرىباندۇر (12).

— سۈرە ھوجۇرات

وَلَا تَقْفُ

مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۚ إِنَّ ٱلسَّمْعَ وَٱلْبَصَرَ وَٱلْفُؤَادَ
كُلُّ أُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔولًا ﴿٣٦﴾

بىلمەيدىغان نەرسەگگە ئەگەشمە (يەنى بىلمگەننى بىلدىم، كۆرمگەننى كۆردۇم، ئاڭلمىغاننى ئاڭلىدىم دېمە)، (ئىنسان قىيامەت كۈنى) قۇلاق، كۆز، دىل (يەنى سەزگۈ ئەزالىرى) نىڭ قىلمىشلىرى ئۈستىدە ھەقىقەتەن سوئال-سوراق قىلىنىدۇ (36).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

أَمْ يَحْسُدُونَ ٱلنَّاسَ عَلَىٰ
مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ ۖ فَقَدْ ءَاتَيْنَآ ءَالَ
إِبْرَٰهِيمَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنَٰهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

ياكى ئۇلار ئاللا ئۆز پەزلىدىن كىشىلەرگە بەرگەن نەرسىگە (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بېرىلگەن پەيغەمبەرلىككە) ھەسەت قىلىشامدۇ؟ بىز ھەقىقەتەن ئىبراھىم ئەۋلادىغا كىتاب ۋە ھېكمەت بەردۇق ۋە ئۇلارغا بۈيۈك پادىشاھلىق بەردۇق (54).

— سۈرە نىسا

عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَامَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ لَاتَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ فَإِنَّهُ مَنِ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ وَمَنْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ

ئەبۇ پەرزە ئەسلىمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئى، تىلى بىلەن ئىمان ئېيتقان ئىمان دىلىغا ئورناشمىغانلار جامائەسى، مۇسۇلمانلارنىڭ غەيبىتىنى قىلماڭلار، ئۇلارنىڭ ئەيبىنى ئاچماڭلار، كىمكى ئۇلارنىڭ ئەيبىنى ئاچسا ئاللا ئۇنىڭ ئەيبىنى ئاچىدۇ، ئاللا ئەيبىنى ئاچقان ئادەمنى ئاللا ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدىلا رەسۋا قىلىدۇ.
(بۇنى ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَاتَجَسَّسُوا وَلَاتَحَسَّسُوا وَلَاتَبَاغَضُوا وَكُونُوا إِخْوَانًا وَلَايَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَنْكِحَ أَوْيَتْرُكَ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: گۇمانخورلۇقتىن ساقلىنىڭلار، گۇمانخورلۇق سۆزنىڭ ئەڭ پالغىنى ھېسابلىنىدۇ، كىشىلەرنىڭ ئەيبىنى ئاختۇرماڭلار، تىڭ-تىكلاپ يۈرمەڭلار، ئۆزئارا دۈشمەنلەشمەڭلار، ئۆز ئارا قېرىنداشلارچە بولۇڭلار، سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار (دىنىي جەھەتتىكى قېرىنداش كۆزدە تۇتۇلىدۇ) ئالماقچى بولغان لايىقىنى ئۇ ئېلىپ بولغان ياكى ئۇنى ئالمايدىغان بولغانغا قەدەر ئۇ لايىقىنى ئېلىش ئۈچۈن ئېغىز ئاچماڭلار.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

ئەبۇد دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىر مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ غەيۋىتىنى قىلىنغان يەردە ئۇنىڭ ئابرويىنى ساقلاپ قالسا ئاللاتائالا قىيامەت كۈنى ئۇنى دوزاختىن ساقلاپ قالىدۇ.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ، قِيلَ: أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ، قَالَ: إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهَتَّهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام غەيۋەتنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسىلەر دەپ سورىغان، ساھابىلەر بۇنى ئاللا ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرى ئوبدان بىلىدۇ دېيىشكەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: (غەيۋەت دېگەن) قېرىندىشىڭنى ئۇ، ياقتۇرمايدىغان نەرسىلەر بىلەن تىلغا ئېلىشىڭدۇر دېگەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەگەر دېگەنلىرىم قېرىندىشىمنىڭ ۋۇجۇدىدا بولسا قانداق قارايسەن دېيىلگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دېگەنلىرىنىڭ تېپىلىدىغان بولسا ئۇنىڭ غەيۋىتىنى قىلغان بولىسەن، ئۇنىڭدا تېپىلمايدىغان بولسا ئۇنىڭغا بوھتان قىلغان بولىسەن دېگەن.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَايُبَلِّغْنِي أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِي عَنْ أَحَدٍ شَيْئًا فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَخْرُجَ إِلَيْكُمْ وَأَنَا سَلِيمُ الصَّدْرِ

ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ساھابىلىرىمدىن ھېچبىر ئادەم ماڭا بىرو ئۈستىدە سۆزنى نەقىلسۇن، شۇنىڭسىزكى سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا دىلىم ساغلام چىقىشنى ياقتۇرىمەن.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد ۋە تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَايَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سۆزنى نەچى ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ئەيىبىنى ئېچىش بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۆز ئەيىبىنى تۈزىمەش بىلەن بولغان ئادەم چوڭ ساۋابقا ئېرىشىدۇ.

(بۇ ھەدىس بولۇغۇلمەرامدا رىۋايەت قىلىنغان)

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَلَا أُنَبِّئُكُمْ مَا الْعَضْهُ؟ هِيَ النَّمِيمَةُ الْقَالَةُ بَيْنَ النَّاسِ

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەرگە ئەزھەنىك نېمىلىكىنى ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ ئۇ، سۆخەنچىلىكتىن كىشىلەرنىك ئارىسىدا سۆز-چۆچەك پەيدا قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَجِدُ مِنْ شَرِّ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَاللَّهِ ذَاالْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۇلارغا بىر يۈزى بىلەن، بۇلارغا بىر يۈزى بىلەن كېلىدىغان ئىككى يۈزلىمە ئادەم قىيامەت كۈنى ئاللانىك دەرگاھىدا ئادەملەرنىك يامىنى بولۇپ قالىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَمَّارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ لَهُ وَجْهَانِ فِي الدُّنْيَا كَانَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِسَانَانِ مِنْ نَارٍ

ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى دۇنيادا ئىككى يۈزلىمىلىك قىلىدىكەن قىيامەتتە ئۇنىك ئوتتىن ئىككى تىلى بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەسەتتىن ساقلىنىڭلار، ھەسەت قىلىش ياخشىلىقلارنى خۇددى ئوت ئوتۇننى يېگەندەك يەيدۇ.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد ۋە ئىبنى ماجە رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فُضِّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىرىڭلار پۇل-مال ۋە چىراي-شەكىل جەھەتتە ئۆزىدىن ئۈستۈن ئادەمگە نەزەر سالغىنىدا، ئۆزىدىن تۆۋەن ئادەمگە قارىسۇن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْلِيَصْمُتْ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن، سۆزلىسە ياخشى سۆزنى قىلسۇن ياكى جىم تۇرسۇن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ يَضْمَنْ لِي مَابَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ»

سەھل ئىبنى سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ماڭا ئاغزىنى ۋە ئەۋرىتىنى ساقلاشقا كېپىللىك قىلىدىكەن، مەن ئۇنىڭ جەننەتكە كىرىشىگە كېپىللىك قىلىمەن.

(ئۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مُوسَى رضي اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَارَسُولَ اللّٰهِ أَيُّ الْمُسْلِمِينَ أَفْضَلُ، قَالَ «مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ»

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ ئىي رەسۇلۇللا مۇسۇلمانلار ئىچىدە قانداق ئادەم ئەڭ ئارتۇق مۇسۇلمان ھېسابلىنىدۇ دەپ سورىغان ئىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سۆزى ۋە ھەرىكىتى ئارقىلىق مۇسۇلمانلارغا زىيان-زەخمەت يەتكۈزمىگەن ئادەم ئەڭ ئارتۇق مۇسۇلمان ھېسابلىنىدۇ دەپ جاۋاب بەردى، دېگەن.

(ئۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ: يَارَسُولَ اللّٰهِ مَا النَّجَاةُ؟ قَالَ: «أَمْسِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ، وَابْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ»

ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ ئىي رەسۇلۇللا قانداق قىلسام نىجات تاپىمەن دەپ سورىغان ئىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: تىلىڭنى ساقلا، ئاللانىڭ ئىبادەتلىرىدىن ئۆيۈڭدە ئولتۇرۇشقا سەۋەبچى بولىدىغان ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغىن ۋە گۇناھىڭغا پۇشايمان قىلىپ يىغلا دېدى، دېگەن.

(ئۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « لَمَّا عُرِجَ بِي مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِشُونَ وُجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُمْ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَاجِبْرِيلُ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ وَيَقَعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ »

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەن مىراجغا ئېلىپ چىقىلغان كېچىسى تىرناقلىرى مىستىن بولغان، يۈزلىرىنى ۋە كۆكرەكلىرىنى تاتلاپ تۇرغان بىر خەلقنىڭ يېنىدىن ئۆتتۈم، مەن جىبرىئىلدىن بۇلار كىم بولىدۇ؟ دەپ سورىغان ئىدىم، ئۇ بۇلار كىشىلەرنىڭ غەيۋىتىنى قىلغان، كىشىلەرنىڭ ئابرويىنى تۆككەن ئادەملەردۇر، دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمە ئۈچىنچى باب

ئىتتىپاقلىشىش، ئىناق ئۆتۈش، ئىختىلاپ قىلىشماسلىق، ئاداۋەتلىشىپ قالغانلارنى ئەپلە شتۇرۇش توغرىسىدا

وَاعْتَصِمُوْا
بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا وَّلَا تَفَرَّقُوْا ۠ وَاذْكُرُوْا نِعْمَتَ
اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ اَعْدَآءً فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوْبِكُمْ
فَاَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهٖٓ اِخْوَانًا ۚ وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ
مِّنَ النَّارِ فَاَنْقَذَكُمْ مِّنْهَا ۗ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ
اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ۝

ھەممىگلار ئاللانىڭ ئارغامچىسىغا (يەنى ئاللانىڭ دىنىغا) مەھكەم يېپىشىڭلار، ئايرىلماڭلار، يەنى سىلەردىن ئىلگىرى يەھۇدىلار ۋە ناسارالار ئىختىلاپ قىلىشقاندەك «دىندا ئىختىلاپ قىلىشماڭلار»، ئاللانىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ئەسلەڭلار، ئۆز ۋاقتىدا سىلەر ئۆزئارا دۈشمەن ئىدىڭلار، ئاللا دىلىڭلارنى

بىرلە شتۇردى، ئاللانىڭ نېمىتى بىلەن ئۇزئارا قېرىنداش بولدۇڭلار، سىلەر دوزاخ چۇقۇرىنىڭ گىرۋىكىدە ئىدىڭلار، ئاللا سىلەرنى (ئىسلام ئارقىلىق) ئۇنىڭدىن قۇتقۇزدى، سىلەرنىڭ ھىدايەت تېپىشىڭلار ئۈچۈن ئاللا ئايەتلىرىنى سىلەرگە شۇنداق بايان قىلدۇ (103).

— سۈرە ئال ئىمران

وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ
الْبَيِّنَاتُ ۚ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

روشەن دەلىللەر كەلگەندىن كېيىن ئايرىلىپ كېتىشكەن ۋە ئىختىلاپ قىلىشقان كىشىلەر (يەنى يەھۇدىلار ۋە ناسارالار) دەك بولماڭلار، ئەنە شۇلار چوڭ ئازابقا دۇچار بولىدۇ (105) —

سۈرە ئال ئىمران

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا
فِي السِّلْمِ كَافَّةً ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۚ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝

ئى مۆمىنلەر! ئىسلام دىنىغا پۈتۈنلەي كىرىڭلار (يەنى ئىسلام دىنىنىڭ پۈتۈن ئەھكاملىرىغا بويسۇنۇڭلار، بەزى ئەھكاملىرىغا ئەمەل قىلىپ، بەزى ئەھكاملىرىنى تەرك ئەتمەڭلار)، شەيتانىنىڭ يوللىرىغا (ئىغۋاسىغا) ئەگەشمەڭلار، شەيتان سىلەرگە ھەقىقەتەن

ئاشكارا دۇشمەندۇر (208).

— سۈرە بەقەرە

وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ
الْبَيِّنَاتُ ، وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

دىندا بۆلگۈنچىلىك قىلىپ تۈرلۈك پىرقىلەرگە ئايرىلغانلاردىن سەن ئادا-جۇدا سەن؛ ئۇلارنىڭ ئىشى پەقەت ئاللاغىلا خاستۇر (يەنى ئاللانىڭ ياشقۇرۇشىدىدۇر)، كېيىن (يەنى ئاخىرەتتە) ئاللا ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنى ئۆزىگە ئېيتىپ بېرىدۇ (160).

— سۈرە ئەنئام

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا
فِي السِّلْمِ كَافَّةً ص وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝

(ئى مۇھەممەد!) بىز كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) پەقەت سېنىڭ كىشىلەرگە ئۇلار (دىنىدىكى) دەتالاش قىلىشقان نەرسىلەرنى بايان قىلىپ بېرىشىڭ ئۈچۈن، ئىمان ئېيتىدىغان قەۋمگە ھىدايەت ۋە رەھمەت بولسۇن ئۈچۈنلا نازىل قىلدۇق (64).

— سۈرە نەھل

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ

مِّنْ ذَكَرٍ وَّأُنثَىٰ وَجَعَلْنَٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

ئى ئىنسانلار! سىلەرنى بىز ھەققەتەن بىر ئەر، بىر ئايالدىن (ئادەم بىلەن ھەۋۋادىن ئىبارەت) بىر ئاتا، بىر ئانىدىن يارىتىۋق، ئۆزئارا تونۇشۇشىڭلار ئۈچۈن سىلەرنى نۇرغۇن مىللەت ۋە ئۇرۇق قىلدۇق، ھەقىقەتەن ئەڭ تەقۋادار بولغانلىرىڭلار ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئەڭ ھۆرمەتلىك ھېسابلىنىسىلەر (يەنى كىشىلەرنىڭ بىر-بىرىدىن ئارتۇق بولۇشى نەسەب بىلەن ئەمەس، تەقۋادارلىق بىلەن بولىدۇ)، ئاللا ھەقىقەتەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر (13).

— سۈرە ھۇجۇرات

وَٱلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا۟ لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ ۖ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ ۖ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

(مۆمىنلەر) شۇنداق كىشىلەردۇركى، پەرۋەردىگارىنىڭ دەۋىتىگە ئاۋاز قوشالايدۇ، نامازنى (تەدىل ئەركان بىلەن ئۆتەيدۇ) ئىشلىرىنى مەسلىھەت بىلەن قارار قىلىدۇ، بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن سەدىقە قىلىدۇ (38).

— سۈرە شۇرا

وَإِنْ طَآئِفَتٰنِ
مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اقْتَتَلُوْا فَأَصْلِحُوْا بَيْنَهُمَا ج فَإِنْ
بَغَتْ إِحْدٰىهُمَا عَلَى الْأُخْرٰى فَقَاتِلُوا الَّتِيْ
تَبْغِيْ حَتّٰى تَفِيْٓءَ إِلٰٓى أَمْرِ اللّٰهِ ج فَإِنْ فَآءَتْ
فَأَصْلِحُوْا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوْا ط إِنَّ
اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ ۝٩ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ إِخْوَةٌ
فَأَصْلِحُوْا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُوْنَ ۝١٠ ع

ئەگەر مۆمىنلەردىن ئىككى گۇرۇھ ئۇرۇشۇپ قالسا، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى تۈزەپ قويۇڭلار، ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرى ئىككىنچىسىگە تاجاۋۇز قىلسا تاجاۋۇز قىلغۇچى تاكى ئاللانىڭ ھۆكمىگە قايتقانغا قەدەر (يەنى تاجاۋۇزنى توختاتقانغا قەدەر) ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشۇڭلار، ئەگەر ئۇلار (ئاللانىڭ ئەمرىگە) قايتسا، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى (ھېچبىر تەرەپكە يان باسماستىن) ئادىللىق بىلەن تۈزەپ قويۇڭلار، (ھەممە ئىشتا) ئادىل بولۇڭلار، ئاللا ھەقىقەتەن ئادىللارنى دوست تۇتىدۇ (9) مۆمىنلەر ھەقىقەتەن (دىندا) قېرىنداشلاردۇر، (ئۇرۇشۇپ قالسا) قېرىنداشلىرىڭلارنىڭ ئارىسىنى تۈزەڭلار، رەھمەت تىلەپ ئىرىشىڭلار ئۈچۈن، ئاللادىن قورقىڭلار (10).

لَا خَيْرَ
فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ
مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ ۚ وَمَن يَفْعَلْ
ذَٰلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا
عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

ئۇلارنىڭ يوشۇرۇن سۆھبىتىنىڭ تولىسىدا خەيرىيەت يوقتۇر، پەقەت سەدىقىغە ياكى ياخشىلىققا، ياكى كىشىلەرنى ئەپلەشتۈرۈشكە ئەمر قىلغان كىشىلەر(نىڭ يوشۇرۇن سۆھبىتى) بۇنىڭدىن مۇستەسنا، كىمكى ئۇ (ئىش)لارنى ئاللانىڭ رازىلىقىنى تىلەش يۈزىسىدىن قىلسىدىكەن، ئۇنىڭغا بۈيۈك ئەجىر ئاتا قىلىمىز(114).

— سۈرە نىسا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ
فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ
مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴿٦﴾

ئى مۆمىنلەر! ئەگەر سىلەرگە بىر پاسىق ئادەم بىرەر خەۋەر ئېلىپ كەلسە، (ئىشنىڭ ھەقىقىتىنى) بىلمەستىن بىرەر قەۋمنى رەنجىتىپ قويۇپ، قىلمىشىڭلارغا پۇشايمان قىلىپ قالماسلىقىڭلار ئۈچۈن، (ئۇ خەۋەرنى) ئېنىقلاپ كۆرۈڭلار (6).

— سۈرە ھۇجۇرات

عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا وَأَبَا مُوسَى إِلَى الْيَمَنِ قَالَ يَسِّرَا وَلَاتُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلَا تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا وَلَاتَخْتَلِفَا

سەئىد ئىبنى ئەبۇ بۇردە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئاتىسىدىن، ئاتىسى سەئىدنىڭ چوڭ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئاز بىلەن ئەبۇ مۇسا ئەشئەرىنى يەمەنگە ئەۋەتكەن چاغدا ئۇلارغا مۇنداق دېگەن: ئىشنى ئاسانلاشتۇرۇڭلار، قىينىلاشتۇرماڭلار، كىشىلەرگە بشارەت بېرىڭلار، ئۇركۈشۈتمەڭلار، ئىناق بولۇڭلار، ئىختىلاپ قىلىشماڭلار.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا جَاءَ فِيهِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَاتَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا

زۇبەير ئىبنى ئاۋام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلىنغان بىر ھەدىستە مۇنداق دېيىلگەن: مەن ئۇنىڭ ئىلكىدە بولغان زات (يەنى ئاللاتائالا) بىلەن قەسەمكى سىلەر ئىمان ئېيتمىغىچە جەننەتكە كىرمەيسىلەر، ئۆزئارا دوستلاشمىغىچە ھەقىقىي مۇمىن بولمايسىلەر.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاتَخْتَلِفُوا فَإِنَّ مَنْ قَبْلَكُمُ اختلفوا فهلكوا

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىختىلاپ قىلىشماڭلار، سىلەردىن بۇرۇنقىلار ئىختىلاپ قىلىشقاىلىقتىن هالاك بولغان.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انَّ اللَّهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثاً وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلَاثًا فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَلَاتَفَرَّقُوا وان تنا صحوا من ولاءالله عليكم ويكره لكم قيل وقال وكثرة السوال واضاعة المال

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: شۇبهسىزكى ئاللا سىلەرنىڭ مۇنداق ئۈچ ئىشنىڭلاردىن رازى بولىدۇ؛ ۋە مۇنداق ئۈچ ئىشنىڭلارنى ياماڭ كۆرىدۇ، ئاللاغا ئىبادەت قىلىپ ئۇنىڭغا هېچنەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىكىڭلاردىن، قۇرئانغا مەھكەم ئېسىلىپ ئىختىلاپ قىلىشماسلىقىڭلاردىن، ئاللا سىلەرگە باشلىق قىلغان كىشىلەرگە ئىتائەت قىلىشىڭلاردىن رازى بولىدۇ، سۆز-چۆچەك پەيدا قىلىپ گەپ تارقىتىشىڭلارنى، كۆپ سوراشىڭلارنى (يەنى كىشىلەردىن پۇل-مال سوراش ۋە باشقىلارنىڭ ئېچكى سىرلىرىنى بىلۈۋېلىش ئۈچۈن گەپ كوچىلاش) ۋە پۇل، مېلىڭلارنى ئىسراپ قىلىشىڭلارنى ياماڭ كۆرىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَانَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوامِنْه مَااسْتَطَعْتُمْ فَانَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مَنْ قَبْلَكُمْ كَثْرَةَ مَسَائِلِهِمْ وَاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ

ئەبۇ هۇرەيرە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەرنى بىمدىن مەنئى قىلغان بولسام ئۇنىڭدىن چەكلىنىڭلار، ئەمگە ئەمرى قىلغان بولسام قوللىرىدىن كېلىشىچە ئۇنى قىلىڭلار. سىلەردىن ئىلگىرى ئۆتكەنلەر كۆپ سوئال سوراپ ئانلىقلىرى پەيغەمبەرلىرىگە خىلاپلىق قىلغانلىقلىرى ئۈچۈن ھالاك بولغان.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان).

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَايَدْ خُلُ الْجَنَّةَ خَبٌّ وَلَا بَخِيلٌ وَلَاسَيِّءُ الْمَلَكَةِ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئارىغا ئالدىغىلىك سالغۇچى ئادەم، بېخىل ئادەم، قۇلغا ئەۋل ئاسىنىدىكىلەرگە ياخشى مۇئامىلە قىلمايدىغان ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان).

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَبْغَضُ الرِّجَالِ اِلَى اللَّهِ الْأَلَدُّ الْخَصِمُ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەر ئارىسىدا ئاللا ئالدىغا ئامان كۆرىدىغان ئادەم دۇشمەنلىكى قاتتىق، خۇسۇمەتچى ئادەمدۇر.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَايَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ

ئەبۇ ئەيۇپ ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت

قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەمنىڭ دىنىي قېرىنداشلىرىغا ئوچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇپ بىر-بىرىگە تەتۈر قاراپ يۈرۈشى دۇرۇس ئەمەس، قايسى ئالدى بىلەن سالام بەرسە ئەنە شۇ، ئۇلارنىڭ ياخشراقى ھېسابلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَفْضَلَ مِنْ دَرَجَةِ الصِّيَامِ وَالصَّلَوٰةِ وَالصَّدَقَةِ قَالُوا بَلَى قَالَ اِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ فَاِنَّ فَسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىلەرگە روزىدىنمۇ، نامازدىنمۇ، سەدىقىدىنمۇ ئارتۇق ئىشنى ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ دېگەن ئىدى، ساھابىلەر ئېيتىپ بەرگىن دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىشىلەرنىڭ ئارىسىنى تۈزەشتۇر، ئارىنىڭ بۇزۇلۇشى دىللارنى خاتىرجەمسىزلەندۇرىدۇ، دېدى.

(بۇنى مۇنزىر رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَايُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، اِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ، فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا »

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: دۈشەنبە، پەيشەنبە كۈنلىرى جەننەتنىڭ دەرۋازىلىرى ئېچىلىدۇ، شۇ كۈنلىرى ئۆزى بىلەن قېرىنداشىنىڭ ئارىسىدا ئاداۋەت بولغانلىرىدىن باشقىلىرى

مەغپىرەت قىلىندۇ، ئۇ ئىككىسى ئەپلىشىپ قالغىچە كېچىكتۈرۈپ تۇرۇلسۇن، دېيىلدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أُمِّ كُلْثُومَ بِنْتِ عُقْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِي خَيْرًا أَوْ يَقُولُ خَيْرًا

ئۇقبەنىڭ قىزى ئۇممۇ گۈلسۈم رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنى ئەپلەشتۈرۈش ئۈچۈن، ياخشىققا پايدىلىق سۆزلەرنى قىلغان ئادەم يالغانچى ھىسابلانمايدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمە توققۇزىنچى باب

ئۆزئارا يار-يۆلەكتە بولۇش ۋە بىر-بىرىگە ياردەمدە بولۇش توغرىسىدا

وَالَّذِيْنَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ وَالْإِيْمَانَ
مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّوْنَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُوْنَ
فِيْ صُدُوْرِهِمْ حَاجَةً مِّمَّآ أُوْتُوْا وَيُؤْثِرُوْنَ عَلٰٓى
أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَنْ يُّوْقَ شُحَّ
نَفْسِهٖ فَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝٩ وَالَّذِيْنَ جَآءُوْ
مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا
الَّذِيْنَ سَبَقُوْنَا بِالْإِيْمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِيْ قُلُوْبِنَا
غِلًّا لِّلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ۝١٠

ئۇلاردىن (يەنى مۇھاجىرلاردىن) مەدىنىدە يەرلىك بولغان، ئىمانى كۈچلۈك بولغانلار (ئەنسارلار) يېنىغا ھىجرەت قىلىپ

كەلگەنلەرنى (يەنى مۇھاجىرلارنى) دوست تۇتىدۇ، ئۇلارغا بېرىلگەن نەرسىلەر ئۇچۇن ئىچى تارلىق قىلمايدۇ، ئۇلار مۇھتاج تۇرۇقلۇق (مۇھاجىرلارنىڭ مەنپەئىتىنى) ئۆزلىرىنىڭ (مەنپەئىتى) دىن ئەلا بىلىدۇ. ئۆز نەپسىنىڭ بېخىللىقىدىن ساقلانغانلار مەقسەتكە ئېرىشكۈچىلەردۇر (9)، ئۇلاردىن كېيىن كەلگەنلەر: «پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە ۋە بىزدىن ئىلگىرى ئىمان ئېيتقان قېرىنداشلىرىمىزغا مەغپىرەت قىلغىن، دىللىرىمىزغا مۇمىنلەرگە قارشى دۇشمەنلىك پەيدا قىلمىغىن، پەرۋەردىگارىمىز! سەن ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىسەن، مېھرىبانسەن» دەيدۇ (10).

— سۈرە ھەشر

وَإِنْ كَانَ
ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ
لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

ئەگەر قەرزدارنىڭ قولى قىسقا بولسا، ئۇنىڭ ھالى ياخشىلانغىچە كۈتۈڭلار، ئەگەر (خەيرلىك ئىش ئۈچۈن ئىلكىنى بىلسەڭلار، قېينىچىلىقتا قالغان قەرزدارىدىن ئالىدىغان قەرزنى ئۇنىڭغا) سەدىقە قىلىپ بېرىۋەتكىنىڭلار سىلەر ئۇچۇن تېخىمۇ ياخشىدۇر (280).

— سۈرە بەقەرە

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَايُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَايُحِبُّ لِنَفْسِهِ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، رەسۇلۇللا مۇنداق دېگەن: سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئۆزىگە نېمىنى ياخشى كۆرسە،

قبرنندىشغمۇ شۇنى ياخشى كۆرمىگىچە ھەققىي مۆمىن ھېسابلانمايدۇ.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَفِي حَدِيثٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان بىر ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى قىيىنچىلىقتا قالغان بىر ئادەمگە ئاسانلىق تۇغدۇرۇپ بەرسە ئاللا ئۇنىڭغا دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئاسانلىق تۇغدۇرۇپ بېرىدۇ، كىمكى بىر مۇسۇلمانىنىڭ ئەيبىنى ياپسا، ياكى ئۇنىڭغا كىيىم كىيگۈزۈپ قويسا ئاللا تائالا دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئۇ كىشىنىڭ ئەيبىنى ياپىدۇ، ياكى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئۇ كىشىگە كىيىم كىيگۈزىدۇ، بەندە قېرىندىشىغا يار-يۆلەكتە بولسلا ئاللا تائاللائۇ بەندىگە يار-يۆلەكتە بولىدۇ، كىمكى ئىلىم ئىزدەش يولىغا كىرسە ئاللا ئۇنىڭغا جەننەتنىڭ يولىنى ئاسانلاشتۇرىدۇ.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ تَاجِرٌ يُدَايِنُ النَّاسَ فَإِذَا رَأَى مُعْسِرًا قَالَ لِفِتْيَانِهِ تَجَاوَزُوا عَنْهُ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُجَاوِزَ عَنَّا فَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرگە قەرز

بىرىدىغان بىر سودىگەر بار ئىدى، ئۇ قېينىچىلىقى بار قەرزدارنى كۆرسە خىزمەتچىلىرىگە ، ئۇنىڭغا كەڭچىلىك قىلىڭلار، ئاللا تائالا بىزگىمۇ كەڭچىلىك قىلىشى مۇمكىن دەيتتى. شۇنىڭ بىلەن ئاللا تائالا ئۇ سودىگەرگە كەڭچىلىك قىلغانىدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ سُلَامَى عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ يُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ يُحَامِلُهُ عَلَيْهِ أَوْيَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ وَكُلُّ خَطْوَةٍ يَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ وَدَلُّ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىنسان ئۆز بەدىنىدىكى ھەر بىر ئۇگۇنىڭ شۈكرانىسى ئۈچۈن ھەر كۈنى سەدىقە بېرىپ تۇرۇشى لازىم، بىر كىشىنىڭ ئۇلاغقا مىنىشىگە ياردەملەشسە ياكى ئۇنىڭ يۈك-تاقلىرىنى ئارتىشىپ بەرسە، بۇ ئىش ياردەملەشكۈچى ئۈچۈن سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ، ياخشى سۆزمۇ، نامازغا ماڭغان ھەر بىر قەدەممۇ سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ. كىشىگە يول كۆرسىتىپ قويۇشمۇ سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمە بەشىنچى باب

ئىلىم-بىلىم ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىشنىڭ خاسىيىتى توغرىسىدا

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا
أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ
وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَٰلِكَ ۗ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ
مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

كۆرمەمسەنكى، ئاللا بۇلۇتتىن يامغۇر ياغدۇردى. ئۇنىڭ بىلەن تۈرلۈك رەڭگا رەڭ مېۋىلەرنى چىقاردى (شۇنىڭدەك ئاللا تاغلارنى ياراتتى)، تاغلارنىڭ ئاق، قىزىللىرى، ھەرخىل رەڭدىكى يوللۇقلىرى ۋە قاپقارىلىرىمۇ بار (27). شۇنىڭدەك ئىنسانلارنى، ھايۋانلارنى، چاھارپايلارنىمۇ خىلمۇخىل رەڭلىك قىلىپ ياراتتى، ئاللانىڭ بەندىلىرى ئىچىدە ئاللادىن پەقەت ئالىملارلا قورقىدۇ، ئاللا ھەقىقەتەن غالىبتۇر.

(به ندىلرى ئىچىده تەۋبه قىلغانلارنى) مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر (28).

— سۈره فاتىر

فَتَعٰلَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۗ
وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يُّقْضٰٓى اِلَيْكَ
وَحْيُهٗ ۡ وَقُلْ رَّبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا ﴿١١٤﴾

ئاللا (زاتى، سۈپىتى جەھەتتە پۈتۈن مەخلۇقاتتىن) ئۈستۈندۇر، ھەق پادىشاھتۇر، (ئى مۇھەممەد!) ساڭا قۇرئاننىڭ ۋەھىيسى تامامىلىنىشتىن بۇرۇن ئوقۇشقا ئالدىراپ كەتمىگىن (يەنى جىبرىئىل ساڭا قۇرئاننى تەلىم بېرىۋاتقاندا، بىللە ئوقۇشقا ئالدىراپ كەتمەي، ئۇ تىلاۋىتىدىن فارىغ بولغىچە تىڭشاپ تۇرغىن)، «ئى پەرۋەردىگارىم! ئىلمىمنى زىيادە قىلغىن!» دېگىن (114).

— سۈره تاھا

هُوَ الَّذِيْ جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَآءً وَّالْقَمَرَ
نُوْرًا وَّقَدَّرَهٗ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوْا عَدَدَ السِّنِيْنَ
وَالْحِسَابَ ۭ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّ ۚ يُفَصِّلُ
الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿٥﴾

ئاللا قۇياشنى نۇر چاچقۇچى ۋە ئاينى نۇرلۇق قىلىپ يارىتتى، يىللارنىڭ سانىنى ۋە (ۋاقىتلارنىڭ) ھېسابىنى بىلىشىڭلار ئۈچۈن ئايغا مەنزىللەرنى (يەنى بۇرۇجلارنى) تەيىن قىلدى، ئاللا ئۇلارنى

بىكار ياراتقىنى يوق (بەلكى بۇيۇك ھېكمەت ۋە زور پايدىلىق ئۇچۇن ياراتتى) ئاللا ئايە تلىرىنى (قۇدرىتى ئىلاھىيىتى) بىلدىغان (ۋە ئۇنىڭ ھېكمىتىنى پىكىر قىلىدىغان) قەۋم ئۇچۇن تەپسىلىي بايان قىلىدۇ (5).

— سۈرە يۇنۇس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴿٣﴾ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾ عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

ياراتقان پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئىسمى بىلەن ئوقۇغىن (1). ئۇ ئىنسانىنى لەختە قاندىن ياراتتى (2). ئوقۇغىن، پەرۋەردىگارىڭ ئەڭ كەرەملىكتۇر (3). ئۇ قەلەم بىلەن (خەت يېزىشنى) ئۆگەتتى (4). ئىنسانغا بىلمىگەن نەرسىلەرنى بىلدۇردى (5).

— سۈرە ئەلەق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الرَّحْمَٰنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿٢﴾ خَلَقَ الْإِنسَانَ ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن

باشلايمەن.

مېھرىبان ئاللا(1). قۇرئاننى تەلىم بەردى (ئۇنى ھېيزى قىلىشنى ۋە چۈشىنىشنى ئاسانلاشتۇرۇپ بەردى)(2). ئىنسانىنى يارالتتى(3). ئۇنىڭغا (مەقسىتىنى ئۇقتۇرۇش ئۈچۈن) سۆزلەشنى ئۆگەتتى(4).

— سۈرە رەھمان

وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۚ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

بىز ئىنسانلارغا (قۇرئاندا ئۇلارنىڭ زېھنىگە يېقىنلاشتۇرۇش ئۈچۈن) بايان قىلغان بۇ تەمسىللەرنى پەقەت ئالىملارلا چۈشىنەلەيدۇ(43).

— سۈرە ئەنكەبۇت

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

(ئاللا) ھېكمەتنى (يەنى ياخشى ئەمەلگە يېتەلەيدىغان پايدىلىق ئىلىمنى) خالىغان بەندىسىگە ئاتا قىلىدۇ، ھېكمەت ئاتا قىلىنغان ئادەمگە كۆپ ياخشىلىق ئاتا قىلىنغان بولىدۇ، پەقەت ئەقىللىق ئادەملەرلا بۇنىڭدىن پەندىنەسىھەت ئالىدۇ(269).

— سۈرە بەقەرە

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّماً

پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام مۇنداق دېگەن: مەن كىشىلەرگە بىلدۇرگۈچى بولۇپ ئەۋەتىلدىم.

(بۇنى ئىبنى ماججە رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام مۇنداق دېگەن: ئىلىم تەلەپ قىلىش ھەربىر مۇسۇلمانغا پەرزدۇر.

(بۇنى ئىبنى ماججە رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَارَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِكَ فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ فَقَالَ اجْتَمِعْنَ فِي يَوْمِ كَذَا وَكَذَا فِي مَكَانِ كَذَا وَكَذَا فَاجْتَمَعْنَ فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ مَامِنْكُنَّ امْرَأَةٌ تُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيْهَا مِنْ وَلَدِهَا ثَلَاثَةً إِلَّا كَانَ لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ يَارَسُولَ اللَّهِ اثْنَيْنِ قَالَ فَأَعَادَتْهَا مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ وَاثْنَيْنِ وَاثْنَيْنِ وَاثْنَيْنِ

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهسسالامنىڭ ئالدىغا بىر ئايال كېلىپ: «ئى رەسۇلۇللا، سېنىڭ سۆزلىرىڭنى ئەرلەر ئاڭلاۋاتىدۇ، بىزگىمۇ ئىختىيارىڭ بويىچە بىر كۈننى بەلگىلەپ بەرسەڭ، شۇ كۈندە كەلسەك، بىزگە ئاللا ساڭا بىلدۇرگەن دىنىي ئەھكاملارنى ئۆگەتسەڭ، دېدى. پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى پالانى كۈندە، پالانى جايغا يغىلىڭلار، دېدى. ئۇلار يىغىلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا دىنىي ئەھكاملاردىن تەلىم بەردى، ئاندىن ئۇلارغا سىلەردىن بىرەر ئايالىنىڭ ئۆزىدىن ئىلگىرى ئۈچ بالىسى ئۆلگەن ئىكەن، ئۇلار ئۇنىڭغا دوزاختىن پەردە بولىدۇ، دېدى. توپلانغان ئايالالاردىن بىرى: ئى رەسۇلۇللا: ئالدىن ئۆلگەن بالىسى ئىككى بولسىچۇ؟ دەپ تەكرار سورىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئىككى بولسىمۇ، ئىككى بولسىمۇ، ئىككى بولسىمۇ شۇنداق، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا قَالُوا يَارَسُولَ اللَّهِ وَمَارِيَاضُ الْجَنَّةِ قَالَ مَجَالِسُ الْعِلْمِ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسام مۇنداق دېگەن: «سىلەر جەننەتنىڭ باغچىلىرىدىن ئوتكەندە يايلاڭلار»، ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا جەننەتنىڭ باغچىلىرى نېمىلەر؟ دەپ سورىغاندا رەسۇلۇللا: ئۇ ئىلىم سورۇنلىرىدۇر دېدى.

(بۇنى تەبرانى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيُجَارِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ أَوْ لِيُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ أَوْ يَصْرِفَ بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ اِلَيْهِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ النَّارَ

كەئب ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئۇلىمالار بىلەن رىقابەتلىشىش ئۈچۈن ياكى نادان ئادەملەر بىلەن مۇنازىرىلىشىش

ئۇچۇن ياكى كىسىلەرنى ئۆزىگە قارىتىش ئۇچۇن ئىلىم تەلەپ قىلسا ئاللا ئۇنى دوزاختا كىرگۈزىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أُفْتِيَ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَانَ إِثْمُهُ عَلَى مَنْ أَفْتَاهُ: وَمَنْ أَشَارَ عَلَى أَخِيهِ بِأَمْرٍ يَعْلَمُ أَنَّ الرُّشْدَ فِي غَيْرِهِ فَقَدْ خَانَهُ

ئەبى ھۇرەيرە رەزىيەللا ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «بىر كىشىگە بىلمەستىن پەتۋا بېرىلگەن ئىكەن، ئۇنىڭ گۇناھى پەتۋا بەرگۈچىگە بولىدۇ، كىمكى ئۆزىنىڭ قېرىنداشىغا بىلىپ تۇرۇپ ناتوغرا مەسلىھەت بەرسە مەقسەتەن ئۇنىڭغا خىيانەت قىلغان بولىدۇ».

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يُقْضَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ رَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَلَّمَهُ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَعَلَّمْتُهُ وَقَرَأْتُ فِيكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: كَذَبْتَ وَلَكِنَّكَ تَعَلَّمْتَ الْعِلْمَ لِيُقَالَ عَالِمٌ وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ هُوَ قَارِئٌ فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ

ئەبى ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسام مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئاللاتائالا ھۆكۈم چىقىرىدىغانلارنىڭ ئىچىدا ئالدى بىلەن ئىلىم ئۆگەنگەن،

ئىسلىم ئۆگەنگەن ۋە قۇرئان ئوقۇغان ئادەم بولۇپ كەلتۈرۈلىدۇ، ئاللا ئۇنىڭغا نېمە تلىرىنى تونۇتىدۇ، ئۇ ئادەم تونۇيدۇ، ئاللا ئۇنىڭغا شۇ نېمە تلەردە نېمىلەرنى قىلدىك دەيدۇ، ئۇ ئادەم ئىسلىم ئۆگەندىم، ئىسلىم ئۆگەتتىم، سېنى دەپ قۇرئان ئوقۇدۇم دەيدۇ. ئاللاتائالا ئۇنىڭغا يالغان ئېيتتىڭ، ئىسلىمنى سەن باشقىلار ئالىم دېسۇن دەپ ئۆگەندىڭ، قۇرئاننى باشقىلار قارى دېسۇن دەپ ئوقۇدۇڭ دەيدۇ، ئاندىن ئۇنى يۈزىنى تۆۋەن قىلىپ سۆرۈلۈپ دوزاققا تاشلىنىشقا بۇيرۇلىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرِبْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَبْعَثُ اللَّهُ الْعَالِمَ وَالْعَابِدَ فَيُقَالُ لِلْعَابِدِ أُدْخُلِ الْجَنَّةَ وَيُقَالُ لِلْعَالِمِ اشْفَعْ لِلنَّاسِ كَمَا أَحْسَنْتَ أَدَبَهُمْ

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا قىيامەت كۈنى ئالىم بىلەن ئابىدنى (ئىبادەت قىلغۇچىنى) تېرىلدۇرۇپ، ئابىدقا جەننەتكە كىرگىن دېيىلىدۇ، ئالىمغا كىشىلەرنى ئەدەپ، ئەخلاقلىق قىلىپ تەربىيىلىگىنىڭدەك كىشىلەرگە شاپائەت قىلغىن دېيىلىدۇ.

(بۇنى ئابدۇل بەررى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اَلْكَلِمَةُ الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ فَحَيْثُ وَجَدَهَا فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھېكمەت تىلىك سۆز مۆمىن ئادەمنىڭ يوقتۇرۇپ قويغان نەرسىسىدۇر، بۇنى قەيەردە تاپسا ئېلىشقا ھەقلىقدۇر.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اُغْدَ عَالِمًا أَوْمُعَلِّمًا أَوْمُسْتَمِعًا أَوْمُحِبًّا وَلَاتَكُنِ الْخَامِسَ فَتَهْلِكَ

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەيدۇ: ئالىم بولغىن ياكى ئۆگەنگۈچى بولغىن، ياكى ئاڭلىغۇچى بولغىن ياكى ئىلىم ئاشقى بولغىن، بەشىنچىسى بولمىغىن مۇنداق بولساڭ ھالاك بولسەن.

(بۇنى تەبرانى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ زَيْدِبْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَتَعَلَّمَ لَهُ كِتَابَ يَهُودَ، قَالَ: إِنِّي وَاللَّهِ مَا آمَنُ يَهُودَ عَلَى كِتَابٍ، قَالَ: فَمَا مَرَّبِي نِصْفُ شَهْرٍ حَتَّى تَعَلَّمْتُهُ لَهُ فَلَمَّا تَعَلَّمْتُهُ كَانَ إِذَا كَتَبَ إِلَى يَهُودَ كَتَبْتُ إِلَيْهِمْ وَإِذَا كَتَبُوا إِلَيْهِ قَرَأْتُ لَهُ كِتَابَهُمْ

زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ئېيتىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى يەھۇدىيلارنىڭ يېزىقىنى ئۆگىنىشكە بۇيرۇدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، مەن يەھۇدىيلارنىڭ يازغان خېتىگە ئىشەنچ قىلالمايمەن دېدى، مەن بۇنى يېرىم ئاي ئۆتمەي ئۆگىنىۋالدىم، مەن بۇنى ئۆگىنىۋالغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يەھۇدىيلارغا يازىدىغان خېتىنى مەن يېزىپ بېرەتتىم ۋە يەھۇدىيلاردىن ئۇنىڭغا كەلگەن خەتنىمۇ مەن ئوقۇپ بېرەتتىم.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمە ئالتىنچى باب

دىندا يوق نەرسىنى پەيدا قىلماسلىق، دىندا چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتمەسلىك ۋە بىدئەت توغرىسىدا

وَلَا تَقُوْلُوْا لِمَا تَصِفُ اَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلٰلٌ وَّهٰذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوْا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ ؕ اِنَّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُوْنَ ﴿۱۱۶﴾ مَتَاعٌ قَلِيْلٌ ۖ وَّلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱۱۷﴾

ئاغزىڭلارغا كەلگەن يالغانىنى سۆزلەپ ئۇچۇن (ھېچقانداق دەلىلسىز) «بۇ ھالال، بۇ ھارام» دېمەڭلار، چۇنكى (مۇنداقتا) ئاللا نامىدىن يالغانىنى ئويدۇرغان بولسىلەر، ئاللا نامىدىن يالغانىنى ئويدۇرغۇچىلار ھەقىقەتەن (دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) ھەقسىزگە ئېرىشەلمەيدۇ (116)، (ئۇلار دۇنيادىن پەقەت) ئازغىنا بەھرىمەن

بولىدۇ، ئۇلار (ئاخىرەتتە) قاتتىق ئازابقا دۇچار بولىدۇ(117).

— سۈرە نەھل

وَإِنَّ
مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُۥنَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَٰبِ لِتَحْسَبُوهُ
مِنَ الْكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَٰبِ ۚ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ
عِندِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ اللَّهِ ۚ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝

ھەقىقەتەن ئۇلاردىن (يەنى يەھۇدىلاردىن) بىر تۈركۈمى كىتابتا بولمىغان نەرسىلەرنى، سىلەرنىڭ كىتابتا بار ئىكەنلىكىنى دەپ ئويلىشىڭلار ئۈچۈن تىللىرىنى ئەگرى-بۈگرى قىلىپ ئوقۇيدۇ ۋە ئۇنى ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان دەيدۇ، ھالبۇكى، ئۇ ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان ئەمەس، ئۇلار بىلىپ تۇرۇپ ئاللا نامىدىن يالغانچى توقۇيدۇ(78).

— سۈرە ئال ئىمران

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا
بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَٰنًا وَأَن تَقُولُوا عَلَى
اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝

(ئى مۇھەممەد! ئۇلارغا) ئېيتقىنكى، «پەرۋەردىگارىم ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن يامان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى، گۇناھلارنى، (كىشىلەرگە) ناھەق چېقىلىشنى، (ئاللانىڭ شېرىكى بولۇشىغا) ئاللا ھېچقانداق دەلىل چۈشۈرمىگەن نەرسىلەرنى، ئاللاغا شېرىك كەلتۈرۈشنى، ئۆزۈڭلار بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى ئاللا نامىدىن قالايمىقان سۆزلەشنى ھارام قىلدى» (33).

— سۈرە ئەئراف

قُلْ يَآ أَهْلَ
الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوْا فِيْ دِيْنِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا
تَتَّبِعُوْٓا أَهْوَآءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوْا مِنْ قَبْلُ وَ
أَضَلُّوْا كَثِيْرًا وَّضَلُّوْا عَنْ سَوَآءِ السَّبِيْلِ ۝

(ئى مۇھەممەد!) «ئى ئەھلى كىتاب (يەنى يەھۇدىلار ۋە ناسارالار) دىنىڭلاردا ھەقسىزلىكتە چەكتىن ئېشىپ كەتمەڭلار، ئىلگىرى ئۆزلىرى ئازغان، نۇرغۇن كىشىلەرنى ئازدۇرغان ۋە توغرا يولدىن ئادا شقان قەۋمنىڭ نەپسى خاھىشلىرىغا ئەگەشمەڭلار» دېگىن (77).

— سۈرە مائىدە

يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُحَرِّمُوْا طَيِّبٰتِ مَآ
أَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوْا ۭ إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِيْنَ ۝

ئى مۆمىنلەر! ئاللا سىلەرگە ھالال قىلغان پاك نەرسىلەرنى (تەركى دۇنيا بولۇش يۈزىسىدىن ئۆزۈڭلارغا) ھارام قىلماڭلار، (ئاللا بەلگىلەپ بەرگەن) چەكتىن ئاشماڭلار، ئاللا چەكتىن ئاشقۇچىلارنى ھەقىقەتەن دوست تۇتمايدۇ(87).

— سۈرە مائىدە

لُعِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوٗدَ وَعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۭ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ ۝

بەنى ئىسرائىلدىن كاپىر بولغانلارغا داۋۇدنىڭ ۋە مەريەم ئوغلى ئىسانىڭ تىلى بىلەن (يەنى زەبۇردا ۋە ئىنجىلدا) لەنەت قىلىندى، بۇ (يەنى ئۇلارنىڭ لەنەتكە ئۇچرىشى) ئۇلارنىڭ ئاسىيلىق قىلغانلىقلىرى ۋە ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەنلىكلىرىدىن بولدى(78).

— سۈرە مائىدە

ضربت عليهم
الذِّلَّةُ اَيْنَ مَا ثُقِفُوْٓا اِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِّنَ النَّاسِ وَبَآءُوْ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ۭ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ

بِآيَٰتِ ٱللَّهِ وَيَقْتُلُونَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ بِغَيْرِ حَقٍّ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١١٢﴾

ئۇلارنىڭ قەيەردە بولمىسۇن ئاللانىڭ ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ھمايىسىدە بولغانلىرىدىن باشقىلىرى خارلىققا پېتىپ قالدى، ئاللانىڭ غەزىپىگە ئۇچرىدى، مۇھتاجلىققا چۆمدى، بۇ ئۇلارنىڭ ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلىقلىرى ۋە پەيغەمبەرلەرنى ناھەق ئۆلتۈرگەنلىكلىرى ئۈچۈندۇر، ئۇلارنىڭ ئاللانىڭ پەرمانىدىن چىقىپ كەتكەنلىكلىرى ۋە ئاللانىڭ چەكلىمىسىدىن ئېشىپ كەتكەنلىكلىرى ئۈچۈندۇر (112).

— سۈرە ئال ئىمران

عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ جَاءَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَأَنَّهُمْ تَقَالُّوهَا فَقَالُوا وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ غُفِرَلَهُ مَاتَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَحَدُهُمْ أَمَا أَنَا فَإِنِّي أُصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلَا أُفْطِرُ وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَتَزَوَّجُ أَبَدًا فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَاوَكَذَا أَمَاوَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُلَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۈ مۇنداق دەيدۇ: ئۈچ ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرىنىڭ ئۆيلىرىگە كىرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلىدىغان

تائەت-ئىبادەتلەردىن سوردى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىبادەتلەردىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، ئۇنى ئاز ساناپ ئاللاتائالا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆتكەنكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىنى كەچۈرگەن تۇرسا بىز قانداقمۇ ئۇنىڭغا يېتىشەلەيتتۇق دېيىشتى، ئۇلارنىڭ بىرى ھەمىشە كېچىسى ئۇخلىماي نامازئۇقۇپ چىقىمەن دېدى، يەنە بىرى مەن ھەمىشە روزا تۇتىمەن، ھەرگىز ئىغزىم ئوچۇق يۈرمەيمەن دېدى، يەنە بىرسى مەن ئاياللاردىن يىراق بولىمەن، ھەرگىز ئۆيلەنمەيمەن دېدى، رەسۇلۇللا كېلىپ ئۇلارغا سىلەر مۇنداق دەپسىلەر ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، مەن سىلەرگە قارىغاندا ئاللادىن بەك قورقىمەن ۋە ئەڭ تەقۋادارمەن، روزىنىمۇ بەزىدە تۇتىمەن، بەزىدە تۇتمايمەن، كېچىسى ھەم نامازئۇقۇيمەن ھەم ئۇخلايمەن، خوتۇنمۇ ئالىمەن، كىمكى مېنىڭ سۈننىتىمنى تەرك ئېتىدىكەن، ئۇ مېنىڭ سۈننىتىمگە مەنسۇپ ئەمەس، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاتَكْذِبُوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ فَلْيَلِجِ النَّارَ

ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى ئۇ مۇنداق دەيدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ماڭا يالغاننى چاپلىماڭلار، ماڭا يالغاننى چاپلىغان ئادەم چوقۇم دوزاخقە كىرىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَالَيْسَ مِنْهُ فَهُوَرَدٌّ

ئائىشە رەزىيەللاھۇنەھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر

ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئىسلام دىنىدا بولمىغان ئىشنى پەيدا قىلسا ئۇ نەرسە قوبۇل قىلىنمايدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَحْسَنُ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: ھەدىيەنىڭ ئەڭزىلى مۇھەممەد ئەلەيھىسالامنىڭ ھەدىيىسىدۇر، ئىشلارنىڭ يامىنى دىنىدا ئەسلى يوق بولۇپ كېيىن پەيدا بولغان ئىشلاردۇر، بىدئەتنىڭ ھەممىسى گۇمراھلىقتۇر.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِيَّاكُمْ وَالْغُلُوَّ فَاِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُوّ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر دىنىدا چەكتىن ئاشۇرۇۋېتىشتىن ساقلىنىڭلار، سىلەردىن ئىلگىرى ئۆتكەن ئۈممەتلەر دىنىدا چەكتىن ئاشۇرۇۋەتكەنلىكلىرى ئۈچۈن ھالاك بولغان.

(بۇنى ئىمام ئەھمەت رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَتْ عِنْدِي اِمْرَأَةٌ مِنْ بَنِي أَسَدٍ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ قُلْتُ فُلَانَةُ لَاتَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ فَذُكِرَ مِنْ صَلَاتِهَا فَقَالَ مَهْ عَلَيْكُمْ مَاتُطِيقُونَ مِنَ الْأَعْمَالِ فَاِنَّ اللَّهَ لَايَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ يېنىمدا ئەسەد ئايىغىدىن بىر ئايال بار ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىرىپ بۇ ئايال كىم بولىدۇ، دەپ سورىدى بۇ، پالانە بولىدۇ، كېچىسى ئۇخلىمايدۇ، دەپ ئۇنىڭ ئوقۇغان نامازلىرىنى تىلغا ئېلىپ ئۆتتۈم، رەسۇلۇللا ماڭا پولدى قىلغىن، سىلەر ئۆزۈڭلار زورۇقماي قىلالايدىغان ئىبادەتلەرنى قىلىڭلار، سىلەر زېرىكسىپ قالمىغۇچە ئاللا زېرىكسىپ قالمايدۇ، دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ لِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَقُومُ اللَّيْلَ وَتَصُومُ النَّهَارَ قُلْتُ إِنِّي أَفْعَلُ ذَلِكَ قَالَ فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ هَجَمَتْ عَيْنُكَ وَنَفِهَتْ نَفْسُكَ وَإِنَّ لِنَفْسِكَ حَقًّ وَلِأَهْلِكَ حَقًّ فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن: ئاڭلىشىمچە، سەن كېچىسى ئىبادەت قىلىپ، كۈندۈزى روزى تۇتىدىكەنسەنغۇ؟ دەپ سورىدى، مەن ھەئە، شۇنداق قىلىمەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەگەر ئۇنداق قىلساڭ كۆزلىرىڭ ئولتۇرۇشۇپ، ئۆزۈڭ ھالسىزلىنىپ كېتىسەن، سەندە نەپسىڭنىڭ ھەققى بار، ئائىلەڭدىكىلەرنىڭمۇ ھەققى بار، شۇنىڭ ئۈچۈن بەزى كۈنلەردە روزى تۇتقىن، بەزى كۈنلىرى تۇتمىغىن، كېچىنىڭ بەزىسىدە ئىبادەت قىلغىن، بەزىسىدە ئۇخلىغىن دېدى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمە يەتتىنچى باب

سودا - سېتىق ئىشلىرىدا ئادىل بولۇش ۋە هالال رىزىق توغرىسىدا

يَآأَيُّهَا النَّاسُ
كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلٰلًا طَيِّبًا ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾ إِنَّمَا
يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوٓءِ وَالْفَحْشَآءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى
اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

ئى ئىنسانلار! يەر يۈزىدىكى هالال - پاكىز نەرسىلەردىن يەڭلار، شەيتاننىڭ يوللىرىغا ئەگەشمەڭلار، چۈنكى شەيتان سىلەرگە ئوچۇق دۈشمەندۇر (168). شەيتان سىلەرنى هەقتەتەن يامان قىلىقلارغا، قەبىھ، گۇناهلارغا ۋە ئاللا نامىدىن، يالغاندىن (ئاللا سىلەرگە هالال قىلغان نەرسىلەرنى هارام دەپ ۋە هارام قىلغان نەرسىلەرنى هالال دەپ)، سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى ئېيتىشقا بۇيرۇيدۇ (169).

— سۈرە بەقەرە

فَإِذَا قُضِيَتِ
الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ
اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ⑩

نامازنى تۇقۇلۇپ بولغاندا زېمىنغا (سودا-سېتىق ئۈچۈن) تارىلىپ، ئاللانىڭ پەزلىدىن تەلەپ قىلىڭلار، مەقسىتىڭلارغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئاللانى كۆپ ياد ئېتىڭلار (10).

— سۈرە جۇمۇئە

وَإِنْ كَانَ
ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلٰى مَيْسَرَةٍ، وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ
لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ⑩ وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ
فِيهِ إِلَى اللّٰهِ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ
وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ⑩ يٰأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا
تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلٰى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ
وَلْيَكْتُبْ بَّيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ، وَلَا يَأْبَ
كَاتِبٌ أَنْ يَّكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ فَلْيَكْتُبْ، وَلْيُمْلِلِ

الَّذِيْ عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهٗ وَلَا يَبْخَسْ
مِنْهُ شَيْئًا ۚ فَاِنْ كَانَ الَّذِيْ عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيْهًا
اَوْ ضَعِيْفًا اَوْ لَا يَسْتَطِيْعُ اَنْ يُّمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ
وَلِيُّهٗ بِالْعَدْلِ ۚ وَاسْتَشْهِدُوْا شَهِيْدَيْنِ مِنْ
رِّجَالِكُمْ ۚ فَاِنْ لَّمْ يَكُوْنَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَّامْرَاَتٰنِ
مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَآءِ اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰىهُمَا
فَتُذَكِّرَ اِحْدٰىهُمَا الْاُخْرٰى ۚ وَلَا يَاْبَ الشُّهَدَآءُ
اِذَا مَا دُعُوْا ۚ وَلَا تَسْـَٔمُوْٓا اَنْ تَكْتُبُوْهُ صَغِيْرًا اَوْ كَبِيْرًا
اِلٰٓى اَجَلِهٖ ۚ ذٰلِكُمْ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ
لِلشَّهَادَةِ وَاَدْنٰٓى اَلَّا تَرْتَابُوْٓا اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ
تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيْرُوْنَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوْهَا ۚ وَاَشْهِدُوْٓا اِذَا تَبَايَعْتُمْ ۪
وَلَا يُضَآرَّ كَاتِبٌ وَّلَا شَهِيْدٌ ۚ وَاِنْ تَفْعَلُوْا

فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۗ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ ۗ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾

ئەگەر قەرزدارنىڭ قولى قىسقا بولسا، ئۇنىڭ ھالى ياخشىلانغۇچە كۈتۈڭلار، ئەگەر (خەيرلىك ئىش ئىكەنلىكىنى بىلسەڭلار، قېينىچىلىقتا قالغان قەرزداردىن ئالىدىغان قەرزنى ئۇنىڭغا) سەدىقە قىلىپ بېرىۋەتكىنىڭلار سىلەر ئۈچۈن تېخىمۇ ياخشىدۇر (280)، سىلەر شۇنداق بىر كۈندىن (يەنى قىيامەت كۈنىدىن) قورقىڭلاركى، ئۇ كۈندە سىلەر ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر، ئاندىن ھەر كىشى قىلغان (ياخشى-يامان) ئەمەلىنىڭ نەتىجىسىنى تولۇق كۆرىدۇ، ئۇلارغا زۇلۇم قىلىنمايدۇ (يەنى ياخشى ئەمەلى كېمەيتىلىپ، يامان ئەمەلى كۆپەيتىلمەيدۇ) (281)، ئى مۆمىنلەر! مۇددەت بەلگىلەپ ئۆز ئارا قەرز بېرىشىڭلار، ئۇنى (ھۆججەت قىلىپ) يېزىپ قويۇڭلار، ئاراڭلاردىكى خەت بىلىدىغان كىشى ئۇنى (كەم-زىيادە قىلماي) ئادىللىق بىلەن يازسۇن، خەت بىلىدىغان كىشى (ئاللا ئۇنىڭغا بىلدۈرگەنىدەك توغرىلىق بىلەن يېزىشنى) رەت قىلمىسۇن، ئۇ يازسۇن، زىممىسىدە باشقىلارنىڭ ھەققى بولغان ئادەم (يازىدىغان كىشىگە) ئېيتىپ بەرسۇن، (قەرزدار) پەرۋەردىگارى ئاللادىن قورقسۇن، قەرز ئالغان نەرسىدىن ھېچنېمىنى كېمەيتىۋەتمىسۇن، ئەگەر قەرز ئالغۇچى ئادەم ئەخمەق (يەنى خۇدبىن، ئەقلسىز، ئىسراپخور) ياكى ئاجىز (يەنى كىچىك بالا ياكى بەكمۇ قېرى) بولسا، ياكى (گەپ قىلالماسلىقى، گاچىلىقى، كېكەچلىكى تۇپەيلىدىن) ئۆزى ئېيتىپ بېرەلمىسە، ئۇنىڭ ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى ئادەم ئادىللىق بىلەن ئېيتىپ بەرسۇن، سىلەر ئەر كىشىلاردىن ئىككى كىشىنى گۇۋاھلىققا تەكلىپ قىلىڭلار؛ ئەگەر ئىككى ئەر كىشى يوق بولسا، سىلەر (ئادالەتكە دىيانەتكە) رازى بولىدىغان كىشىلەردىن بىر

ئەر، ئىككى ئايالنى گۈزاھلىقتا تەكلىپ قىلىڭلار، بۇ ئىككى ئايالنىڭ بىرسى ئۇنتۇپ قالسا، ئىككىنچىسى ئېسىگە سالىدۇ. گۈزاھچىلار (گۈزاھلىقتا) چاقىرىلغان ۋاقتىدا (گۈزاھ بولۇشتىن) باش تارتىسۇن، قەرز مەيلى ئاز بولسۇن، مەيلى كۆپ بولسۇن، ئۇنى قايتۇرۇش ۋاقتى بىلەن قوشۇپ يېزىشتىن ئېرىنمەڭلار، ئاللانىڭ نەزىرىدە (يەنى ھۆكمىدە)، بۇ ئەڭ ئادىللىق ۋە ئەڭ ئىسپاتلىقتۇر (يەنى گۈزاھلىقنىڭ ئۇنتۇلماسلىقىنى ئەڭ ئىسپاتلىغۇچىدۇر) گۇمانلانماسلىقىڭلارغا ئەڭ يېقىندۇر. لېكىن ئاراڭلاردا قىلىشقان قوليۇ-قول سودىدا ھۆججەت يازمىساڭلارمۇ ھېچ گۇناھ بولمايدۇ. ئۆز-ئارا سودا قىلىشقان ۋاقىتلاردا گۈزاھچى تەكلىپ قىلىڭلار، پۈتۈكچىگىمۇ، گۈزاھچىغىمۇ زىيان يەتكۈزۈلمىسۇن؛ ئەگەر زىيان يەتكۈزسەڭلار گۇناھ ئۆتكۈزگەن بولىسىلەر، ئاللانىڭ (ئەمرىگە ۋەنەھىيىسىگە مۇخالىپەتچىلىك قىلىشتىن) ساقلىنىڭلار، ئاللا سىلەرگە ئۆگىتىدۇ (يەنى سىلەرگە ئىككىلا دۇنيادا پايدىلىق بولغان ئىلىمنى بېرىدۇ)، ئاللا ھەممە نەرسىنى بىلگۈچىدۇر (282).

— سۈرە بەقەر

التَّاجِرُالصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ.

راستچىل، ئىشەنچلىك سودىگەر (ئاخىرەتتە) پەيغەمبەرلەر، سىددىقلەر ۋە ياخشىلار بىلەن بىللە بولىدۇ.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

بِئْسَ الْعَبْدُالْمُحْتَكِرُ، إِنْ أَرْخَصَ اللَّهُ الْأَسْعَارَ حَزِنَ، وَإِنْ أَغْلَاهَافَرِحَ

ئاللا باھانى چۈشۈرۈۋاتسا غەم قىلىپ كېتىدىغان، باھانى ئۆرلىتىۋاتسا خۇش بولۇپ كېتىدىغان بېسىمدار ئادەم نېمە دېگەن يامان ئادەم.
(بۇنى تەبرانى رىۋايەت قىلغان)

رَحِمَ اللَّهُ عَبْداً ، سَمْحاً إِذَا بَاعَ ، سَمْحاً إِذَا اشْتَرَى ، سَمْحاً إِذَا قَضَى ، سَمْحاً إِذَا اقْتَضَى

سېتىشتىمۇ كەڭ قورساق بولغان سېتىۋېلىشتىمۇ كەڭ قورساق بولغان ، قەرزنى ئادا قىلىشتا كەڭ قورساق بولغان ۋە قەرزنى قايتۇرۇۋېلىشتىمۇ كەڭ قورساق بولغان ئادەمگە ئاللا رەھىم قىلسۇن .
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

إِنَّ أَطْيَبَ الْكَسْبِ كَسْبُ التُّجَّارِ الَّذِينَ إِذَا حَدَّثُوا لَمْ يَكْذِبُوا ، وَإِذَا ائْتُمِنُوا لَمْ يَخُونُوا ، وَإِذَا وَعَدُوا لَمْ يُخْلِفُوا ، وَإِذَا اشْتَرَوْا لَمْ يَذُمُّوا ، وَإِذَا بَاعُوا لَمْ يُطْرُوا ، وَإِنْ كَانَ عَلَيْهِمْ لَمْ يَمْطُلُوا ، وَإِذَا كَانَ لَهُمْ لَمْ يُعَسِّرُوا .

ئەڭ پاك كەسپ شۇنداق سودىگەرلەرنىڭ كەسپىدۇركى ، ئۇلار سۆزدە يالغان ئېيتمايدۇ ، ئامانەتكە خىيانەت قىلمايدۇ ، ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ ، نەرسە سېتىۋالغاندا ئۇنى كەمستىمە يدۇ ، نەرسە ساتقاندا ئۇنى كۆپتۇرۇپ داڭقىلمايدۇ ، ئۆز ئۈستىدىكى قەرزنى ئادا قىلىشتا كېچىكتۈرمەيدۇ ۋە قولى قىسقا ئادەمدە ئېلىشى بولسا ئۇنى قىستمايدۇ .
(بۇنى بەيھەقى رىۋايەت قىلغان)

التَّاجِرَ الْجَبَانُ مَحْرُومٌ ، وَالتَّاجِرَ الْجَسُورُ مَرْزُوقٌ .

يۈرەكسىز تىجارەتچى كۆپ پايدىدىن مەھرۇم قالىدۇ ، يۈرەكلىك تىجارەتچى كۆپ پايدىغا ئېرىشىدۇ .

إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ : أَنَا ثَالِثُ الشَّرِيكَيْنِ فِي مَالِهِمَا ، مَالَمْ يَخُنْ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ ، فَإِذَا خَانَهُ خَرَجْتُ مِنْ بَيْنِهِمَا

ئاللاتائالا ئىككى شەرىك بولغۇچى ئادەم پۇل-مېلىغا خىيانەت قىلىشمىسلا مەن ئۇلارنىڭ ئوچىنچى شېرىكى بولىمەن، ئۇلارنىڭ بىرەرسى خىيانەت قىلىدىكەن، مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ كېتىمەن، دېگەن.

(بۇنى بۇخارى بىلەن مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنِ الْمِقْدَامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَاماً قَطُّ خَيْراً مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ وَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ.

مىقدام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىنىڭ ئۆز ئەمگىكىگە يېلىنىپ يېگەن تامىقى ئەڭ ھالال تاماقتۇر، ئاللانىڭ پەيغەمبىرى داۋۇد ئەلەيھىسسالام ئۆز ئەمگىكىگە يېلىنىپ ياشايتتى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَكَلَ طَيِّباً وَعَمِلَ فِي سُنَّةٍ وَأَمِنَ النَّاسُ بَوَائِقَهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ قَالُوا يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَذَا فِي أُمَّتِكَ الْيَوْمَ لَكَثِيرٌ فِي النَّاسِ قَالَ وَسَيَكُونُ فِي قُرُونٍ بَعْدِي

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ھالال يېسە سۈننەت بىلەن ئەمەل قىلسا كىشىلەرگە يامانلىق قىلمىسا، ئۇ جەننەتكە كىرىدۇ، ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا بۈگۈنكى كۈندە سېنىڭ ئۈممىتىڭ ئىچىدە مۇنداقلار كۆپتۇ دېگەندە، رەسۇلۇللا: مۇنداقلار مۇندىن كېيىنكى دەۋردە بولىدۇ، دېگەن.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَاتَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ وَعَنْ عَمَلِهِ فِيمَ فَعَلَ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ

ئەبى بەرزە ئەسلەمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەندە ئۆمرىنى قانداق ئۆتكۈزگەنلىكىدىن ۋە نېمە ئەمەللەرگە سەرپ قىلغانلىقىدىن، پۇل-مالنى قەيەردىن تېپىپ، قەيەرگە ئىشلەتكەنلىكىدىن ۋە جىسمىنى نېمىدە ئۇپراتقانلىقىدىن سوئال-سوراق قىلىنمىغىچە ئۇنىڭ ئىككى قەدىمى ئاللانىڭ دەرگاھىدىن قوزغالمايدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ رِفَاعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمُصَلَّى فَرَأَى النَّاسَ يَتَبَايَعُونَ فَقَالَ: يَامَعْشَرَ التُّجَّارِ فَرَفَعُوا أَعْنَاقَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ إِلَيْهِ إِجَابَةً لَهُ فَقَالَ: إِنَّ التُّجَّارَ يُبْعَثُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فُجَّارًا إِلَّا مَنِ اتَّقَى اللَّهَ وَبَرَّ وَصَدَقَ

رىپائە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن نامازغا چىققان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنىڭ سودا قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ: ئى سودىگەرلەر جامائەسى دەپ توۋلىغان، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا جاۋاب بېرىش يۈزىسىدىن بويۇنلىرىنى سوزۇپ قارىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللادىن قورقىدىغان، ۋەدىسىدە تۇرىدىغان ۋە راستچىل سودىگەردىن باشقا سودىگەرلەرنىڭ ھەممىسى قىيامەت كۈنى گۇناھكار بولغان ھالەتتە تۇرىدىن قوپىدۇ، دېگەن.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

لَا يَأْخُذَنَّ أَحَدُكُمْ مَتَاعَ أَخِيهِ جَادًّاوَلَا لَاعِبًا، وَإِذَا أَخَذَ أَحَدُكُمْ عَصَا أَخِيهِ فَلْيَرُدَّهَا عَلَيْهِ

سىلەرنىڭ يىرىكلار مەيلى راستىن بولسۇن، مەيلى چاخچاق قىلىپ بولسۇن ئۆز قېرىندىشىنىڭ مېلىنى ئېلىۋالمىسۇن، قېرىندىشىنىڭ ھاسىسىنى ئېلىۋالغان بولسىمۇ ئۇنى قايتۇرۇپ بەرسۇن.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ اَلْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَالَمْ يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا

ھەكىم ئىبنى ھىزام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى سودىلاشقان جايىدىن يۆتكىلىپ كەتمىسلا، ئۇلارنىڭ سودىسىنى بۇزۇش ئىختىيارى بولىدۇ، ئەگەر ئۇلار سودىسىدا راست گەپ قىلىشسا، مالىنىڭ، پۇلىنىڭ ئەيىبلىرىنى يوشۇرمىسا، ئۇلارنىڭ سودىسى بەرىكەتلىك بولىدۇ؛ ئەگەر ئۇلار مالىنىڭ، پۇلىنىڭ ئەيىبلىرىنى يوشۇرۇشسا سودا ئۈستىدە يالغان گەپ قىلىشسا، قىلغان سودىسىنىڭ بەرىكىتى ئۈچۈپ كېتىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ وَمَنْ أَخَذَهَا يُرِيدُ إِتْلَافَهَا أَتْلَفَهُ اللَّهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى قايتۇرۇش نىيىتى بىلەن كىشىلەردىن قەرز ئالسا ياكى باشقا ئۇسۇل بىلەن پۇل-مال ئالسا، ئۇنىڭ نىيىتى توغرا بولغانلىقى ئۈچۈن، ئاللا مەرھەمەت قىلىپ ئۇنىڭ قايتۇرۇشىنى ئاسانلاشتۇرۇپ بېرىدۇ، كىمكى كىشىلەرنىڭ پۇل-مېلىنى قايتۇرماسلىق نىيىتى بىلەن ئالسا، ئېلىنغان پۇل-مالىنى ئاللا توزۇتۇۋېتىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان).

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: كىمكى ئۆزىنىڭ پۇل-مېلىنى قوغداش يولىدا ئۆلسە ئۇ شەھىت ھېسابلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان).

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلَاثَةٌ لَايُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِوَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِطَرِيقٍ يَمْنَعُ مِنْهُ ابْنَ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ رَجُلاً لَايُبَايِعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مَايُرِيدُ وَفَى لَهُ وَإِلَّا لَمْ يَفِ وَرَجُلٌ سَاوَمَ رَجُلاً بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ بِاللَّهِ لَقَدْ أُعْطِيَ بِهَا كَذَا وَكَذَا فَأَخَذَهَا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا قىيامەت كۈنى

ئۇچ تۇرلۈك ئادەم بىلەن سۆزلەشمەيدۇ، ئۇلارنى كۆناھلىرىدىن پاكلىمايدۇ، ئۇلارنى قاتتىق ئازابلايدۇ، ئۇلار يول ئۈستىدە ئېشىپ قالغان سۇيى تۇرۇپمۇ ئۇنى مۇساپىرغا بەرمىگەن ئادەم؛ ئىسلام خەلىپىسگە بۇ دۇنيالىقنى كۆزلەپ بەيئەت قىلىپ، خەلىپە ئۇنىڭغا دېگىنىنى بەرسە مەمنۇن بولۇپ سادىق بولغان، دېگىنىنى بەرمىسە ئاغرىنىپ ۋاپاسىزلىق قىلغان؛ ناماز ئەسىرىدىن كېيىن مېلىنى بىر ئادەم بىلەن سودىلىشىپ، خېرىدار مۇنچە قىلغان ئىدى دەپ قەسەم ئىچىپ ساتقان ئادەم.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنَّمَا أَخْشَى عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِي مَايُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ ثُمَّ ذَكَرَ زَهْرَةَ الدُّنْيَا فَبَدَأَ بِإِحْدَاهُمَا وَثَنَّى بِالْأُخْرَى فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ أَوَ يَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ فَسَكَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَا يُوحَى إِلَيْهِ وَسَكَتَ النَّاسُ كَأَنَّ عَلَى رُؤُوسِهِمُ الطَّيْرَ ثُمَّ إِنَّهُ مَسَحَ عَنْ وَجْهِهِ الرُّحَضَاءَ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ آنِفًا أَوَ خَيْرٌ هُوَ ثَلَاثًا إِنَّ الْخَيْرَ لَا يَأْتِي إِلَّا بِالْخَيْرِ وَإِنَّهُ كُلَّمَا يُنْبِتُ الرَّبِيعُ مَايَقْتُلُ حَبَطًا أَوْيُلِمُّ حَتَّى إِذَا امْتَلَأَتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتِ الشَّمْسَ فَثَلَطَتْ وَبَالَتْ ثُمَّ رَتَعَتْ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ وَنِعْمَ صَاحِبُ الْمُسْلِمِ لِمَنْ أَخَذَهُ بِحَقِّهِ فَجَعَلَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَنْ لَمْ يَأْخُذْهُ بِحَقِّهِ فَهُوَ كَالْآكِلِ الَّذِي لَايَشْبَعُ وَيَكُونُ عَلَيْهِ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

بۇ سەھىھ خۇدرى رىۋايەتىدىن قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنبەردە تۇرۇپ: مەندىن كېيىن قالغان

چېغىلاردا زېمىننىڭ نېمە تلرىدىن سىلەرگە يۇزلىنىشىدىن قورقىمەن، دېدى. ئاندىن دۇنيانىڭ زىبۇ-زىننەت تلرىنى تىلغا ئېلىپ ئۆتتى، زېمىننىڭ نېمە تلرىنى تىلغا ئېلىشقا باشلاپ، دۇنيانىڭ زىبۇ-زىننەت تلرىنى قايتا تىلغا ئالدى، بىر ئادەم قوپۇپ ئى رەسۇلۇللا، نېمەت دېگەن يامانلىق ئېلىپ كېلەمدۇ؟ دەپ سورىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام گەپ قىلماي جىم تۇردى، بىز ئۇنىڭغا ۋەھى كېلىۋاتىدىغۇ دېيىشتۇق. بۇ چاغدا كىشىلەر خۇددى باشلىرىغا قۇش قونۇۋالغاندەك جىم تۇرۇشتى، ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يۇزىدىكى تەرىنى ئېرتىۋېتىپ: ھېلى سوئال سورىغان ئادەم قېنى، پۇل-مال ياخشىمۇ؟ دېگەن سۆزنى ئۇچ قېتىم تەكرارلىغاندىن كېيىن: ھەقىقى ئۆز جايىدا سەرپ قىلىنغان پۇل-مال ئەلۋەتتە ياخشىلىق ئېلىپ كېلىدۇ، بۇ ھەقتە مۇنداق ئىككى مىسال كەلتۈرەي: بەزى ھايۋانلار ئوت چۆپنى جىق يەۋېتىپ، ئۇنى سىڭدۈرەلمەي قورسىقى ئىسىلىپ ئۆلىدۇ ياكى ئۆلۈشكە ئاز قالىدۇ. بەزى ھايۋانلار ئوتلاپ قورسىقى تويغاندىن كېيىن كۈنگە قاقلىنىدۇ، ماياقلايدۇ، سىيدۇ، ئاندىن كېيىن بېرىپ يەنە ئوتلايدۇ، پۇل-مال دېگەن نەرسە يېشىل نەرسىلەرگە ئوخشاش كۆرۈنۈشى چىرايلىق، تەمى شېرىن نەرسە، پۇل-مالنى ھالال يول بىلەن تېپىپ، خۇدالىق ئۈچۈن خەيرىيەت ئىشلىرىغا، يېتىملەرگە، پەقىرلەرگە، مىسكىنلەرگە ۋە مۇساپىرلارغا سەرپ قىلغان مۇسۇلمان ئۈچۈن مال نېمە دېگەن ياخشى يولداش. پۇل-مالنى ھارام يول بىلەن تاپقان ۋە تېگىشلىك ئورۇنلارغا سەرپ قىلمىغان كىشى يەپ تويمايدىغان ئادەمگە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭ پۇل-مېلى قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ زىيىنىغا كۆۋاھلىق بېرىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: ذَكَرَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ يُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ بَايَعْتَ فَقُلْ لَاخِلَابَةَ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆزىنىڭ سودا-سېتىق ئىشلىرىدا ھەمىشە ئالدىنىپ قالىدىغانلىقىنى بايان قىلغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا سەن: ئالدى-ساتتى قىلغان كىشىلەرگە ساختىپەزلىك قىلماڭلار دېگىن، دېدى.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

مَنْ نَفَّسَ عَنْ غَرِيمِهِ أَوْمَحَاعَنْهُ كَانَ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

كىمكى ئۆزىگە قەرزدار بولۇپ قالغان ئادەمگە مۆھلەت بەرسە ياكى ئۇنىڭدىن ئۇ قەرزنى كۆتۈرۈۋەتسە قىيامەت كۈنى ئۇ ئادەم ئەرشنىڭ سايىسىدا بولىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

لَايَحْتَكِرُ اِلَّاخَاطِئٌ.

پەقەت گۇناھكار ئادەملا بېسىمدارلىق قىلىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ اللَّهُ ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا ئېيتتىكى، ئۈچ تۈرلۈك ئادەم قىيامەت كۈنى مېنىڭ دۈشمىنىم ھېسابلىنىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرىنچى خىلى — مەن بىلەن قەسەم قىلىپ ۋەدە بېرىپ ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمىغان ئادەم، ئىككىنچى خىلى — ھۇر ئادەمنى سېتىپ پۇلىنى

يېگەن ئادەم، ئۇچىنچى خىلى — بىر ئادەمنى يالاپ ئىشلىتىپ ئىش ھەققىنى بەرمىگەن ئادەم.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنْ قَامَتِ السَّاعَةُ وَفِي يَدِ أَحَدِكُمْ فَسِيلَةٌ فَلْيَغْرِسْهَا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن، بىرىنىڭ قولىدا بىرەر كۆچەت بولۇپ قېلىپ قىيامەت قايىم بولۇپ قالسىمۇ، ئۇنى تىكىۋەتسۇن.

(بۇنى تەبرانى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْلُبُوا الرِّزْقَ فِي خَفَايَا الْأَرْضِ

ئايشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: رىزقىنى زېمىنىنىڭ يوشۇرۇن جايلىرىدىن تەلەپ قىلىڭلار.

(بۇنى ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ياللاپ ئىشلەتكەن ئادەملىرىڭلارنىڭ ئىش ھەققىنى ئۇلارنىڭ ئاققۇزغان تەرى قۇرۇشتىن بۇرۇن بېرىڭلار.

(بۇنى ئىبنى ماججە رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ تَامِرِ الْأَنْصَارِيَّةِ وَهِيَ اِمْرَأَةُ حَمْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (اِنَّ رِجَالًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللَّهِ بِغَيْرِ حَقٍّ فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

سامر ئەنسارىنىڭ قىزى، ھەمزىنىڭ ئايلى خەۋلەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەيدۇ؛ شۇبھىسىزكى ئاللانىڭ مېلىنى (مۇسۇلمانلارنىڭ ھەققىنى) ناھەق رەۋىشتە تەسەررۇپ قىلىدىغان ئادەملەر قىيامەت كۈنى دوزاخقا تاشلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (أَتَدْرُونَ مَاالْمُفْلِسُ؟) قَالُوا: اَلْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَادِرْهَمَ لَه وَلَامَتَاعَ. فَقَالَ: (اِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ، وَيَأْتِي قَدْشَتَمَ هَذَا وَقَذَفَ هَذَا، وَأَكَلَ مَالَ هَذَا، وَسَفَكَ دَمَ هَذَا، وَضَرَبَ هَذَا: فَيُعْطَى هَذَا، مِنْ حَسَنَاتِهِ، وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَاعَلَيْهِ أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ)

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيۇللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر نامراتنىڭ كىملىكىنى بىلەمسىلەر؟ ساھابىلەر، بىز پۇل-مېلى يوق ئادەمنى نامرات دەپ قارايمىز دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامرات دېگەن مېنىڭ ئۈممىتىم ئىچىدە شۇنداق بىر كىشىدۇركى، ئۇ كىشى قىيامەت كۈنى ئوقۇغان نامازلىرى، تۇتقان روزىلىرى ۋە بەرگەن

زاكاتلىرى بىلەن كېلىدۇ. لېكىن ئۇ دۇنيادىكى چاغدا، بۇنى تىلىغان، ئۇنىڭغا تۆھمەت قىلغان، بۇنىڭ مېلىنى يەۋالغان، ئۇنىڭ ناھەق خۇنىنى تۆككەن، بۇنى ئۇرغان بولىدۇ-دە، بۇ كىشىنىڭ قىلغان ياخشى ئەمەللىرىدىن ئۇنىڭغا ئېلىپ بېرىلىدۇ، بۇنىڭغا ئېلىپ بېرىلىدۇ، ئەگەر ئۇنىڭ ياخشى ئەمەللىرىدىن تۆگەپ كېتىپ ئۇنىڭ زىممىسىدە ئادا قىلىنمىغان باشقىلارنىڭ ھەققى يەنە قېپقالسا، ھەققى قېپقالغانلارنىڭ خاتالىقلىرىدىن ئېلىنىپ بۇ ئادەمنىڭ ئۈستىگە يۈكلىنىدۇ، ئاندىن ئۇ ئادەم دوزاخقا تاشلىنىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

يىگىرمە سەككىزىنچى باب

ئائىلە ، نىكاھ ۋە مەھرى (تويلۇق) توغرىسىدا

وَمِنْ اٰيٰتِهٖٓ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوْٓا اِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَّوَدَّةً وَّرَحْمَةً ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿٢١﴾

ئاياللار بىلەن ئۇنسى ئۇلپەت بېلىشىڭلار ئۈچۈن (ئاللانىڭ) ئۇلارنى سىلەرنىڭ ئۆز تېنىڭلاردىن يارىتقانلىقى، ئاراڭلاردا (يەنى ئەر-خوتۇن ئارىسىدا) مېھرى-مۇھەببەت ئورناتقانلىقى ئاللانىڭ (كامالى قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان) ئالامەتلىرىدىندۇر. پىكىر يۈرگۈزىدىغان قەۋم ئۈچۈن، شەك-شۈبھىسىزكى، بۇنىڭدا نۇرغۇن ئىبرەتلەر بار (21).

— سۈرە رۇم

وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى مِنْكُمْ وَالصّٰلِحِيْنَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَآئِكُمْ ۭ اِنْ يَّكُوْنُوْا فُقَرَاۗءَ يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ۭ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿٣٢﴾

ئاراڭلاردىكى بويتاق ئەر، ئاياللارنىڭ ۋە ياخشى قۇل ۋە ياخشى چۆرىلىرىڭلارنىڭ بېشىنى ئۆڭلاپ قويۇڭلار، ئەگەر ئۇلار يوقسۇل بولىدىغان بولسا (ئۇلارنىڭ يوقسۇزلۇقى سىلەرنىڭ ئۇلارنىڭ بېشىنى ئۆڭلاپ قويۇشۇڭلارغا توسالغۇ بولمىسۇن)، ئاللا ئۇلارنى ئۆز كەرىمى بىلەن باي قىلىدۇ، ئاللانىڭ (كەرىمى) كەڭدۇر، (ئاللا) بەندىلەرنىڭ مەنپەئىتىنى بىلگۈچىدۇر (32).

— سۈرە نۇر

عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامٍ الْأَنْصَارِيَّةِ اِنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَدَّ نِكَاحَهُ

خىزام ئەنسارىنىڭ قىزى خەنسادىن رىۋايەت قىلىنىشىچە، ئۇ چوكان چېغىدا ئاتىسى ئۇنى ئەرگە بەرگەن، خەنسا بۇنى ياقتۇرماي رەسۇلۇللانىڭ يېنىغا كەلگەن، رەسۇلۇللا ئۇنىڭ نىكاھىنى قايتۇرۇۋەتكەن.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بِئْسَ الطَّعَامُ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى اِلَيْهِ الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْمَسَاكِينُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بايلار چاقىرىلىپ، كەمبەغەللەر چاقىرىلمايدىغان توي ئېشى نېمىدېگەن يامان ئاشتۇر.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْطَى فِي صِدَاقِ اِمْرَأَةٍ مِلْءَ كَفَّيْهِ سَوِيقاً أَوْتَمْراً فَقَدِ اسْتَحَلَّ

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللا ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئايالنىڭ مەھرى ئۈچۈن بىر قوش چاكىكال تالقان ياكى خورما بەرسە مەھرى ئادا بولغان بولىدۇ (بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ زَوَّجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلاً امْرَأَةً بِخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ

سەھل ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كىشىگە بىر ئايالنى نىكاھلاپ ئېلىپ بەرگەن، ئۇ ئايالنىڭ مەھرىگە ئۇ ئەر بىر تۆمۈر ئۈزۈك بەرگەن. (بۇنى ھاكىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ عُقْبَةَ ابْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ الصَّدَاقِ أَيْسَرُهُ

ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەھرىنىڭ ئېزى ئەڭ ياخشى مەھرىدۇر. (بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ مِنْ خَيْرِ النِّسَاءِ أَيْسَرَ هُنَّ صِدَاقًا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاياللارنىڭ ياخشىسى مەھرى ئاز بولغىنىدۇر. (بۇنى ئىبنى ھەببان رىۋايەت قىلغان)

إِنَّ مِنْ يُمْنِ الْمَرْأَةِ تَيْسِيرَ خِطْبَتِهَا وَتَيْسِيرَ صِدَاقِهَا

توينىڭ ئاسان بولۇشى، ئايالنىڭ مەھرىنىڭ ئاز بولۇشى،

ئايالنىڭ بەرىكە تىلىك ئىكەنلىكىدىندۇر.
(بۇنى ئەھمەد رىۋايەت قىلغان)

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا اِنَّ جَارِيَةً بِكْراً أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَخَيَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر قىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ: دادىسى ئۇنىڭ ياقتۇرمىغىنىغا قارىماي ئەرگە بەرگەنلىكىنى ئېيتقان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ قىزغا (خالاش خالىماسلىق) ئىختىيارىنى بەرگەن.
(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

يېگىرمە توققۇزىنچى باب

ئاياللارغا ياخشى مۇئامىلىدە بولۇش توغرىسىدا

آلْخَبِيثٰتُ لِلْخَبِيثِيْنَ وَالْخَبِيثُوْنَ
لِلْخَبِيثٰتِ ۚ وَالطَّيِّبٰتُ لِلطَّيِّبِيْنَ وَالطَّيِّبُوْنَ لِلطَّيِّبٰتِ ۚ
أُولٰٓئِكَ مُبَرَّءُوْنَ مِمَّا يَقُوْلُوْنَ ۖ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ
كَرِيْمٌ ﴿٢٦﴾

ياماں ئاياللار ياماں ئەرلەرگە لايىقتۇر، ياماں ئەرلەر ياماں ئاياللارغا لايىقتۇر، ياخشى ئاياللار ياخشى ئەرلەرگە لايىقتۇر، ياخشى ئەرلەر ياخشى ئاياللارغا لايىقتۇر، ئەنە شۇلار ئۇلارنىڭ چاپلىغان بوھتانلىرىدىن پاكتۇر. ئۇلار مەغپىرەتتىن، (نازۇ نېمەتلىك جەننەتلەردىكى) ئېسىل رىزقلىرىن بەھرىمەن بولىدۇ (26).

— سۈرە نۇر

يَآأَيُّهَا
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوا النِّسَآءَ
كَرْهًا ۖ وَلَا تَعْضُلُوْهُنَّ لِتَذْهَبُوْا بِبَعْضِ مَآ

اٰتَيْتُمُوْهُنَّ اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَعَاشِرُوْهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ ۚ فَاِنْ كَرِهْتُمُوْهُنَّ فَعَسٰٓى اَنْ تَكْرَهُوْا شَيْـًٔا وَّيَجْعَلَ اللّٰهُ فِيْهِ خَيْرًا كَثِيْرًا ﴿١٩﴾

ئى مۇمىنلەر! ئاياللارغا زورلۇق قىلىپ، ئۇلارنى مىراس قىلىپ ئالماق (يەنى بىر ئادەمنىڭ قولىدىن يەنە بىر ئادەمنىڭ قولىغا ئۆتۈپ تۇرىدىغان مال ئورنىدا قىلىۋالماق) سىلەرگە دۇرۇس بولمايدۇ؛ ئۇلار ئۆيلۈچۈق بىر پاھىشە ئىشنى قىلمىغان ھالەتتە سىلەر ئۇلارغا بەرگەن مەھرىدىن بىر قىسمىنى يولۇۋېلىش ئۈچۈن، ئۇلارغا بېسىم ئىشلەتمەڭلار، ئۇلار بىلەن چىرايلىقچە تىرىكچىلىك قىلىڭلار، ئەگەر ئۇلارنى ياقتۇرمىساڭلار (سەۋر قىلىڭلار) چۈنكى سىلەر ياقتۇرمايدىغان بىر ئىشتا ئاللا كۆپ خەيرىبەتلەرنى پەيدا قىلىشى مۇمكىن (19).

— سۈرە نىسا

وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْۢ بَعْلِهَا نُشُوْزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يُّصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا ۭ وَالصُّلْحُ خَيْرٌ ۭ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ ۭ وَاِنْ تُحْسِنُوْا وَتَتَّقُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿٢٨﴾

ئەگەر بىرەر ئايال ئېرىنىڭ كۆڭۈلسىز بولۇشىدىن ياكى يۈز ئۆرۈشىدىن ئەندىشە قىلسا، ئۇلارنىڭ ئۆزئارا كېلىشىشى ھېچ گۇناھ ئەمەس، كېلىشىش (ئۆزئارا ئوپ كېتىشتىن) ياخشى، ئىنسانلارنىڭ تەبىئىتىگە بېخىللىق سىڭگەن، ئەگەر (ئاياللىرىڭلارغا) ياخشىلىق قىلساڭلار، (ئۇلارغا زۇلۇم قىلىشتىن) ساقلانساڭلار (ئاللا سىلەرنى مۇكاپاتلايدۇ)، ئاللا ھەقىقەتەن قىلمىشىڭلاردىن خەۋەرداردۇر (128).

— سۈرە نىسا

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ
أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا ۚ إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا
يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾

ئەگەر ئەر-خوتۇن ئىككىيلەننىڭ ئىناقسىز بولۇپ قېلىشىدىن قورقساڭلار، ئەرنىڭ تۇغقانلىرىدىن بىر ھەققانىي كىشىنى، خوتۇننىڭ تۇغقانلىرىدىن بىر ھەققانىي كىشىنى ئەۋەتىڭلار، ئاللا ئەگەر بۇ ئىككى كىشى ئەپلەشتۇرۇشنى خالسا، ئەر-خوتۇن ئىككىسىنىڭ ئارىسىغا ئىناقلىق سالىدۇ، ئاللا ھەقىقەتەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر (35).

— سۈرە نىسا

وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ
زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ
شَيْئًا ۚ أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٢٠﴾

ئەگەر بىر خوتۇننى قويۇۋېتىپ، ئۇرنىغا يەنە بىر خوتۇننى ئالماقچى بولساڭلار، ئۇلارنىڭ بىرىگە (مەھرى قىلىپ) كۆپ مال بەرگەن بولساڭلارمۇ ئۇنىڭدىن ھېچنەرسىنى قايتۇرۇۋالماڭلار، ئۇنى (ئايالغا) قارا چاپلاپ ۋە ئوچۇق زۇلۇم قىلىپ ئالامسىلەر؟(20).

— سۈرە نىسا

وَكَيْفَ

تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾

ئۇزۇتارا خىلۋەتتە بولۇشقان تۇرساڭلار ۋە ئايالىلار سىلەردىن (نىكاھ ئەقىدىسىنى ئىباۋەت) مۇستەھكەم ئەھدە ئالغان تۇرسا، ئۇنى قانداقمۇ قايتۇرۇۋالىسىلەر؟(21).

— سۈرە نىسا

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

يامان ئىشتىن بىخەۋەر ئىپپەتلىك مۆمىن ئايالىلارغا قارا چاپلايدىغانلار دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە چوقۇم لەنەتكە ئۇچرايدۇ، (يەنى ئاللانىڭ رەھمىتىدىن يىراق قىلىنىدۇ)، ئۇلار قاتتىق ئازابقا دۇچار بولىدۇ(25).

— سۈرە نۇر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَبِيعُ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا يَخْطُبُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ وَلَا تَسْأَلُ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَكْفَأَ مَا فِي إِنَائِهَا

بۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سەھرادىن كەلگەن مالنى شەھەرلىك ئادەم ساتسا بولمايدۇ، (سەھرالىق ئادەم شەھەرگە مال ئېلىپ كىرىپ شۇ يەردىكى باھادا ساتماقچى بولغىنىدا شەھەرلىك ئادەمنىڭ ئۇنىڭغا مېلىڭنى مەندە قويۇپ قوي، ئاستا-ئاستا يۇقىرى باھادا سېتىپ بېرىمەن دېگەندىكى كۆزدە تۇتۇلىدۇ)، خېرىدارغا قىزىقتۇرۇش ئۈچۈن يالغاندىن مالنىڭ باھاسىنى ئاشۇرماڭلار، كىشى ئۆزىنىڭ قېرىندىشىنىڭ قىلغان سودىسىنى بۇزۇپ باھاسىنى ئاشۇرۇپ ئالمىسۇن، دىن قېرىندىشى پۇتۇشۇپ قويغان ئايالنى ئالمەن دەپ سۆز ئاچمىسۇن، ئايال كىشىمۇ ئۆزى تېگىش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ھەمشىرىسىنىڭ ئۆيىنى بۇزۇپ ئۇنىڭ ئېرىدىن ئۇنى قويۇۋېتىشنى تەلەپ قىلمىسۇن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

بۇ بۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۆمىنلەر ئىچىدىكى ئىمانى ئەڭ كامىل-بولغىنى ئەڭ گۈزەل خۇلۇقلۇق بولغىنىدۇر. سىلەرنىڭ ياخشىلىرىڭلار، ئاياللىرىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىدىغانلىرىڭلاردۇر.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ أَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاراڭلاردىكى ياخشى ئادەم، ئايىلىغا ياخشى مۇئامىلىدە بولغان ئادەمدۇر، ئايالىغا ھەممىدىن ياخشى مۇئامىلە قىلىدىغان ئادەم مەن بولىمەن.

(بۇنى ئىبنى ماججە رىۋايەت قىلغان)

عَنْ مُعَاوِيَةَ الْقُشَيْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَقُلْتُ: مَاتَقُولُ فِي نِسَائِنَا قَالَ أَطْعِمُوهُنَّ مِمَّاتَأْكُلُونَ وَاكْسُوهُنَّ مِمَّاتَكْسَوْنَ وَلَاتَضْرِبُوهُنَّ وَلَاتُقَبِّحُوهُنَّ

مۇئاۋىيە قۇشەيرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭغا ئايالىرىمىز ھەققىدە نېمە دەيسەن؟ دېدىم، رەسۇلۇللا: «ئۇلارغا ئۆزەڭلار نېمىنى يېسە ئۇلار شۇنى يېگۈزۈڭلار، نېمىنى كىيسە ئۇلار ئۇلارغا شۇنى كىيگۈزۈڭلار، ئۇلارنى ئۇرماڭلار، ئۇلارنى سەتلىمەڭلار» دېدى.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَايَجْلِدْ أَحَدُكُمْ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ ثُمَّ يُجَامِعُهَا فِي آخِرِالْيَوْمِ

ئابدۇللا ئىبنى زەمئە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر ئايىلىڭلارنى قۇلنى دۇمبالىغاندەك دۇمبالىماڭلار، دۇمبالاپ بولۇپ شۇ كۈنى كەچتە ئۇنىڭ بىلەن بىر تۆشەكتە بولۇشۇڭلار مۇمكىن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان).

عَنْ عُقْبَةَبْنِعَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَقُّ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوابِهِ مَااسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ

ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئايالنى نىكاھلاپ ئالغان ۋاقتىڭلاردا ئۇستىڭلارغا ئالغان شەرتلەر ئورۇنلىنىشقا ئەڭ تېگىشلىكتۇر.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كَفَى بِالْمَرْءِ اِثْمًا أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يَقُوتُ.

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىگە، تەمىنلە شۇكە تېگىشلىك بولغان كىشىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالماسلىق يېتەرلىك گۇناھتۇر.
(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ اِبْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُنَّ وَاتَّقَى اللَّهَ فِيهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ

ئەبۇ سەئىد خودرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئۈچ قىزى ياكى ئۈچ ھەمشىرىسى ياكى ئىككى قىزى ياكى ئىككى ھەمشىرىسى بولۇپ ئۇلارنى ئوبدان پەرۋىش قىلسا، ئۇلار توغرىسىدا ئاللادىن قورقسا ئۇ جەننەتكە كىرىدۇ.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خُطْبَتِهِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ قَوْلُهُ اِتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسالامنىڭ ۋىدالىشىش ھەججىدە سۆزلىگەن نۇتقىدا مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ، ئاياللار توغرىسىدا ئاللادىن قورقىڭلار، ئۇلارنى ئاللانىڭ ئامانىتى قىلىپ ئالدىڭلار، ئۇلارنى نىكاھ ئارقىلىق ئۆزۈڭلارغا ھالال قىلدىڭلار.

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لَايَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقاً رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ)أَوْقَالَ غَيْرَهُ)

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: بىرەر مۇسۇلمان ئەر، بىرەر مۇسۇلمان ئايالنى ئۆچ كۆرمىسۇن، ئۇ ئايالنىڭ بىرەر خۇلقىنى ياقتۇرمىغان بولسا، يەنە بىر خۇلقىنى ياقتۇرۇپ قالىدۇ ياكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام بۇنىڭ غەيرىنى دېدى.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي شُرَيْحٍ خُوَيْلِدِبْنِ عَمْرِوالْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اَللَّهُمَ إِنِّي أُحَرِّجُ حَقَّ الضَّعِيفَيْنِ: اَلْيَتِيمِ وَالْمَرْأَةِ)

ئەمر خۇزائىنىڭ ئوغلى ئەبۇ شۇرەيھ خۇۋەيلىد رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: ئى ئاللا شۇبھىسىزكى مەن يېتىم بىلەن ئايالدىن ئىبارەت ئىككى ئاجىزنىڭ ھەققىگە رىئايە قىلمىغان ئادەمنى گۇناھكار ھېسابلايمەن.

(بۇنى نەسەئى رىۋايەت قىلغان)

ئوتتۇزىنچى باب

پاكىزلىق، ۋە تازىلىققا ئەھمىيەت بېرىش توغرىسىدا

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○
يٰٓاَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝١ قُمْ فَاَنْذِرْ ۝٢ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۝٣
وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ۝٤ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۝٥ وَلَا تَمْنُنْ
تَسْتَكْثِرُ ۝٦ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ۝٧

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

ئى (ۋەھيى نازىل بولغان چاغدا) كىيىمگە چۈمكىلىۋالغۇچى (پەيغەمبەر!) (1)، تۇر! (ئىنسانلارنى) ئاللانىڭ ئازابىدىن ئاگاھلاندۇر (2)، پەرۋەردىگارىڭنى ئۇلۇغلا (3)، كىيىمگىنى پاك تۇت (4)، ئازابتىن (يەنى ئازابقا قالدۇرىدىغان ئىشلاردىن) يىراق بول (5)، كۆپ ئېلىش نىيىتىدە بەرمە (يەنى بىر كىشىگە بىرەر سوۋغا بەرسەڭ، بۇنىڭدىن بەرگەن نەرسەڭدىن كۆپرەك نەرسە ئېلىشنى تەمە قىلما) (6)، پەرۋەردىگارىڭنىڭ (رازىلىقى) ئۈچۈن (قەۋمىڭدىن يەتكەن ئەزىيەتكە) سەۋر قىل (7).

— سۈرە مۇددەسسىر

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ ۖ قُلْ هُوَ أَذًى ۙ فَاعْتَزِلُوا
النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ ۙ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ
يَطْهُرْنَ ۖ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ
اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

(ئى مۇھەممەد!) ئۇلار سەندىن ھەيز توغرۇلۇق (يەنى ھەيزدار ئايال بىلەن جىنسىي ئالاقە قىلىشنىڭ دۇرۇسلۇقى ياكى دۇرۇس ئەمەسلىكى توغرۇلۇق) سورايدۇ، ئېيتقىنكى «ھەيز زىيانلىقتۇر (يەنى ھەيز مەزگىلىدە جىنسىي ئالاقە قىلىش ئەر-خوتۇن ھەر ئىككىسگە زىيانلىقتۇر)، ھەيز مەزگىلىدە ئايالىلاردىن نېرى تۇرۇڭلار، (ھەيزدىن) پاك بولغۇچە ئۇلارغا يېقىنچىلىق قىلماڭلار، پاك بولغاندا، ئۇلارغا ئاللا بۇيرۇغان جايدىن يېقىنچىلىق قىلىڭلار، ئاللا ھەقىقەتەن تەۋبە قىلغۇچىلارنى دوست تۇتىدۇ (ھارامدىن ۋە نىجاسەتتىن) پاك بولغۇچىلارنى ھەقىقەتەن دوست تۇتىدۇ(222).

— سۈرە بەقەرە

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّقُوا اللَّعَّانَيْنِ قَالُوا وَمَا اللَّعَّانَانِ يَارَسُولَ اللَّهِ قَالَ الَّذِي يَتَخَلَّى فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْفِي ظِلِّهِمْ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ لەنىتىگە ئۇچرايدىغان ئىككى قىلمىتىن ساقلىنىڭلار، ساھابىلار ئۇلار قايسىلار، ئى رەسۇلۇللا دەپ سورىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، كىشىلەرنىڭ

ماڭىدىغان يولغا ياكى ئۆلارنىڭ سايىدايدىغان جايغا تەرەت قىلىپ قويۇش دېگەن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَرْبَعٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ: اَلْحَيَاءُ وَالتَّعَطُّرُ وَالسِّوَاكُ وَالنِّكَاحُ

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەرلەرنىڭ سۈننىتى ھېسابلىنىدىغان تۆت تۈرلۈك ئىش بار، ئۇلار ھايالىق بولۇش، خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىش، مسۋاك ئىشلىتىش ۋە ئۆيلىنىشلەردىن ئىبارەت.

(بۇنى ئەھمەد رىۋايەت قىلغان)

قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دېگەن: مسۋاك دېگەن ئېغىزنى پاكىز قىلىدۇ، ئاللانى رازى قىلىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اَلْفِطْرَةُ خَمْسٌ الْخِتَانُ وَالْاِسْتِحْدَادُ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ وَنَتْفُ الْآبَاطِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان

ئىدىم، دەيدۇ: بەش تۈرلۈك ئىش سۈننەت ھېسابلىنىدۇ، بۇ ئىشلار خەتنە قىلىش، سۈننەت قىلىش (ئەۋرەتنىڭ تۈكلىرىنى تازىلاش — ت) بۇرۇتنى قىرقىش، تىرناق ئېلىش ۋە قولتۇق ئاستىدىكى تۈكلەرنى يۇلۇشتىن ئىبارەت.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبِنَاءِ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّورِ وَأَنْ تُنَظَّفَ وَتُطَيَّبَ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «مەھەللىلەردە مەسچىت بىنا قىلىش ۋە ئۇ مەسچىتلەرنى پاكىز، خۇشبۇي تۈتۈشقا بۇيرۇغان» دېدى.
(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَى رَجُلاً شَعْثَاءَ قَدْ تَفَرَّقَ شَعْرُهُ فَقَالَ أَمَاكَانَ هَذَا يَجِدُ مَايُسَكِّنُ بِهِ شَعْرَهُ وَرَأَى رَجُلاً آخَرَ عَلَيْهِ ثِيَابٌ وَسِخَةٌ فَقَالَ: أَمَا كَانَ هَذَا يَجِدُ مَايَغْسِلُ بِهِ ثَوْبَهُ. وَقَالَ أَبُو الْأَحْوَصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَوْبٍ دُونٍ فَقَالَ: أَلَكَ مَالٌ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: مِنْ أَيِّ الْمَالِ؟ قُلْتُ: مِنَ الْإِبِلِ وَالْغَنَمِ وَالْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ قَالَ: فَإِذَا أَتَاكَ اللَّهُ مَالاً فَلْيُرَ أَثَرُ نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَيْكَ وَكَرَامَتِهِ

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ ئېيتىدۇكى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ يېنىمىزغا كېلىپ چاچلىرى چۈۋۈلۈپ كەتكەن پاقما باش بىر ئادەمنى كۆرۈپ، بۇ كىشى چېچىنى تۈزەيدىغان بىرەر نەرسە تاپالمىغاندىمۇ؟ دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىيىملىرى كىرلىشىپ كەتكەن يەنە بىر ئادەمنى كۆرۈپ، بۇ كىشى كىيىملىرىنى

يۈيىدىغان بىرەر نەرسە تاپالمىغاندىمۇ؟ دېدى، ئۇ بۇلئە ھۆمىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېدى: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا ناچار كىيىملەر بىلەن كىرگەن ئىدىم، رەسۇلۇللا سىزنىڭ پۇل-مېلىڭ بارمۇ؟ دەپ سورىدى، مەن بار دېگەن ئىدىم، قايسى خىلدىكى مالىلىرىڭ بار؟ دېدى، مەن تۆگە، قوي، ئات ۋە قۇللاردىن ئىبارەت مالىلىرىم بار دېدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللا ساڭا پۇل-مال بەرسە ئۇ ئاللانىڭ ساڭا بەرگەن نېمىتى ۋە ھۆرمىتىنىڭ ئەسىرى كۆرۈلسۇن دېدى.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد بىلەن نەسەئىي رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَتَى كَاهِناً فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ أَوْ أَتَى امْرَأَتَهُ حَائِضاً أَوْ أَتَى امْرَأَتَهُ فِي دُبُرِهَا فَقَدْ بَرِئَ مِمَّا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىرەر كاھىنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭ قىلغان سۆزىگە ئىشەنسە ياكى ئايالىنىڭ ھەيزىلىك ھالىتىدە ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق قىلسا، ياكى ئايالى بىلەن لىۋاتەت قىلسا ئۇ ئادەم رەسۇلۇللاغا نازىل قىلىنغان قۇرئان بىلەن چەك ئارىغا بولغان بولىدۇ.

(بۇنى سونەن ھەدىس كىتابلىرىنىڭ ئىمامىلىرى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ يُحِبُّ الطَّيِّبَ نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ، كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَمَ، جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ، فَنَظِّفُوا أَفْنِيَتَكُمْ وَلَاتَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: شەكسىزكى،

ئاللاتائالا پاكتۇر، ئۇ پاكلىقنى ياقتۇرىدۇ، ئاللاتائالا پاكىزدۇر، پاكىزلىقنى سۆيىدۇ. ئاللاتائالا سېخىدۇر، سېخىلىقنى ياقتۇرىدۇ، ھويلا-ئارامىڭلارنى پاكىز تۇتۇڭلار، يەھۇدىيلارغا ئوخشاپ قالماڭلار.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ

ئەبى مالىك ئەشئەرى رەزىيۇللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: پاكىزلىق ئىمانىڭ يېرىمىدۇر.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيبِ بَيْتِهِ ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى

سەلمان فارسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: جۈمە كۈنىدە كىشى بۇيۇنۇپ، ئىمكانىيەتنىڭ يېتىشچە تازىلىنىپ، ئۆزىنىڭ مايلاپ ياكى ئۆيىدىكى خۇشپۇراق نەرسىلەردىن ئىستىمال قىلىپ، ئاندىن بېرىپ ئىككى ئادەمنىڭ ئارىسىنى قىستىماستىن، بەلگىلەنگەن نامازلارنى ئۇقۇپ بولۇپ، ئىمام خۇتبە ئوقۇغاندا جىم تۇرسا، ئاللا ئۇنىڭ بۇ جۈمە بىلەن ئىككىنچى جۈمە ئارىلىقىدىكى گۇناھلىرىنى ئەپۇ قىلىدۇ.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي أَوْ عَلَى النَّاسِ لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ

ئه بۇ هۇره‌يره ره‌زييه‌للاهۇ ئه نهۇدىن رىۋايه‌ت قىلىندۇكى، په‌يغه‌مبه‌ر ئه‌له‌يهسسالام مۇنداق دېگه‌ن: ئۇممىتىمگه ياكى كىشله‌رگه (« ئۇممىتىم » ياكى « كىشله‌ر » دېگه‌ن ئىككى سۆزنىڭ قايسىسىنىڭ دېيىلگه‌نلىكى رىۋايه‌ت قىلغۇچىنىڭ ئېسىده ئېنىق قالمىغان ئېغىرچىلىق تۇغدۇرۇپ قويماي دېمسه‌م، ئۇلارنى هه‌ربىر نامازدا مسۋاك ئىشلىتىشكه بۇيرۇيتۇم.

(بۇنى بۇخارى رىۋايه‌ت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلَّهِ تَعَالَى عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ حَقٌّ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ

ئه بۇ هۇره‌يره ره‌زييه‌للاهۇ ئه نهۇدىن رىۋايه‌ت قىلىندۇكى، په‌يغه‌مبه‌ر ئه‌له‌يهسسالام مۇنداق دېگه‌ن: بالاغه‌تكه يه‌تكه‌ن هه‌ربىر مۇسۇلمانغا يه‌تته كۈنده بىر قېتىم يۇيۇنۇپ تۇرۇشى ئىللانىڭ ئۇنىڭ ئۈستىدىكى هه‌قىدۇر.

(بۇنى بۇخارى رىۋايه‌ت قىلغان)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ وَإِذَا أَتَى الْخَلَاءَ فَلَا يَمَسَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَلَا يَتَمَسَّحْ بِيَمِينِهِ

ئابدۇللا ئىبنى ئه بۇقه تاده ره‌زييه‌للاهۇ ئه نهۇ ئاتىسىدىن رىۋايه‌ت قىلىدۇكى، په‌يغه‌مبه‌ر ئه‌له‌يهسسالام مۇنداق دېگه‌ن: سىله‌ر سۇ ۋه شۇنىڭغا ئوخشاش نه‌رسىله‌رنى ئىچكه‌نده قاچىغا تىنىپ ئىچمه‌ڭلار، هاجه‌تخانىغا كىرگه‌نده ئه‌ۋرىتىڭلارنى ئوڭ قولۇڭلار بىله‌ن تۇتماڭلار ۋه ئوڭ قولۇڭلار بىله‌ن تازىلىماڭلار.

(بۇنى بۇخارى رىۋايه‌ت قىلغان)

ئوتتۇز بىرىنچى باب

ئۆزىنى چوڭ تۇتماسلىق، كەمتەر-ئىبھتىياتچان بولۇش توغرىسىدا

وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ
الَّذِيْنَ يَمْشُوْنَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَّاِذَا خَاطَبَهُمُ
الْجٰهِلُوْنَ قَالُوْا سَلٰمًا ۝

مەرھەمەتلىك ئاللانىڭ (ياخشى كۆرىدىغان) بەندىلىرى زېمىندا ئۆزلىرىنى تۆۋەن تۇتۇپ تەمكىنلىك بىلەن ماڭىدۇ. نادانلار ئۇلارغا (ياقتۇرمايدىغان) سۆز قىلسا، ئۇلار: «سىلەرگە ئامانلىق تىلەيمىز» دەيدۇ (يەنى گۇناھ بولمايدىغان سۆزلەرنى» قىلىدۇ (63).

— سۈرە فۇرقان

وَلَا تَمْشِ فِى
الْاَرْضِ مَرَحًا ۚ اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ
الْجِبَالَ طُوْلًا ۝

سەن زېمىندا مەغرۇرانە يۈرمىگىن، (ھاكاۋۇرلۇقتىن ئايىغىڭ

بىلەن) يەرنى تېشىۋېتەلمەيسەن، (ھەرقانچە گىدەيگىنىڭ بىلەن) ئېگىزلىكتە تاغلارغا تەڭلىشەلمەيسەن (37).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

مَعْبَدُبْنِ خَالِدِ الْقَيْسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ حَارِثَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اِنَّهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ لَوْأَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ أَلَاأُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ

مەئبەد ئىبن خالىد قەيسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھارىسەرەزىيەللا ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇ. ئۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەيدۇ: سىلەرگە ئەھلى جەننەتنىن خەۋەر بېرەيمۇ؟ كەمتەر، نامسىز ئادەمنىڭ ھەرقاندىقى ئەھلى جەننەت بولىدۇ، بۇنداق ئادەم دۇئا قىلسا، ئاللا ئۇنىڭ دۇئاسىنى چوقۇم ئىجابەت قىلىدۇ، سىلەرگە دوزاخ ئەھلىدىن خەۋەر بېرەيمۇ؟ ئۆزى قوپال، ئاسىي ۋە تەكەببۇر ئادەمنىڭ ھەرقاندىقى ئەھلى دوزاخ بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ يَجُرُّ اِزَارَهُ خُسِفَ بِهِ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِي الْأَرْضِ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم تەكەببۇرلۇقتىن كۆرەڭلەپ كەتكەندە ئۇنىڭ يەر يۇتتى، ئۇ قىيامەتكىچە يەر

قاتلاملىرىدا چوڭكۈپ بارىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَعَاظَمَ فِي نَفْسِهِ وَاخْتَالَ فِي مِشْيَتِهِ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئۆزىنى چوڭ تۇتۇپ، غادىيىپ ماڭىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭغا دەرغەزەپ بولغان ھالدا مۇلاقات بولىدۇ.

(بۇنى ھاكىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَايَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ كِبْرِيَاءَ

ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قەلبىدە قىچە چاغلىق ئىمان بار ئادەم دوزاختا كىرمەيدۇ، قەلبىدە قىچە چاغلىق كىبرى بار ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَايَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ قَالَ رَجُلٌ: يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا وَنَعْلُهُ حَسَنًا قَالَ: إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبْرُ بَطَرُ الْحَقِّ وَغَمْطُ النَّاسِ

ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئۇنىڭ قەلبىدە زەررە چاغلىق كىبر بولىدىكەن، ئۇ جەننەتكە كىرمەيدۇ، بىر ئادەم ئى رەسۇلۇللا كىشى چىرايلىق كىيىم كىيىشنى، چىرايلىق كەش كىيىشنى ياقتۇرىدۇ دېگەندە، رەسۇلۇللا: ئاللا ھەقىقەتەن گۈزەلدۇر، گۈزەللىكنى ياقتۇرىدۇ، كىبر دېگەن ھەقنى كۆزىگە ئىلماسلىق، كىشىلەرنى كەمسىتىشتۇر، دېگەن.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اِنَّ اللَّهَ أَوْحَى اِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَبْغِيَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ وَلَايَفْخَرْ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ

ئىياز ئىبنى ھىمار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا ماڭا كەمتەر بولۇشۇڭلارنى ۋەھى قىلىدۇكى تاكى بىر ئادەم ئىككىنچى ئادەمنى كەمسىتمىگەي، بىر ئادەم ئىككىنچى ئادەمگە پەخىرلەنمىگەي.
(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ رَأَى سَعْدُ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَى مَنْ دُونَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ اِلَّا بِضُعَفَائِكُمْ

مۇسئەب ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆزىنى ئۆزىدىن تۆۋەن كىشىلەردىن ئۈستۈن دەپ قارىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مىسكىنلىك ئاراڭلاردىكى ئاجىز كىشىلەرنىڭ بەرىكاتىدىن ئاللا مىسكىنلىرىگە مەدەت قىلىپ تۇرىدۇ ۋە ئۇلارنى بىرىپ تۇرىدۇ دېگەن.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئوتتۇز ئىككىنچى باب

قىيامەت تىنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى ۋە غەيبنى ئاللانىڭ ئۆزىلا بىلىدىغانلىقى، پالچىلىق ۋە رەمچىلىك توغرىسىدا

يَسْئَلُوْنَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰهَا، قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّيْ، لَا يُجَلِّيْهَا لِوَقْتِهَآ اِلَّا هُوَ، ثَقُلَتْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ، لَا تَاْتِيْكُمْ اِلَّا بَغْتَةً، يَسْئَلُوْنَكَ كَاَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا، قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٨٧﴾

(ئى مۇھەممەد!) ئۇلار سەندىن قىيامەت تىنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى سورايدۇ، ئېيتقىنكى، «ئۇنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى پەقەت پەرۋەردىگارىم (ئاللا) بىلىدۇ، ئۇنى پەقەت ئۆزى بەلگىلىگەن ۋاقىتتا مەيدانغا چىقىرىدۇ، قىيامەت ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ (ئەھلىگە) ئېغىر (ۋەقەدۇر)، ئۇ سىلەرگە تۇيۇقسىز كېلىدۇ»، گويا سەن قىيامەت بىلەن ناھايىتى تونۇشتەك، ئۇنى

سه ندىن سورىشىدۇ، ئېيتقىنكى، « ئۇنىڭ ۋاقتىنى پەقەت ئاللا بىلىدۇ، لېكىن كىشىلەرنىڭ تولىسى (ئۇنىڭ ۋاقتىنىڭ مەخپىي بولۇشىدىكى سەۋەبنى) بىلمەيدۇ » (187).

— سۈرە ئەئراف

قُلْ لَّآ اَمْلِكُ لِنَفْسِيْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ۭ وَلَوْ كُنْتُ اَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ ۚ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوْۗءُ ۭ اِنْ اَنَا اِلَّا نَذِيْرٌ وَّبَشِيْرٌ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ۝

(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى ئاللا خالىمغان ئىكەن، ئۆزۈمگە پايدا يەتكۈزۈش، زىيانىنى ئۆزۈمدىن دەپئى قىلىش قولۇمدىن كەلمەيدۇ، (قىيامەتنىڭ قاچان بولۇشىنى قانداقمۇ بىلەي؟) « ئەگەر مەن غەيبنى بىلىدىغان بولسام (دۇنيا مەنپەئەتلىرىدىن) نۇرغۇن مەنپەئەت ھاسىل قىلغان بولاتتىم، زىيان-زەخمەتكىمۇ ئۇچرىمىغان بولاتتىم، (لېكىن مەن غەيبنى بىلمەيمەن، شۇڭا ماڭا تەقدىر قىلىنغان ياخشىلىقلارنىلا يېتىپ تۇرىدۇ) مەن پەقەت ئىمان ئېيتىدىغان قەۋم ئۈچۈن ئاگاھلاندۇرۇغۇچى ۋە خۇش خەۋەر بەرگۈچى قىلىپ ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرمەن (188).

— سۈرە ئەئراف

يَسْـَٔلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰىهَا ۭ قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّيْ ۚ لَا يُجَلِّيْهَا لِوَقْتِهَآ اِلَّا هُوَ ۭ ثَقُلَتْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ لَا تَاْتِيْكُمْ اِلَّا بَغْتَةً ۭ

كىشىلەر سەندىن قىيامەتنىڭ ۋاقتىنى سورايدۇ، ئۇنى (مەن بىلمەيمەن) «پەقەت ئاللا بىلىدۇ» دېگىن، سەن نېمە بىلسەن، قىيامەت يېقىن بولۇشى مۇمكىن(63).

— سۈرە ئەھزاب

يَسْـَٔلُونَكَ
عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسٰهَا ﴿٤٢﴾ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرٰهَا ﴿٤٣﴾
إِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰهَا ﴿٤٤﴾

ئۇلار سەندىن قىيامەتنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى سورايدۇ (42). سەن ئۇنى قانداقمۇ بايان قىلىپ بېرەلەيسەن؟ (43). ئۇنى بىلىش پەرۋەردىگارىڭغا خاستۇر (44).

— سۈرە نازىئات

عٰلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰى غَيْبِهٖٓ
أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضٰى مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهٗ
يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا ﴿٢٧﴾
لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رِسٰلٰتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ
بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصٰى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

ئاللا غەيبنى بىلگۈچىدۇر، ئۆزىنىڭ غەيبىدىن ھېچبىر ئادەمنى خەۋەردار قىلمايدۇ(26)، پەقەت ئاللا ئۆزى مەمنۇن بولغان پەيغەمبىرىگىلا (بەزى غەيبنى بىلدۈرىدۇ) ئۇنىڭ ئالدىغا ۋە ئارقىسىغا كۆزەتچى (پەرىشتە) سىلىپ قويىدۇ(27)، (بۇ ئاللانىڭ) ئۇنىڭ (پەيغەمبەرنىڭ) ئاللانىڭ ئەلچىلىكىنى يەتكۈزگەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇشى ئۈچۈندۇر. ئاللا ئۇلارنىڭ سۆز ھەركەتلىرىنى تولۇق بىلگۈچىدۇر. ھەر شەيئىنىڭ سانىنى تولۇق ئىگەللىگۈچىدۇر» (28).

— سۈرە جىن

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىر كاھىنغا (يەنى رەمچىغا) كېلىپ ئۇنىڭ ئېيتقانلىرىغا ئىشەنسە، ئۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان ۋەھىينى ئىنكار قىلغان بولىدۇ.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىر پالچىنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭدىن بىرەر نەرسە ئۇستىدە سوراپ (ئۇنىڭ سۆزىگە ئىشەنسە،) ئۇنىڭ قىرىق كۈنلۈك نامىزى قوبۇل بولمايدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وُكِّلَ إِلَيْهِ

ئابدۇللا ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئېيتىشچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى (پايدا ئېلىپ كېلىدۇ، ياكى زىيان-زەخمەتنى دەپئى قىلىدۇ، دېگەن، ئېتىقاد بىلەن تۇمارغا ئوخشاش) بىرەر نەرسە ئېسۇالىدىكەن ئۇنىڭ قەلبى ئاللادىن شۇ نەرسىگە بۇرۇلۇپ كېتىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ مَرْفُوعًا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَلَا أَتَمَّ اللَّهُ لَهُ وَمَنْ تَعَلَّقَ وَدَعَةً فَلَا وَدَعَ اللَّهُ لَهُ »

ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئېيتىدۇ: كىمكى تەمىمە (ئىسلامدىن ئىلگىرى ئەرەبلەر كۆز تەگمەسلىك ئۈچۈن بالىلىرىغا ئاسىدىغان مارجان، تۇمار) ئاسىدىكەن ئاللا ئۇنى مەقسىتىگە يەتكۈزمىسۇن، كىمكى ۋە رەئە (ئىسلامدىن ئىلگىرىكى ئەرەبلەر كۆز تەگمەسلىك ئۈچۈن ئېسۇالىدىغان، دېڭىزدىن چىقىدىغان سەدەپكە ئوخشايدىغان نەرسە) ئاسىدىكەن ئاللا ئۇنى خاتىرجەم قىلمىسۇن.

(بۇنى ھاكىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ قَبِيصَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْعِيَافَةُ وَالطِّيَرَةُ وَالطَّرْقُ مِنَ الْجِبْتِ

قەبىسە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ پەيغەمبەر

ئەلەيهسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەيدۇ: قۇشلار بىلەن شۇم پال ئېلىش، باشقا نەرسىلەر بىلەن شۇم پال ئېلىش، ئۇششاق تاشلار بىلەن پال سېلىش بۇتپەرەستلىكتۇر.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَايَتَطَيَّرُ.

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام بىرەر نەرسىدىن شۇم پال ئالمايتتى.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

ئوتتۇز ئۇچىنچى باب

ئاللا بەندىلەرنى تاقەتتى يەتمەيدىغان ئىشلارغا تەكلىپ قىلمايدىغانلىقى توغرىسىدا

لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا
وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ
رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَّسِيْنَآ اَوْ اَخْطَاْنَا ج رَبَّنَا
وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهٗ عَلَى الَّذِيْنَ
مِنْ قَبْلِنَا ج رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهٖ ج
وَاعْفُ عَنَّا ق وَاغْفِرْ لَنَا ق وَارْحَمْنَا ق اَنْتَ مَوْلٰنَا
فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٨٦﴾

ئاللا ھېچكىمنى تاقەتتى يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ، كىشىنىڭ قىلغان ياخشىلىقى (ئىنكاس ساۋابى) ئۆزىگىدۇر. ياماناتلىقى (ئىنكاس جازاسى) مۇ ئۆزىگىدۇر، (ئۇلار) «پەرۋەردىگارىمىز! ئەگەر بىز ئۇنتۇساق ياكى خاتالاشساق (يەنى بىز ئۇنتۇش ياكى

سەۋەنلىك سەۋەبىدىن ئەمرىڭنى تولۇق ئورۇندىيالمساق)، بىزنى جازاغا تارتمغىن، پەرۋەردىگارىمىز بىزدىن ئىلگىرىكىلەرگە يۈكلىگىنىڭگە ئوخشاش بىزگە ئېغىر يۈك يۈكلىمىگىن (يەنى بىزنى قىيىن ئىشلارغا تەكلىپ قىلمىغىن)، پەرۋەردىگارىمىز! كۈچىمىز يەتمەيدىغان نەرسىنى بىزگە ئارتمىغىن، بىزنى كەچۈرگىن، بىزگە مەغپىرەت قىلغىن، بىزگە رەھىم قىلغىن، سەن بىزنىڭ ئىگىمىزسەن، كاپىر قەۋمگە قارشى بىزگە ياردەم بەرگىن» دەيدۇ(286).

— سۈرە بەقەرە

وَلَا

نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَٰبٌ يَنطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۝٦٢

بىز ئىنساننى پەقەت تاقىتى يېتىدىغان (ئىش)قىلا تەكلىپ قىلىمىز، بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا ھەقتى سۆزلەيدىغان كىتاب (يەنى بەندىلەرنىڭ ياخشى-يامان ئىشلىرى خاتىرىلەنگەن نامە-ئەمال) بار، ئۇلارغا (ساۋابنى كېمەيتىۋېتىش ياكى ئازابنى ئاشۇرۇۋېتىش بىلەن) قىلچە زۇلۇم قىلىنمايدۇ(62).

— سۈرە مۇئمىنۇن

لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ فَلْيُنفِقْ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا ۚ

سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُّسْرًا ۝

باي ئادەم (ئايالىنى ۋە بالىسىنى) ئۆزىنىڭ بايلىقىغا يارىشا تەمىنلىسۇن، رىزقى تار قىلىنغان ئادەم ئاللانىڭ ئۇنىڭغا بەرگىنىگە يارىشا تەمىنلىسۇن (يەنى ھەر ئادەم ئۆزىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالىغا يارىشا خىراجەت قىلسۇن) ئاللا ئىنسانىنى پەقەت تاقىتى يېتىدىغان ئىشقىلا تەكلىپ قىلىدۇ (يەنى پېقىر ئادەمنى بايىنى تەكلىپ قىلغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ)، ئاللا قىينىچىلىقتىن كېيىن ئاسانلىقنى بېرىدۇ (يەنى پېقىرلىقتىن كېيىن بايلىقنى بېرىدۇ) (7).

— سۈرە تەلاق

ئوتتۇز تۆتىنچى باب

ھەر ئادەم قىلغان گۇناھىغا ئۆزى جاۋابكار بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا
وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ ۚ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ
إِلَّا عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ
رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «ئاللا ھەممە نەرسىنىڭ پەرۋەردىگارى تۇرسا، ئۇنىڭدىن باشقا پەرۋەردىگار تەلەپ قىلامدىمەن؟» ھەر ئادەم ئۆزى قىلغان گۇناھقا ئۆزى جاۋابكار، بىر گۇناھكار ئادەم باشقا ئادەمنىڭ گۇناھىغا جاۋابكار ئەمەس (يەنى بىر ئادەمنىڭ گۇناھى بىلەن باشقا بىر ئادەم جازاغا تارتىلمايدۇ)، كېيىن پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر، سىلەر دەتالاش قىلىشقان ھەق بىلەن ناھەقنى ئۇ سىلەرگە ئېيتىپ بېرىدۇ (165).

— سۈرە ئەنئام

مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا

يَهْتَدِي لِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ
وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ
حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

كىمكى ھىدايەت تاپسىكەن، ھىدايەت تاپقانلىقىنىڭ پايدىسى ئۆزىگە ئۆچۈندۇر، كىمكى ئازسىكەن، ئازغانلىقىنىڭ زىيىنى ئۆزىگە ئۆچۈندۇر، بىر ئادەم يەنە بىر ئادەمنىڭ گۇناھىنى ئۈستىگە ئالمايدۇ، پەيغەمبەر ئەۋەتمەي تۇرۇپ (ھېچ ئادەمنى) جازالىغىنىمىز يوق (15).

— سۈرە بەنى ئىسرائىل

إِنَّآ
أَنزَلْنَآ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ لِلنَّاسِ بِٱلْحَقِّ ۖ فَمَنِ ٱهْتَدَىٰ
فَلِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۖ وَمَآ أَنتَ
عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

شۇبھىسىزكى، بىز ساڭا كىتابنى ئىنسانلار ئۈچۈن ھەق بىلەن نازىل قىلدۇق، كىمكى ھىدايەت تاپسىكەن، ئۇ ئۆزى ئۈچۈن ھىدايەت تاپقان بولىدۇ، كىمكى ئازسىكەن، ئۆزىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن ئازغان بولىدۇ، سەن ئۇلارغا ھامىي ئەمەسسەن (يەنى ئۇلارنى ئىمانغا زورلاشقا مۇئەككەل ئەمەسسەن) (41).

— سۈرە زۇمەر

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ
وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾

بىر گۇناھكار ئادەم يەنە بىراۋنىڭ گۇناھىنى كۆتۈرمەيدۇ (يەنى بىراۋ باشقا بىراۋنىڭ گۇناھى تۈپەيلىدىن جازاغا تارتىلمايدۇ) (38). ئىنسان پەقەت ئۆزىنىڭ ئىشلىگەن ئىشىنىڭ نەتىجىسىنى كۆرىدۇ (39).

— سۈرە نەجىم

ئوتتۇز به شنچی باب

ئاللانی یاد ئېتش ۋه زىكرى-ته سبه توغرىسىدا

فَاذْكُرُوْنِيْٓ اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوْا لِيْ وَلَا تَكْفُرُوْنِ ۝

مېنى (تائه ت-ئىباده ت بىله ن) ياد ئېتكلار، (مېنى ياد ئه تسه كلار) مه نمۇ سىله رنى (ساۋاب بېرىش بىله ن، مه غپىره ت قىلىش بىله ن) ياد ئېتسه ن. ماڭا شۇكۇر قىلىكلار، نا شۇكۇرلۇك قىلماڭلار (152).

— سۇره به قه ره

إِنَّ فِيْ
خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ
لَاٰيٰتٍ لِّاُولِي الْاَلْبَابِ ۝ الَّذِيْنَ يَذْكُرُوْنَ
اللّٰهَ قِيٰمًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰى جُنُوْبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُوْنَ
فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

شۇبهسىزكى، ئاسمانلارنىك ۋه زېمىننىك ياراتىلىشىدا، كېچه بىله ن كۈندۈزنىك ئۆزگه رتىلىشىدا ئه قىل ئىگىلىرى ئۈچۈن، ئه لۋه تته، روشه ن ده لىللە ر بار (190)، ئۇلار ئۆره تۇرغاندىمۇ،

ئولتۇرغاندىمۇ، ياتقاندىمۇ، ئاللانى ئەسلەپ تۇرىدۇ، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ يارىتىلىشى توغرىسىدا پىكىر يۈرگۈزىدۇ. (191)

— سۈرە ئال ئىمران

وَاذْكُرْ رَّبَّكَ فِيْ
نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَّخِيْفَةً وَّدُوْنَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ
بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ وَلَا تَكُنْ مِّنَ الْغٰفِلِيْنَ ۝

پەرۋەردىگارىڭنى يېلىنغان ۋە ئۇنسىدىن قورققان ھالدا ئىچىڭدە ياد ئەتكىن، ئەتىگەندە-ئاخشامدا ئۇنى پەس ئاۋازدا زىكرى قىلغىن، غاپىللاردىن بولمىغىن (205).

— سۈرە ئەئراف

فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَسَبِّحْ
بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوْبِهَا
وَمِنْ اٰنَآئِ الَّيْلِ فَسَبِّحْ وَاَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ
تَرْضٰى ۝

ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە سەۋر قىلغىن، مەنۇن بولۇشۇڭ ئۈچۈن، كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى، كۈن پېتىشتىن بۇرۇن، كېچە ۋاقىتلىرىدا ۋە كۈندۈزنىڭ دەسلەپكى ۋە ئاخىرقى ۋاقىتلىرىدا پەرۋەردىگارىڭغا تەسبىھ ئېيتقىن (يەنى نامار ئوقۇغىن) ۋە ھەمدە ئېيتقىن (130).

— سۈرە تاھا

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ
فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾
رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَ
إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ
فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

ئاللانىڭ نۇلۇغلىنىشىغا ئىسمىنىڭ ياد ئېتىلىشى بۇيرۇلغان مەسجىدلەردە (مۆمىنلەر) ئەتىگەن ئاخشامدا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدۇ (36)، ئۇلار شۇنداق ئەرلەركى، سودا-سېتىق ئۇلارنى ئاللانى زىكىر قىلىشتىن، نامازنى ئوقۇشتىن، زاكات بېرىشتىن غەپلەتتە قالدۇرمايدۇ، ئۇلار دىللار ۋە كۆزلەر قالايمىقانلىشىپ كېتىدىغان كۈن (يەنى قىيامەت كۈنى) دىن قورقىدۇ (37).

— سۈرە نۇر

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾
وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾

ئى مۆمىنلەر! ئاللانى كۆپ ياد قىلىڭلار (41)، ئۇنىڭغا ئەتىگەن-ئاخشامدا تەسبىھ ئېيتىڭلار (42).

— سۈرە ئەھزاب

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ
وَالْإِبْكَارِ

(ئى مۇھەممەد! مۇشرىكلەرنىڭ يەتكۈزگەن ئەزىيەتلىرىگە) سەۋرى قىلغىن، ئاللانىڭ (ساڭا ۋە سېنىڭ تەۋەلىرىڭگە ياردەم بېرىش) ۋەدىسى ھەقتەتەن ھەقدۇر. گۇناھىڭغا ئىستىغفار ئېيتقىن، ئاخشىمى، ئەتىگىنى پەرۋەردىگارىڭغا ھەمدۇ بىلەن تەسبىھ ئېيتقىن. (55)

— سۈرە غافىر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ حِينَ يَذْكُرُنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَإٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَإٍ خَيْرٍ مِنْهُ وَإِنِ اقْتَرَبَ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِنِ اقْتَرَبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا اقْتَرَبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا. وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً .

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ دېگەن: مېنىڭ بەندەم مېنى ئۆزىگە قارىتا قانداق ئويلىسا، مەن ئۇنىڭغا شۇنداق بولىمەن، ماڭا ئۇ زىكرى ئېيتسا، مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا مەخپى زىكرى ئېيتسا، مەن ئۇنىڭغا مەخپى ساۋاب بېرىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا جامائە بار يەردە زىكرى ئېيتسا، مەن ئۇنىڭغا ئۇ جامائەدىنمۇ ياخشى جامائە بار يەردە ساۋاب بېرىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر گەز

يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر غۇلاچ يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇنىڭغا يۈگۈرۈپ بارىمەن.

(بۇنى بۇخارى، مۇسلىم ۋە تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَايَذْكُرُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: پەرۋەردىگارىغا زىكرى ئېيتىپ تۇرىدىغان ئادەم، تىرىك ئادەمگە ئوخشايدۇ، زىكرى ئېيتىپ تۇرمايدىغان ئادەم ئۆلۈك ئادەمگە ئوخشايدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَرَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُوَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِالْبَحْرِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى كۈنىگە سۇبھانەللاھى ۋە بىھەمدىھى (ئاللانى تەرىپلەيمەن ۋە مەدھىلەيمەن) نى يۈز قېتىم ئېيتسا، ئۇنىڭ گۇناھلىرى دېڭىزنىڭ كۆپۈكىدەك كۆپ بولسىمۇ يوققا چىقىرىلىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ

الذِّكْرِ فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ تَنَادَوْا هَلُمُّوا إِلَى حَاجَتِكُمْ قَالَ فَيَحُفُّونَهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ مِنْهُمْ مَا يَقُولُ عِبَادِي قَالُوا يَقُولُونَ يُسَبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ وَيَحْمَدُونَكَ وَيُمَجِّدُونَكَ قَالَ فَيَقُولُ عَزَّوَجَلَّ هَلْ رَأَوْنِي قَالَ فَيَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْكَ قَالَ فَيَقُولُ تَعَالَى كَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً وَأَشَدَّ لَكَ تَمْجِيدًا وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا قَالَ يَقُولُ فَمَا يَسْأَلُونِي قَالَ يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ قَالَ يَقُولُ تَعَالَى وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً قَالَ تَعَالَى فَمِمَّ يَتَعَوَّذُونَ قَالَ يَقُولُونَ مِنَ النَّارِ قَالَ يَقُولُ تَعَالَى وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُ تَعَالَى فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً قَالَ فَيَقُولُ تَعَالَى فَأُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قَالَ يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فِيهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ قَالَ تَعَالَى هُمُ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللانىڭ، ئاللاغا زىكرى ئېيتقانلارنى ئىزدەپ يوللارنى ئايلىنىپ يۈرىدىغان پەرىشتىلىرى بار، ئۇلار ئاللاغا زىكرى ئېيتۋاتقان خەلقنى ئۇچراتقان چاغلىرىدا، ئۆز ئارا، كېلىشىلار، ئىزدىگىنىشىلار تېپىلدى، دەپ توۋلىشىدۇ، ئۇلارنى پەرىشتىلەر قاناتلىرى بىلەن بىرىنچى ئاسمانغىچە ئورىۋالىدۇ، ئاللاتائالا پەرىشتىلەردىنمۇ ئوبدانراق بىلىپ تۇرۇپ، مېنىڭ بەندىلىرىم نېمە دەۋاتىدۇ؟ دەپ پەرىشتىلەردىن سورايدۇ، پەرىشتىلەر: ئۇلار ساڭا تەسبىھ ئېيتۋاتىدۇ، تەكبىر ئېيتۋاتىدۇ، ھەمدۇ ئېيتۋاتىدۇ، سېنى ئۇلۇغلاۋاتىدۇ دەپ جاۋاب بېرىدۇ، ئاللاتائالا ئۇلار مېنى

كۆرگەنمۇ؟ دەيدۇ؟ پەرىشتىلەر: ياق ئاللا بىلەن قەسەمكى، ئۇ لار سېنى كۆرمىگەن دەيدۇ، ئاللاتائالا: ئۇلار مېنى كۆرگەن بولسا قانداق قىلاتتى؟ دەيدۇ، پەرىشتىلەر: ئەگەر ئۇلار سېنى كۆرگەن بولسا، ساڭا تېخىمۇ قاتتىق ئىبادەت قىلاتتى، سېنى تېخىمۇ قاتتىق ئۇلۇغلايتتى، ساڭا تېخىمۇ كۆپ تەسبىھ ئېيتاتتى، دەيدۇ. ئاللاتائالا: بەندىلىرىم مەندىن نېمە سورايدۇ؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر سەندىن جەننەتنى سورايدۇ، دەيدۇ. ئاللاتائالا: ئۇلار جەننەتنى كۆرگەنمۇ؟ دەيدۇ، پەرىشتىلەر: ياق ئاللا بىلەن قەسەمكى ئى رەببىمىز ئۇلار جەننەتنى كۆرمىگەن، دەيدۇ، ئاللاتائالا ئەگەر ئۇلار جەننەتنى كۆرگەن بولسا قانداق قىلاتتى؟ دەيدۇ پەرىشتىلەر: ئەگەر ئۇلار جەننەتنى كۆرگەن بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئامراق بولاتتى، تېخىمۇ قاتتىق تەلەپ قىلاتتى ۋە تېخىمۇ زور قىزىقاتتى، دەيدۇ. ئاللاتائالا بەندىلىرىم نېمىدىن پانا تىلەيدۇ؟ دەيدۇ، پەرىشتىلەر: ئۇلار دوزاختىن پانا تىلەيدۇ دەيدۇ، ئاللاتائالا ئۇلار دوزاخنى كۆرگەنمۇ؟ دەيدۇ، پەرىشتىلەر: ياق، ئاللا بىلەن قەسەمكى، ئۇلار دوزاخنى كۆرمىگەن دەيدۇ، ئاللاتائالا: ئەگەر ئۇنى كۆرگەن بولسا قانداق قىلاتتى دەيدۇ، پەرىشتىلەر: ئەگەر ئۇنى كۆرگەن بولسا، ئۇلار دوزاختىن تېخىمۇ بەك قاچاتتى ۋە تېخىمۇ قاتتىق قورقاتتى، دەيدۇ. ئاللاتائالا پەرىشتىلەرگە: سىلەرنى گۇۋاھ قىلدىمكى، بەندىلىرىمنى مەن ھەققەتەن مەغپىرەت قىلدىم، دەيدۇ. بۇ چاغدا پەرىشتىلەرنىڭ ئىچىدىن بىر پەرىشتە: ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پالانى زىكرى ئېيتقۇچىلارنىڭ قاتارىدا يوق ئىدى، ئۇ بىر ئىش ئۈچۈن كېلىپ ئۇلارغا قوشۇلۇپ قالغان، دەيدۇ، ئاللاتائالا: ئۇلار سۆھبەتداشتۇر، ئۇلارنىڭ سۆھبەتدىشى مەھرۇم قىلىنمايدۇ، دەيدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَايَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ »

ئەبۇ ھۇرەيرە ۋە ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قايسى بىر قەۋم ئاللانىڭ زىكرى بىلەن مەشغۇل بولۇپ بىرەر جايدا ئولتۇرسا ئۇلارنى پەرىشتىلەر ئورىۋالىدۇ ۋە ئۇلارغا ئاللانىڭ رەھمىتى ياغىدۇ، ئۇلارنىڭ دىللىرىغا خاتىرجەملىك ئورۇنلىشىدۇ، ئۇلارنى ئاللاتائالا ئۆز دەرگاھىدىكى پەرىشتىلەرگە بايان قىلىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَامِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحِ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءَ كُلِّ لَيْلَةٍ: بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَايَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَافِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِلَّالَمْ يَضُرُّهُ شَيْءٌ

ئوسمان ئىبنى ئەففان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق بىر بەندە كۈندۈزى ئەتىگەندە ۋە كېچىسى ئاخشامدا «بسمىللاھىللەزى لايەزورۇ مەئە ئىسمىھى شەيئۇن پىلئەرزى ۋەلاپىسسەمائى ۋەھۇۋەس سەمىئۇل ئەلىم» دېگەن سۆزنى ئۈچ قېتىم ئېيتسا ئۇنىڭغا ھېچ نەرسە زىيان زەخمەت يەتكۈزەلمەيدۇ.

تەرجىمىسى: ئىسمىنى تىلغا ئېلىش بىلەن زىيىنىدە ۋە ئاسماندا ھېچ شەيئى زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن، ئۇ ئاللا ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر ۋە ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد بىلەن تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَأَنْ أَقُولَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُلِلَّهِ وَلَا اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ أَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سۇبھانەللاھى ۋەلھەمدۇلىللاھى ۋەلائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەللاھۇ ئەكبەر» دەپ ئېيتىشىم مەن ئۈچۈن دۇنيادىكى بارلىق نەرسىلەردىن سۈيۈملۈكرەكدۇر.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ، كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ

ئەبۇ ئەيۇپ ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇلاشەرىكە لەھۇ لەھۇلمۇلكۇ ۋەلەھۇلھەمدۇ ۋەھۇۋە ئەلا كۇللى شەيئىن قەدىر» (ھېچقانداق بىر شېرىكى يوق بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، پۈتۈن سەلتەنەت ۋە جىمى ھەمدۇسانا ئاللاغا خاس، ئاللا ھەممىگە قادىردۇر) دەپ 10 قېتىم ئېيتسا ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام ئەۋلادىدىن تۆت كىشىنى ئازاد قىلغانلىقتەك ساۋابى بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ!» فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ: كَيْفَ يَكْسِبُ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ قَالَ «يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ. أَوْيُحَطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ»

سەئد ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت

قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىدا ئىدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن دەيدۇ: سىلەرنىڭ بىرىڭلار ھەر كۈنىگە مىڭ ياخشىلىق قىلىشقا قادىر بولالامدۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سورۇنداشلىرىدىن بىرى بىر ئادەم قانداقمۇ بىر كۈندە مىڭ ياخشىلىق قىلالىسۇن دەپ سورىغان ئىدى « پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشى يۈز قېتىم تەسبىھ ئېيتسا ئۇنىڭغا مىڭ ياخشىلىق بېرىلىدۇ ياكى ئۇنىڭدىن مىڭ خاتالىق ئۆچۈرۈلىدۇ دېگەن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُأَنَّالنَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ قَالَ: « سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ» غُرِسَتْ لَهُ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى « سۇبھانەللاھى ۋەبىھەمدىھى » دېسە ئۇنىڭ ئۈچۈن جەننەتتە بىر تۈپ خورما دەرىخى تىكىلىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَلَاأَدُلُّكَ عَلَى كَنْزٍمِنْ كُنُوزِالْجَنَّةِ؟ » فَقُلْتُ: بَلَى يَارَسُولَ اللَّهِ قَالَ: « لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللَّهِ »

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا مۇنداق دېدى دەيدۇ: سېنى جەننەتنىڭ غەزىنىلىرىدىن بىرىگە دالالەت قىلايمۇ؟ مەن، ئى رەسۇلۇللا بولىدۇ دېدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ « لاھەۋلە ۋەلا قۇۋۋەتە ئىللا بىللا » سۆزىدۇر دېدى.

(بۇنى بۇخارى بىلەن مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللَّهَ عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام ئاللا تائالانى ھەرقانداق ۋاقىتتا ياد بېيتىپ تۇراتتى.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەيدۇ. (زىكرىنىڭ ئەۋزىلى لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ) دۇر.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

وَعَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ بُسْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَدْكَثُرَتْ عَلَيَّ فَأَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ أَتَشَبَّثُ بِهِ قَالَ، لَايَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًامِنْ ذِكْرِ اللَّهِ

ئابدۇللا ئىبنى بۇسىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم ئى، رەسۇلۇللا، مەن ئورۇنداپبەغان ئىسلام شەرىئىتىنىڭ ئەھكاملىرى كۆپ ئىكەن، مەن مەھكەم تۇرىدىغان بىرەر شەيئىنى ئېيتىپ بەرسىڭز دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام سىزنىڭ تىلىڭ ھەمىشە ئاللانىڭ زىكرى بىلەن بولىۋن دېدى.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَاأُخْبِرُكَ بِأَحَبِّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ؟ إِنَّ أَحَبَّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ»

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئاللاغا ئەڭ سۆيۈملۈك بولغان سۆزنى ساڭا ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ ئاللاغا ئەڭ سۆيۈملۈك بولغان سۆز «سۇبھانەللاھى ۋە بىھەمدىھى» دېگەن سۆزدۇر.

تەرجىمىسى: ئاللانى پاك دەپ ھېسابلايمەن، ئاللانى مەدھىلەيمەن.

(بۇنى بۇخارى بىلەن مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ فِي دُبُرِكُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًاوَثَلَاثِينَ، وَحَمِدَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَاللَّهَ ثَلَاثًاوَثَلَاثِينَ وَقَالَ تَمَامَ الْمِائَةِ: لَااِلَهَ اِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَاِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِالْبَحْرِ»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى، ھەر بىر نامازنىڭ كەينىدە 33 قېتىم تەسبىھ ئېيتسا (يەنى سۇبھانەللاھ دېسە) 33 قېتىم ھەمدۇ ئېيتسا (يەنى ئەلھەمدۇلىللاھ دېسە) 33 قېتىم تەكبىر ئېيتسا (يەنى ئەللاھۇ ئەكبەر دېسە) يۈزىنچى قېتىمدا «لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ، لەھۇلمۇلكۇ ۋە لەھۇلھەمدۇ ۋە ھۇۋە ئەلا كۇللى شەيئىن قەدىر» دېسە ئۇنىڭ گۇناھلىرى دەريانىڭ كۆپۈكىدەك كۆپ بولسىمۇ مەغپىرەت قىلىنىدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَالَ «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ» فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَاِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِالْبَحْرِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى كۈنىگە سۇبھانەللاھى ۋەبىھەمدىھى (ئاللانى پاك دەپ ھېسابلايمەن ۋە مەدھىيلەيمەن) نى يۈز قېتىم ئېيتسا ئۇنىڭ گۇناھلىرى دېڭىزنىڭ كۆپۈكىدەك كۆپ بولسىمۇ يوققا چىقىرىلىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئېيتىشتا تىلغا يەڭگىل كېلىدىغان، مىزان (قىيامەت كۈنى كىشىلەرنىڭ نامە-ئەمالىنى تارتىدىغان تاۋازا ــ ت)دا ئېغىر كېلىدىغان، ئاللاغا ياقىدىغان ئىككى سۆز بار، ئۇ بولسىمۇ سۇبھانەللاھىلئەزىم (ئۇلۇغ ئاللانى تەرىپلەيمەن) سۇبھانەللاھى ۋەبىھەمدىھى دېگەن سۆزلەردىن ئىبارەت.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْقُدَ وَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى تَحْتَ خَدِّهِ ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ

ھۇزەيپە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇخلىماقچى بولسا ئوڭ قولىنى مەڭزىنىڭ ئاستىغا قويۇاتتى، ئاندىن «ئەللا ھۇممە قىنى ئەزابەكە يەۋمە تەبئەسۇ ئىبادەكە» (ئى ئاللا بەندىلىرىڭنى تىرىلدۈرىدىغان مەشھۇر كۈندە ئازابىڭدىن مېنى ساقلىغىن) دەيتتى.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

ئوتتۇز ئالتىنچى باب

ئاللادىن مەغپىرەت تىلەش ۋە تەۋبە - ئىستىغپار توغرىسىدا

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ
يَعْمَلُونَ السُّوٓءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٍ
فَأُولَٰٓئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ۗ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّـَٔاتِ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ
إِنِّي تُبْتُ الْـَٰٔنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ
أُولَٰٓئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾

ئاللا قوبۇل قىلىشنى ۋەدە قىلغان تەۋبە ياماناتلىقنى ئادەتلىنىپ قىلىپ سېلىپ، ئاندىن ئۆزۈنغا قالماي «يەنى تۆلۈم كېلىشتىن بۇرۇن» تەۋبە قىلغانلارغىلا تەۋبىسىدۇر. ئاللا، ئۇنىڭ شۇلارغىلا تەۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، ئاللا ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر، ھېكمەت بىلەن

ئىش قىلغۇچىدۇر (17) . داۋاملىق يامان ئىشلارنى قىلىپ بېشىغا ئۆلۈم كەلگەن چاغدا، ئەمدى تەۋبە قىلدىم، دېگۈچىلەرنىڭ تەۋبىسىنى ۋە كاپىر پېتى ئۆلگۈچىلەرنىڭ تەۋبىسى (يەنى ئۆلۈم ئالدىدا ئىمان ئېيتتىم دېگۈچىلەرنىڭ ئىمانى) قوبۇل قىلىنمايدۇ، ئەنە شۇلارغا قاتتىق ئازاب تەييارلىدۇق (18) .

— سۈرە نىسا

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

كىمكى (گۇناھلىرىغا) تەۋبە قىلىدىكەن ۋە ئەمەلىنى تۈزەيدىكەن، ئۇ ئاللاغا يۈزلەنگەن بولىدۇ (يەنى ئاللا ئۇنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭدىن رازى بولىدۇ) (71) .

— سۈرە فۇرقان

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾

(ئى مۇھەممەد!) ھېچ ئىش (يەنى بەندىلەرنىڭ ئىشلىرىنىڭ تەدبىرى) سېنىڭ ئىختىيارىڭدا ئەمەس، ئاللا يا ئۇلارنىڭ (مۇسۇلمان بولسا) تەۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، يا ئۇلار زالىم بولغانلىقى ئۈچۈن (كۇفردا چىڭ تۇرسا) ئۇلارنى ئازابقا دۇچار قىلىدۇ (128) .

— سۈرە ئال ئىمران

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ

مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوٰىكُمْ ﴿١٩﴾

بىلگىنكى، ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، گۇناھىڭ ئۈچۈن، ئەر-ئايال مۇمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگىن، ئاللا سىلەرنىڭ (بۇ دۇنيادىكى) ھەرىكىتىڭلارنى ۋە (ئاخىرەتتىكى) جايىڭلارنى بىلىدۇ (شۇڭا ئاخىرەتلىك ئۈچۈن تەييارلىنىڭلار) (19).

— سۈرە مۇھەممەد

يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا تُوْبُوْٓا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا ۭ عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يُّكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۙ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللّٰهُ النَّبِيَّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهٗ ۚ نُوْرُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَبِاَيْمَانِهِمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ اَتْمِمْ لَنَا نُوْرَنَا وَاغْفِرْ لَنَا ۚ اِنَّكَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٨﴾

ئى مۇمىنلەر! ئاللاغا سەمىمىي تەۋبە قىلىڭلار، ئۈمىدىكى، پەرۋەردىگارىڭلار سىلەرنىڭ گۇناھىڭلارنى يوققا چىقىرىدۇ. سىلەرنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، ئۇ كۈندە (يەنى قىيامەت كۈندە) ئاللا پەيغەمبەرنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان مۇمىنلەرنى رەسۋا قىلمايدۇ، ئۇلارنىڭ نۇرى ئۇلارنىڭ ئالدىدا ۋە ئوڭ تەرىپىدە يۈرىدۇ، ئۇلار: «ئى پەرۋەر-

دىگارىمىز! بىزگە نۇرىمىزنى مۇكەممەللە شتۇرۇپ بەرگىن، بىزگە مەغپىرەت قىلغىن، سەن بولساڭ ھەقىقەتەن ھەر نەرسىگە قادىرسەن» دەيدۇ(8).

— سۈرە تەھرىم

فَقُلْتُ
اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلِ السَّمَاءَ
عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَ
يَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

(ئۇلارغا) ئېيتتىم: رەببىڭلاردىن مەغپىرەت تەلەپ قىلىڭلار، ئۇ ھەقىقەتەن تولىمۇ مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر(10). سىلەرگە ئاللا مول يامغۇر ياغدۇرۇپ بېرىدۇ(11). سىلەرنىڭ مالىرىڭلارنى، ۋە بالىرىڭلانى كۆپەيتىپ بېرىدۇ، سىلەرگە باغلارنى، دەريالارنى ئاتا قىلىدۇ(12).

— سۈرە نۇھ

كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ
مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾

ئۇلار كېچىسى ئاز ئۇخلايتتى، ئۇلار سەھەرلەردە (پەرۋەردىگارىدىن) مەغپىرەت تىلەيتتى (17-18).

— سۈرە زارىيات

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ، وَمَا كَانَ

اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿

سەن ئۇلارنىڭ ئىچىدە تۇرغان چېغىڭدا (سېنى ھۆرمەتلەش يۈزىسىدىن) ئاللا ئۇلارغا ئازاب قىلمايدۇ، ئۇلار ئىستىغپار ئېيتىپ تۇرغان چاغدا ئۇلارغا ئازاب قىلمايدۇ(33).

— سۈرە ئەنفال

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سَقَطَ عَلَى بَعِيرِهِ وَقَدْ ضَلَّهُ فِي أَرْضٍ فَلَاةٍ

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا بەندىسىنىڭ قىلغان تەۋبىسىدىن بىر كىشى جاڭگالدا يۇتتۇرۇۋەتكەن تۆگىسىنى تېپىۋېلىپ خۇش بولغاندىنمۇ ئارتۇق خۇشال بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىنسان بالىسىنىڭ ھەممىسى خاتالىق ئۆتكۈزىدۇ، خاتالىق ئۆتكەزگۈچىلەرنىڭ ياخشىسى تەۋبە قىلغۇچىلاردۇر.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَاأَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى، ئىنسانلار ئاللاغا تەۋبە قىلىڭلار، مەن ئاللاغا كۈنىگە يۈز قېتىم تەۋبە قىلىمەن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن ھەقىقەتەن كۈنىگە يەتمىش قېتىمدىن ئارتۇق ئاللادىن مەغپىرەت تەلەپ قىلىمەن ۋە ئاللاغا تەۋبە قىلىمەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ فَقَالَ بِهِ هَكَذَا فَقَالَ أَبُو شِهَابٍ بِيَدِهِ فَوْقَ أَنْفِهِ

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۆمىن ئادەم ئۆزىنى گۇناھلىرى ئالدىدا گويا تاغنىڭ ئاستىدا ئولتۇرغان ئادەمدەك ھېس قىلىدۇ، پاسىق ئادەم ئۆزىنىڭ گۇناھلىرىغا بولغان قونۇڭالغان

چۈشىنىش قورۇقۇتكەندەك ئاددىي قارايدۇ، ئەبۇ شىھاب قولى بىلەن بۇرنىنىڭ ئۈستىنى قورۇپ كۆرسەتكەن.
(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَابَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هُوَ الصِّدِّيقُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَامِنْ عَبْدٍ أَذْنَبَ فَقَامَ فَتَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَاسْتَغْفَرَ مِنْ ذُنُوبِهِ إِلَّاكَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَغْفِرَلَهُ لِأَنَّ اللَّهَ يَقُولُ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءً أَوْيَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًارَحِيمًا

ئەلى رەزىيەللا ئەنھۇ ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ئاڭلىغانلىقىنى رىۋايەت قىلىدۇ، ئەبۇ بەكرى ئېيتىدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، ھەرقانداق ئادەم بىرەر گۇناھنى قىلىپ ئاندىن تاھارەتنى تولۇق ئېلىپ نامازنى تولۇق گۇناھى ئۈچۈن ئاللادىن مەغپىرەت تەلەپ قىلسىلا ئاللا ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلىشنى ئۆز ئۈستىگە ئالىدۇ، چۈنكى ئاللاتائالا «كىمكى بىر يامانلىقنى قىلىپ ياكى ئۆز نەپسىگە زۇلۇم قىلىپ، ئاندىن ئاللاتائالادىن مەغپىرەت تەلەپ قىلسا ئاللانى ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچى مېھرىبان تاپىدۇ» دەيدۇ.
(بۇنى ئىبنى مەردۇۋەي رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَاأَصَرَّ مَنِ اسْتَغْفَرَ وَإِنْ عَادَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىستىغپار ئېيتقان ئادەم گۇناھىنى كۆندە يەتمىش قېتىم تەكرارلىسىمۇ گۇناھسىز چىكى تۇرغان بولمايدۇ.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَزِمَ الْاِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضِيْقٍ مَخْرَجًاوَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًاوَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَايَحْتَسِبُ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا داۋاملىق ئىستىغپار ئېيتقانغان ئادەمگە ھەرقانداق قىيىن ئەھۋالدىن چىقىش يولى بېرىدۇ، ھەرقانداق غەم قايغۇدىن خالاس تاپقۇزىدۇ، ئويلىمىغان يەردىن رىزقى ئاتا قىلىدۇ.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَيِّدُ الْاِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ «اَللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا اِلَهَ اِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذَنْبِي اغْفِرْلِي فَاِنَّهُ لَايَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا أَنْتَ» قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ

شەددات ئىبنى ئەۋس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سەييدۇل

ئىستىغپار (ئىستىغپارلارنىڭ خوجىسى ـ ت) شۇكى ئى ئاللا، سەن مېنىڭ رەببىم سەن، سەندىن بۆلەك ئىلاھ يوق، سەن مېنى يارالتتىڭ، مەن سېنىڭ بەندەڭمەن، ساڭا ئىمان ئېيتىش ۋە ئىتائەت قىلىشتىن ئىبارەت بەرگەن ۋەدەمدە كۈچۈمنىڭ يېتىشچە بەر قارارمەن، ساڭا سېغىنىپ يامان قىلمىشلىرىمدىن پاناھ تىلەيمەن، سېنىڭ ماڭا بەرگەن نېمەتلىرىڭنى ئېتىراپ قىلىمەن، گۇناھلىرىمنى ئىقرار قىلىمەن، مېنى مەغپىرەت قىلغىن، گۇناھلارنى پەقەت سەنلا مەغپىرەت قىلىسەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى يۇقىرىقى دۇئانى ئىخلاس بىلەن كۈندۈزى ئۇقۇپ ئاندىن كەچ كىرگىچە ئۆلسە، ئۇ ئەھلى جەننەتتىن بولىدۇ. كىمكى ئۇنى ئىخلاس بىلەن كېچىسى ئوقۇپ ئاندىن تاڭ ئاتقۇچە ئۆلسە ئۇ ئەھلى جەننەتتىن بولىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

ئوتتۇز يەتتىنچى باب

دۇئانىڭ ئەھمىيتى، ئايەت ۋە ھەدىسلەردىكى ئۇلۇغ دۇئالار توغرىسىدا

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

مېنىڭ بەندىلىرىم سەندىن مەن توغرۇلۇق سورىسا (ئۇلارغا ئېيتقىنكى)، مەن ھەقىقەتەن ئۇلارغا يېقىنمەن (يەنى ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى ۋە سۆزىنى بىلىپ تۇرىمەن)، ماڭا دۇئا قىلسا، مەن دۇئا قىلغۇچىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىمەن، ئۇلار توغرا يول تېپىش ئۈچۈن مېنىڭ دەۋىتىمنى قوبۇل قىلسۇن ۋە ماڭا ئىمان ئېيتسۇن (يەنى ھەمىشە ئىمان بىلەن بولسۇن) (186).

— سۈرە بەقەر

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

پەرۋەردىگارىڭلارغا تۆۋەنچىلىك بىلەن يوشۇرۇن دۇئا قىلىڭلار

(دۇئا قىلغاندا كەلسە، كەلمەس سۆزلەپ، تۇۋلاپ) ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتكەنلەرنى ئاللا ياقتۇرمايدۇ (55).

— سۈرە ئەئراف

قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

ئېيتقىنكى «ئەگەر سىلەرنىڭ دۇئايىڭلار بولمسا، پەرۋەردىگارىم سىلەرگە پەرۋا قىلمايدۇ.

— سۈرە فورقان

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

پەرۋەردىگارىڭلار ئېيتىدۇ: «ماڭا دۇئا قىلىڭلار، مەن (دۇئايىڭلارنى قوبۇل قىلمەن، (تىلىگىنىڭلارنى بېرىمەن) شۇبھىسزكى مېنىڭ ئىبادىتىمدىن چوڭچىلىق قىلىپ باش تارتىدىغانلار خار ھالدا جەھەننەمگە كىرىدۇ» (60).

— سۈرە مۇئمىن

وَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ ضُرٍّ مَّسَّهُ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

ئىنسانغا بەرەر زىيان زەخمەت يەتسە ، ياتسدۇ ، ئولتۇرسىندۇ ، تۇرسىدۇ (ئۇنى دەپنى قىلىشىمزنى تىلەپ) بىزگە دۇئا قىلىدۇ ؛ ئۇلارغا يەتكەن زىيان زەخمەتنى كۆتۈرۈۋەتسەك ، گويا ئۇنى كۆتۈرۈۋېتىشىمزنى تىلەپ بىزگە دۇئا قىلمىغاندەك ، يامان ئىشنى يەنى داۋاملاشتۇرىدۇ ، مەددىدىن ئاشقۇچىلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۇلارغا چىرايلىق كۆرسىتىلىدۇ (12) .

— سۈرە يۇنۇس

رَبَّنَآ اٰتِنَا فِى
الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ
النَّارِ ۝

« پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە دۇنيادا ياخشىلىق ئاتا قىلغىن ، ئاخىرەتتىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلغىن ، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن » (20) .

— سۈرە بەقەر

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ اِنْ نَّسِيْنَآ اَوْ اَخْطَاْنَا

... ئەگەر بىز ئۇنتۇساق ، ياكى خاتالاشساق (يەنى بىز ئۇنتۇش ياكى سەۋەنلىك سەۋەبىدىن ئەمرىڭنى ئولۇق ئورۇنلىيالمىساق) ، بىزنى جازاغا تارتمىغىن ... (286)

— سۈرە بەقەر

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهٗ عَلَى

لَّذِينَ مِن قَبْلِنَا

... پەرۋەردىگارىمىز! بىزدىن ئىلگىرىكىلەرگە يۈكلىگىنىگە ئوخشاش بىزگە ئېغىر يۈك يۈكلىمىگىن (يەنى بىزنى قىيىن ئىشلارغا تەكلىپ قىلمىغىن) ... (286)

— سۈرە بەقەر

رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَاعْفُ عَنَّا ۟ وَاغْفِرْ لَنَا ۟ وَارْحَمْنَا ۟ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

پەرۋەردىگارىمىز! «كۆچمىز يەتمەيدىغان نەرسىنى بىزگە ئارتمىغىن، بىزنى كەچۈرگىن، بىزگە مەغپىرەت قىلغىن، بىزگە رەھىم قىلغىن، سەن بىزنىڭ ئىگىمىزسەن، كاپىر قەۋمگە قارشى بىزگە ياردەم بەرگىن» 286.

— سۈرە بەقەر.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً ۚ إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾

پەرۋەردىگارىمىز! بىزنى ھىدايەت قىلغىنىڭدىن كېيىن دىللىرىمىزنى توغرا يولدىن بۇرۇۋەتمىگىن، بىزگە دەرگاھىڭدىن رەھمەت بېغىشلىغىن، شۈبھىسىزكى، سەن (بەندىلىرىگە ئاتالارنى) بەكمۇ بېغىشلىغۇچىسەن (8).

— سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي
أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ

« پەرۋەردىگارىمىز! گۇناھلىرىمىزنى، ئىشىمىزدا چەكتىن ئاشقانلىقىمىزنى مەغپىرەت قىلغىن، قەدەملىرىمىزنى (جەڭ مەيدانىدا) مۇستەھكەم قىلغىن ۋە كاپىر قەۋمگە قارشى بىزگە ياردەم بەرگىن » 147 .

ـ سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ
الْمَصِيرُ ④

« پەرۋەردىگارىمىز ساڭا تەۋەككۈل قىلدۇق، ساڭا قايتتۇق، ئاخىر قايتىدىغان جاي سېنىڭ دەرگاھىڭدۇر (4) .

ـ سۈرە مۇمتەھىنە

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا ۚ إِنَّكَ أَنتَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

پەرۋەردىگارىمىز! كاپىرلارنى بىزگە زىيانكەشلىك قىلدۇرۇپ

ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلمىغىن (ئۇلار بىزگە مۇسەللەت بولۇپ، بىزنى كۆتۈرگىلى بولمايدىغان ئازاب بىلەن دىتمىزدىن چىقارمىسۇن)، پەرۋەردىگارىمىز، بىزگە مەغپىرەت قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن غالىبسەن، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىسەن» (5).

— سۈرە مۇمتەھىنە

رَبَّنَآ إِنَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٦﴾

«پەرۋەردىگارىمىز! بىز شۈبھىسىز ئىمان ئېيتتۇق. بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى مەغپىرەت قىلغىن، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن» دەيدۇ (16).

— سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٩١﴾

پەرۋەردىگارىمىز! بۇنى بىكار يارىتمىدىڭ، سەن پاكتۇرسەن، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن (191).

— سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَآ إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ ٱلنَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُۥ ۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿١٩٢﴾

پەرۋەردىگارىمىز! سەن كىمنىكى دوزاخقا كىرگۈزۈدىكەنسەن، ئۇنى ئەلۋەتتە خار قىلغان بولسەن، زالىملارغا ھېچقانداق ياردەمچى بولمايدۇ (192).

— سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَآ إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا
يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَـَٔامَنَّا ۚ رَبَّنَا
فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّـَٔاتِنَا وَتَوَفَّنَا
مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾

پەرۋەردىگارىمىز! بىز ھەقىقەتەن بىر چاقىرغۇچىنىڭ (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ) رەببىگىلارغا ئىمان ئېيتقىلار دەپ ئىمانغا چاقىرغانلىقىنى ئاڭلىدۇق، ئىمان ئېيتتۇق، پەرۋەردىگارىمىز! بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى ھەغپىرەت قىلغىن، يامانلىقلىرىمىزنى يوققا چىقارغىن، بىزنى ياخشىلارنىڭ قاتارىدا قەبزى روھ قىلغىن (193).

— سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَا وَءَاتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ
وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە پەيغەمبەرلىرىڭ ئارقىلىق ۋەدە قىلغان نەرسىنى (يەنى ئىتائەت قىلغانلارغا خاس بولغان جەننەتنى) بەرگىن، قىيامەت كۈنى بىزنى رەسۋا قىلمىغىن، سەن ھەقىقەتەن ۋەدەگگە خىلاپلىق قىلمايسەن» (194).

— سۈرە ئال ئىمران

رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَ

بَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ

پەرۋەردىگارىمىز! بىز بىلەن قەۋمىمىزنىڭ ئارىسىدا ھەق ھۆكۈم چىقارغىن، سەن ھۆكۈم چىقارغۇچىلارنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇرسەن» (89)

— سۈرە ئەئراف

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

پەرۋەردىگارىمىز، زالىم قەۋمىنى بىزگە زىيانكەشلىك قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلمىغىن (195). بىزنى رەھمىتىڭ بىلەن زالىم قەۋمىدىن قۇتۇلدۇرغىن» (86).

— سۈرە يۇنۇس

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ ۗ وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِن شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾

پەرۋەردىگارىمىز! سەن بىزنىڭ يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا قىلغانلىرىمىزنى بىلىپ تۇرىسەن، ئاسمان-زېمىندىكى ھېچقانداق نەرسە ئاللاغا مەخپىي ئەمەس (38).

— سۈرە ئىبراھىم

رَبَّنَا آتِنَا مِن لَّدُنكَ

رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا

« پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە رەھمەت خەزىنىلىرىڭدىن ئاتا قىلغىن، بىزنىڭ ئىشلىرىمىزنى توغرىلاپ، بىزنى ھىدايەت تاپقۇچىلاردىن قىلغىن. » (10).

— سۈرە كەھف

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ۝

« ئى پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە ئايالىرىمىز ۋە ئەۋلادلىرىمىز ئارقىلىق شادلىق بېغىشلىشىڭنى (يەنى بىزگە ساڭا ئىتائەتمەن پەرزەنت ئاتا قىلىشىڭنى) تىلەيمىز، بىزنى تەقۋادارلارنىڭ پېشۋاسى (يەنى تەقۋادارلارنىڭ نەمۇنىسى، ياخشىلىققا دەۋەت قىلغۇچى) قىلغىن » (47).

— سۈرە فۇرقان

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۝ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝

« پەرۋەردىگارىمىز! بىزدىن جەھەننەم ئازابىنى دەپئى قىلغىن، جەھەننەمنىڭ ئازابى ھەقىقەتەن (سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭدىن) ئايرىلمايدۇ (65). جەھەننەم ھەقىقەتەن يامان قارارگاھتۇر، يامان جايدۇر (66).

— سۈرە فۇرقان

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي
وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۝

پەرۋەردىگارىمىز! ھېساب ئالىدىغان كۈندە (يەنى قىيامەت كۈنىدە) ماڭا، ئاتا-ئانامغا ۋە مۆمىنلەرگە مەغپىرەت قىلغىن (41).

— سۈرە ئىبراھىم

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا
وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

« پەرۋەردىگارىمىز! بىز ئۆزىمىزگە ئۆزىمىز زۇلۇم قىلدۇق، ئەگەر سەن بىزگە مەغپىرەت قىلمساڭ، بىزگە رەھىم قىلمساڭ، بىز چوقۇم زىيان تارتقۇچىلاردىن بولىمىز » (23).

— سۈرە ئەئراف

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ۝

پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە سەۋر ئاتا قىلغىن، بىزنى مۇسۇلمان پېتىمىزچە قەبزى روھ قىلغىن » (126).

— سۈرە ئەئراف

رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ
رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ

وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ۝ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ
الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَ
ذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

پەرۋەردىگارىمىز! سېنىڭ رەھمىتىڭ ۋە ئىلمىڭ ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، تەۋبە قىلغانلارغا ۋە سېنىڭ يولۇڭغا ئەگەشكەنلەرگە مەغپىرەت قىلغىن، ئۇلارنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن، « پەرۋەردىگارىمىز! سەن ئۇلارنى، ئۇلارنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىدىن، ئاياللىرىدىن، ئەۋلادلىرىدىن ياخشى بولغانلارنى ئۇلارغا ۋەدە قىلغان مەڭگۈلۈك جەننەتكە كىرگۈزگىن، سەن ھەقىقەتەن غالىبسەن، ھېكمەتلىك بىلەن ئىش قىلغۇچىسەن » (8).

— سۈرە غافىر

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ

« پەرۋەردىگارىمىز! بىزدىن ئازابنى كۆتۈرۈۋەتكىن، بىز ھەقىقەتەن ئىمان كەلتۈرگۈچىدۇرمىز » (12).

— سۈرە دوخان

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا
الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا
غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ

« پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە ۋە بىزدىن ئىلگىرى ئىمان ئېيتقان قېرىنداشلىرىمىزغا مەغپىرەت قىلغىن، دىللىرىمىزدا مۆمىنلەرگە قارشى دۈشمەنلىك پەيدا قىلمىغىن، پەرۋەردىگارىمىز! سەن ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىسەن، مېھرىبانسەن » (10).

— سۈرە ھەشر

رَبَّنَآ أَتْمِمْ لَنَا
نُورَنَا وَٱغْفِرْ لَنَآ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

« ئى پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە نۇرىمىزنى مۇكەممەللە شتۇرۇپ بەرگىن، بىزگە مەغپىرەت قىلغىن، سەن بولساڭ ھەقىقەتەن ھەر نەرسىگە قادىرسەن » (8).

— سۈرە تەھرىم

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ

« پەرۋەردىگارىمىز! بىزنىڭ (خىزمىتىمىزنى) قوبۇل قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن (دۇئايىمىزنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىسەن، (نىيىتىمىزنى) بىلىپ تۇرغۇچىسەن (127).

— سۈرە بەقەر

وَتُبْ عَلَيْنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾

... تەۋبىمىزنى قوبۇل قىلغىن، چۈنكى سەن تەۋبىنى ناھايىتى قوبۇل قىلغۇچىسەن، ناھايىتى مېھرىبانسەن (128).

— سۈرە بەقەر

رَبَّنَآ اٰمَنَّا بِمَآ اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُوْلَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشّٰهِدِيْنَ

پەرۋەردىگارىمىز! سەن نازىل قىلغان كىتابقا ئىشەندۇق، پەيغەمبەرگە ئەگەشتۇق، بىزنى (ھىدايىتىگە) شاھىت بولغانلار قاتاردا قىلغىن» (53).
— سۈرە ئەنئام

رَبِّ هَبْ لِيْ مِنْ لَّدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۚ اِنَّكَ سَمِيْعُ الدُّعَآءِ ۝

ئى پەرۋەردىگارىم! «ماڭا ئۆز دەرگاھىڭدىن بىر ياخشى پەرزەنت ئاتا قىلغىن، ھەقىقەتەن سەن دۇئانى ئىشتكۈچىسەن.» (38).
— سۈرە ئال ئىمران

رَبِّ اغْفِرْ لِيْ وَلِاَخِيْ وَاَدْخِلْنَا فِيْ رَحْمَتِكَ ۖ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ

«پەرۋەردىگارىم! ماڭا ۋە مېنىڭ قېرىندىشىمغا مەغپىرەت قىلغىن، بىزنى رەھمىتىڭگە كىرگۈزگىن، سەن ئەڭ رەھىم قىلغۇچى زاتتۇرسەن» (151).
— سۈرە ئەئراف

رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ
صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَل لِّي مِن
لَّدُنكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا

پەرۋەردىگارىم! مېنى (قەبرەمگە) ئوڭۇشلۇق كىرگۈزگىن، (قەبرەمدىن) ئوڭۇشلۇق چىقارغىن، ماڭا دەرگاھىڭدىن ھەققە يارىدەم بېرىدىغان قۇۋۋەت ئاتا قىلغىن» (80).

— سۈرە ئىسرا

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَوٰةِ وَمِن
ذُرِّيَّتِي ۖ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ۝

پەرۋەردىگارىم! مېنى ۋە بىر قىسىم ئەۋلادىمنى نامازنى ئادا قىلغۇچى قىلغىن، پەرۋەردىگارىمىز! دۇئايىمنى قوبۇل قىلغىن (40).

— سۈرە ئىبراھىم

رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ
عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ
وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

پەرۋەردىگارىم! «سەن مېنى ماڭا ۋە ئاتا-ئانامغا بەرگەن نېمەتلىرىڭگە شۈكرى قىلىشقا سەن رازى بولىدىغان ياخشى ئەمەل قىلىشقا مۇۋەپپەق قىلغىن، رەھمىتىڭ بىلەن مېنى ياخشى بەندىلىرىڭ

قاتارغا كىرگۈزگەن (19).

— سۈرە نەمل

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ، وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

پەرۋەردىگارىم! ماڭا، ئاتا-ئانامغا، مېنىڭ ئۆيۈمگە مۆمىن بولۇپ كىرگەن كىشىگە ۋە مۆمىن ئەرلەرگە، مۆمىن ئاياللارغا مەغپىرەت قىلغىن، زالىملارغا پەقەت ھالاكەتنى زىيادە قىلغىن» (28).

— سۈرە نوھ

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ اتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئازنى يەمەنگە ئەۋەتكەندىن چاغدا مۇنداق دېگەن: زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ دۇئاسىدىن ھەزەر قىلغىن، چۈنكى ئۇنىڭ دۇئاسى بىلەن ئاللانىڭ ئارىسىدا پەردە ھىجاب بولمايدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: (ھاجىتىنى) ئاللادىن سورىمىغان ئادەمگە ئاللا غەزەپ قىلىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ

نۇئمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: دۇئا قىلىشنىڭ ئۆزى بىر ئىبادەتتۇر.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللانىڭ نەزىرىدە دۇئادىن ھۆرمەتلىك نەرسە يوق.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَايَرُدُّ الْقَضَاءَ إِلَّا الدُّعَاءُ وَلَايَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ

سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قازانى پەقەت دۇئالا قايتۇرىدۇ، ئۆمرىنى پەقەت ياخشىلىقلا زىيادە قىلىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أُدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءً مِنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَاهٍ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر ئىجابەت بولۇشقا چىن ئىشەنچ قىلغان ھالدا دۇئا قىلىڭلار، بىلىڭلاركى، ئاللاتائالا دىلىنى غەپلەت باسقانلارنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلمايدۇ.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇنىڭ ئېيتىشچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆپىنچە «ئى ئاللا پەرۋەردىگارىمىز بىزگە دۇنيادا ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، ئاخىرەتتىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن» دەپ دۇئا قىلاتتى.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكُرَبِ فَلْيُكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى قىيىنچىلىقتا دۇچار

بولغان، بېشغا كۈن چۈشكەن كۈنلەردە قىلغان دۇئايىم ئىجابەت قىلىنىش بىلەن خۇشاللىناي دېسە خاترجەم بايقاشات كۈنلەردە دۇئانى كۆپ قىلسۇن.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « سَلُوا اللَّهَ بِبُطُونِ أَكُفِّكُمْ وَلَا تَسْأَلُوهُ بِظُهُورِهَا فَإِذَا فَرَغْتُمْ فَامْسَحُوا بِهَا وُجُوهَكُمْ»

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: دۇئا قىلغاندا ئالقىنىڭلارنىڭ ئالدى بىلەن دۇئا قىلىڭلار كەينى بىلەن دۇئا قىلماڭلار، دۇئادىن قايتىپ بولغان چېغىڭلاردا ئالقىنىڭلار بىلەن يۈزىڭلارنى سىيپاڭلار.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد ۋە بەيھەقى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَنْ يَنْفَعَ حِذْرٌ مِنْ قَدَرٍ، وَلَكِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالدُّعَاءِ»

مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئېھتىياتچانلىق تەقدىرنىڭ ئالدىدا ھېچ نەرسىگە دالدا بولمايدۇ، لېكىن دۇئانىڭ ئىنساننىڭ بېشىغا كەلگەن ۋە كەلمىگەن كۈڭۈلسىزلىكلەر ئالدىدا پايدىسى بولىدۇ. ئى ئاللانىڭ بەندىلىرى دۇئادا بولۇڭلار.

(بۇنى ئەھمەد ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَايَدْعُونِي أَغْضَبُ عَلَيْهِ.

پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام مۇنداق دېگەن: ماڭا دۇئادا بولمىغان ئادەمدىن مەن خاپا بولىمەن.

(بۇنى ئەسكەر رىۋايىتى قىلغان)

وَعَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَيِيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي إِذَا رَفَعَ الرَّجُلُ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا خَائِبَتَيْنِ

سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام مۇنداق دېگەن: شۇبھىسىزكى ئاللاتائالا ھايالىقتۇر سېخىدۇر، كىشى ئاللاغا دۇئا قىلىپ ئىككى قولىنى كۆتەرسە ئاللا ئۇنىڭ ئىككى قولىنى قۇرۇق ئۇمىدسىز قايتۇرۇشتىن خىجىل بولىدۇ.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْه. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَامِنْ رَجُلٍ يَدْعُو بِدُعَاءٍإِلَّا اسْتُجِيبَ لَهُ، فَإِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ فِي الدُّنْيَا؛ وَإِمَّاأَنْ يُؤَخَّرَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ؛ وَإِمَّاأَنْ يُكَفَّرَ عَنْهُ مِنْ ذُنُوبِهِ بِقَدْرِ مَادَعَا، مَالَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْقَطِيعَةِ رَحِمٍ؛ أَوْيَسْتَعْجِلْ يَقُولُ: دَعَوْتُ رَبِّي فَمَا اسْتَجَابَ لِي»

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهسسالام مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق ئادەم ئاللاغا ئىلتىجا قىلىپ بىرەر دۇئانى قىلسىلا ئۇنىڭ ئىجابەت قىلىدۇ، ياكى

ئۇنىڭ دۇئاسىنى مۇشۇ دۇنيادىلا ئىشقا ئاشۇرۇپ بېرىدۇ. ياكى ئۇنى ئاخىرەتكە قۇرامساق قىلىپ قالدۇرۇدۇ. ياكى ئۇنىڭ دۇئاسىنىڭ مىقدارى بويىچە ئۇنىڭ گۇناھلىرىنى مەغپىرەت قىلىدۇ، مادامكى ئۇنىڭ قىلغان دۇئاسى گۇناھ ئىشلارنى ياكى سىلە رەھىمنى ئۈزۈپ قويۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالمىسا ياكى بۇ ئادەم پەرۋەردىگارىمغا دۇئا قىلدىم، دۇئايىمنى ئىجابەت قىلمىدى دەپ ئالدىراپ كەتمىسە.
(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَقَالَ النَّبِيُّ: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اِسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي اِذَادُعِيَ بِهِ أَجَابَ فِي هَذِهِ الْآيَةِ: (قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ، اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشى دۇئا قىلسا ئىجابەت بولىدىغان ئىسمى ئەزەم مۇشۇ ئايەتتە دۇر. «ئېيتقىنكى پادىشاھلىقنىڭ ئىگىسى بولغان ئى ئاللا: خالىغان ئادەمگە پادىشاھلىقنى بېرىسەن، خالىغان ئادەمدىن پادىشاھلىقنى تارتىپ ئالىسەن؛ خالىغان ئادەمنى ئەزىز قىلىسەن، خالىغان ئادەمنى خار قىلىسەن؛ ھەممە ياخشىلىق (نىڭ خەزىنىسى يالغۇز) سېنىڭ قولۇڭدىدۇر، سەن ھەقىقەتەن ھەممىگە قادىرسەن».
(بۇنى تەبارانى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ شَهْرِبْنِ حَوْشَبٍ قَالَ قُلْتُ لِأُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: يَاأُمَّ الْمُؤْمِنِينَ مَاأَكْثَرُدُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَاكَانَ عِنْدَكِ؟ قَالَتْ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَائِهِ «يَامُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ»

شەھرىنىڭ ھەۋشەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت

قىلىندۇكى، ئۇ مەن ئۈممى سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئى مۆمىنلەرنىڭ ئانىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىزنىڭ يېنىڭىزدا بولغان چاغلىرىدا ئەڭ كۆپ قىلىدىغان دۇئاسى قايسى ئىدى دەپ سورىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەڭ كۆپ قىلىدىغان دۇئاسى «ئى دىللارنى ئۆزگەرتكۈچى زات قەلبىمنى سېنىڭ دىنىڭدا مۇستەھكەم قىلغىن» دېگەن دۇئادىن ئىبارەت ئىدى.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «دُعَاءُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ مُسْتَجَابٌ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ بِهِ كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ بِخَيْرٍ قَالَ الْمَلَكُ: آمِينَ وَلَكَ مِثْلُ ذَلِكَ»

ئەبۇدەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، ئۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن دەيدۇ: مۇسۇلمان ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ بۇرادىرى ھەققىدە غايىبانە قىلغان دۇئاسى ئىجابەت بولىدۇ، دۇئا قىلغۇچىنىڭ بېشىدا بىر مۇئەككەل پەرىشتە بولۇپ ھەرقاچان ئۇ ئادەم بۇرادىرى ھەققىدە خەيرلىك دۇئا قىلسا مۇئەككەل پەرىشتە ئامىن، ساڭىمۇ شۇنداق بولسۇن دەيدۇ.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ أَبِي الْفَضْلِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ: يَارَسُولَ اللَّهِ عَلِّمْنِي شَيْئًا أَسْأَلُهُ اللَّهَ تَعَالَى، قَالَ: «سَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ» فَمَكَثْتُ أَيَّامًا ثُمَّ جِئْتُ فَقُلْتُ: يَارَسُولَ اللَّهِ عَلِّمْنِي شَيْئًا أَسْأَلُهُ اللَّهَ تَعَالَى، قَالَ لِي: «يَاعَبَّاسُ يَاعَمَّ رَسُولِ اللَّهِ سَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَاوَالْآخِرَةِ»

ئەبۇل فەزلى ئابباس ئىبنى ئابدۇل مۇتتەلىپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ دەيدۇ: مەن ئى رەسۇلۇللا ئاللاتائالادىن سورايدىغان بىرەر نەرسىنى ماڭا ئۆگىتىپ قويساڭ دېدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام « ئاللادىن تىنچ-ئامانلىقنى سوراڭلار » دېدى. بىرقانچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن يەنە كېلىپ ئى رەسۇلۇللا ئاللاتائالادىن سورايدىغان بىرەر نەرسىنى ئۆگىتىپ قويساڭ دېدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا « ئى ئابباس ئى رەسۇلۇللانىڭ تاغىسى ئاللادىن دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە تىنچ-ئامانلىقنى سوراڭلار » دېدى.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى اللَّهِ حَاجَةٌ فَلْيَدْعُ بِهَا دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَفْرُوضَةٍ »

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئۇنىڭ ئاللاغا ھاجىتى بولسىكەن ئۇ ئادەم ھەربىر پەرز نامازنىڭ ئارقىسىدا شۇ ھاجىتىنى ئېيتىپ دۇئا قىلسۇن.

(بۇنى ئىبنى ئاساكىر رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ لِلَّهِ مَلَكًا مُوَكَّلًا بِمَنْ يَقُولُ: يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. فَمَنْ قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ الْمَلَكُ: إِنَّ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ قَدْ أَقْبَلَ عَلَيْكَ »

ئەبى ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: « يائەرھەمەررااھمىن » ، (ئى ئەڭ رەھمەت قىلغۇچى ئاللا) دېگەن ئادەمگە ئاللا بىر پەرىشتىنى مۇئەككەل قىلىدۇ، كىمكى بۇ سۆزنى ئۈچ قېتىم ئېيتسىدە-

كەن، پەرىشتە: شۇبھىسىزكى ئەڭ رەھمەت قىلغۇچى ئاللا ساڭا يۇزلەندى دەيدۇ.

(بۇنى ھاكىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبُ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: پەرۋەردىگارىمىز ئاللاتائالا ھەر كېچىسى كېچىنىڭ ئۈچتىن بىرى قالغان چاغدا بىرىنچى قەۋەت ئاسمانغا چۈشۈپ، كىمكى ماڭا ئىلتىجا قىلىپ دۇئا قىلىدىكەن، ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلمەن، كىمكى مەندىن سورايدىكەن ئۇنىڭغا بېرىمەن، كىمكى ماڭا ئىستىغپار ئېيتىدىكەن، ئۇنى مەغپىرەت قىلمەن، دەيدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا وَإِذَا قَامَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

ھۇزەيپە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخشىمى ياتقاندا، ئى ئاللا ياشايدىكەنمەن، ئىسمىڭنى زىكرى قىلىپ ياشايمەن، ئۆلىدىكەنمەن، سېنىڭ ئىسمىڭنى زىكرى قىلىپ ئۆلىمەن، دەيتتى، ئەتىگەندە تۇرغاندا: جېنىمنى مەدھىيە بىلەن ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلدۈرگەن ئاللاغا مەنسۇپ، قىيامەت كۈنى يەنە ئاللا تىرىلدۈرىدۇ، دەيتتى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ لَبِسَ ثَوْبًا جَدِيدًا فَقَالَ: اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مَا أُوَارِي بِهِ عَوْرَتِي وَأَتَجَمَّلُ بِهِ فِي حَيَاتِي ثُمَّ عَمَدَ إِلَى الثَّوْبِ الَّذِي أَخْلَقَ فَتَصَدَّقَ بِهِ كَانَ فِي كَنَفِ اللَّهِ وَفِي حِفْظِ اللَّهِ وَفِي سِتْرِ اللَّهِ حَيًّا وَمَيِّتًا.

ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەيدۇ: كىمكى، يېڭى كىيىم كىيىپ ماڭا « مەن سەترە ئەۋرەت قىلىدىغان ۋە مېنىڭ ھاياتىمنى گۈزەللەشتۈرىدىغان كىيىم بەرگەن ئاللاغا شۈكۈر دېسە ، ئاندىن كېيىن كونا كىيىملىرىنى سەدىقە قىلىۋاتسا ئۇ ئادەم مەيلى ھاياتىدا بولسۇن، مەيلى ئۆلگەندىن كېيىن بولسۇن ئاللاھنىڭ رەھمىتىدە ، ئاللاھنىڭ مۇھاپىزىتىدە ۋە ئاللاھنىڭ پاناھىدا بولىدۇ.

(بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِبْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَكَلَ طَعَامًا ثُمَّ قَالَ: اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ غُفِرَ لَهُ مَاتَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ: وَمَنْ لَبِسَ ثَوْبًا فَقَالَ: اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا الثَّوْبَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَاقُوَّةٍ غُفِرَ لَهُ مَاتَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ

سەھلى ئىبنى مۇئاز ئىبنى ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆزىنىڭ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى تاماق يېگەندىن كېيىن: « مېنىڭ چارەمسىز ۋە

كۈچ قۇۋۇتسىز ماڭا بۇ تاماقنى بەرگەن ئاللاغا شۈكۈر دېسە، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ، كىمكى بىر كېيىمنى كىيىپ ئاندىن مېنىڭ چارەسىز ۋە مېنىڭ كۈچ قۇۋۇتسىز ماڭا بۇ كىيىمنى بەرگەن ئاللاغا شۈكۈر دېسە، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: اِذَا دَخَلَ أَحَدُ كُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيُسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ لْيَقُلْ اَللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ فَاِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلْ اَللَّهُمَّ اِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «سىلەرنىڭ بىرىڭلار مەسچىتكە كىرگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سالام بەرسۇن، ئاندىن كېيىن ئى ئاللا ماڭا رەھمىتىڭنىڭ دەرۋازىلىرىنى ئاچقىن دېسۇن، مەسچىتتىن چىقىش ۋاقتىدا، ئى ئاللا مەن سېنىڭ پەزلىڭدىن سورايمەن» دېسۇن.

(بۇنى مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان)

عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اَمْلَى عَلَيَّ الْمُغِيرَةُ بْنِ شُعْبَةَ فِي كِتَابٍ اِلَى مُعَاوِيَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَااِلَهَ اِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَاشَرِيكَ لَهُ ـ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُوَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اَللَّهُمَّ لَامَانِعَ لِمَاأَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَامَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَاالْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

مۇغىرە ئىبنى شۇئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ كاتىپى ۋەررات رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مۇغىرە ئىبنى شۇئبە مۇئاۋىيىگە ئەۋەتكەن بىر

خبتده ماڭا مؤنداق يازدۇرغان: پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ھەر بىر پەرز نامازنىڭ ئارقىسىدا: ياالغۇز بىر ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوق، ئاللانىڭ شېرىكى يوق، بارلىق سەلتەنەت ئاللاغا خاس، جېمى مەدھىيە ئاللاغا خاس، ئاللانىڭ ھەممە نەرسىگە قۇدرىتى يېتىدۇ. ئى ئاللا سەن بەرگەن نەرسىگە ھېچكىم توسقۇنلۇق قىلالمايدۇ، سەن بەرمىگەن نەرسىنى ھېچكىم بېرەلمەيدۇ، سېنىڭ ئالدىڭدا بايلارنىڭ بايلىقى ئەسقاتمايدۇ، دەيتتى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُوعِنْدَالْكَرْبِ يَقُولُ لَااِلَهَ اِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَااِلَهَ اِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام دىشۋارچىلىققا يولۇققاندا مۇنداق دەيتتى: (ئۇلۇغ مەرھەمەتلىك بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق، ئاسمان-زېمىننىڭ پەرۋەردىگارى ۋە ئۇلۇغ ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق)

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ كَمَاتُعَلَّمُ الْكِتَابَةَ اَللَّهُمَّ اِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ نُرَدَّ اِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ

سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئاتىسىدىن

مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنۇ سۆزلەرنى بىزگە خۇددى يېزىق ئۆگەتكەندەك ئۆگىتەتتى، ئى ئاللا، ساڭا سېغىنىپ بېخىللىقتىن پاناھ تىلەيمەن، قورقۇنچاقلىقتىن پاناھ تىلەيمەن، بەك قېرىپ كېتىشتىن پاناھ تىلەيمەن، دۇنيانىڭ پېتنىسىدىن ۋە گۆر ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ اَللَّهُمَّ اِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنْ شَرِّ مَاعَمِلْتُ وَشَرِّ مَالَمْ أَعْمَلْ»

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىلغان دۇئاسىدا مۇنداق دەيتتى، ئى ئاللا قىلغان ئەمەللىرىمنىڭ يامانلىقىدىن ۋە قىلمىغان ئەمەللىرىمنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن.

(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ اَللَّهُمَّ اِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازدا ئاخىرىدا: ئى ئاللا ساڭا سېغىنىپ گۇناھ ئىشلاردىن ۋە قەرزدار بولۇپ قېلىشتىن پاناھ تىلەيمەن، دەپ دۇئا قىلاتتى.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ اَللَّهُمَّ اِنِّي أَعُو ذُبِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق

دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھاجەتخانىغا كىرگەندە مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، ساڭا سېغىنىپ ئەركەك ۋە چىشى شەيتانلارنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

وَعَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ: «يَامُعَاذُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ» فَقَالَ: «أُوصِيكَ يَامُعَاذُ لَاتَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اَللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ»

مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ قولىدىن تۇتۇپ: ئى مۇئاز ئاللا بىلەن قەسەمكى سېنى مەن چوقۇم ياخشى كۆرىمەن، ئاندىن ساڭا تەۋسىيە قىلىمەنكى، ھەر نامازنىڭ ئارقىسىدا: «ئى ئاللا مېنىڭ سېنى زىكرى قىلىشىمغا، ساڭا شۈكۈرقىلىشىمغا ۋە ساڭا ئوبدان قۇلچىلىق قىلىشىمغا ياردەم بەرگەيسەن، دېگەن دۇئانى ئۇقۇشنى تەرك ئەتمىگىن دېگەن.

(بۇنى ئەبۇ داۋۇد ۋە نەسەئى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُبِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُبِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَفِتْنَةِ الْمَمَاتِ اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ. مَاأَكْثَرَ مَاتَسْتَعِيذُ مِنَ الْمَغْرَمِ فَقَالَ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَاغَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَبَ وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازنى ئاخىرىدا: ئى ئاللا، ساڭا سېغىنىپ قەبرى ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن. ساڭا سېغىنىپ، كارزاپ دەججالنىڭ پىتنىسىدىن پاناھ تىلەيمەن، ساڭا سېغىنىپ ھاياتلىقنىڭ ۋە ماماتلىقنىڭ پىتنىسىدىن پاناھ تىلەيمەن، ئى ئاللا ساڭا سېغىنىپ گۇناھىدىن ۋە قەرزدارلىقتىن پاناھ تىلەيمەن دەپ دۇئا قىلاتتى، بىر ئادەم رەسۇلۇللاغا: قەرزدىن ئەجەبمۇ تولا پاناھ تىلەيسەن دېگەن ئىدى، رەسۇلۇللا كىشى قەرزدار بولۇپ قالسا، سۆزىگە يالغانچى ئارىلاشتۇرۇپ قويىدۇ، ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلىپ قويىدۇ، دېدى.

(بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي بَكْرِ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي. قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ماڭا نامىزىمدا ئوقۇيدىغان بىر دۇئا تەلىم بەرسەڭ دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنۇ دۇئانى ئوقۇشنى ئېيتتى «ئى ئاللا، مەن ئۆزۈمگە كۆپ زۇلۇم قىلدىم، گۇناھلارنى سەنلا مەغپىرەت قىلسەن، مەرھەمەت قىلىپ ماڭا كەڭ مەغپىرەت ۋە رەھىم قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچى ۋە كۆيۈنگۈچىدۇرسەن.

(بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الْاِسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ

مِنَ الْقُرْآنِ يَقُولُ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ لِيَقُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ قَالَ وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىشلىرىمىزدا ئىستىخارە قىلىشنى بىزگە جۈددى قۇرئان سۈرىلىرىنى تەلىم بەرگەندەك تەلىم بېرەتتى، رەسۇلۇللا مۇنداق دەيتتى، سىلەردىن بىر كىم بىرەر ئىشنى قىلماقچى بولسا، ئىككى رەكەت نامازنى ئوقۇپ، ئاندىن بۇ دۇئانى ئوقۇسۇن: « ئى ئاللا ماڭا بۇ ئىشتا قانداق قىلسام ياخشى بولىدىغانلىقىنى سېنىڭ ئىلمىڭ بىلەن تىلەيمەن، شۇ ئىشنى قىلىشقا ماڭا قۇدرىتىڭ بىلەن كۈچ قۇۋۋىتىنى بېرىشىڭنى تىلەيمەن، سېنىڭ ئۇلۇغ پەزلىڭدىن سورايمەن، چۈنكى ھەممىگە سەن قادىرسەن، مەن قادىر ئەمەسمەن، ھەممىنى سەن بىلسەن، مەن بىلمەيمەن، ھەممە غەيب ساڭا ناھايىتى ئايدىڭ، ئى ئاللا، ئەگەر سەن بۇ ئىشنىڭ مېنىڭ دىنىم، دۇنيالىقىم ئۈچۈن خەيرلىك بولىدىغانلىقىنى، ئىشىنىڭ ئاقىبىتىنىڭ خەيرلىك بولىدىغانلىقىنى بىلسەڭ، ئۇ ئىشنى ماڭا مۇيەسسەر قىلىپ بەرگىن: ئەگەر بۇ ئىشنىڭ مېنىڭ دىنىم، دۇنيالىقىم ئۈچۈن زىيانلىق بولىدىغانلىقىنى بىلسەڭ، ئۇنى مەندىن ۋە مېنى ئۇنىڭدىن يىراق قىلغىن، شۇنىڭ بىلەن مەنمۇن قىلغىن؛ جابىر؛ دۇئا جەريانىدا ئۆزىنىڭ ھاجىتىنى ئېيتسۇن، دەيدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَا أَقُولُ لَكُمْ إِلَّا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى ئاللا سەن بىلەن ئاجىزلىقتىن، ھورۇنلۇقتىن، قورقۇنچلىقتىن، بېخىللىقتىن، بەك قېرىپ كېتىشتىن ۋە گۆر ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن، ئى ئاللا نەپسىمنى تەقۋادار قىلغىن، ئۇنى پاك قىلغىن، ئۇنى پەقەت سەنلا پاك قىلسەن، سەن ئۇنى قوغدىغۇچىسەن ۋە سەن ئۇنىڭ ئىگىسەن، ئى ئاللا سەن بىلەن پايدىسىز ئىلمىدىن بويسۇنماس دىلدىن، تويماس نەپسىدىن، ئىجابەت بولماس دۇئادىن پاناھ تىلەيمەن.
(بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ «اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ» حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئەزاننى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن، ئى كامىل ئەزانىنىڭ ۋە ھازىرقى نامازنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللا، مۇھەممەدكە جەننەتتىكى يۇقىرى نۇرۇننى

ۋە ئالىي مەرتىۋىنى بەرگىن، مۇھەممەدنى ئۇنىڭغا ۋەدە قىلغان بۇيۇك شاپائەت قىلىش ماقامىغا ئەۋەتكىن، دېسە ئۇ، قىيامەت كۈنى مېنىڭ شاپائىتىمگە ئېرىشىدۇ.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ. وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەپ دۇئا قىلاتتى دەيدۇ: ئى ئاللا ساڭا سېغىنىپ، ئاجىزلىقتىن، ھورۇنلۇقتىن، قورقۇنچلىقتىن، بەكمۇ قېرىپ كېتىشتىن پاناھ تىلەيمەن، يەنە ھاياتلىقنىڭ پىتنىلىرىدىن ۋە ئۆلۈمنىڭ پىتنىلىرىدىن پاناھ تىلەيمەن. يەنە گۆر ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن.

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

عَنْ أَبِي مُوسَى عَبْدِاللَّهِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ «رَبِّ اغْفِرْلِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي كُلِّهِ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ وَعَمْدِي وَجَهْلِي وَهَزْلِي وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي. اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَاقَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ئەبۇ مۇسا ئابدۇللا ئىبنى قەيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەمىشە بۇ دۇئانى ئوقۇپ

دۇنيا قىلاتتى، «رەببىم، سەن مېنىڭ گۇناھىمنى، نادانلىقىمنى ۋە ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەنلىكىمنى مەغپىرەت قىلغىن، ئى ئاللا، مېنىڭ قەستەن، بىلمەستىن ۋە چاقچاق يوسۇندا قىلىپ تاشلىغان گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مەندە تېپىلدۇ، ئى ئاللا، ئىلگىرى ۋە كېيىن قىلغان گۇناھلىرىمنى يوشۇرۇن ۋە ئاشكارە قىلغان گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، خالىغان بەندەڭنى رەھمىتىڭگە بالدۇر ئېرىشتۈرسەن، خالىغان بەندەڭنى رەھمىتىڭگە كېيىن ئېرىشتۈرسەن سەن ھەممىگە قادىرسەن».

(بۇنى بۇخارى رىۋايەت قىلغان)

مەسئۇل مۇھەررىر: ساۋۇت سالاھىددىن
مەسئۇل كوررېكتور: روشەن ئابدۇرېھىم

قۇرئان كەرىم ۋە ھەدىسلەردىن تاللانما

تۈزگۈچى: مۇھەممەد سالىھ

*

نەشر قىلغۇچى: مىللەتلەر نەشرىياتى
ۋە تارقاتقۇچى
ساقلۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى: شىنجاڭ چاڑۇچىلىق باسما زاۋۇتى
فورماتى: 850×1168 م.م، 1/32 باسما تاۋىقى: 11.6
1993-يىل 12-ئايدا 1-قېتىم نەشر قىلىندى
1998-يىل 3-ئايدا ئۇرۇمچىدە 2-قېتىم بېسىلدى
تىراژى: 50.000 — 80.000
باھاسى: 13.80 يۈەن

（京）新登字 451 号

古兰经·圣训精选

（维吾尔文）

买买提·色来选译

民族出版社出版发行

（北京和平里北街 14 号）

各地新华书店经销

新疆畜牧印刷厂印刷

开本 850×1168 毫米 1/32 印张：11.6

1993 年 12 月第一版

1998 年 3 月乌鲁木齐第二次印刷

印数：50000－80000 册

ISBN 7－105－01961－1/B·62

民 文（维 10）定价：13.80 元